

Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva

2023

Pregled po kmetijskih trgih

Pregled po kmetijskih trgih je sestavni del Poročila o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva v letu 2023, ki ga je Kmetijski inštitut Slovenije pripravil v okviru naloge Spremljanje razvoja kmetijstva v Sloveniji v letu 2024.

Uredil

Jure BREČKO

Avtorji

Barbara ZAGORC (rastlinski pridelki)

Ben MOLJK (živalski proizvodi)

Jure BREČKO (živalski proizvodi)

Mitja CIZEJ (rastlinski pridelki)

Sara BELE (poraba kmetijskih pridelkov in stopnje samooskrbe, zunanja trgovina)

Fotografija na naslovnici

Janko VERBIČ

Oblikovanje naslovnice:

Jemott d.o.o.

Priporočeno citiranje: Zeleno poročilo za leto 2023: Pregled po kmetijskih trgih. 2024. Brečko J. (ured.), Bele S., Cizej M., Moljk B., Zagorc B. Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva v letu 2023: Pregled po kmetijskih trgih. Ljubljana, Kmetijski Inštitut Slovenije.

Publikacija bo izšla v elektronski obliki in bo objavljena na spletni strani Kmetijskega inštituta Slovenije:

https://www.kis.si/Porocila_o_stanju_v_kmetijstvu/

Ljubljana, junij 2024

Kazalo vsebine

1	VREDNOST KMETIJSKE PROIZVODNJE	12
2	RASTLINSKI PRIDELKI	13
2.1	Žito	13
2.2	Oljnice	25
2.3	Krompir	29
2.4	Hmelj	36
2.5	Zelenjadnice	39
2.6	Krmne rastline	56
2.7	Sadje	64
2.8	Oljke in oljčno olje	75
2.9	Grozdje in vino	78
2.10	Suhe stročnice	94
2.11	Seme	95
3	ŽIVALSKI PROIZVODI.....	96
3.1	Meso govedí	96
3.2	Meso prašičev	108
3.3	Perutninsko meso	120
3.4	Ovčje in kozje meso.....	128
3.5	Mleko	135
3.6	Jajca.....	148
3.7	Konji	155
3.8	Med	156

Kazalo preglednic

Preglednica 1:	Pridelava žita; 2022 in 2023	14
Preglednica 2:	Parametri kakovosti pšenice; 2019–2023	14
Preglednica 3:	Izvoz in uvoz žita v obliki zrnja; 2019–2023	16
Preglednica 4:	Poraba žita na prebivalca in stopnja samooskrbe z žitom; 2019–2023	16
Preglednica 5:	Pridelava oljnic; 2022 in 2023	26
Preglednica 6:	Odkupne cene oljnic; 2019–2023	26
Preglednica 7:	Pridelava zelenjadnic; 2022 in 2023	40
Preglednica 8:	Izvoz in uvoz zelenjave (ekvivalent sveže zelenjave); 2019–2023	41
Preglednica 9:	Povprečne cene odkupljenih zelenjadnic; 2018–2022	43
Preglednica 10:	Pridelava krme na njivah; 2022 in 2023	57
Preglednica 11:	Pridelava krme na trajnem travinju; 2022 in 2023	58
Preglednica 12:	Pridelek sadja; 2022 in 2023	65
Preglednica 13:	Izvoz in uvoz svežega sadja; 2019–2023	66
Preglednica 14:	Pridelava oljk in oljčnega olja po podatkih RKG; 2018–2023	76
Preglednica 15:	Pridelek grozdja in vina; 2022 in 2023	79
Preglednica 16:	Izvoz in uvoz vina; 2022 in 2023	80
Preglednica 17:	Bilanca zunanje trgovine; 2019–2023	81
Preglednica 18:	Cene vina s SGP v Sloveniji in na trgih EU; 2019–2023	82
Preglednica 19:	Izplačila za ukrepe krepitve konkurenčnosti kmetijstva in agroživilstva v vinogradništvu in vinarstvu; 2019–2023	83
Preglednica 20:	Uvoz in izvoz govedi (t; ekvivalent klavnih polovic); 2019–2023	98
Preglednica 21:	Uvoz in izvoz prašičev (t; ekvivalent klavnih polovic); 2019–2023	111
Preglednica 22:	Uvoz in izvoz perutnine (t; ekvivalent mesa); 2019–2023	121
Preglednica 23:	Uvoz in izvoz mleka in mlečnih izdelkov (000 t); 2019–2023	138

Kazalo slik

Slika 1:	Vrednost celotne kmetijske proizvodnje; 2011–2023 (tekoče cene; mio EUR)	12
Slika 2:	Struktura rastlinske proizvodnje in živinoreje glede na vrednost proizvodnje kmetijskih proizvodov; 2022	12
Slika 3:	Površine in hektarski pridelki žita; 2011–2023	13
Slika 4:	Pridelava in poraba žita skupaj (000 t; ekvivalent zrnja); 2011–2023	15
Slika 5:	Pridelava in poraba pšenice in koruze (000 t; ekvivalent zrnja); 2011–2023	15
Slika 6:	Odkupne cene pšenice in koruze; 2011–2023	17
Slika 7:	Osnovni ekonomski kazalniki pri pridelavi pšenice (indeks; povprečje 2018–2022 = 100)	18
Slika 8:	Osnovni ekonomski kazalniki pri pridelavi koruze za zrnje (indeks; povprečje 2018– 2022 = 100)	19
Slika 9:	Površina in pridelek oljnic; 2011–2023	25

Slika 10: Osnovni ekonomski kazalniki pri pridelavi oljne ogrščice (indeks; povprečje 2018–2022 = 100)	27
Slika 11: Pospravljena površina in povprečni hektarski pridelki krompirja; 2011–2023	29
Slika 12: Zunanja trgovina s krompirjem (000 t; ekvivalent svežega krompirja); 2011–2023	30
Slika 13: Pridelava in poraba krompirja (000 t; ekvivalent svežega krompirja); 2011–2023	30
Slika 14: Odkupne cene jedilnega krompirja; 2011–2023	31
Slika 15: Osnovni ekonomski kazalniki pri pridelavi krompirja (indeks; povprečje 2018–2022 = 100)	32
Slika 16: Pridelava hmelja; 2011–2023	36
Slika 17: Zunanja trgovina s hmeljem (t); 2011–2023	37
Slika 18: Število kmetijskih gospodarstev in pridelovalna površina zelenjadnic pri tržnih pridelovalcih; 2010, 2013, 2016, 2019 in 2022	39
Slika 19: Površina in pridelek zelenjadnic; 2011–2023	40
Slika 20: Zunanja trgovina z zelenjavo (t; ekvivalent sveže zelenjave); 2011–2023	41
Slika 21: Pridelava in poraba zelenjave (000 t; ekvivalent sveže zelenjave) ter stopnja samooskrbe (%); 2011–2023	42
Slika 22: Gibanje povprečnih cen odkupljenih zelenjadnic (indeks; 2020 = 100)	42
Slika 23: Površina in pridelek krmnih rastlin na njivah; 2011–2023	56
Slika 24: Pridelava sena s travnikov in pašnikov; 2011–2023	58
Slika 25: Površina in pridelek sadja; 2011–2023	64
Slika 26: Zunanja trgovina s svežim sadjem; 2011–2023	66
Slika 27: Pridelava in poraba sadja skupaj (000 t; ekvivalent svežega sadja); 2011–2023	67
Slika 28: Odkupne cene namiznega sadja; 2011–2023	68
Slika 29: Osnovni ekonomski kazalniki pri pridelavi jabolk (indeks; povprečje 2018–2022 = 100)	68
Slika 30: Površina oljčnikov in pridelek oljk; 2011–2023	75
Slika 31: Prijavljeni pridelek oljčnega olja in oljevitost; 2015–2023	76
Slika 32: Površina vinogradov in pridelek grozdja; 2011–2023	78
Slika 33: Površina vinogradov po vinorodnih deželah (000 ha); 2011–2023	79
Slika 34: Zunanja trgovina z vinom; 1000 l in tisoč EUR; 2011–2023	80
Slika 35: Pridelava, poraba in zaloge vina skupaj, vinsko leto; 2010/11–2022/23	81
Slika 36: Pridelava in poraba vina skupaj, vina ZOP, vina ZGO in vina brez označbe; vinsko leto 2010/11–2022/23	81
Slika 37: Odkupne cene grozdja za predelavo in vina; 2011–2023	82
Slika 38: Osnovni ekonomski kazalniki pri pridelavi grozdja (indeks; povprečje 2018–2022 = 100)	84
Slika 39: Število in prirast govedi; 2011–2023	97
Slika 40: Prireja in poraba mesa govedi (000 t; ekvivalent klavnih polovic); 2011–2023	98
Slika 41: Struktura uvoza in izvoza govedi (ekvivalent klavnih polovic); 2011–2023	99
Slika 42: Odkupne cene klavne govedi v Sloveniji in primerjava tržnih cen bikov (A-R3) s povprečjem EU	99
Slika 43: Tržne cene bikov do 24 mesecev (A-R3) po državah EU; 2022 in 2023	101
Slika 44: Osnovni ekonomski kazalniki pri pitanju govedi (indeks; povprečje 2018–2022 = 100)	102

Slika 45: Število in prirast prašičev; 2011–2023	109
Slika 46: Prireja in poraba mesa prašičev (000 t; ekvivalent klavnih polovic); 2011–2023	110
Slika 47: Struktura uvoza in izvoza prašičev (ekvivalent klavnih polovic); 2011–2023	111
Slika 48: Odkupne cene pitanih prašičev za zakol v Sloveniji in primerjava tržnih cen s povprečjem EU.....	112
Slika 49: Tržne cene prašičev (razred E) po državah EU v letih 2022 in 2023	113
Slika 50: Osnovni ekonomski kazalniki pri pitanju prašičev (indeks; povprečje 2018–2023 = 100)	114
Slika 51: Prireja in poraba perutninskega mesa (000 t; ekvivalent klavne mase); 2011–2023	120
Slika 52: Struktura uvoza in izvoza perutnine (ekvivalent mesa); 2011–2023	121
Slika 53: Odkupne cene piščancev za zakol v Sloveniji in primerjava tržnih cen piščancev s povprečjem EU.....	122
Slika 54: Tržne cene piščancev (65 %) po državah EU; 2022 in 2023.....	123
Slika 55: Osnovni ekonomski kazalniki pri pitanju piščancev (indeks; povprečje 2018–2022 = 100)	123
Slika 56: Število drobnice in prirast; 2010–2022.....	128
Slika 57: Odkupne cene jagnjet za zakol v Sloveniji in primerjava tržnih cen lahkih jagnjet s povprečjem v EU	130
Slika 58: Osnovni ekonomski kazalniki pri reji jagnjet (indeks; povprečje 2018–2022 = 100)	131
Slika 59: Število krav molznic in povprečna mlečnost; 2011–2023	136
Slika 60: Proizvodnja in poraba mleka (000 t; ekvivalent surovega mleka); 2011–2023	137
Slika 61: Odkupne cene mleka v Sloveniji in primerjava s povprečjem EU	139
Slika 62: Odkupne cene mleka za rejce (dejanska kakovost) po državah EU; 2022 in 2023	140
Slika 63: Osnovni ekonomski kazalniki pri proizvodnji mleka (indeks; povprečje 2018–2022 = 100)	141
Slika 64: Število kokoši in povprečna nesnost; 2011–2023.....	148
Slika 65: Proizvodnja in poraba jajc (000 t; ekvivalent svežih jajc); 2011–2023	150
Slika 66: Odkupne cene jajc v Sloveniji in primerjava tržnih cen s povprečjem EU	150
Slika 67: Tržne cene jajc (L in M) po državah EU; 2022 in 2023.....	151
Slika 68: Osnovni ekonomski kazalniki pri proizvodnji jajc (indeks; povprečje 2018–2022 = 100)	151

Kazalo okvirjev

Okvir 1: Zunanja trgovina s sadjem in zelenjavo	43
---	----

Kazalo prilog

1	VREDNOST KMETIJSKE PROIZVODNJE	12
2	RASTLINSKI PRIDELKI	13
2.1	Žito	13
2.1.1	Površina in pridelek žita	20
2.1.2	Uradno potrjena pridelava žita za seme	21
2.1.3	Odkup žita (t)	21
2.1.4	Bilanca proizvodnje in porabe žita (ekvivalent zrnja; 000 t)	22
2.1.5	Bilanca proizvodnje in porabe pšenice (ekvivalent zrnja; 000 t)	22
2.1.6	Bilanca proizvodnje in porabe koruze (ekvivalent zrnja; 000 t)	23
2.1.7	Bilanca proizvodnje in porabe ječmena (ekvivalent zrnja; 000 t)	23
2.1.8	Odkupne in institucionalne cene žita	24
2.2	Oljnice	25
2.2.1	Pridelava, odkup in odkupne cene oljnic	28
2.3	Krompir	29
2.3.1	Pridelava krompirja	33
2.3.2	Odkup krompirja (t)	34
2.3.3	Odkupne cene krompirja	34
2.3.4	Bilanca proizvodnje in porabe krompirja (ekvivalent svežega krompirja; 000 t)	35
2.4	Hmelj	36
2.4.1	Pridelava hmelja, zunanja trgovina in cene pri pridelavi hmelja	38
2.5	Zelenjadnice	39
2.5.1	Površina zelenjadnic skupaj	44
2.5.2	Hektarski pridelek zelenjadnic skupaj	45
2.5.3	Skupni pridelek zelenjadnic	46
2.5.4	Površina zelenjadnic pri tržnih pridelovalcih zelenjadnic	47
2.5.5	Hektarski pridelek pri tržnih pridelovalcih zelenjadnic	48
2.5.6	Skupni pridelek pri tržnih pridelovalcih zelenjadnic	49
2.5.7	Število kmetijskih gospodarstev in površina pri tržnih pridelovalcih zelenjadnic; 2010, 2013, 2016, 2019 in 2022	50
2.5.8	Število kmetijskih gospodarstev in pridelovalna površina pri tržnih pridelovalcih zelenjadnic; 2010, 2013, 2016, 2019 in 2022	51
2.5.9	Izvoz in uvoz sveže zelenjave	52
2.5.10	Bilanca proizvodnje in porabe zelenjave (ekvivalent sveže zelenjave; 000 t)	53
2.5.11	Odkup zelenjadnic (t)	54
2.5.12	Odkupne cene zelenjadnic	55
2.6	Krmne rastline	56
2.6.1	Pridelava zelene krme z njiv – površina	59
2.6.2	Pridelava zelene krme z njiv – pridelek	60
2.6.3	Pridelava zelene krme z njiv – hektarski pridelek	61
2.6.4	Pridelava krmnih korenovk in drugih krmnih rastlin	62
2.6.5	Pridelava krme na trajnem travinju	63
2.7	Sadje	64
2.7.1	Pridelava sadja	70
2.7.2	Pridelava sadja v ekstenzivnih nasadih	70
2.7.3	Pridelava sadja v intenzivnih nasadih	71
2.7.4	Odkup sadja (t)	72

2.7.5	Izvoz in uvoz svežega sadja.....	73
2.7.6	Bilanca proizvodnje in porabe sadja (ekvivalent svežega sadja, 000 t).....	74
2.7.7	Odkupne cene sadja	74
2.8	Oljke in oljčno olje.....	75
2.8.1	Pridelava oljk v intenzivnih nasadih	77
2.9	Grozdje in vino.....	78
2.9.1	Površina vinogradov ter pridelek grozdja in vina na kmetijskih gospodarstvih	85
2.9.2	Vinogradi po vinorodnih deželah – RKG	86
2.9.3	Prijavljeni pridelek grozdja in vina po vinorodnih deželah – RPGV	87
2.9.4	Odkup grozdja za predelavo in prodaja vina.....	87
2.9.5	Izvoz in uvoz vina glede označbe kakovosti	88
2.9.6	Bilanca proizvodnje in porabe vina, vinsko leto (000 hl)	89
2.9.7	Bilanca proizvodnje in porabe vina z zaščiteno označbo porekla, vinsko leto (000 hl)	90
2.9.8	Bilanca proizvodnje in porabe vina z zaščiteno geografsko označbo, vinsko leto (000 hl) ..	91
2.9.9	Bilanca proizvodnje in porabe vina brez označbe, vinsko leto (000 hl)	92
2.9.10	Odkupne cene grozdja za predelavo, vina in vina s SGP v Sloveniji in na trgih držav EU ...	93
2.10	Suhe stročnice	94
2.10.1	Pridelava suhih stročnic	94
2.10.2	Odkup suhih stročnic.....	94
2.11	Seme.....	95
2.11.1	Pridelava uradno potrjenega semena krmnih rastlin in vrtnin	95
3	ŽIVALSKI PROIZVODI.....	96
3.1	Meso govedi	96
3.1.1	Število govedi konec leta.....	103
3.1.2	Bilanca števila govedi.....	104
3.1.3	Prirast govedi in prireja mesa (000 t)	104
3.1.4	Bilanca proizvodnje in porabe mesa govedi (t, ekvivalent klavne mase).....	105
3.1.5	Zakol govedi v klavnicah po kategorijah	106
3.1.6	Cene govedi (EUR/t)	107
3.2	Meso prašičev	108
3.2.1	Število prašičev	115
3.2.2	Bilanca števila prašičev	115
3.2.3	Prirast prašičev in prireja mesa (000 t)	116
3.2.4	Bilanca proizvodnje in porabe mesa prašičev (t, ekvivalent klavne mase).....	117
3.2.5	Zakol prašičev v klavnicah po kategorijah.....	118
3.2.6	Cene prašičev (EUR/t)	119
3.3	Perutninsko meso	120
3.3.1	Prirast perutnine in prireja mesa (000 t).....	125
3.3.2	Bilanca proizvodnje in porabe mesa perutnine (t, klavna masa)	125
3.3.3	Zakol perutnine v klavnicah.....	126
3.3.4	Cene perutnine	127
3.4	Ovčje in kozje meso.....	128
3.4.1	Število drobnice	132
3.4.2	Prirast drobnice in prireja mesa (000 t)	133
3.4.3	Bilanca proizvodnje in porabe mesa drobnice (t, klavna masa).....	134
3.4.4	Cene drobnice za zakol.....	134
3.5	Mleko	135
3.5.1	Proizvodnja kravjega mleka	142

3.5.2	Proizvodnja ovčjega in kozjega mleka	143
3.5.3	Skupna bilanca proizvodnje in porabe kravjega mleka (ekvivalent surovega mleka; 000 t).....	144
3.5.4	Tržna bilanca proizvodnje in porabe mlečnih izdelkov – sveže in trajno mleko, fermentirani izdelki (000 t)	145
3.5.5	Tržna bilanca proizvodnje in porabe mlečnih izdelkov – smetana, sir in skuta, maslo (000 t)	146
3.5.6	Cene kravjega mleka in mlečnih izdelkov	147
3.6	Jajca.....	148
3.6.1	Proizvodnja in prodaja jajc (000)	153
3.6.2	Bilanca proizvodnje in porabe jajc (t)	153
3.6.3	Cene jajc.....	154
3.7	Konji	155
3.7.1	Zakol konj v klavnicah	155
3.7.2	Bilanca proizvodnje in porabe konjskega mesa (t, klavna masa)	155
3.7.3	Odkupne cene konj za zakol	155
3.8	Med	156
3.8.1	Pridelava in prodaja medu (t)	156
3.8.2	Bilanca pridelave in porabe medu (t).....	156
3.8.3	Cene medu	157

Okrajšave in simboli

% – odstotek

ARSKTRP – Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja

B – beljakovine

CPZ – centralna podatkovna zbirka

CT – carinska tarifa

EU – Evropska unija

EUR – evro

FFS – fitofarmacevtska sredstva

FN – število padanja (Falling Number)

ha – hektar

kg – kilogram

KIS – Kmetijski inštitut Slovenije

KMG – kmetijsko gospodarstvo

l – liter

M – maščobe

mio – milijon

ml – mililiter

MKGP – Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

PVP – proizvodno vezano plačilo

PRP – Program razvoja podeželja

RKG – Register kmetijskih gospodarstev

RPGV – Register pridelovalcev grozdja in vina

RS – Republika Slovenija

SGP – slovensko geografsko poreklo

SS – suha snov

SŠMO – skupno število mikroorganizmov

SURS – Statistični urad Republike Slovenije

t – tona

TIS – tržno informacijski sistem

UVHVVR – Uprava Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin

V – vlaga

ZGO – zaščitena geografska označba

ZOP – zaščitena označba porekla

Spremna beseda k Poročilu o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva v letu 2023 – Pregled po kmetijskih trgih

Pregled po kmetijskih trgih je dodatek k splošni oceni stanja kmetijstva v letu 2023. Splošno poročilo (t. i. Zeleno poročilo) obravnava kmetijstvo kot celoto, *Pregled po kmetijskih trgih* pa tematiko zaokroža na ravni posameznega kmetijskega trga. Obe poročili obravnavata podobna vsebinska področja in vsebujeta velik nabor podatkovnih prilog. V primerjavi s splošnim poročilom so tu podrobnejše informacije za posamezne trge zbrane na enem mestu. Nekatera področja se v obeh poročilih prekrivajo, za celovit vpogled v stanje kmetijstva pa je treba obravnavati oba dela skupaj.

Poročilo podrobno obravnava 15 pomembnejših kmetijskih trgov. V okviru vsakega trga so prikazani proizvodnja, zunanja trgovina, poraba (bilance proizvodnje in porabe za trge, kjer so te izdelane), cene, nekateri ukrepi kmetijske politike in spremembe ekonomskih rezultatov. Poudarek je na primerjavi leta 2023 s predhodnim letom. Spremembe v daljšem obdobju so večinoma prikazane grafično in tabelarično. Podatkovna priloga praviloma vsebuje podatke za zadnjih trinajstih let (2011–2023), poleg obravnavanih trgov pa tudi podatke za še nekatere druge proizvode (suhe stročnice, seme, konji in med), ki niso posebej obdelani.

Poročilo je pripravljeno na podlagi podatkov Statističnega urada Republike Slovenije (SURS), podatkov Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP), Agencije Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP) in drugih uradnih virov, ki so bili na voljo do 31. maja 2024, izjemoma tudi pozneje. V poročilu prikazani podatki so zaokroženi, zato je mogoče odstopanje od podatkov SURS in drugih podatkov. Bilance proizvodnje in porabe kmetijskih proizvodov ter nekateri preračuni so bili pripravljene na Kmetijskem inštitutu Slovenije (KIS). Podatki o zunanji trgovini in živilnorski proizvodnji za leto 2023 še niso končni, kar pa zelo verjetno ne vpliva pomembno na glavne ugotovitve.

V *Pregled po kmetijskih trgih* so v letu 2023 pri opisu trga z zelenjadnicami dodatno vključeni podatki iz Popisa tržnega vrtnarstva, ki je potekal v letu 2022. V letu 2023 je bila izvedena zadnja raziskava strukture kmetijskih gospodarstev. Podrobni podatki še niso na voljo, zato bodo obravnavani v prihodnjih poročilih. Pri primerjavi podatkov z drugimi državami članicami EU se v poročilu od leta 2020 praviloma uporabljajo podatki EU-27 in ne več EU-28, saj je v začetku leta 2020 Združeno kraljestvo izstopilo iz Evropske unije.

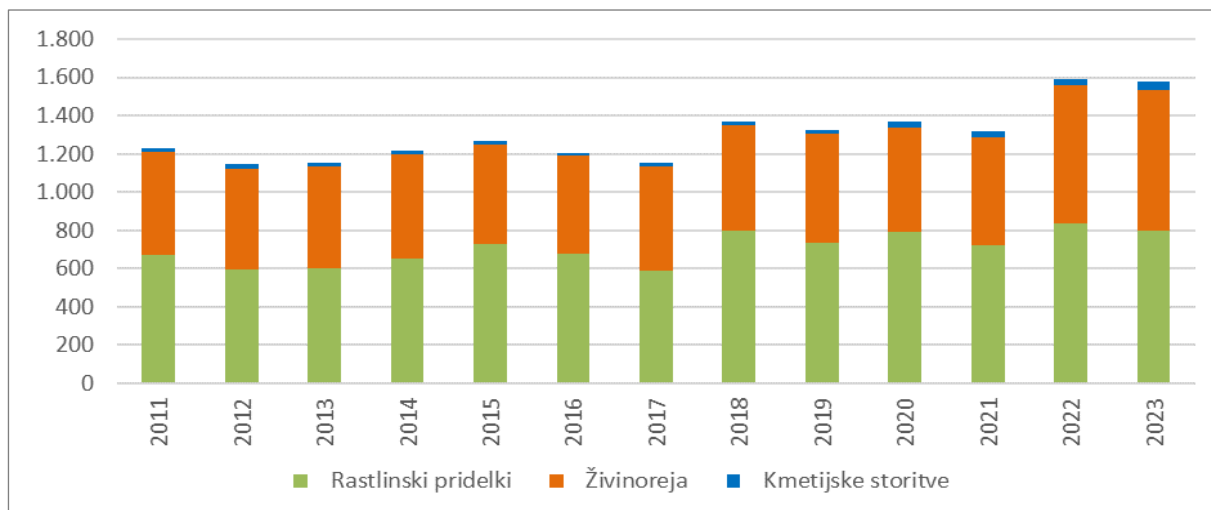
Viri in literatura, uporabljeni pri pripravi pregleda po kmetijskih trgih, so navedeni v splošnem delu Poročila o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva v letu 2023.

1 VREDNOST KMETIJSKE PROIZVODNJE

Vrednost proizvodnje kmetijskih proizvodov je po začasnih podatkih statistike v letu 2023 znašala 1.537 milijonov EUR, celotna vrednost kmetijske proizvodnje (skupaj s kmetijskimi storitvami) pa 1.576 milijonov EUR, kar je na podobni ravni leta 2022.

Slika 1: Vrednost celotne kmetijske proizvodnje; 2011–2023 (tekoče cene; mio EUR)

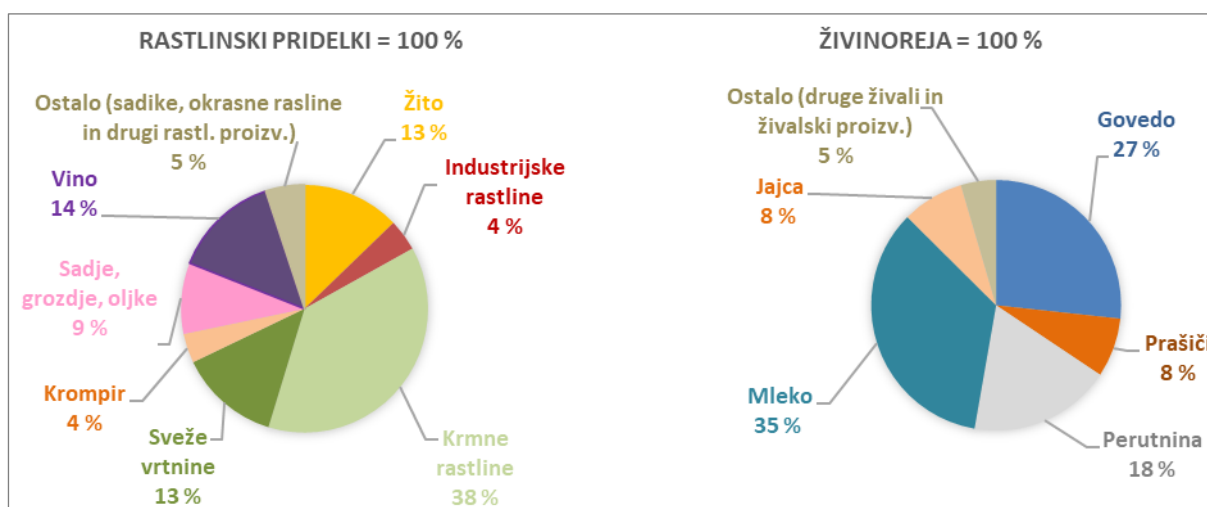

Vir: SURS, preračuni KIS

Po ocenah statistike je k vrednosti proizvodnje kmetijskih proizvodov v letu 2023 rastlinska pridelava prispevala 52 % (vredna je bila 800 milijonov EUR ali 4 % manj kot v letu 2022). Vrednost živinoreje pa je prispevala 48 % (vredna je bila 736 milijonov EUR ali 2 % več kot v letu 2022). Ta struktura se skozi leta bistveno ne spreminja.

Če gledamo vrednost rastlinskih pridelkov in živinoreje skupaj, sta v letu 2023 k vrednosti proizvodnje kmetijskih proizvodov več kot polovico prispevali pridelava krmnih rastlin (20 % oz. 302 mio EUR), prireja mleka (17 % oz. 255 mio EUR) ter prireja govejega (13 % oz. 197 mio EUR) in perutninskega mesa (9 % oz. 136 mio EUR).

Slika 2: Struktura rastlinske proizvodnje in živinoreje glede na vrednost proizvodnje kmetijskih proizvodov; 2023

Vir: SURS, preračuni KIS

2 RASTLINSKI PRIDELKI

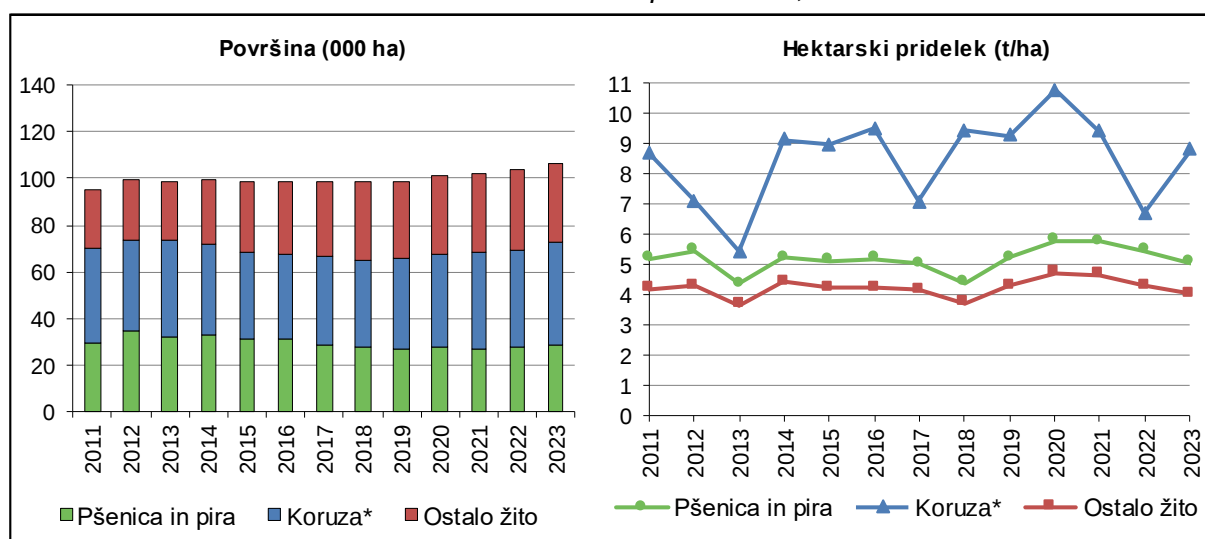
2.1 Žito

Obseg pridelave – Delež žita v vrednosti proizvodnje kmetijskih proizvodov se je po treh letih rasti znižal na 6,7 %. Po letu 2011 je žito prispevalo k vrednosti kmetijskih proizvodov, od najmanj 6,3 % v letu 2018 do največ 10,6 % v letu 2022. Prispevek žita k vrednosti rastlinskih pridelkov je bil v obdobju 2011–2023 od 10,8 % do 19,8 %, pri čemer je bil največji v letu 2022. V letu 2023 je bil prispevek žita med manjšimi in je znašal 12,8 %.

V letu 2023 je bila izvedena zadnja raziskava strukture kmetijskih gospodarstev. Podrobni podatki še niso na voljo, zato bodo obravnavani v prihodnjih poročilih. V nadaljevanju povzemamo zadnje podatke popisa kmetijstva iz leta 2020. S pridelavo žita se je v Sloveniji v letu 2020 ukvarjalo približno 29 tisoč gospodarstev, ki so žito pridelovala na skoraj 98 tisoč ha njiv. Opazna je nadaljnja koncentracija pridelave žita. V obdobju med letoma 2010 in 2020 se je število gospodarstev s pridelavo žita zmanjšalo še za nadaljnjih 20 %, potem ko se je med letoma 2000 in 2010 zmanjšalo že za 35 %. Površina žita se je v obdobju med popisoma v letih 2010 in 2020 povečala za 4 %, v primerjavi z začetkom stoletja pa je bila manjša za 4 %. V obdobju med popisoma v letih 2020 in 2010 se je število pridelovalcev pšenice in pire zmanjšalo za 39 %, koruze za zrnje pa za 24 %. Povprečna površina žita na kmetijsko gospodarstvo (v nadaljevanju: KMG) se je povečala na 3,36 ha, kar je 30 % več v primerjavi z letom 2010 (2,59 ha) oziroma za 84 % v primerjavi z letom 2000 (1,82 ha). Povprečna površina pšenice in pire na KMG je bila v primerjavi z letom 2010 večja za 41 % (2,41 ha), povprečna površina koruze za zrnje pa za 44 % (2,12 ha).

Po podatkih letne statistike se je pridelovalna površina žita v letu 2023 povečala za dobra 2 %, znaša 106 tisoč ha, kar je 5 % nad ravno povprečja zadnjih petih let (2018–2022). V zadnjih petih letih je bilo z žitom v povprečju zasejanih približno 58 % njiv, v letu 2023 pa skoraj 60 %. V primerjavi z letom prej je bilo na njivah več pšenice (+5 %), rži (+27 %) in koruze za zrnje (+6 %), približno toliko kot v letu prej je bilo tritikale, manj je bilo ječmena (–3 %), pire (–29 %), ovsa (–14 %), prosa (–23 %), ajde (–15 %) in drugega žita (–40 %).

Slika 3: Površine in hektarski pridelki žita; 2011–2023

* Koruzaz za zrnje.

Vir: SURS

Skupni pridelek žita je bil v letu 2023, predvsem zaradi dobre letine koruze za zrnje, za 16 % večji kot v letu 2022 in za 2 % nad povprečjem zadnjega petletnega obdobja. Na večji skupni pridelek žita je najpomembneje vplival znatno večji hektarski pridelek koruze za zrnje, ki je bil za približno tretjino (+32 %) večji od skromnega pridelka v letu prej. S 8,8 t/ha je za približno 4 % zaostajal za povprečjem zadnjih petih let, ki znaša 9,1 t/ha.

Preglednica 1: Pridelava žita; 2022 in 2023

	Površina (ha)		Indeks 2023/22	Pridelek (t/ha)		Indeks 2023/22	Skupni pridelek (t)		Indeks 2023/22
	2022	2023		2022	2023		2022	2023	
Žito skupaj, od tega:	103.553	106.073	102,4	5,6	6,3	113,0	576.187	666.888	115,7
– pšenica in pira	27.564	28.705	104,1	5,5	5,1	92,6	150.754	145.416	96,5
– kuruza za zrnje	41.562	44.253	106,5	6,7	8,8	131,5	277.818	389.033	140,0
– ječmen	22.546	21.947	97,3	5,0	4,6	92,3	112.455	101.046	89,9
– rž	801	1.018	127,1	4,0	3,6	90,2	3.206	3.674	114,6
– oves	1.011	871	86,2	3,1	2,9	92,2	3.159	2.510	79,5
– tritikala	5.171	5.184	100,3	4,9	4,2	87,1	25.149	21.969	87,4

Vir: SURS, preračuni KIS

Odkup – Po podatkih tržnega poročila Agencije Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja (v nadaljevanju: ARSKTRP) je bilo v času žetve skupaj odkupljenih 70,9 tisoč ton pšenice letine 2023¹, kar je za 23 % več kot v letu 2022. Od tega je bilo prevzetih 43,5 tisoč ton krušne pšenice, kar predstavlja 7-odstotno povečanje kot v letu 2022, ko je bila prevzeta najmanjša količina pšenice po letu 2018. Delež prevzete krušne pšenice je bil 61 %, kar je precej manj kot leta 2022 (71 %), in med manjšimi do zdaj. To odraža slabšo kakovost zrnja zaradi deževnega vremena v letu 2023. Kakovost pšenice, požete med 27. in 35. tednom, je bila med najslabšimi v zadnjih letih, saj so bile vse vrednosti parametrov kakovosti pod povprečjem zadnjih petih let.

Preglednica 2: Parametri kakovosti pšenice; 2019–2023

	Dejanska kakovost				
	2019	2020	2021	2022	2023
Surove beljakovine (%)	14,55	13,18	13,16	13,33	12,53
Hektolitrska masa (kg/100 l)	77,4	80,3	79,8	79,2	73,9
Število padanja (FN)	325,94	362,31	327,0	285,10	206,37
Sedimentacijska vrednost	51,0	42,0	44,0	38,00	29,57
Vlaga (%)	12,94	13,18	12,84	12,60	12,07
Primesi (%)	2,5	2,5	3,2	2,5	1,9

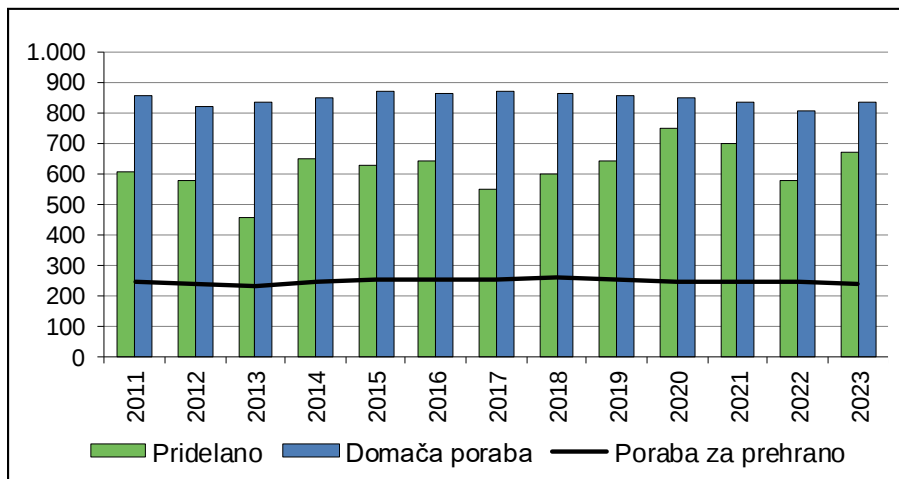
Vir: MKGP, ARSKTRP

Blagovna menjava, poraba in stopnja samooskrbe – V Slovenji je domača poraba žita vseskozi večja od pridelave. Po letu 2010, ko je domača poraba žita znašala približno milijon ton, je bila v zadnjih dvanajstih letih največja v letu 2015, ko je dosegla 866 tisoč ton, najmanjša pa v letu 2022, ko je znašala 804 tisoč tone. V letih 2019–2023 se je v povprečju 59 % žita porabilo za krmo, od tega je bilo največ koruze (61 %). Delež pšenice v krmi je bil v povprečju 13-odstoten, v letih od 2018 do 2023 je bil najmanjši delež pšenice v porabljeni krmi leta 2021 (9 %), največji pa v letu 2023 (15 %). Za prehrano se je v enakem obdobju v povprečju porabilo 29 % žita, kjer ima v strukturi porabe za prehrano s 86 % največji delež pšenica.

¹ Zajema le odkupovalce pšenice, ki so v preteklem letu prevzeli oziroma odkupili več kot 1.000 ton pšenice v času žetve.

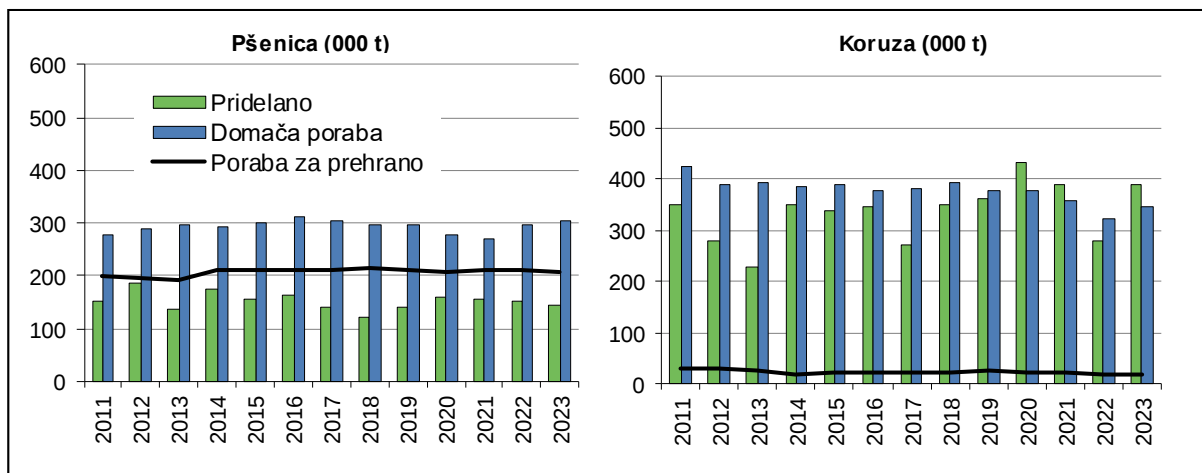
Slika 4: Pridelava in poraba žita skupaj (000 t; ekvivalent zrnja); 2011–2023

Vir: SURS, KIS

Leta 2023 je bila po ocenah na podlagi začasnih podatkov domača poraba žita 834 tisoč ton, kar je nekoliko nad ravno leta 2022 (+4 %) in malenkost pod povprečjem zadnjih petih let (glede na 2018–2022: –1 %). Povečala se je tako poraba koruze (+8 %) kot tudi pšenice (+3 %), medtem ko se je ječmena porabila približno toliko kot v letu prej. Poraba žita za krmo se je po petih letih zmanjševanja povečala za 5 %, poraba žita za prehrano pa je bila v primerjavi z letom prej manjša za 2 %. Na večjo porabo žita za krmo je vplivala tako večja poraba koruze (+7 %) kot tudi pšenice (+13 %) in ječmena (+ 7 %). Najpomembnejši razlogi za večjo porabo žita za krmo so verjetno večja razpoložljivost koruze za zrnje zaradi dobre letine, večji delež krmne pšenice ter verjetno tudi odločitev pridelovalcev, da so zaradi izrazito nizkih odkupnih cen zadržali večji delež pridelka za domačo porabo.

Slika 5: Pridelava in poraba pšenice in koruze (000 t; ekvivalent zrnja); 2011–2023

Vir: SURS, KIS

Zunanja trgovina z žitom ima trend dolgoletne rasti. Izrazito povečevanje zunanje trgovine z žitom v letih 2020 in 2021 je bilo predvsem posledica pospešenega izvoza, na prvem mestu koruze za zrnje, pa tudi pšenice in ječmena, medtem ko se je trend uvoza v teh dveh letih umiril.

Preglednica 3: Izvoz in uvoz žita v obliki zrnja; 2019–2023

	Izvoz (t)					Uvoz (t)				
	2019	2020	2021	2022	2023*	2019	2020	2021	2022	2023*
Žito skupaj z rižem (zrnje), od tega:	299.217	401.983	469.664	296.218	253.354	373.162	365.035	380.377	358.763	445.370
– pšenica	59.402	85.364	99.437	78.712	81.895	176.285	123.505	117.671	138.422	218.328
– ječmen	8.240	18.595	22.558	19.011	10.569	16.917	15.677	23.226	19.682	19.375
– koruza	227.755	293.338	341.326	194.389	156.685	164.246	208.207	222.882	182.942	189.988
– riž	2.814	2.362	2.293	2.424	2.239	9.718	9.455	8.920	9.346	9.551

* Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni KIS

V zadnjih petih letih (2018–2022) je Slovenija letno uvozila v povprečju 541 tisoč ton žita v obliki zrnja, moke in predelanih proizvodov, od tega približno 70 % v obliki zrnja (381 tisoč ton). V letu 2023 je bilo po začnih podatkih uvoženih rekordnih 622 tisoč ton žita (od tega 445 tisoč ton zrnja). Uvoz pšenice je bil od tega 330 tisoč ton (zrnje: 218 tisoč ton ali 66 %), koruze 230 tisoč ton (zrnje: 190 tisoč ton ali 83 %) ter ječmena 50 tisoč ton (zrnje: 19 tisoč ton ali 39 %). Uvoz žita je bil 15 % nad povprečjem zadnjih petih let, v primerjavi z letom prej je bil večji za 20 %. Izvoz žita, ki je bil s 511 tisoč tonami največji v letu 2021, se je drugo leto zapored zmanjšal. Po začnih podatkih je bilo v letu 2023 izvoženih 307 tisoč ton žita (–9 %), od tega 253 tisoč ton v obliki zrnja. Po vrstah je bilo izvoženo 173 tisoč ton koruze (–14 %), od tega 157 tisoč ton v obliki zrnja, 118 tisoč ton pšenice (+4 %), od tega v zrnju 82 tisoč ton, in 12 tisoč ton ječmena (–41 %), od tega v zrnju 11 tisoč ton. V obliki zrnja se je v letu 2023 izvozilo 83 % žita, kar je manj kot v letih 2022 (88 %) in 2021 (92 %), ko je bilo zelo veliko vseh vrst žita izvoženega takoj po žetvi.

Po začnih podatkih je bila v letu 2023 stopnja samooskrbe z žitom skoraj 80-odstotna, kar je po začnih ocenah za 2 odstotni točki nad povprečjem zadnjega petletnega obdobja (2018–2022), v katerem sta bili zabeleženi tudi dve najvišji stopnji samooskrbe z žitom do zdaj (leta 2020: 88 %; leta 2021: 84 %). Najpomembnejši dejavnik pri dvigu stopnje samooskrbe z žitom v letu 2023 je bila opazno večja pridelava (+15 %), ob nekoliko večji domači porabi (3 %). V letu 2023 je bila stopnja samooskrbe s koruzo za zrnje višja za 26 odstotnih točk, medtem ko je bila pri pšenici in ječmenu nižja za 3 odstotne točke in 8 odstotnih točk. Stopnja samooskrbe s koruzo za zrnje je s 112 % že tretjič po letu 2019 preseгла 100 %, kar kaže na presežek pridelave v primerjavi z domačo porabo.

Preglednica 4: Poraba žita na prebivalca in stopnja samooskrbe z žitom; 2019–2023

	Razpoložljiva količina za porabo na prebivalca (kg)					Stopnja samooskrbe (%)				
	2019	2020	2021	2022	2023*	2019	2020	2021	2022	2023*
Žito skupaj:	88,8	86,1	86,1	85,7	83,4	74,8	88,3	84,1	71,7	79,9
– pšenica	74,0	72,9	74,0	74,1	72,6	47,3	57,2	57,5	51,0	48,0
– koruza	9,2	8,0	6,9	6,3	6,3	95,6	113,6	109,1	86,5	112,1
– ječmen	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	73,7	82,4	73,5	78,7	70,5

* Začasni podatki.

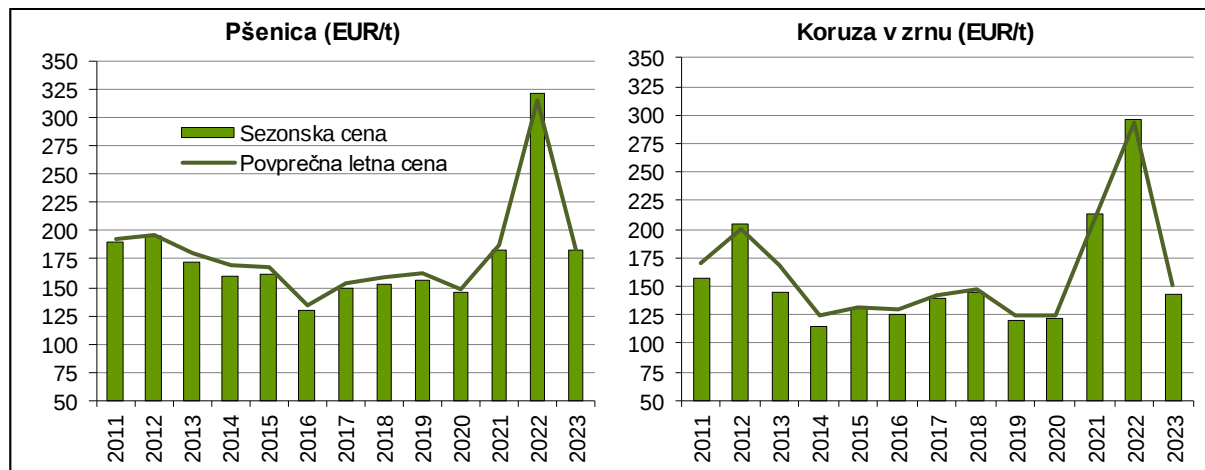
Vir: SURS, KIS

Razpoložljiva količina pšenice (v ekvivalentu moke) za prehrano na prebivalca je bila v letu 2023 približno 73 kg. Ta količina je nekoliko manjša kot v letih 2021 in 2022, ko je obsegala 74 kg, kar pa je tudi blizu povprečja zadnjega petletnega obdobja.

Cene, stroški in osnovni ekonomski kazalci – Cene žita v Sloveniji sledijo cenam na svetovnem trgu, nanje pa v manjši meri vplivajo tudi razmere na trgih sosednjih držav in v regiji. Cene žita v Sloveniji so bile tudi leta 2023 odraz mednarodnih cenovnih gibanj in so se glede na rekordne vrednosti v letu 2022 močno znižale.

Slika 6: Odkupne cene pšenice in koruze; 2011–2023

Vir: SURS, preračuni KIS

V primerjavi z rekordnimi odkupnimi cenami leta 2022 je bila povprečna odkupna cena pšenice v letu 2023 po podatkih SURS s 184 EUR/t za 42 % nižja. Podobno gibanje cen pšenice je bilo v mesecih največjega odkupa (julij–september) letine 2023, ko je bila sezonska odkupna cena pšenice 183 EUR/t, glede na enako obdobje leta prej pa se je znižala za 43 %. Zelo podobno so se gibale tudi odkupne cene ječmena, ki so se na letni ravni znižale za 46 %. Še nekoliko večji padec odkupnih cen je bil zabeležen pri cenah koruze za zrnje, kjer so pridelovalci leta 2023 v povprečju dobili le 151 EUR/t, kar je za 48 % manj kot v letu 2022.

V letu 2023 so se začele izvajati intervencije iz programskega obdobja SKP 2023–2027. Pridelovalci so bili deležni ukinitve plačilnih pravic, namesto katerih so na podlagi oddane zbirne vloge, upravičeni do osnovne dohodkovne podpore za trajnostnost (ODPT), ki se dodeli za vse upravičene hektare (načrtovani znesek 184,20 EUR/ha) ter dopolnilne dohodkovne podpore za trajnostnost (DPDPT; načrtovani znesek 27,38 EUR/ha), ki se dodeli za prvih 8,2 ha površin, ob izpolnjevanju zahtevanih pogojev. Pridelovalci žita so upravičeni do regresiranja zavarovanja pridelkov, ki je bilo v prvi polovici leta 2023 55 %, od 1. julija 2023 dalje pa je odstotek sofinanciranja premijskih stopenj 60 %. Poleg tega se je v letu 2023 uveljavil novi trošarinski sistem za porabo goriva v kmetijstvu in gozdarstvu, ki vključuje takojšnje znižanje trošarine (drobnoprodajne cene) za plinsko olje, namenjeno pogonu kmetijske in gozdarske mehanizacije. Pred letom 2023 so bili nosilci KMG upravičeni do vračila dela plačane trošarine, ki je v letih 2009–2022 znašalo 70 % povprečne trošarine. Vračilo so praviloma uveljavljali z vložitvijo zahtevka za preteklo koledarsko leto.

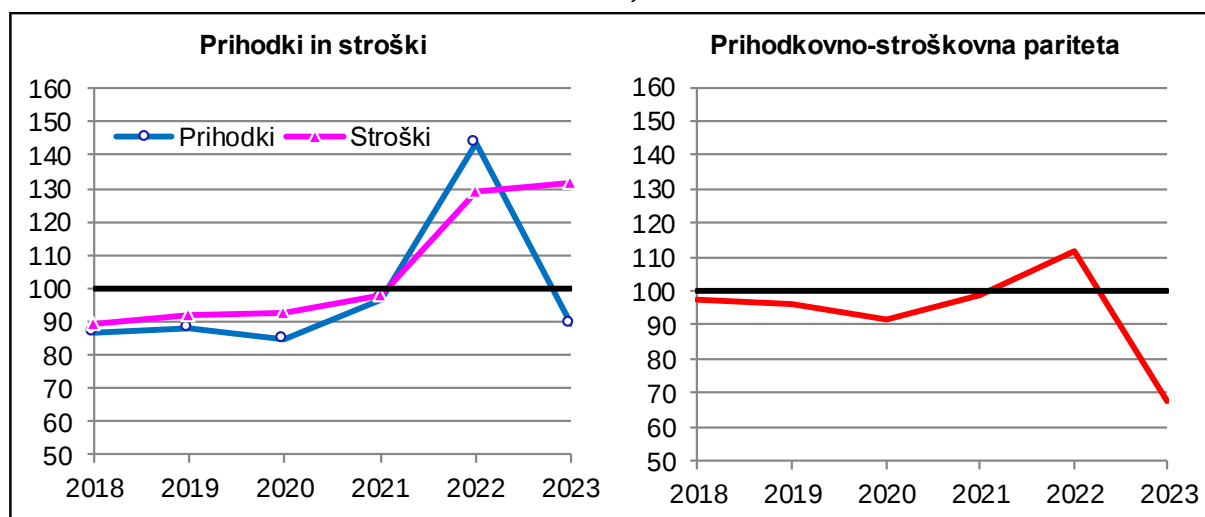
Po rekordnem letu 2022 so se ekonomske razmere pridelave žita v letu 2023 zelo poslabšale. Odkupne cene vseh vrst žita so z rekordnih vrednosti padle globoko pod povprečje, medtem ko se je rast stroškov sicer nekoliko upočasnila. Pri koruzi za zrnje pa so bili stroški pridelave celo za nekaj odstotkov nižji. Na podlagi modelnih kalkulacij, ki veljajo za čas spravila letine pri nespremenjenem pridelku in enaki tehnologiji ter ne upoštevajo stroškov skladiščenja, ocenjujemo, da so se skupni stroški pridelave pšenice zvišali za 5 %. Odkupna cena pšenice po podatkih SURS (julij–september) pa je bila v času spravila letine 2023 kar za 43 % nižja (183 EUR/t) od rekordne odkupne cene v enakem obdobju leta 2022 (322 EUR/t). Proračunske

podpore so bile v letu 2023 zaradi novega programskega obdobja SKP in spremembe trošarin pri uporabi goriva v kmetijstvu nižje za 47 %. V letu 2023 se v vrednost subvencij šteje ODPT in DPDPT (intervencije iz programskega obdobja kmetijske politike 2023–2027), medtem ko je bilo v letu 2022 vključeno osnovno plačilo, plačilo za zeleno komponento, proizvodno vezano plačilo za strna žita (plačila iz programskega obdobja kmetijske politike 2014–2020) in vračilo trošarine. Ocenjujemo, da se je vrednost pridelave (tržna vrednost in proračunske podpore) pri pšenici v primerjavi z letom prej znižala za 38 %, kar je skoraj 10 % pod povprečjem zadnjih petih let.

Modelno ocenjeni stroški pridelave pšenice so se zvišali za 2 %, medtem ko so se stroški na enoto proizvoda, zmanjšani za subvencije, zaradi velikega zmanjšanja proračunskih podpor, povečali za 15 %. Med pomembnejšimi skupinami stroškov so se v povprečju zvišali stroški sredstev za varstvo rastlin (za 12 %), stroški semena pšenice za 42 % in stroški gnojil za 6 %. Cene NPK gnojil so bile ob setvi ozimnega žita jeseni 2022 še vedno zelo visoke, v zadnjih mesecih leta 2022 pa so začele padati. Do večjega znižanja cen NPK gnojil in še intenzivnejšega zniževanja dušičnih gnojil pa je prišlo šele v prvih mesecih leta 2023. Zaradi tega so stroški gnojil na sezonski ravni 2023 še vedno višji kot v sezoni pridelave 2022, kljub 33-odstotnemu znižanju cen gnojil na letni ravni (SURs). Gibanje stroškov gnojil za pridelavo letine 2023 je bilo odvisno predvsem od časa nakupa gnojil in tudi od razmerja med hranili N, P in K v gnojilnem odmerku, saj so se NPK gnojila v letu 2023 pocenila manj od dušičnih gnojil. Nekaj odstotkov nižji (–2 %) so bili stroški najetih storitev (kombajniranje in sušenje) in zaradi nižjih cen goriva in načina obračuna trošarine pri uporabi goriva v kmetijstvu, tudi stroški domačih strojnih storitev (–4 %). Obračunani stroški domačega dela, ocenjeni na podlagi povprečne plače v Sloveniji, so višji za 10 %. Enaki kot v letu 2022 pa so ostali stroški zavarovanja pridelka, ki imajo pri žitih le odstotek v skupnih stroških.

Slika 7: Osnovni ekonomski kazalniki pri pridelavi pšenice (indeks; povprečje 2018–2022 = 100)

Vir: Modelne kalkulacije KIS

Ocenjujemo, da so se pri ocenjenem 5-odstotnem zvišanju stroškov pridelave, 43 % nižjih odkupnih cenah in ob 45-odstotnem predvidenem zmanjšanju proračunskih podpor, cenovno-stroškovna razmerja pri pridelavi pšenice v letu 2023 izrazito poslabšala. Cenovno-stroškovna pariteta se je znižala za 40 odstotnih točk in je kar 33 % pod povprečjem zadnjih petih let.

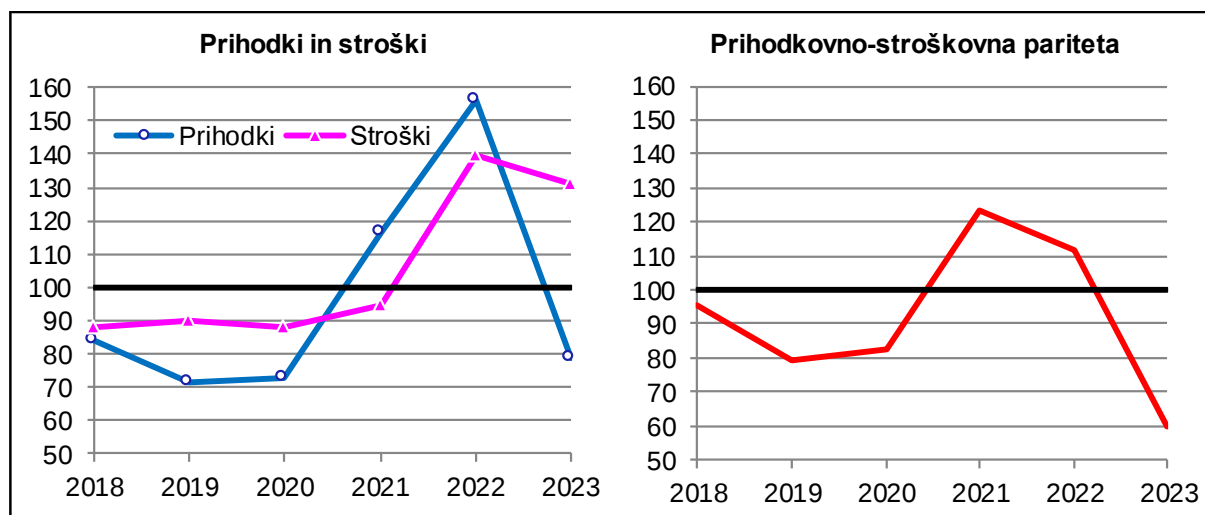
Na podlagi modelov ocenjujemo, da so bile ekonomske razmere pridelave pšenice in ječmena v letu 2023 najslabše do zdaj, saj so se kazala gibanja stroškov in prihodkov v podobni smeri.

K zelo slabim ekonomskim rezultatom pridelave v letu 2023 pa sta dodatno prispevali še slabi, podpovprečni letini pšenice in ječmena. V povprečju zadnjih dveh let (izrazito dobro leto 2022 in zelo slabo leto 2023) so ekonomski rezultati pridelave strnega žita tudi pod povprečjem obdobja 2017–2021, vendar ne tako izrazito slabi kot kažejo rezultati le za leto 2023.

Ekonomski položaj tržnih pridelovalcev koruze v Sloveniji je bil, podobno kot pri strnem žitu, v letu 2023 zaradi velikega znižanja odkupnih cen, ob majhnem znižanju stroškov, zelo slab.

Slika 8: Osnovni ekonomski kazalniki pri pridelavi koruze za zrnje (indeks; povprečje 2018–2022 = 100)

Vir: Modelne kalkulacije KIS

Podatki SURS kažejo, da so bile odkupne cene koruze ob spravilu letine 2023 za dobro polovico (–52 %) nižje kot v enakem obdobju rekordnega leta 2022. Stroški pridelave koruze za zrnje, ocenjeni na podlagi modelnih kalkulacij, pa so se v tem obdobju z rekordnih vrednosti znižali le v povprečju za 6 %. V sezoni 2023 so se pri poznih posevkih znižali stroški gnojil (–7 %), stroški domačih strojnih storitev (–4 %) in stroški najetih storitev (–15 %). Nasprotno so se pomembno zvišali stroški semena (+11 %), stroški FFS (+15 %) in obračunani stroški dela (10 %), medtem ko so stroški zavarovanja ostali enaki.

Cenovno-stroškovna pariteta (razmerje med košarico cen inputov in vrednostjo pridelave pri enakem pričakovanem pridelku) se je v letu 2023 zelo poslabšala in padla skoraj 40 odstotnih točk pod povprečje zadnjega petletnega obdobja. K manjši vrednosti pridelave pa so vplivale tudi za približno četrtnino nižje vrednosti proračunskih podpor. Ekonomski rezultati pridelovalcev koruze so bili v letu 2023 med slabšimi do sedaj, slabe ekonomske razmere pa so nekoliko omilili dobri hektarski pridelki.

2.1.1 Površina in pridelek žita

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
POVRŠINA (ha)														
Osnovna površina	94.125	98.377	97.830	98.293	96.975	95.508	95.193	95.004	95.723	97.634	97.860	99.298	102.712	103,4
Pospravljena površina	94.979	99.733	98.972	99.884	98.955	98.355	98.461	98.246	98.624	101.499	102.052	103.553	106.073	102,4
Pšenica in pira	29.665	34.586	31.759	33.124	30.734	31.461	28.017	27.823	26.727	27.286	26.785	27.564	28.705	104,1
Rž	808	902	1.489	1.640	1.236	970	1.081	1.301	1.178	839	640	801	1.018	127,1
Ječmen	17.477	17.967	17.314	18.482	20.110	19.184	20.369	20.994	21.139	22.207	21.863	22.546	21.947	97,3
Oves	1.842	1.369	1.203	1.364	1.506	1.332	1.448	1.245	1.207	950	1.195	1.011	871	86,2
Koruza za zrnje	40.185	39.166	41.857	38.331	37.743	36.388	38.290	37.079	38.883	39.829	41.402	41.562	44.253	106,5
Tritikala	3.347	3.640	3.490	4.229	4.491	5.288	5.032	5.668	5.804	5.590	5.152	5.171	5.184	100,3
Proso	203	199	169	229	491	399	347	454	277	356	418	312	240	76,9
– glavni posevek	58	62	67	105	264	78	83	155	99	122	114	70	123	175,7
– strniščni posevek	145	137	102	124	227	321	264	299	178	234	304	242	117	48,3
Ajda	1.180	1.676	1.401	1.979	2.435	3.127	3.647	3.475	3.187	4.279	4.318	4.430	3.761	84,9
– glavni posevek	471	457	362	512	682	601	643	532	464	648	430	418	517	123,7
– strniščni posevek	709	1.219	1.039	1.467	1.753	2.526	3.004	2.943	2.723	3.631	3.888	4.012	3.244	80,9
Drugo žito	272	228	290	506	209	206	230	207	222	163	279	156	94	60,3
HEKTARSKI PRIDELEK (t/ha)														
Žito skupaj	6,4	5,8	4,6	6,5	6,3	6,5	5,6	6,1	6,5	7,4	6,9	5,6	6,3	113,0
Pšenica in pira	5,2	5,4	4,4	5,2	5,1	5,2	5,0	4,4	5,2	5,8	5,8	5,5	5,1	92,6
Rž	3,5	3,8	3,4	4,1	3,8	4,1	4,1	3,5	3,8	4,1	4,0	4,0	3,6	90,2
Ječmen	4,5	4,7	4,0	4,9	4,6	4,8	4,8	4,2	4,8	5,5	5,4	5,0	4,6	92,3
Oves	3,2	3,2	2,6	3,3	3,3	3,2	3,2	2,7	3,3	3,4	3,4	3,1	2,9	92,2
Koruza za zrnje	8,7	7,1	5,4	9,1	9,0	9,5	7,1	9,5	9,3	10,8	9,4	6,7	8,8	131,5
Tritikala	4,4	4,4	3,6	4,7	4,7	4,7	4,6	4,2	4,6	5,1	5,1	4,9	4,2	87,1
Proso	1,4	1,2	1,1	1,8	1,7	1,3	1,1	1,3	1,3	1,4	1,2	1,0	1,3	129,6
– glavni posevek	1,6	1,6	1,2	2,3	2,3	1,8	1,4	1,7	1,9	1,9	1,8	1,5	1,9	124,0
– strniščni posevek	1,3	1,0	1,1	1,4	1,0	1,2	0,9	1,1	0,9	1,1	1,0	0,9	0,7	83,9
Ajda	1,1	0,8	0,8	0,8	1,0	0,9	0,8	0,9	0,8	0,9	0,9	0,7	0,7	97,4
– glavni posevek	1,2	0,9	0,7	0,9	1,2	1,1	0,8	1,1	1,0	1,0	1,0	0,8	1,0	118,0
– strniščni posevek	1,0	0,8	0,8	0,7	0,9	0,9	0,8	0,9	0,7	0,8	0,8	0,7	0,6	92,6
Drugo žito	3,1	4,3	4,0	4,3	6,0	2,8	2,9	4,3	4,0	2,5	3,1	1,6	4,0	253,3
PRIDELEK (t)														
Žito skupaj	607.798	576.407	457.339	648.887	624.047	638.064	546.994	596.663	641.739	749.691	700.546	576.187	666.888	115,7
Pšenica in pira	153.575	188.065	138.235	173.245	157.058	163.165	140.961	121.900	139.811	158.182	154.451	150.754	145.416	96,5
Rž	2.843	3.422	5.012	6.737	4.658	3.978	4.415	4.542	4.479	3.460	2.529	3.206	3.674	114,6
Ječmen	79.386	84.727	69.303	89.700	93.174	91.653	97.929	88.057	102.480	122.177	119.132	112.455	101.046	89,9
Oves	5.818	4.351	3.107	4.448	5.023	4.327	4.641	3.397	4.033	3.229	4.120	3.159	2.510	79,5
Koruza za zrnje	349.030	277.358	226.634	350.583	338.712	346.211	272.177	350.489	360.357	429.846	388.830	277.818	389.033	140,0
Tritikala	14.767	15.917	12.641	20.068	20.934	24.719	22.923	23.572	26.892	28.255	26.389	25.149	21.969	87,4
Proso	285	237	189	412	835	532	368	584	354	495	520	318	317	99,7
– glavni posevek	91	100	78	238	597	138	119	259	186	226	209	106	231	217,9
– strniščni posevek	194	137	111	174	238	394	249	325	168	269	311	212	86	40,6
Ajda	1.245	1.341	1.052	1.523	2.399	2.899	2.909	3.225	2.456	3.639	3.720	3.083	2.549	82,7
– glavni posevek	571	404	238	466	830	657	540	577	450	664	417	337	492	146,0
– strniščni posevek	674	937	814	1.057	1.569	2.242	2.369	2.648	2.006	2.975	3.303	2.746	2.057	74,9
Drugo žito	849	989	1.166	2.171	1.254	580	671	897	877	408	855	245	374	152,7

Vir: SURS, preračuni KIS

2.1.2 Uradno potrjena pridelava žita za seme

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
POTRJENA POVRŠINA (ha)														
Žito, skupaj	1.410	1.335	1.177	1.131	880	959	788	881	924	921	729	848	886	104,5
Pšenica	862	841	722	641	502	507	338	367	420	429	303	449	466	104,0
Rž	7	7	11	33	40	–	–	34	15	–	–	–	–	–
Ječmen	326	369	329	303	205	245	220	265	307	311	240	270	275	101,6
Oves	18	16	17	17	7	26	37	35	44	34	19	12	19	167,5
Koruza	54	38	42	23	9	21	17	15	19	13	–	13	1	6,9
Tritikala	13	17	55	49	61	67	37	58	55	58	55	25	44	174,8
Proso	27	0	0	19	2	–	9	18	5	10	10	9	5	58,8
Ajda	102	48	:	47	55	93	130	90	60	66	102	70	76	107,7
POTRJENI PRIDELEK (t)														
Žito, skupaj	7.203	7.801	6.409	6.501	5.224	5.826	4.084	4.396	5.655	5.929	4.232	4.530	4.513	99,6
Pšenica	5.133	5.385	4.225	3.902	3.161	3.116	2.115	2.072	2.768	2.963	2.032	2.706	2.698	99,7
Rž	31	28	41	185	177	–	–	146	54	–	–	–	–	–
Ječmen	1.767	2.124	1.756	1.915	1.365	1.433	1.516	1.530	2.188	2.252	1.620	1.599	1.489	93,2
Oves	83	64	46	84	24	749	99	89	122	151	86	41	63	153,6
Koruza	:	70	40	71	31	63	25	81	76	34	–	38	2	4,6
Tritikala	67	89	301	280	392	392	234	337	385	458	353	103	211	204,9
Proso	35	0	0	26	5	–	18	42	12	25	20	2	5	214,4
Ajda	86	41	–	38	70	73	79	99	50	46	121	41	45	108,8

: ni podatka.

– ni pojava.

Vir: KIS (Služba za uradno potrjevanje semenskega in sadilnega materiala kmetijskih rastlin) in UVHVVR (2016–2023)²

2.1.3 Odkup žita (t)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Pšenica, brez semenske	71.342	96.073	64.573	82.178	74.420	50.035	84.367	45.502	77.415	85.272	88.903	66.354	60.431	91,1
Ječmen, krmni	6.707	9.282	5.479	6.429	10.559	9.810	14.312	12.479	18.948	25.480	29.406	25.103	20.383	81,2
Koruza za zrnje, brez semenske	64.775	59.311	42.610	84.358	83.852	81.658	79.221	119.771	128.207	137.233	159.097	134.041	138.649	103,4

Vir: SURS

² <https://www.gov.si teme/uradno-potrjevanje-in-naknadna-kontrola-semenskega-materiala/>

2.1.4 Bilanca proizvodnje in porabe žita (ekvivalent zrnja; 000 t)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Pridelano	607,8	576,4	457,3	648,6	624,0	638,1	547,0	596,7	641,7	749,7	700,5	576,2	666,9	115,7
Začetne zaloge	584,6	715,7	687,0	630,0	770,8	775,0	810,3	750,8	757,8	726,8	699,9	598,8	554,8	92,7
Uvoz	510,3	414,7	492,4	511,7	478,0	492,8	568,8	589,5	534,7	518,4	542,5	520,8	622,5	119,5
Izvoz	132,0	199,1	171,1	172,5	231,7	234,5	309,7	315,4	350,0	445,9	510,9	337,4	306,6	90,9
Končne zaloge	715,7	687,0	630,0	770,8	775,0	810,3	750,8	757,8	726,8	699,9	598,8	554,8	703,4	126,8
Domača poraba	855,0	820,8	835,6	847,2	866,1	861,0	865,7	863,7	857,4	849,2	833,2	803,7	834,2	103,8
– krma	525,2	502,9	529,3	497,8	516,8	516,3	534,2	520,3	515,5	508,1	492,0	468,0	502,4	107,3
– seme	17,0	18,7	17,8	18,7	18,6	18,8	18,3	18,5	18,2	18,8	18,5	18,9	19,0	100,5
– industrijski nameni	36,8	34,8	32,0	37,8	38,7	36,2	36,7	40,6	44,6	49,1	53,3	48,9	42,3	86,5
– izgube	33,8	27,0	25,3	46,9	42,6	39,1	26,5	29,1	27,6	29,0	24,5	23,8	32,4	136,3
– poraba za prehrano	242,3	237,4	231,2	245,9	249,4	250,6	249,9	255,2	251,6	244,3	244,8	244,0	238,1	97,6
Poraba za prehrano**	179,7	175,6	170,8	182,7	185,4	185,8	185,8	189,8	185,6	180,7	181,4	180,7	176,8	97,8
Razpoložljiva količina za porabo na prebivalca (kg)	87,6	85,4	83,0	88,6	89,9	90,0	89,9	91,7	88,8	86,1	86,1	85,7	83,4	97,3
Stopnja samooskrbe (%)	71,1	70,2	54,7	76,6	72,1	74,1	63,2	69,1	74,8	88,3	84,1	71,7	79,9	

* Začasni podatki.

** V ekvivalentu moke.

Vir: SURS, KIS

2.1.5 Bilanca proizvodnje in porabe pšenice (ekvivalent zrnja; 000 t)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Pridelano	153,6	188,1	138,2	173,2	157,1	163,2	141,0	121,9	139,8	158,2	154,5	150,8	145,4	96,5
Začetne zaloge	175,0	235,4	204,6	187,4	212,0	206,4	220,2	191,8	159,1	171,8	146,4	112,2	93,8	83,7
Uvoz	225,6	171,1	214,4	219,2	228,4	255,8	265,7	271,7	265,1	213,8	214,5	240,1	329,8	137,3
Izvoz	39,2	99,6	74,7	74,1	89,5	94,3	130,1	128,2	97,0	120,8	134,6	113,6	117,6	103,6
Končne zaloge	235,4	204,6	187,4	212,0	206,4	220,2	191,8	159,1	171,8	146,4	112,2	93,8	148,4	158,1
Domača poraba	279,5	290,3	295,2	293,8	301,5	310,9	304,9	298,1	295,3	276,5	268,7	295,6	303,1	102,5
– krma	60,5	76,4	87,7	64,8	71,4	79,8	79,8	67,7	68,7	54,2	43,5	68,1	77,3	113,5
– seme	8,9	10,4	9,5	9,9	9,2	9,4	8,4	8,3	8,0	8,2	8,0	8,3	8,6	104,1
– industrijski nameni	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,04	0,02	0,06	0,13	0,04	0,01	0,06	0,02	25,2
– izgube	9,7	7,6	7,5	8,8	8,0	9,1	7,3	7,1	8,3	6,6	5,8	7,1	9,3	130,1
– poraba za prehrano	200,4	195,9	190,4	210,3	212,8	212,6	209,4	214,9	210,2	207,5	211,3	212,0	207,8	98,0
Poraba za prehrano**	148,8	144,9	140,5	155,5	157,4	157,2	154,7	159,0	154,6	153,2	155,9	156,3	154,1	98,6
Razpoložljiva količina za porabo na prebivalca (kg)	72,5	70,5	68,2	75,4	76,3	76,1	74,9	76,8	74,0	72,9	74,0	74,1	72,6	98,0
Stopnja samooskrbe (%)	54,9	64,8	46,8	59,0	52,1	52,5	46,2	40,9	47,3	57,2	57,5	51,0	48,0	

* Začasni podatki. ** V ekvivalentu moke.

Vir: SURS, KIS

2.1.6 Bilanca proizvodnje in porabe koruze (ekvivalent zrnja; 000 t)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021***	2022	2023*	Indeks 2023/22
Pridelano	349,0	277,4	226,6	350,6	338,7	346,2	272,2	350,5	360,4	429,8	388,8	277,8	389,0	140,0
Začetne zaloge	290,0	341,6	328,3	295,3	383,5	384,3	397,2	367,6	403,9	355,3	345,8	283,4	251,7	88,8
Uvoz	210,4	186,6	221,7	214,0	181,3	175,3	229,3	247,6	208,7	240,1	252,1	211,9	229,7	108,4
Izvoz	84,4	89,6	90,1	91,2	129,4	132,3	151,2	168,9	240,8	301,0	346,8	200,4	172,9	86,3
Končne zaloge	341,6	328,3	295,3	383,5	384,3	397,2	367,6	403,9	355,3	345,8	283,4	251,7	350,4	139,2
Domača poraba	423,4	387,7	391,2	385,3	389,8	376,3	380,0	392,8	376,9	378,5	356,5	321,0	347,1	108,1
– krma	364,7	332,9	339,5	322,7	326,7	315,9	329,9	339,5	321,7	325,5	308,2	276,0	295,2	107,0
– seme	2,0	2,0	2,2	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,1	2,1	2,1	2,1	2,2	104,0
– industrijski nameni	8,5	9,1	8,6	9,4	10,8	10,6	10,8	11,2	12,2	10,7	12,7	13,1	12,8	98,3
– izgube	18,9	14,6	13,5	32,1	28,9	24,2	13,6	16,7	13,5	16,2	12,7	10,9	17,7	162,7
– poraba za prehrano	29,2	29,2	27,4	18,9	21,5	23,6	23,6	23,3	27,3	24,0	20,9	19,0	19,2	100,8
Poraba za prehrano**	20,5	20,4	19,2	13,2	15,0	16,5	16,5	16,3	19,1	16,8	14,6	13,3	13,4	100,8
Razpoložljiva količina za porabo na prebivalca (kg)	10,0	9,9	9,3	6,4	7,3	8,0	8,0	7,9	9,2	8,0	6,9	6,3	6,3	100,2
Stopnja samooskrbe (%)	82,4	71,5	57,9	91,0	86,9	92,0	71,6	89,2	95,6	113,6	109,1	86,5	112,1	

* Začasni podatki. ** V ekvivalentu moke. *** V Poročilu stanja kmetijstva za leto 2022 so bili napačno objavljeni začasni podatki za leto 2021, za napako se opravičujemo.

Vir: SURS, KIS

2.1.7 Bilanca proizvodnje in porabe ječmena (ekvivalent zrnja; 000 t)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Pridelano	79,4	84,7	69,3	89,7	93,2	91,7	97,9	88,1	102,5	122,2	119,1	112,5	101,0	89,9
Začetne zaloge	93,0	107,4	121,4	117,2	139,1	148,9	157,4	156,9	157,4	161,9	167,7	165,3	171,0	103,4
Uvoz	59,1	41,8	43,5	62,1	54,7	46,7	57,5	55,3	50,1	51,4	64,0	56,0	50,0	89,3
Izvoz	7,4	8,4	5,2	5,8	11,1	6,1	24,2	13,8	9,0	19,5	23,5	19,8	11,6	59
Končne zaloge	107,4	121,4	117,2	139,1	148,9	157,4	156,9	157,4	161,9	167,7	165,3	171,0	167,1	97,7
Domača poraba	116,7	104,2	111,8	124,2	126,9	123,7	131,7	129,1	139,1	148,3	162,0	142,9	143,3	100,3
– krma	78,8	69,0	79,4	85,3	88,3	87,7	95,2	88,8	95,6	97,9	109,3	95,0	102,0	107,4
– seme	4,4	4,5	4,3	4,6	5,0	4,8	5,1	5,2	5,3	5,6	5,5	5,6	5,5	97,3
– industrijski nameni	28,2	25,7	23,4	28,4	27,9	25,5	25,9	29,4	32,2	38,4	40,7	35,8	29,5	82,3
– izgube	3,8	3,5	3,1	4,3	4,1	4,0	4,0	3,7	4,1	4,5	4,5	4,2	4,1	96,2
– poraba za prehrano	1,6	1,5	1,5	1,6	1,5	1,7	1,5	1,9	1,9	1,9	2,1	2,3	2,3	100,4
Poraba za prehrano**	1,2	1,1	1,1	1,2	1,2	1,3	1,1	1,4	1,4	1,5	1,6	1,7	1,7	100,4
Razpoložljiva količina za porabo na prebivalca (kg)	0,6	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,5	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	99,8
Stopnja samooskrbe (%)	68,0	81,3	62,0	72,2	73,4	74,1	74,4	68,2	73,7	82,4	73,5	78,7	70,5	

* Začasni podatki. ** V ekvivalentu moke.

Vir: SURS, KIS

2.1.8 Odkupne in institucionalne cene žita

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Povprečna letna odkupna cena (EUR/t)														
Pšenica, brez semenske	193,1	195,6	181,0	169,1	168,3	133,8	154,0	159,4	163,2	148,0	187,8	314,9	184,1	58,5
Ječmen, krmni	180,8	179,6	177,3	153,3	133,8	133,0	128,8	142,4	137,2	125,4	168,3	278,3	150,9	54,2
Koruzna v zrnju, brez semenske	170,3	199,8	169,2	125,3	131,8	130,6	141,3	146,9	123,7	124,9	207,9	293,4	151,2	51,5
Sezonska odkupna cena (EUR/t)														
Pšenica (SURS)*	190,5	194,6	172,1	159,7	161,4	129,6	149,0	153,2	156,5	145,9	182,7	321,8	183,1	56,9
Pšenica (ARSKTRP)**	196,0	194,3	184,3	164,1	167,5	138,9	152,2	161,4	168,4	153,7	189,1	336,4****	196,1	58,3
Ječmen, krmni (SURS)*	179,9	179,4	171,3	153,3	132,7	131,5	126,6	141,3	135,2	124,6	166,6	280,4	143,1	51,0
Koruzna v zrnju (SURS)***	157,3	205,3	144,1	114,5	131,3	124,9	140,1	145,6	119,5	122,3	212,6	296,1	142,4	48,1
Intervencijska cena (EUR/t)														
Pšenica, rž, ječmen in koruzna	101,3	101,3	101,3	101,3	101,3	101,3	101,3	101,3	101,3	101,3	101,3	101,3	101,3	

* Tehtano povprečje odkupnih cen julij–september (SURS).

** Tehtano povprečje odkupnih cen pšenice, ki jih ARSKTRP pošljejo odkupovalci, ki so v preteklem letu odkupili/prevzeli več kot tisoč ton pšenice; podatki za čas žetve.

*** Tehtano povprečje odkupnih cen septembra, oktobra in novembra (SURS).

*** Tehtano povprečje odkupnih cen septembra, oktobra in novembra (SURS).

**** Popravek v oktobru 2023.

Vir: SURS, ARSKTRP (TIS), MKGP, preračuni KIS

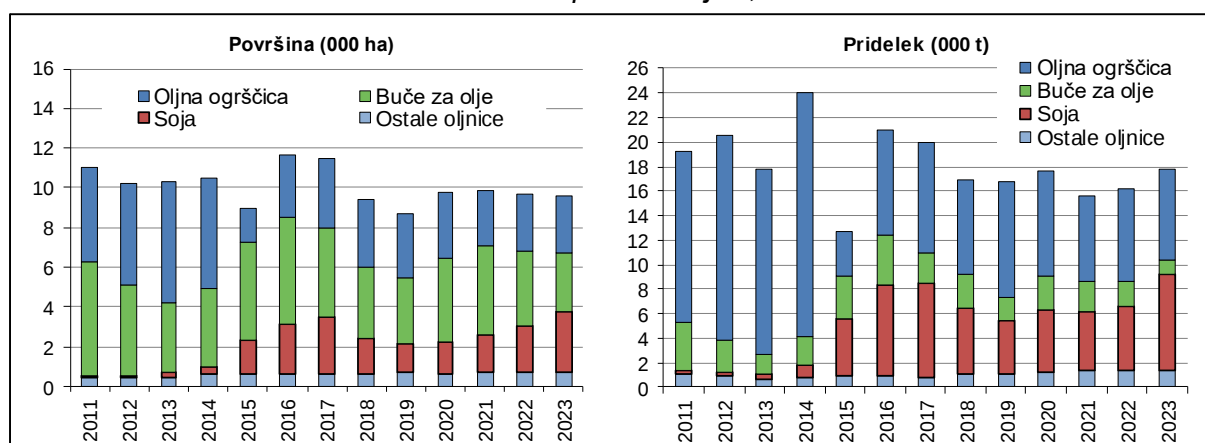
2.2 Oljnice

Obseg pridelave – Delež oljnic v vrednosti proizvodnje kmetijskih proizvodov, ki se je v letih 2011–2022 gibal med 0,8 % in 1,6 %, je v letu 2023 znašal le 0,7 % skupne vrednosti kmetijstva oziroma 1,4 % vrednosti rastlinskih pridelkov, kar je med manjšimi do sedaj.

V letu 2023 je bila izvedena zadnja raziskava strukture kmetijskih gospodarstev. Podrobni podatki še niso na voljo, zato bodo obravnavani v prihodnjih poročilih. V nadaljevanju povzemamo zadnje podatke popisa kmetijstva iz leta 2020. Strukturne spremembe na KMG s pridelavo oljnic se nadaljujejo, zmanjšuje se tako število KMG s pridelavo oljnic kot tudi površina posejana z oljnicami, večje spremembe pa so tudi v razširjenosti posameznih vrst. Leta 2020 je oljnice na približno 10 tisoč ha pridelovalo nekaj manj kot 5.700 KMG. V obdobju med popisoma kmetijstva 2010 in 2020 se je površina oljnic zmanjšala za 17 %, število KMG s pridelavo oljnic pa za 41 %, kar kaže na koncentracijo pridelave. S pridelavo oljne ogrščice se je v letu 2020 ukvarjalo 587 KMG (–49 % glede na leto 2010), ki so jo v povprečju pridelovali na 5,6 ha njiv (+21 % glede na leto 2010). V obdobju 2010–2020 se je zmanjšalo tudi število KMG s pridelavo oljnih buč (–48 %, na 4.648 KMG), medtem ko se je povprečna površina njiv z oljnimi bučami na KMG povečala na 0,9 ha (leta 2010: 0,7 ha). V obdobju 2010–2020 je med oljnicami pomembno mesto pridobila tudi soja, ki so jo v letu 2020 pridelovali na 411 KMG (povprečno 4,0 ha na KMG).

Po podatkih letne statistike se je pridelovalna površina oljnic v letu 2023 že drugo leto zapored nekoliko zmanjšala (–2 %), spremembe površine posameznih oljnic pa so bile tudi v letu 2023 zelo različne. Ponovno so se zmanjšale površine oljnih buč (–20 %) in drugih oljnic (–14 %), nekoliko manjša je bila tudi površina oljne ogrščice (–3 %), medtem ko so se površine drugih pomembnejših oljnic povečale. Na njivah je bilo pomembno več soje (+29 %) in tudi sončnic (+6 %). V setveni strukturi so pred letom 2015 prevladovala oljna ogrščica in oljne buče, ki so v letih 2010–2014 skupaj obsegale povprečno 94 % pospravljenih površin, po letu 2015 pa se je med najpomembnejšimi oljnicami ustalila tudi soja. V letih 2019–2023 je bilo na njivah v povprečju 39 % oljnih buč, 32 % oljne ogrščice in 22 % soje (2023: 31 %), v letu 2023 pa so te tri najpomembnejše oljnice obsegale vsaka slabo tretjino površin.

Slika 9: Površina in pridelek oljnic; 2011–2023

Vir: SURS

Letine posameznih vrst oljnic so bile v letu 2023 večinoma podpovprečne ali blizu povprečja zadnjih petih let, ki pridelavi oljnic niso bila najbolj naklonjena. Letina oljnih buč je bila ponovno zelo slaba, hektarski pridelek je bil v primerjavi z letom 2022 manjši za 22 % in za tretjino pod povprečjem zadnjega petletnega obdobja. Hektarski pridelek oljne ogrščice je bil 2,6 t/ha, kar

je približno toliko kot v letu prej in na ravni povprečja let 2018–2022. Hektarski pridelek soje je bil sicer večji kot v prehodnem letu (+14 %), ko je bil med manjšimi do sedaj, vendar je bil še vedno podpovprečen (2018–2022: 2,8 t/ha; –6 %).

Skupni pridelek oljnic je bil v letu 2023 kljub v povprečju manjši površini za 4 % večji, pridelanega pa je bilo tudi za 7 % več zrnja oljnic kot v povprečju zadnjih petih let. Več oljnic kot v preteklem letu je bilo pridelano predvsem zaradi večjih površin soje v primerjavi s pridelavo oljnih buč, ki imajo v povprečju pomembno manjši hektarski pridelek kot soja, ter zaradi boljše letine soje. V letu 2023 je bil skupni pridelek soje večji za 47 %, medtem ko je bil pridelek sončnic na ravni leta prej, zaradi manjših površin pa je bil nekoliko manjši skupni pridelek oljne ogrščice (–3 %). Najslabše med oljnicami so obrodile oljne buče, pridelek te oljnice je bil za 22 % manjši kot v letu prej in skoraj polovico (–48 %) pod povprečjem zadnjih petih let (2018–2022).

Preglednica 5: Pridelava oljnic; 2022 in 2023

	Površina (ha)		Indeks 2023/22	Pridelek (t/ha)		Indeks 2023/22	Skupni pridelek (t)		Indeks 2023/22
	2022	2023		2022	2023		2022	2023	
Oljnice skupaj, od tega:	9.720	9.571	98,5	1,7	1,9	111,5	16.189	17.768	109,8
– oljna ogrščica	2.937	2.841	96,7	2,6	2,6	100,3	7.550	7.324	97,0
– sončnice	578	610	105,5	2,1	2,0	94,9	1.195	1.197	100,2
– soja	2.330	3.001	128,8	2,3	2,6	114,4	5.344	7.875	147,4
– oljne buče	3.700	2.968	80,2	0,5	0,4	77,9	1.988	1.243	62,5

Vir: SURS

Cene, stroški in osnovni ekonomski kazalci – Podobno kot cene žita so se tudi cene večine oljnic (oljna ogrščica, soja, sončnice), ki so bile v letu 2022 na rekordni ravni, v letu 2023 zelo znižale. V Sloveniji je bila povprečna odkupna cena oljne ogrščice v letu 2024 nižja za 39 %, povprečna odkupna cena soje pa za 35 %. Nekaj odstotkov višje kot v letu 2023 so bile med oljnicami le cene oljnih buč (+4 %).

Preglednica 6: Odkupne cene oljnic; 2019–2023

Odkupne cene (EUR/t)	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Oljna ogrščica	316	323	455	618	378	61,1
Oljne buče	2.746	2.782	3.065	3.597	3.747	104,2
Soja	294	322	507	596	389	65,4

Vir: SURS

V novem programskem obdobju kmetijske politike 2023–2027 se nosilec kmetijskih gospodarstev na podlagi oddane zbirne vloge in izpolnjevanja zahtevanih pogojev dodeljujejo različne dohodkovne podpore. Za vse upravičene hektare je na voljo osnovna ODPT v načrtovanem znesku 184,20 EUR/ha in za prvih 8,2 ha površin tudi DPDPT v načrtovani višini 27,38 EUR/ha. Pridelovalci soje lahko ob izpolnjenih pogojih pridobijo še vezano dohodkovno podporo za beljakovinske rastline v načrtovani višini 292,00 EUR/ha. Od leta 2006 so pridelovalci upravičeni do regresiranja zavarovanja kmetijskih pridelkov, ki je bilo do sredine leta 2023 55-odstotno, od 1. julija 2023 dalje se je odstotek sofinanciranja povečal na 60 %.³

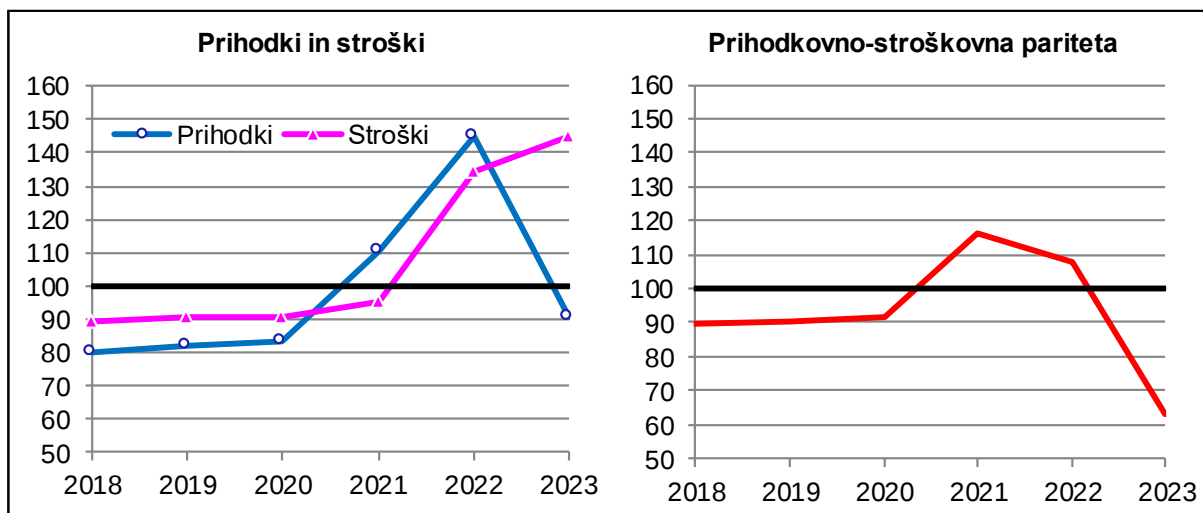
Gospodarske razmere na trgu z oljno ogrščico so se v letu 2023 zelo poslabšale, predvsem zaradi izrazitega padca odkupnih cen in višjih stroškov pridelave. Stroški pridelave so bili ob spravilu letine 2023 še za 8 % višji od ekstremno visokih stroškov v letu 2022. Prihodki pa so

³ Podrobnosti v poglavju 2.1 Žito.

bili ob predpostavki nespremenjenega obsega pridelave, pri upoštevanju četrtno nižjih vrednosti subvencij, zaradi izrazitega padca odkupnih cen za 37 % nižji kot v enakem obdobju leta 2022.

Slika 10: Osnovni ekonomski kazalniki pri pridelavi oljne ogrščice (indeks; povprečje 2018–2022 = 100)

Vir: Modelne kalkulacije KIS

V letu 2023 so se stroški pridelave oljne ogrščice po ocenah na podlagi modelnih kalkulacij zvišali za 16 % pri gnojilih, za 10 % pri FFS in za 8 % pri semenu. Stroški najetih strojnih storitev (kombajniranje in sušenje; –2 %) in stroški domačih strojnih storitev (–4 %) so bili nekoliko nižji. Stroški zavarovanja pridelka so ostali enaki kot v letu prej, in sicer imajo v strukturi stroškov pridelave poljščin majhen delež.

Prihodkovno-stroškovna pariteta se je v letu 2023 zelo poslabšala, potem ko je bila v letu 2022 zaradi izredno visokih odkupnih cen, tudi ob upoštevanju zelo visokih stroškov pridelave, nad povprečjem zadnjega petletnega obdobja. Ocenjujemo, da so bili ekonomski rezultati pri pridelavi oljne ogrščice v letu 2023 zaradi zelo nizkih odkupnih cen, nižje vrednosti proračunskih podpor, nadpovprečnih stroškov pridelave in dokaj povprečne letine med najslabšimi do sedaj.

2.2.1 Pridelava, odkup in odkupne cene oljnic

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
POVRŠINA (ha)														
Oljnice, skupaj	11.021	10.242	10.309	10.526	8.939	11.698	11.447	9.446	8.709	9.733	9.874	9.720	9.571	98,5
Oljna ogrščica	4.770	5.141	6.131	5.563	1.629	3.156	3.435	3.397	3.245	3.306	2.806	2.937	2.841	96,7
Sončnice	374	367	273	252	230	241	299	288	334	354	420	578	610	105,5
Soja	107	140	278	404	1.705	2.466	2.908	1.756	1.433	1.637	1.893	2.330	3.001	128,8
Buče za olje	5.718	4.512	3.433	3.943	4.939	5.410	4.500	3.650	3.284	4.169	4.491	3.700	2.968	80,2
Druge oljnice*	52	82	194	364	436	425	305	355	413	267	264	175	151	86,3
HEKTARSKI PRIDELEK (t/ha)														
Oljnice, skupaj	1,8	2,0	1,7	2,3	1,4	1,8	1,7	1,8	1,9	1,8	1,6	1,7	1,9	111,5
Oljna ogrščica	2,9	3,2	2,5	3,6	2,2	2,7	2,6	2,3	2,9	2,6	2,5	2,6	2,6	100,3
Sončnice	2,6	2,4	1,9	2,1	2,5	2,5	1,8	2,7	2,4	2,9	2,7	2,1	2,0	94,9
Soja	2,7	2,5	1,7	2,6	2,8	3,0	2,7	3,0	3,0	3,1	2,5	2,3	2,6	114,4
Buče za olje	0,70	0,56	0,46	0,58	0,69	0,76	0,56	0,75	0,60	0,67	0,56	0,54	0,42	77,9
PRIDELEK (t)														
Oljnice, skupaj	19.300	20.492	17.812	23.965	12.657	21.008	20.020	16.863	16.823	17.567	15.575	16.189	17.768	109,8
Oljna ogrščica	13.948	16.692	15.113	19.883	3.643	8.590	8.999	7.657	9.452	8.521	6.905	7.550	7.324	97,0
Sončnice	976	868	506	527	578	600	524	791	798	1.018	1.138	1.195	1.197	100,2
Soja	292	343	463	1.046	4.689	7.387	7.713	5.331	4.244	5.011	4.811	5.344	7.875	147,4
Buče za olje	3.985	2.542	1.588	2.269	3.410	4.117	2.517	2.745	1.973	2.775	2.495	1.988	1.243	62,5
Druge oljnice*	99	47	142	240	337	314	267	339	356	242	226	112	129	115,2
ODKUP (t)														
Oljnice, skupaj	8.806	9.653	9.476	9.455	5.372	8.793	8.757	8.275	10.400	9.855	7.701	9.747	8.918	91,5
Oljna ogrščica	8.333	9.248	9.246	8.957	3.595	6.452	5.414	5.330	7.925	6.761	4.378	6.044	4.179	69,1
Buče za olje	358	318	116	97	192	321	346	394	88	210	180	464	130	28,0
Soja	:	:	103	324	1.459	1.893	2.878	2.385	2.333	2.879	3.120	3.185	4.555	143,0
ODKUPNE CENE (EUR/t)														
Oljna ogrščica	422	450	358	307	364	327	320	306	316	323	455	618	378	61,1
Buče za olje	2.998	2.938	2.834	3.378	3.775	2.956	2.430	1.991	2.746	2.782	3.065	3.597	3.747	104,2
Soja	:	:	382	322	293	315	319	311	294	322	507	596	389	65,4

: ni podatka.

* Po ocenah prevladuje konoplja.

Vir: SURS, preračuni KIS

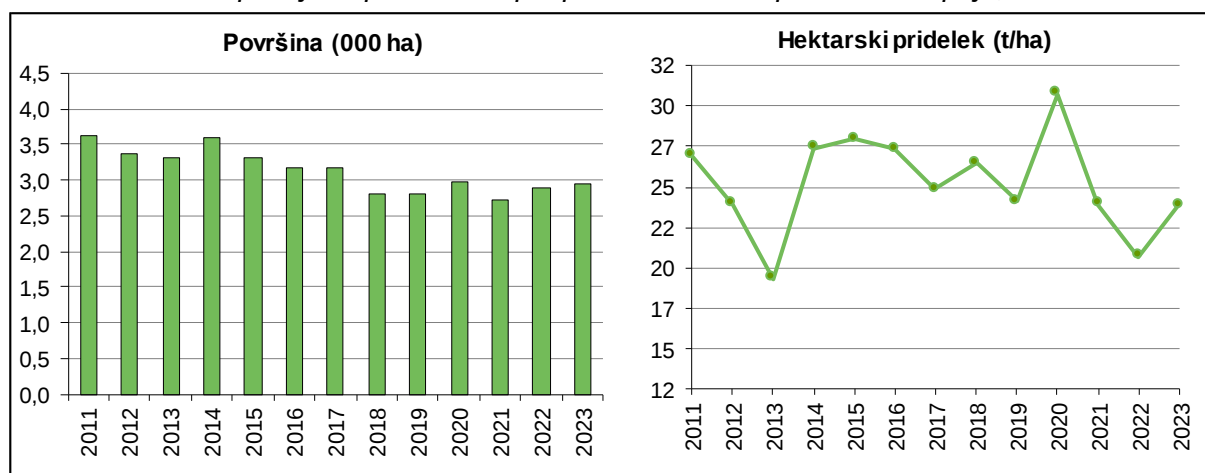
2.3 Krompir

Obseg pridelave – Po prvih ocenah je pridelava krompirja v letu 2023 k vrednosti proizvodnje kmetijskih proizvodov prispevala 2,0 %, kar je za 0,5 odstotne točke več kot v letu prej. Poleg tega se je povečal tudi prispevek krompirja k vrednosti rastlinskih pridelkov, iz 2,8 % na 3,8 %. Gibanje deležev vrednosti krompirja je bilo v letih 2011–2022 med 1,4 % in 2,0 % vrednosti proizvodnje kmetijskih proizvodov ter med 2,3 % in 3,8 % vrednosti rastlinske pridelave.

V letu 2023 je bila izvedena zadnja raziskava strukture kmetijskih gospodarstev. Podrobni podatki še niso na voljo, zato bodo obravnavani v prihodnjih poročilih. V nadaljevanju povzemamo zadnje podatke popisa kmetijstva iz leta 2020. Po zadnjih razpoložljivih podatkih iz leta 2020 je krompir na slabih 3 tisoč ha njiv pridelovalo nekaj več kot 16,5 tisoč KMG. Med letoma 2010 in 2020 se je število gospodarstev, ki pridelujejo krompir, bolj izrazito zmanjšalo (–58 %) v primerjavi s površino namenjeno pridelavi krompirja (–28 %). Zaradi tega pa se je pomembno povečala povprečna površina krompirja na gospodarstvo (leta 2010: 0,10 ha/KMG; leta 2020: 0,18 ha/KMG).

Trend zmanjševanja krompirja v setveni sestavi njiv, ki je bil v Sloveniji opazen že vse od leta 2000, se je po letu 2018 ustavil. V letu 2023 je bil krompir posejan na 1,7 % njiv, kar pomeni 2,9 tisoč hektarjev in za 2 % več kot v letu 2022.

Slika 11: Pospravljena površina in povprečni hektarski pridelki krompirja; 2011–2023

Vir: SURS

Zaradi neugodnih vremenskih razmer je bila tudi letina krompirja 2023 podpovprečna, čeprav še vedno boljša od izrazito slabe v letu 2022. Doseženi hektarski pridelek je bil s 23,3 t/ha za 16 % večji kot v letu prej, vendar za 5 % pod povprečjem obdobja 2018–2022. Kljub nekoliko večjim površinam smo zaradi podpovprečne letine v letu 2023 skupno pridelali podpovprečno količino krompirja (69 tisoč t), kar pa je za 18 % več kot v izrazito sušnem letu 2022.

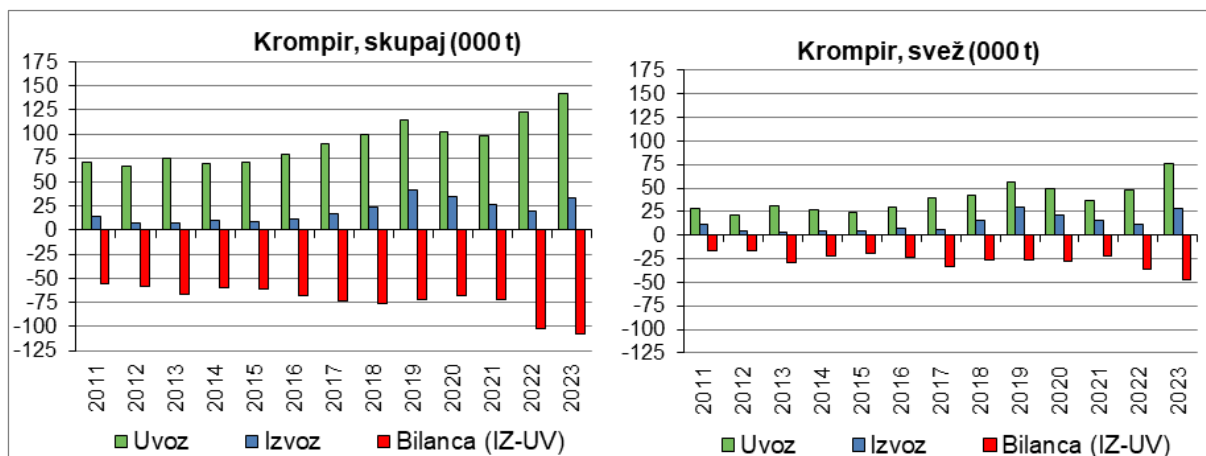
Odkup – Prek odkupa, po podatkih SURS, je bilo leta 2023 prodanih približno 9 tisoč ton krompirja, kar je za 20 % manj kot v letu prej. Prek odkupa se je v letu 2023 prodalo 14 %, v letu 2022 pa kar 20 % pridelanega krompirja.

Blagovna menjava, poraba in stopnja samooskrbe – Poraba krompirja v Sloveniji, ki je v obdobju 2011–2023 obsegala med 134 in 164 tisoč ton, je že ves čas večja od pridelave. Po začasnih podatkih se je v letu 2023 poraba krompirja povečala za 5 % in je znašala 172 tisoč ton. V tem letu je Slovenija uvozila 142 tisoč ton krompirja, od tega 47 % v obliki predelanih proizvodov, kar je najmanj po letu 1995. Skupni uvoz krompirja se je v letu 2023 povečal za

16 % in je bil največji do sedaj. Za razliko od preteklih let se je v letu 2023 močno povečal uvoz svežega jedilnega krompirja (+76 %), medtem ko sta se uvoza predelanega (–10 %) in semenskega krompirja (–35 %) zmanjšala.

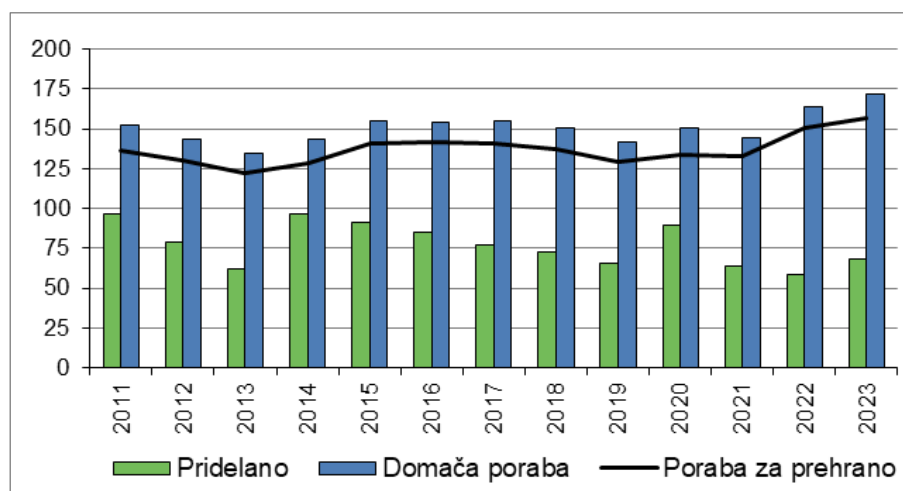
Slika 12: Zunanja trgovina s krompirjem (000 t; ekvivalent svežega krompirja); 2011–2023

Vir: SURS, preračuni KIS

Po treh letih zmanjševanja se je povečal tudi izvoz krompirja. Izvoženih je bilo približno 34 tisoč ton krompirja, kar je za 75 % več kot v letu prej in za 16 % nad povprečjem obdobja 2018–2022. Pomembno večji je bil izvoz jedilnega (+41 %) in semenskega krompirja (+86 %), manj pa je bilo izvoza predelanega krompirja (–20 %). Negativna bilanca zunanje trgovine (izvoz-uvoz) se je leta 2023 povečala za 5 tisoč ton, kar pomeni, da je primanjkljaj v letu 2023 znašal rekordnih 108 tisoč ton (povprečje let 2018–2022: 78 tisoč t).

Slika 13: Pridelava in poraba krompirja (000 t; ekvivalent svežega krompirja); 2011–2023

Vir: SURS, KIS

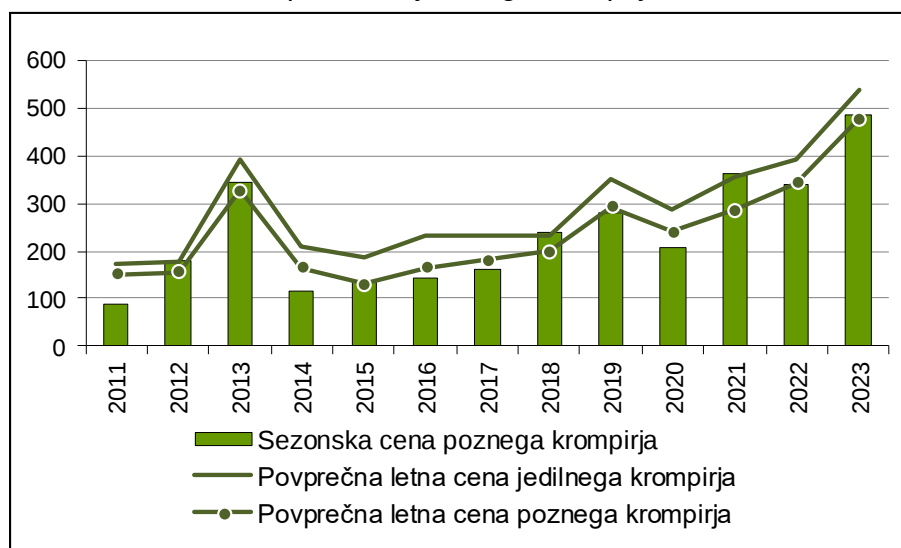
V letu 2023 je veliko večja rast obsega pridelave v primerjavi s stopnjo povečanja negativnega salda zunanje trgovine vplivala na višjo stopnjo samooskrbe s krompirjem (svež in predelan). Stopnja samooskrbe se je zvišala iz 36 % na 40 %, pri tem je bila za 15 odstotnih točk pod ravno zadnjih petih let in med nižjimi do sedaj. Stopnja samooskrbe s krompirjem med leti precej niha in se je v letih 2011–2022 gibala med 44 % in 67 %. Podobno se je v letu 2023 zvišala tudi stopnja samooskrbe s svežim krompirjem, ki je bila 61-odstotna, kar je za 2 odstotni točki več kot leta 2022.

V preteklih letih je bilo opazno zmanjševanje porabe krompirja, kar se je v letu 2020 ustavilo. V letu 2023 se je poraba krompirja za prehrano v primerjavi z letom prej zaradi večje porabe svežega krompirja povečala za 4 %, na 157 tisoč ton, medtem ko se je poraba predelanega krompirja zmanjšala za 9 %. V primerjavi z začetkom tega stoletja (2001–2005) se je za prehrano v letih 2019–2023 porabilo v povprečju za 8 % manj krompirja, pri čemer je bila poraba svežega krompirja manjša za 31 %, medtem ko se je poraba predelanega krompirja povečala za 103 %. V letu 2023 je bila skupna razpoložljiva količina krompirja za prehrano na prebivalca v povprečju 74 kg (+3 %), od tega je bilo svežega krompirja 46 kg (+13 %).

Cene, stroški in osnovni ekonomski kazalci – V letih 2021–2023 so bile odkupne cene krompirja nadpovprečne in v porastu, medtem ko so bile v letih prej podvržene opaznim letnim in sezonskim nihanjem. Povprečna letna odkupna cena jedilnega krompirja je bila v letu 2023 537 EUR/t, kar je za 37 % več v primerjavi z letom 2022 in za 66 % nad povprečjem zadnjega petletnega obdobja. Povprečna letna cena poznega jedilnega krompirja, ki ima v odkupu približno 75-odstotni delež, se je na letni ravni zvišala za 39 %, na 476 EUR/t (leta 2022: 342 EUR/t). Na sezonski ravni so v zadnjih letih opazna večja nihanja kot na letni ravni. V letu 2023 je bila nadpovprečno visoka tudi povprečna sezonska cena poznega krompirja (september–november), t. i. sezonska cena, v primerjavi z enakim obdobjem leta prej se je zvišala za 43 %, na 484 EUR/t (leta 2022: 340 EUR/t).

Slika 14: Odkupne cene jedilnega krompirja; 2011–2023

Vir: SURS, preračuni KIS

Trg krompirja v EU, razen pridelave krompirja za predelavo v škrob, ni enotno urejen s tržnim redom. V letu 2023 so se začele izvajati intervencije iz novega programskega obdobja SKP 2023–2027, hkrati pa je začel veljati novi trošarinski sistem za pogonsko gorivo kmetijske in gozdarske mehanizacije. To je privedlo v znižanje proračunskih podpor pridelovalcev krompirja v letu 2023. Sredi leta 2023 se je zvišala stopnja sofinanciranja premij za zavarovanje v primarni kmetijski proizvodnji (s 55 na 60 %), kar pa bodo pridelovalci zaradi dinamike sklepanja zavarovanj v večji meri izkoristili šele v letu 2024.⁴

Pri pridelavi krompirja ekonomske razmere med leti zelo nihajo in so v zadnjih treh letih nad ravno povprečja zadnjih petih let. Povprečne cene odkupljenega krompirja so bile leta 2023 višje kot v letu prej, kljub nekoliko večji pridelavi pa se je v letu 2023 zmanjšal odkup poznega

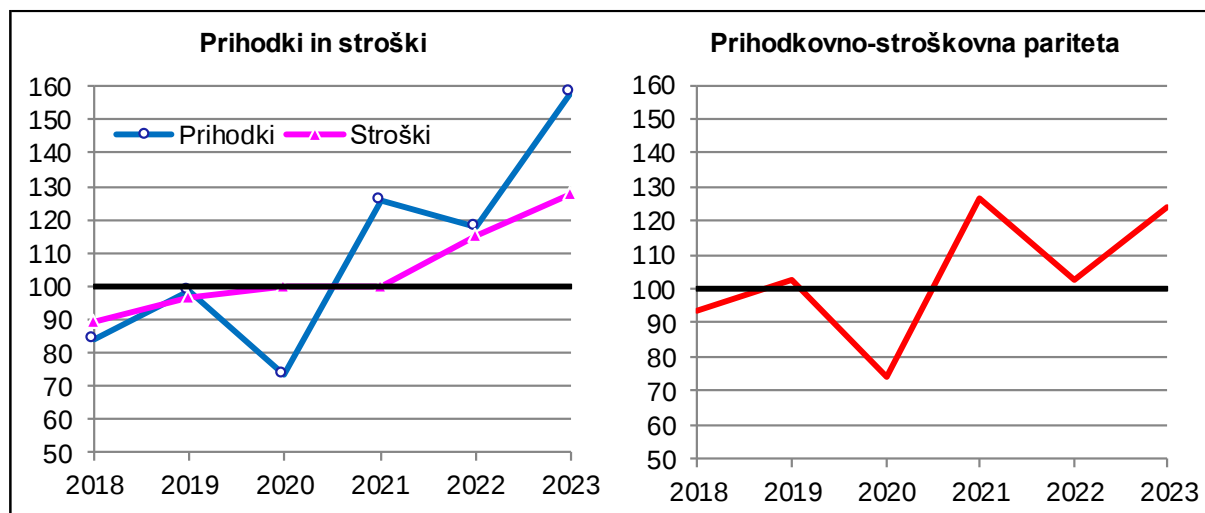
⁴ Podrobnosti v poglavju 2.1 Žito.

krompirja (−23 %). Povprečna odkupna cena poznega krompirja v jesenskem času, t. i. sezonska cena, je bila kar za 39 % višja kot v enakih mesecih leta prej.

Na podlagi modelnih izračunov ocenjujemo (stroški v času spravila ne vključujejo stroškov skladiščenja), da je bila pridelava poznega krompirja letine 2023 ob upoštevanju nespremenjene košarice inputov, stroškovno za dobro desetino dražja (+11 %).

Slika 15: Osnovni ekonomski kazalniki pri pridelavi krompirja (indeks; povprečje 2018–2022 = 100)

Vir: Modelne kalkulacije KIS

Po ocenah na podlagi modelnih kalkulacij so v letu 2023 porasle vse pomembnejše skupine stroškov z izjemo domačih strojnih storitev. Na precejšnje zvišanje stroškov so vplivale predvsem višje cene sredstev za varstvo rastlin (+21 %), pa tudi stroški semena (+9 %), ki imajo v strukturi skupnih stroškov približno 30 % in še vedno tudi višji stroški gnojil (+24 %). Kljub povprečnemu znižanju cen gnojil na letni ravni so bili stroški kalijevih gnojil, ki imajo pomemben delež pri osnovnem gnojenju, v prvih mesecih leta 2023 še vedno pomembno višji kot v letu 2022. Višji kot v letu prej so tudi obračunani stroški domačega dela, ocenjeni na podlagi plač v RS v letu 2023 (+10 %). Edina skupina stroškov, ki je zabeležila zmanjšanje v primerjavi s prejšnjim letom, so bili le stroški domačih strojnih storitev (−4 %), kar je posledica nižjih cen energentov (nižje cene goriva in spremenjen trošarinski sistem).

Cenovno-stroškovno razmerje pri pridelavi poznega krompirja, ki je v zadnjih letih izredno spremenljivo, se je v letu 2023 zaradi nadpovprečne rasti odkupnih cen krompirja (+39 %) pri pomembno višjih stroških pridelave (+10 %) in nižjih proračunskih podporah v programskem obdobju SKP 2023–2027 (−33 %), izboljšalo. Ekonomski rezultati so bili v letu 2023 kljub višjim odkupnim cenam zaradi težkih pridelovalnih razmer (zelo mokro leto neprijazno za pridelavo) in višjih stroškov pridelave (+10 %) v povprečju nekoliko boljši, vendar pri pridelovalcih krompirja, odvisno od lokalnih vremenskih pridelovalnih razmer, lahko zelo različni.

2.3.1 Pridelava krompirja

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
POVRŠINA (ha)														
Krompir skupaj	3.640	3.386	3.307	3.600	3.319	3.164	3.165	2.812	2.796	2.969	2.734	2.886	2.939	101,8
Krompir, brez semenskega	3.590	3.341	3.265	3.562	3.284	3.136	3.137	2.787	2.767	2.943	2.708	2.861	2.915	101,9
– zgodnji	510	481	551	597	551	521	521	463	460	213	196	207	211	101,9
– pozni	3.080	2.860	2.714	2.965	2.733	2.615	2.616	2.324	2.307	2.730	2.512	2.654	2.704	101,9
Krompir, semenski	50	45	42	38	35	28	28	25	29	26	26	25	24	96,0
– od tega potrjen	48	42	38	29	21	30	30	31	27	25	26	23	21	90,4
HEKTARSKI PRIDELEK (t/ha)														
Krompir skupaj	26,4	23,4	18,8	26,9	27,4	26,8	24,4	25,9	23,6	30,3	23,4	20,2	23,3	115,7
Krompir, brez semenskega	26,5	23,5	18,8	27,0	27,4	26,9	24,4	26,0	23,6	30,3	23,5	20,2	23,4	115,7
– zgodnji	22,0	21,3	18,7	23,4	22,7	22,3	19,7	20,9	18,9	21,8	18,4	18,0	20,1	111,7
– pozni	27,3	23,8	18,8	27,7	28,4	27,8	25,3	27,0	24,6	31,0	23,8	20,4	23,6	116,0
Krompir, semenski	19,3	20,1	17,2	16,8	26,5	21,8	22,1	20,5	19,1	24,6	19,9	16,2	17,6	108,5
PRIDELEK (t)														
Krompir skupaj	96.179	79.253	62.155	96.819	91.036	84.907	77.075	72.917	65.958	89.879	64.042	58.229	68.583	117,8
Krompir, brez semenskega	95.213	78.348	61.434	96.181	90.110	84.296	76.457	72.404	65.404	89.239	63.525	57.823	68.160	117,9
– zgodnji	11.220	10.251	10.319	13.999	12.483	11.623	10.266	9.665	8.678	4.634	3.615	3.720	4.236	113,9
– pozni	83.993	68.097	51.115	82.182	77.627	72.673	66.191	62.739	56.726	84.605	59.910	54.103	63.924	118,2
Krompir, semenski	966	905	721	638	926	611	618	513	554	640	517	406	423	104,2
– od tega potrjen	1.217	1.107	869	655	476	712	714	767	520	708	548	351	438	124,7

Vir: SURS, preračuni KIS, KIS (Služba za uradno potrjevanje semenskega in sadilnega materiala kmetijskih rastlin) in UVHVVR (2016–2023)⁵

⁵ <https://www.gov.si teme/uradno-potrjevanje-in-naknadna-kontrola-semenskega-materiala/>

2.3.2 Odkup krompirja (t)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Odkup	6.365	5.220	4.122	z	z	z	z	z	z	z	z	z	z	
Krompir, brez semenskega	5.495	4.478	3.449	4.939	5.597	4.485	6.537	7.722	9.004	11.953	9.957	11.398	9.178	80,5
– zgodnji	1.100	1.142	1.063	1.807	1.678	1.207	2.235	1.847	2.490	3.320	3.443	2.627	2.431	92,5
– pozni	4.395	3.337	2.386	3.132	3.919	3.278	4.302	5.875	6.514	8.634	6.515	8.771	6.747	76,9
Krompir, semenski	870	742	673	z	z	z	z	z	z	z	z	z	z	

z – zaupno.

Vir: SURS

2.3.3 Odkupne cene krompirja

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
EUR/t														
Krompir, brez semenskega	170,9	177,5	391,7	209,8	186,4	232,8	231,6	232,7	351,9	286,8	354,8	393,2	536,8	136,5
– zgodnji	251,2	242,8	537,7	288,3	315,7	418,7	330,9	343,5	510,0	410,2	486,4	564,9	706,2	125,0
– pozni	150,8	155,2	326,7	164,5	131,1	164,3	180,1	197,9	291,5	239,3	285,2	341,8	475,8	139,2
Sezonska cena poznega krompirja*	90,0	181,4	342,5	113,8	133,1	142,2	163,6	237,7	282,1	208,3	362,3	339,5	484,2	142,6
Krompir, semenski	449,0	437,6	466,6	z	z	z	z	z	z	z	z	z	z	

z – zaupno.

* Tehtano povprečje odkupnih cen jedilnega krompirja septembra, oktobra in novembra.

Vir: SURS, preračuni KIS

2.3.4 Bilanca proizvodnje in porabe krompirja (ekvivalent svežega krompirja; 000 t)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
KROMPIR SKUPAJ (brez škroba)														
Pridelano	96,2	79,3	62,2	96,8	91,0	84,9	77,1	72,9	66,0	89,9	64,0	58,2	68,6	117,8
Uvoz	69,9	66,8	74,3	69,5	70,6	78,7	90,2	99,5	114,5	102,7	98,5	122,2	142,2	116,3
Izvoz	14,9	8,1	8,2	10,0	9,4	11,0	16,5	23,9	42,2	34,5	26,8	19,6	34,2	174,9
Spremembe zalog	-1,6	-5,9	-6,0	12,8	-2,4	-1,9	-3,8	-2,0	-3,2	7,9	-9,0	-2,8	4,9	
Domača poraba	152,8	143,8	134,3	143,5	154,7	154,5	154,6	150,5	141,4	150,1	144,7	163,7	171,7	104,9
– krma	4,3	3,0	1,9	2,9	2,7	2,5	2,3	2,2	1,6	4,0	1,6	1,5	2,7	188,5
– seme	7,3	6,8	6,6	7,2	6,6	6,3	7,9	7,0	7,0	7,4	6,8	8,4	8,5	101,8
– izgube	4,8	4,0	3,1	4,8	4,6	4,2	3,9	3,6	3,3	4,5	3,2	2,9	3,4	117,8
– poraba za prehrano	136,3	130,1	122,7	128,6	140,8	141,4	140,5	137,6	129,5	134,2	133,1	151,0	157,0	104,0
Razpoložljiva količina za porabo na prebivalca (kg)	66,4	63,3	59,6	62,4	68,3	68,5	68,0	66,5	62,0	63,9	63,2	71,6	74,0	103,4
Stopnja samooskrbe (%)	63,0	55,1	46,3	67,5	58,8	54,9	49,9	48,4	46,6	59,9	44,3	35,6	39,9	
SVEŽ KROMPIR														
Pridelano	96,2	79,3	62,2	96,8	91,0	84,9	77,1	72,9	66,0	89,9	64,0	58,2	68,6	117,8
Uvoz	28,7	21,3	31,2	27,1	23,9	30,2	39,6	42,0	57,0	49,2	36,8	48,4	75,7	156,5
Izvoz	12,0	4,8	2,7	5,2	4,3	7,3	5,7	16,3	30,4	22,0	15,3	11,6	27,8	240,6
Spremembe zalog	-1,6	-5,9	-6,0	12,8	-2,4	-1,9	-3,8	-2,0	3,2	7,9	-9,0	-2,8	4,9	
Domača poraba	114,5	101,7	96,6	105,9	113,1	109,8	114,7	100,6	95,8	109,1	94,6	97,9	111,6	114,0
– krma	4,3	3,0	1,9	2,9	2,7	2,5	2,3	2,2	1,6	4,0	1,6	1,5	2,7	188,5
– seme	7,3	6,8	6,6	7,2	6,6	6,3	7,9	7,0	7,0	7,4	6,8	8,4	8,5	101,8
– izgube	4,8	4,0	3,1	4,8	4,6	4,2	3,9	3,6	3,3	4,5	3,2	2,9	3,4	117,8
– poraba za prehrano	98,1	88,0	85,0	91,0	99,2	96,6	100,6	87,8	83,8	93,1	82,9	85,1	96,9	113,8
Razpoložljiva količina za porabo na prebivalca (kg)	47,8	42,8	41,3	44,1	48,1	46,8	48,7	42,4	40,1	44,3	39,4	40,4	45,7	113,2
Stopnja samooskrbe (%)	84,0	77,9	64,4	91,4	80,5	77,4	67,2	72,4	68,9	82,4	67,7	59,5	61,5	

* Začasni podatki.

Vir: SURS, KIS

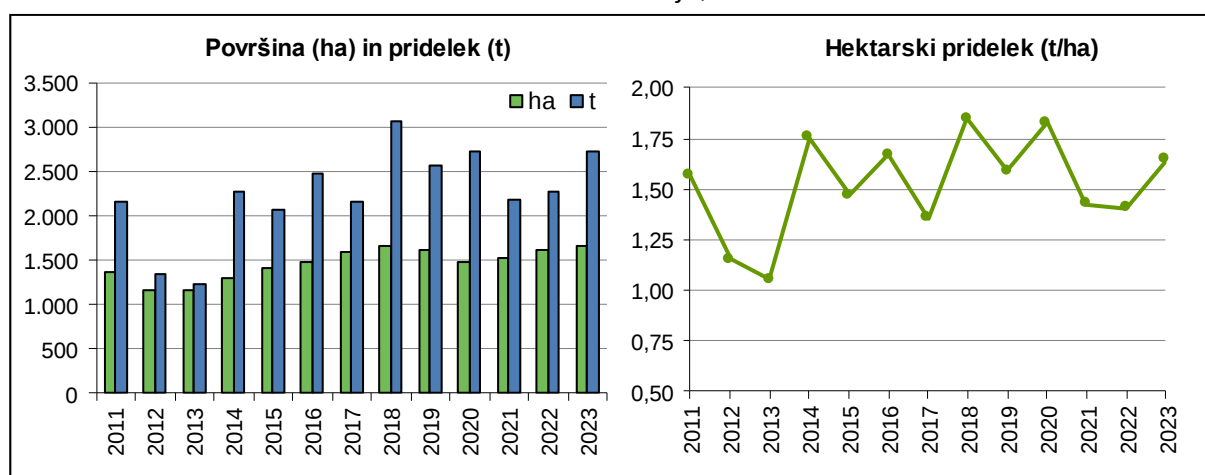
2.4 Hmelj

Obseg pridelave – Pridelava hmelja od leta 2011 naprej predstavlja od 0,4 % do 1,6 % skupne vrednosti kmetijskih proizvodov oziroma od 0,7 % do 2,6 % vrednosti rastlinskih pridelkov.

V letu 2023 je bila izvedena zadnja raziskava strukture kmetijskih gospodarstev. Podrobni podatki še niso na voljo, zato bodo obravnavani v prihodnjih poročilih. V nadaljevanju povzemamo zadnje podatke popisa kmetijstva iz leta 2020. S pridelavo hmelja se je v letu 2020 ukvarjalo 127 KMG, ki so imela hmelj na 1.457 ha. Od leta 2010 se je število gospodarstev, ki pridelujejo hmelj, zmanjšalo za 6 %, površina hmeljišč pa za 2 %. Povprečna površina hmeljišč na gospodarstvo se je tako glede na leto 2010 povečala za 4 % in je znašala 11,5 ha na KMG.

Pridelovalna površina hmelja se je v zadnjih treh letih povečevala, v letu 2023 je obsegala 1.661 ha hmeljišč, kar je za dobra 2 % več kot v letu 2022 in med večjimi po letu 2003 (pred začetkom velike krize v hmeljarskem sektorju).

Slika 16: Pridelava hmelja; 2011–2023

Vir: SURS

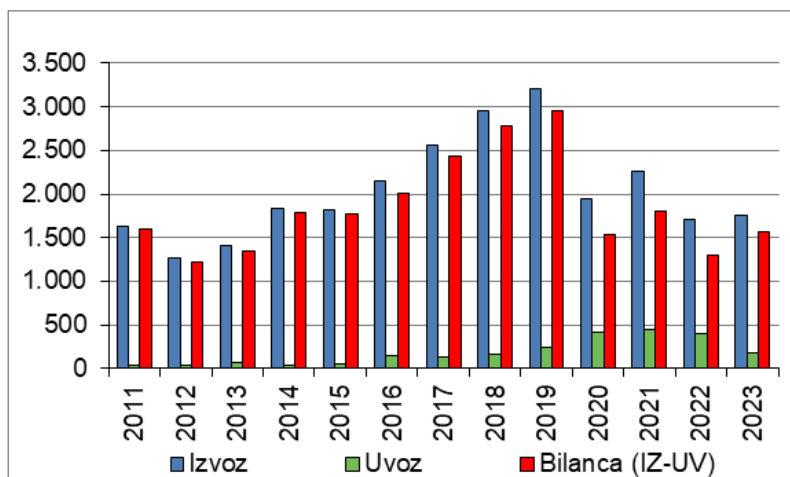
Letina hmelja s povprečnim pridelkom 1,65 t/ha je bila v letu 2023 približno 16 % večja od predhodnih dveh let (2021 in 2022). V drugi polovici rastne dobe ugodne vremenske razmere, z zmernimi temperaturami zraka in pogostimi padavinami, so pozitivno vplivale na rast in razvoj hmelja ter posledično na večji in kakovostnejši pridelek. Skupno se je pridelalo 2.735 ton hmelja, kar je za 20 % več kot v letu 2022 in 6 % nad povprečjem zadnjih petih let (2018–2022). Po letu 2020, ko so zaradi hude viroidne zakrnelosti hmelja, ki jo povzroča Citrus bark cracking viroid (CBCVd), izkrčili več kot 250 hmeljišč, se je intenziteta širjenja bolezni upočasnila, vendar je bila le ta v letu 2023 po podatkih IHPS (2024)⁶ prisotna na 34,8 ha hmeljišč (na 12 kmetijah, kjer je bila bolezen potrjena že v preteklosti).

Blagovna menjava – V letu 2023 se je po podatkih IHGC svetovno povpraševanje po hmelju zmanjšalo, kljub večji proizvodnji piva. Ta upad povpraševanja je predvsem posledica dobre založenosti pivovarn s hmeljem iz prejšnjih let (manjša poraba piva času epidemije covid-19, dobre letine pri večjih pridelovalkah hmelja v zadnjih letih). Manjše svetovno povpraševanje po hmelju se je izrazilo tudi na manjšem slovenskem izvozu v zadnjih štirih letih.

⁶ Povzeto po IHPS, 2024. Strokovne naloge s področja zdravstvenega varstva rastlin: končno poročilo za leto 2023. Magda R. C. in sodelavci. Žalec, Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije.

Slika 17: Zunanja trgovina s hmeljem (t); 2011–2023

Vir: SURS, preračuni KIS

V letu 2023 se je izvozilo 1.753 ton hmelja kar je sicer 3 % več kot v letu 2022, vendar za 27 % pod ravno povprečja zadnjega petletnega obdobja (2018–2022). Uvoz hmelja je bil pomembno manjši in se je glede na leto 2022 zmanjšal za 55 %. Zunanjetrgovinska bilanca (izvoz-uvoz) je leta 2023 je znašala 1.569 ton, kar je za 21 % več kot leta 2022, vendar 24 % pod povprečjem zadnjih petih let (2018–2022).

Cene in proračunske podpore – Povprečna letna odkupna cena hmelja se zadnji dve leti zvišuje. V letu 2023 je znašala 7.825 EUR/t, kar je 13 % več kot v letu 2022 in 11 % nad povprečjem zadnjih petih let (2018–2022).

V programskem obdobju kmetijske politike 2023–2027 se od leta 2023 nosilec kmetijskih gospodarstev na podlagi oddane zbirne vloge, ob izpolnjevanju zahtevanih pogojev, za vse upravičene hektare (tudi za hmeljišča) dodeli ODPT v načrtovanem znesku 184,20 EUR/ha. Za prvih 8,2 ha površin je na voljo tudi DPDPT v načrtovani višini 27,38 EUR/ha.⁷ Pridelovalci hmelja so tudi upravičeni do regresiranja premijskih stopenj za zavarovanje pridelka, ki je bilo do sredine leta 2023 55-odstotno, od 1. julija 2023 dalje pa se je odstotek sofinanciranja povečal na 60 %. Po podatkih MKGP so bile v letu 2023 sofinancirane zavarovalne premije za 1.504 ha hmeljišč, kar je za 8 % več kot v letu 2022. Na ta način je bilo v letu 2023 zavarovanih približno 91 % vseh hmeljišč. Delež hmeljišč s sofinanciranjem zavarovanj se zadnja leta postopno zvišuje.

⁷ Podrobnosti v poglavju 2.1 Žito.

2.4.1 Pridelava hmelja, zunanja trgovina in cene pri pridelavi hmelja

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
PRIDELAVA														
Površina (ha)	1.376	1.159	1.166	1.296	1.405	1.485	1.591	1.667	1.616	1.489	1.535	1.622	1.661	102,4
Hektarski pridelek (t/ha)	1,6	1,2	1,1	1,8	1,5	1,7	1,4	1,8	1,6	1,8	1,4	1,4	1,65	117,0
Pridelek (t)	2.154	1.338	1.227	2.270	2.065	2.478	2.160	3.078	2.572	2.723	2.186	2.283	2.735	119,8
ZUNANJA TRGOVINA (t)														
Izvoz	1.632	1.262	1.403	1.831	1.826	2.152	2.566	2.948	3.205	1.946	2.253	1.702	1.753	103,0
Uvoz	40	37	63	36	53	143	126	160	245	415	451	407	184	45,4
ODKUPNE CENE														
Hmelj (EUR/kg)	2,60	3,24	3,38	4,62	5,62	6,61	6,20	6,85	7,54	7,21	6,87	6,92	7,82	113,2

Vir: SURS, preračuni KIS

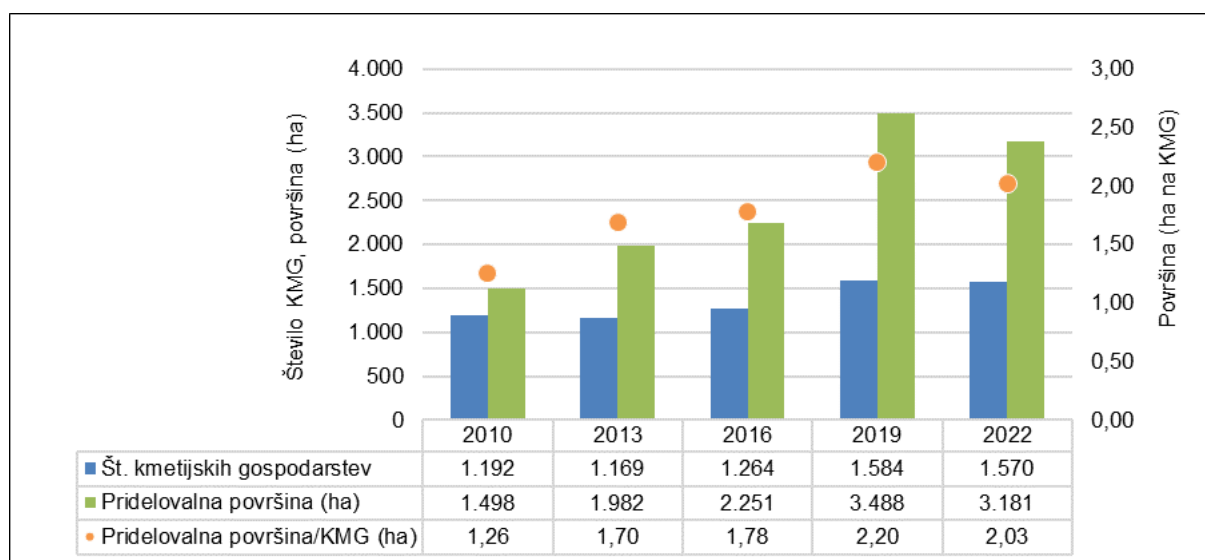
2.5 Zelenjadnice

Obseg pridelave – Zelenjadnice so imele leta 2023 po začasnih podatkih statistike v vrednosti proizvodnje kmetijskih proizvodov drugo najmanjšo vrednost po letu 2015. Obsegale so 6,9 % skupne vrednosti kmetijskih proizvodov in 13,2 % vrednosti rastlinske pridelave. V letih 2011–2022 so zelenjadnice k skupni vrednosti proizvodnje kmetijskih proizvodov prispevale med 4,1 % (leta 2011) in 9,7 % (leta 2020), v vrednosti rastlinske proizvodnje pa so imele med 7,5 % (leta 2011) in 16,8 % (leta 2019).

V letu 2023 je bila izvedena zadnja raziskava strukture kmetijskih gospodarstev. Podrobni podatki še niso na voljo, zato bodo obravnavani v prihodnjih poročilih. V nadaljevanju povzemamo zadnje podatke popisa kmetijstva iz leta 2020. V Sloveniji pridelujejo zelenjadnice za prodajo in za lastno porabo številna KMG. Po podatkih SURS se je v obdobju med popisoma kmetijskih gospodarstev v letih 2010 in 2020 na evropsko primerljivih kmetijah število KMG s pridelavo zelenjadnic zmanjšalo na 36.458 oziroma za 13 %, njihova površina pa se je povečala za skoraj 150 %, obsegala je 5.659 ha.

S tržno pridelavo zelenjadnic se je v letu 2022 po podatkih popisov tržnega vrtnarstva ukvarjalo 1.570 KMG, ki so pridelovala zelenjadnice na 2.536 ha osnovnih površin. Število KMG je v primerjavi s popisom v letu 2019 ostalo na približno enaki ravni, osnovna površina zelenjadnic pa se je zmanjšala za 10 %. Osnovna površina na posamezno KMG se je v obdobju med popisoma tržnega vrtnarstva v letih 2019 in 2022 nekoliko zmanjšala (–9 %), vendar ostaja za dobro desetino večja kot v letu 2016 (+11 %) in za več kot polovico presega tisto v letu 2010 (+58 %). Pridelava zelenjadnic v Sloveniji še vedno poteka večinoma na prostem, saj 96 % vseh površin namenjenih tržni pridelavi zelenjadnic ostaja nepokritih.

Slika 18: Število kmetijskih gospodarstev in pridelovalna površina zelenjadnic pri tržnih pridelovalcih; 2010, 2013, 2016, 2019 in 2022

Vir: SURS (popisi tržnega vrtnarstva)

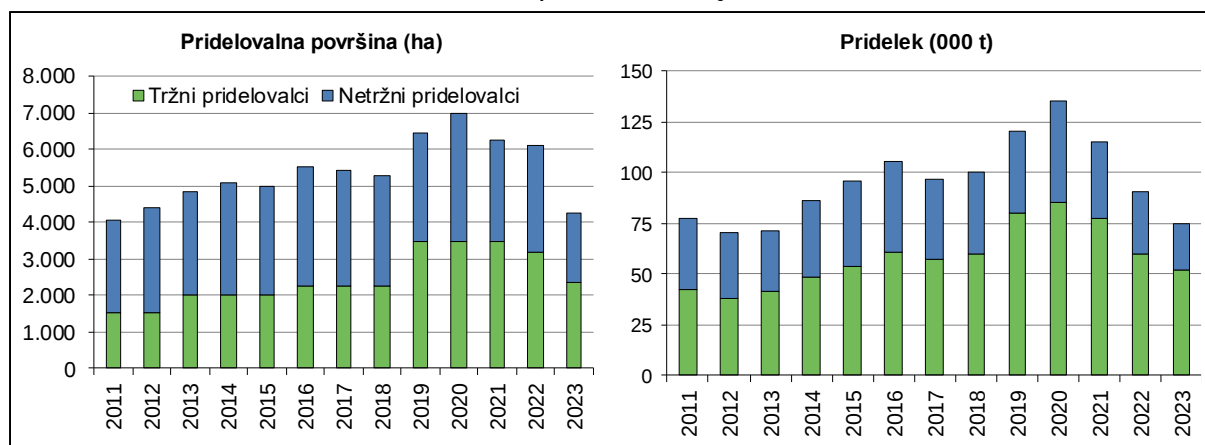
Osnovna površina zelenjadnic v strukturi rabe njiv in vrtov se je v zadnjih treh letih (2021–2023) zmanjšala na 1,9 %, potem ko je dosegla največjo vrednost v letu 2020 (3,2 %).

Skupna pridelovalna površina zelenjadnic, ki je navadno za skoraj četrtno večja od osnovne površine, je leta 2023 obsegala približno 4,3 tisoč ha, kar je za 30 % manj kot leto prej. Manjše

površine zelenjadnic so posledica za 26 % manjše površine zelenjadnic pri tržnih pridelovalcih⁸ in tudi 34 % manj površin zelenjadnic na KMG, namenjenih za lastno porabo. Na dobro četrtino manjšo pridelovalno površino zelenjadnic pri tržnih pridelovalcih v letu 2023 so najpomembneje vplivale predvsem manjše površine radiča, rdeče pese, korenčka, graha, belega zelja in zelenjadnic zajetih v statistično skupino »druge zelenjadnice«.

Slika 19: Površina in pridelek zelenjadnic; 2011–2023

Vir: SURS

V letu 2023 je bila letina zelenjadnic v primerjavi z zelo slabo letino v sušnem letu 2022 povprečno boljša. Vendar pa je v primerjavi z zadnjim petletnim obdobjem večina zelenjadnic, razen paradižnika in solatnih kumar, obrodila podpovprečno. Hektarski pridelki so bili pri večini zelenjadnic večji kot v skromnem letu 2022, zmanjšali so se le pri paradižniku, poru, špargljih in ohrovту.

Preglednica 7: Pridelava zelenjadnic; 2022 in 2023

	Površina (ha)		Indeks 2023/22	Pridelek (t/ha)		Indeks 2023/22	Skupni pridelek (t)		Indeks 2023/22
	2022	2023		2022	2023		2022	2023	
Zelenjadnice skupaj, od tega:	6.094	4.267	70,0	14,9	17,5	117,8	90.651	74.768	82,5
– solata	766	587	76,6	12,9	14,2	110,3	9.878	8.349	84,5
– belo zelje	489	400	81,7	22,0	29,5	133,8	10.785	11.798	109,4
– radič in endivija	669	355	53,1	11,2	12,5	111,7	7.485	4.438	59,3
– čebula	487	470	96,5	16,6	19,7	118,9	8.082	9.273	114,7
– fižol za stročje	372	281	75,5	3,8	4,9	130,4	1.413	1.390	98,4
– bučka	272	220	80,9	21,2	23,4	110,0	5.778	5.143	89,0
– korenček	273	191	70,0	15,4	20,7	133,8	4.214	3.947	93,7
– paradižnik	223	182	81,5	46,4	44,3	95,5	10.358	8.066	77,9

Vir: SURS, preračuni KIS

Zaradi velikega zmanjšanja površin smo v letu 2023 v Sloveniji pridelali za 18 % manj zelenjadnic kot leta 2022, količina pridelanih zelenjadnic je bila za tretjino pod povprečjem zadnjega petletnega obdobja in najmanjša po letu 2013.

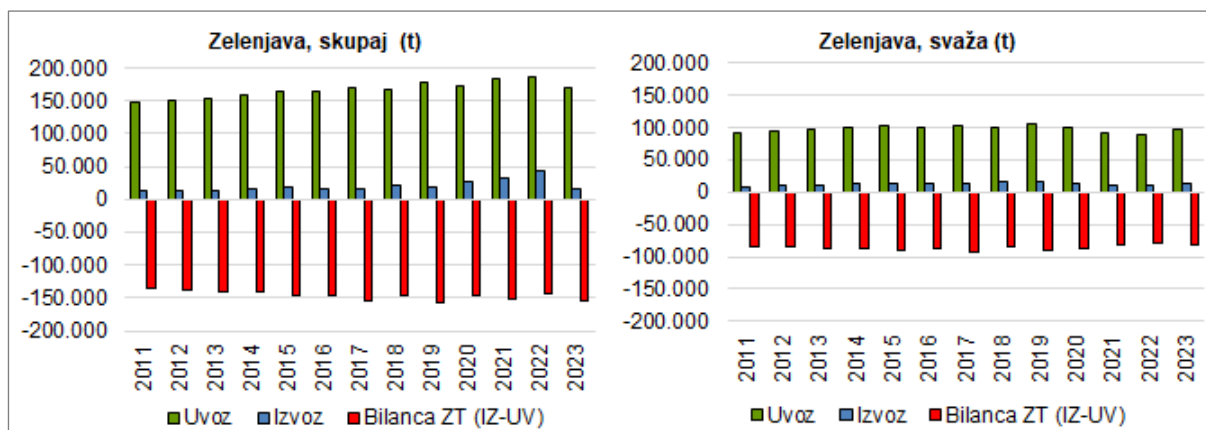
⁸ V 2023 je SURS spremenil metodologijo izračuna površine tržnih zelenjadnic (SURS, 2024), kar vpliva na izračun skupnega pridelka tržnih in netržnih zelenjadnic. Sprememba po navedbah ne vpliva pomembno na primerljivost podatkov za 2022 in 2023 s podatki iz predhodnih let.

Odkup – Odkup zelenjadnic se je v letu 2023 že drugo leto zapored zmanjšal, količina odkupljenih zelenjadnic se je ustalila pri 17,3 tisoč tonah. V primerjavi z letom 2022 se je odkup zelenjadnic zmanjšal za 16 % in je bil za približno 12 % manjši od povprečja let 2018–2022.

Blagovna menjava, poraba in stopnja samooskrbe – Leta 2023 je bilo po začasni oceni v sveži in predelani obliki porabljenih 228 tisoč ton zelenjave, kar je za 2 % manj kot leto prej in za 12 % pod povprečjem zadnjih petih let (2018–2022: 261 tisoč t). Slovenija je neto uvoznica zelenjave. Leta 2023 je bilo po začnih podatkih uvoženih 171 tisoč ton zelenjave, od tega 56 % ali 96 tisoč ton sveže.

Slika 20: Zunanja trgovina z zelenjavo (t; ekvivalent sveže zelenjave); 2011–2023

Vir: SURS, preračuni KIS

Trend povečevanja uvoza zelenjave se je v zadnjih letih umiril. Skupna količina uvožene zelenjave se je po dveh letih povečevanja v letu 2023 zmanjšala za 9 %, od tega je bilo sveže zelenjave iz uvoza za 8 % več, uvoz predelane zelenjave pa je bil po dveh letih rasti za 24 % manjši.

Preglednica 8: Izvoz in uvoz zelenjave (ekvivalent sveže zelenjave); 2019–2023

	Izvoz (t)					Uvoz (t)				
	2019	2020	2021	2022	2023*	2019	2020	2021	2022	2023*
Zelenjava** skupaj	20.029	26.067	31.620	44.742	17.389	177.943	172.107	182.548	187.557	170.931
Predelana zelenjava**	4.076	12.268	20.938	33.621	4.141	71.655	71.808	91.084	98.234	74.766
Sveža zelenjava**, od tega:	15.954	13.800	10.682	11.121	13.248	106.288	100.299	91.465	89.323	96.165
– čebula	3.487	2.107	1.228	1.313	3.933	14.968	12.286	10.967	11.511	15.760
– paradižnik	2.715	2.321	1.415	1.931	2.150	13.360	13.404	10.777	10.297	11.565
– lubenica in melona	1.098	1.097	662	584	386	15.614	15.281	12.813	12.697	11.304
– solata	317	340	621	793	544	8.728	7.718	8.355	8.923	9.257
– paprika	3.304	2.363	1.384	901	791	11.908	10.998	10.573	8.860	8.669
– zelje	578	498	253	198	240	5.106	4.416	4.774	4.856	5.216
– kumara	934	1.114	922	520	211	5.136	4.529	4.864	4.000	4.113
– bučka	555	963	1.534	448	340	3.789	3.932	4.643	3.562	3.977

* Začasni podatki.

** Vključno z lubenico in melono.

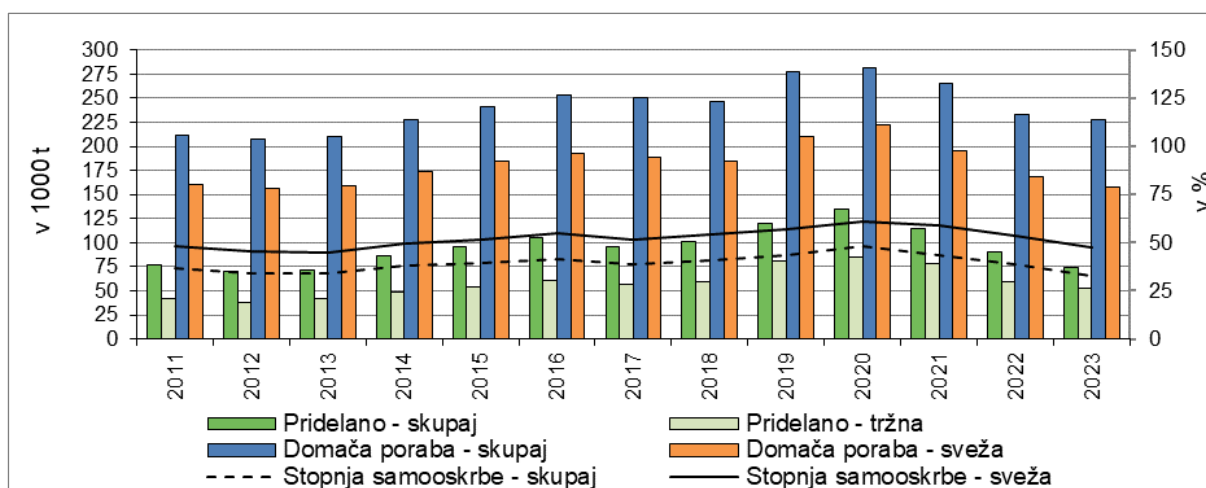
Vir: SURS, preračuni KIS

Izvoz zelenjave se je zaradi velikega zmanjšanja izvoza predelane zelenjave v letu 2023 močno zmanjšal in se je ustalil približno na ravni let 2015 in 2016. Pri izredno velikem izvozu predelanih proizvodov v letih 2021 in 2022 je šlo zelo verjetno za ponovni izvoz predelane zelenjave. V količinski strukturi zunanje trgovine sveže zelenjave so najpomembnejše zelenjadicke: paradižnik, čebula, paprika, solata, lubenica, melona, kumara, bučka in zelje.

Stopnja samooskrbe z zelenjavo, ki je imela trend zviševanja, se v zadnjih treh letih znižuje. Prve ocene za leto 2023 kažejo, da je stopnja samooskrbe z zelenjavo 33-odstotna, kar je šest odstotnih točk manj kot v letu prej. Za približno toliko se je znižala tudi stopnja samooskrbe s svežo zelenjavo, s 53 % na 47 %. Zelo visoka stopnja samooskrbe v letih 2019 in 2020 je bila posledica povečanja površin zelenjadnic in tudi manjšega primanjkljaja v zunanji trgovini. Na zmanjšanje stopnje samooskrbe v letu 2023 pa sta vplivali pomembno manjša pridelava, ki je posledica manjše površine, in večji primanjkljaj v zunanji trgovini.

Slika 21: Pridelava in poraba zelenjave (000 t; ekvivalent sveže zelenjave) ter stopnja samooskrbe (%); 2011–2023

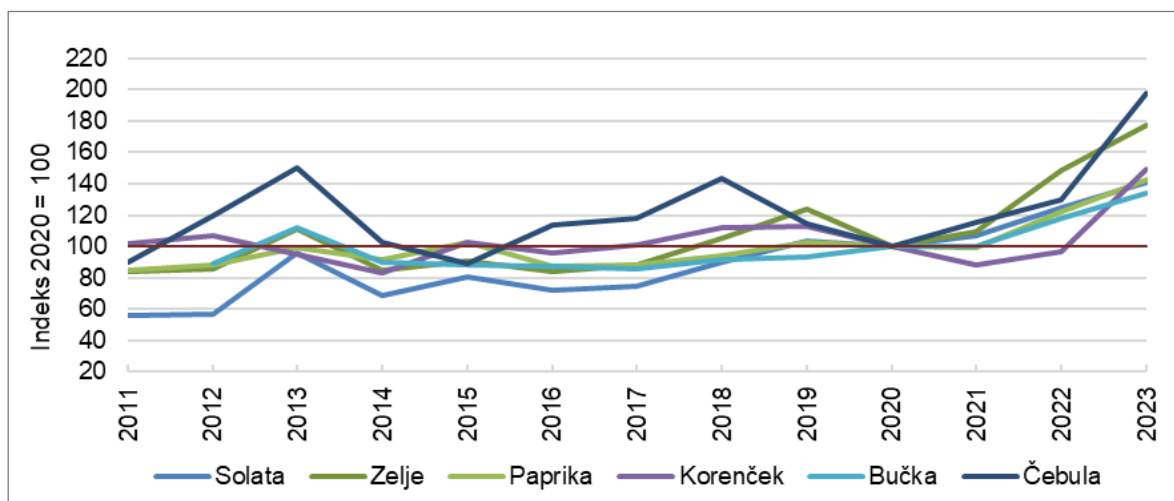

Vir: SURS, KIS

Trend povečevanja porabe zelenjave se v zadnjih treh letih umirja. V primerjavi z začetkom stoletja (2001–2005) se je za prehrano v letih 2016–2023 porabilo v povprečju še vedno med 40–45 % več zelenjave, poraba sveže zelenjave pa je bila v tem obdobju večja za približno tretjino. Razpoložljiva količina zelenjave za prehrano je bila v letu 2023 že tretje leto zapored manjša, prebivalec Slovenije je imel na voljo skupno 101 kg zelenjave, od tega 68 kg sveže, kar je za 3 % in 8 % manj v primerjavi z letom 2022 in na ravni porabe pred letom 2014.

Cene in proračunske podpore – Cene zelenjadnic na slovenskem trgu med leti zelo nihajo, v letu 2023 so bile v povprečju nominalno in realno na najvišji ravni do zdaj.

Slika 22: Gibanje povprečnih cen odkupljenih zelenjadnic (indeks; 2020 = 100)

Vir: SURS, preračuni KIS

Na povprečni letni ravni so se cene zelenjadnic zvišale že tretje leto zapored, v povprečju so bile v letu 2023 višje za 13 %. Višje so bile povprečne letne cene odkupljenih zelenjadnic večine pomembnejših vrst, z izjemo paradižnika.

Preglednica 9: Povprečne cene odkupljenih zelenjadnic; 2018–2022

Odkupne cene (EUR/kg)	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/21
Solata	1,05	1,02	1,09	1,28	1,44	113,1
Zelje	0,35	0,28	0,31	0,42	0,50	119,1
Paprika	0,90	0,87	0,86	1,06	1,24	116,5
Korenček	0,52	0,46	0,41	0,45	0,69	154,5
Bučka	0,54	0,58	0,58	0,68	0,78	113,7
Radič vseh vrst	0,98	0,92	1,08	1,32	1,53	116,1
Čebula	0,41	0,36	0,42	0,47	0,71	152,4

Vir: SURS

Okvir 1: Zunanja trgovina s sadjem in zelenjavo

Podatki o zunanji trgovini z agroživilskimi proizvodi temeljijo na klasifikaciji proizvodov po kombinirani nomenklaturi (v nadaljevanju: KN) carinske tarife. Splošne metodološke podlage o zunanji trgovini so navedene v okvirju 6 splošnega dela poročila o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva v letu 2022.

V pregledu po kmetijskih trgih so prikazani: na trgu s sadjem podatki o zunanji trgovini s svežim sadjem (v dejanski masi), v bilanci sadja pa tudi podatki o uvozu in izvozu svežega sadja in skupaj (v ekvivalentu svežega sadja) ter na trgu z zelenjadnicami podatki o zunanji trgovini sveže zelenjave (v dejanski masi), v bilanci zelenjave pa tudi podatki o uvozu in izvozu sveže zelenjave in zelenjave skupaj (v ekvivalentu sveže zelenjave).

Seznam sadnih vrst, vključenih v pregled zunanje trgovine s sadjem, je enak sadnim vrstam, vključenih v bilanco sadja. Seznam vključenih sadnih vrst temelji na metodologiji Eurostata (2009) in se letno posodablja s spremembami carinskih tarif po KN. Skupina **sveže sadje** vključuje načeloma carinske tarife iz poglavja 08 KN, in sicer iz tarifnih skupin 0801–0810. Med sveže sadje iz skupin 0801–0810 ne uvrščamo melon in lubenic iz skupine 0807, suhih banan (vključno pisang) iz tarifnih števil 08031090 in 08039090, suhih fig iz tarifne številke 08042090 in suhega grozdja iz podskupine 080620. Med sveže sadje spadajo tudi oluščeni lupinarji (oreški) iz poglavja 08, pri katerih se v bilancah pri preračunu v ekvivalent svežega sadja upošteva koeficient (1,3 in 1,4). Med **predelano sadje** so vključeni proizvodi iz tarifnih skupin 0811–0814, suhe banane (vključno pisang) iz tarifnih števil 08031090 in 08039090, suhe fige iz tarifne številke 08042090 in suho grozdje iz podskupine 080620, podskupina 110630 (moka, zdrob in prah iz proizvodov iz poglavja 08) ter nekateri proizvodi iz poglavja 20.

Seznam zelenjadnic, vključenih v pregled zunanje trgovine z zelenjavo, je enak zelenjadnicam, vključenih v bilanco zelenjave. Seznam vključenih zelenjadnic temelji na metodologiji Eurostata (2001) in se letno osvežuje s spremembami carinskih tarif po KN. Skupina **sveža zelenjava** obsega načeloma carinske tarife iz poglavja 07 KN, in sicer iz skupin 0702–0709, tarifno številko 07149090 ter melone in lubenice iz skupine 0807. Med svežo zelenjavo iz skupin 0702–0709 ne spadajo tarifna številka 07031011 (čebula za saditev), del podskupine 070960 (plodovi iz rodu Capsicum ali Pimenta: 07096091 in 07096095) in podskupina 070992 (oljke). Med **predelano zelenjavo** so vključeni proizvodi iz skupin 0710–0712, razen krompirja (07101000), oljk (07108010 in 071120) in vrtnin iz tarifnih števil 07129005 in 07129011, ter nekateri proizvodi iz poglavij 20 in 21. **Viri:**

Eurostat. 2001. Manual to compile supply balance sheets – Vegetables. Doc.ASA/PE/640, Luxembourg, september 2001.

Eurostat. 2009. Handbook for compiling supply balance sheets – Fruits, Doc.ASA/PE/641rev3WPM. September 2009, Eurostat, Luxembourg: 21 s.

Izvedbena uredba Komisije (EU) 2019/1776 z dne 9. oktobra 2019 o spremembi Priloge I k Uredbi Sveta (EGS) št. 2658/87 o tarifni in statistični nomenklaturi ter skupni carinski tarifi. 2019. Uradni list Evropske unije, L 280:1-1042

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1776&from=SL>

Proračunske podpore pri pridelovalcih zelenjadnic so bile v letu 2023 zaradi začetka izvajanja novega programskega obdobja kmetijske politike 2023–2027 in spremembe trošarin pri uporabi goriva v kmetijstvu nižje. Pridelovalci zelenjadnic so za leto 2023 na podlagi oddane zbirne vloge, ob izpolnjevanju zahtevanih pogojev, za vse upravičene hektare lahko pridobili ODPT in za prvih 8,2 ha površin tudi DPDPT. V letu 2022 so lahko pridobili osnovno plačilo, plačilo za zeleno komponento, proizvodno vezano plačilo za zelenjadnice (v letu 2022: 569 EUR/ha) in vračilo trošarine. Tudi pri zavarovanju zelenjadnic je mogoče uveljaviti regres za sofinanciranje zavarovalnih premij, ki se je 1. julija 2023 povečalo s 55 % na 60 %.⁹

⁹ Podrobnosti v poglavju 2.1 Žito.

2.5.1 Površina zelenjadnic skupaj

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 ¹⁰	Indeks 2023/22
OSNOVNA POVRŠINA (ha)	3.288	3.843	3.881	4.051	4.008	4.519	4.451	4.299	5.207	5.659	5.042	4.860	3.401	70,0
PRIDELOVALNA POVRŠINA (ha)														
Zelenjadnice, skupaj	4.048	4.371	4.845	5.057	5.001	5.517	5.434	5.251	6.425	6.983	6.223	6.093	4.267	70,0
Belo zelje	582	611	632	651	588	619	613	600	568	600	556	489	400	81,7
Ohrovt	33	34	42	43	44	45	44	43	41	45	40	39	22	55,7
Kitajski kapus	8	8	16	16	20	19	19	18	21	23	20	25	16	63,0
Cvetača in brokoli	81	87	102	105	103	91	90	87	118	132	113	117	83	71,2
Solata	542	591	639	671	732	752	738	707	821	931	781	766	587	76,6
Endivija	174	191	227	239	227	199	195	186	179	204	170	158	111	70,5
Radič	188	202	295	304	404	399	392	379	467	496	456	511	244	47,7
Špinača	16	16	20	20	35	31	31	30	33	36	31	31	19	61,1
Motovilec	117	129	136	144	100	87	85	81	118	135	111	121	74	60,9
Korenček	149	162	190	199	175	258	255	249	259	278	252	273	191	70,0
Rdeča pesa	112	120	117	122	118	165	163	159	206	225	199	331	133	40,2
Paradižnik	201	221	220	233	192	204	200	191	223	256	211	223	182	81,5
Paprika	139	146	145	150	152	150	149	144	177	198	170	168	133	79,0
Kumara	142	157	156	166	123	131	129	122	137	159	128	140	104	74,3
– solatna	73	80	79	84	62	60	59	56	76	88	71	80	62	77,1
– za vlaganje	69	77	77	82	61	71	70	67	61	71	57	60	42	70,6
Bučka	121	130	107	113	89	136	134	131	261	278	255	272	220	80,9
Čebula	295	319	356	371	330	449	444	433	453	486	441	487	470	96,5
Česen	61	67	125	129	146	183	181	176	182	198	177	163	153	93,8
Por	25	25	22	22	42	49	49	47	61	67	59	65	49	75,4
Fižol za stročje	563	628	643	686	512	534	522	495	356	407	337	373	281	75,5
– visok	395	442	439	469	278	294	287	271	162	188	152	167	120	71,9
– nizek	168	186	204	217	234	240	235	223	194	219	185	206	161	78,3
Grah, svež	51	57	56	59	60	68	66	63	117	125	114	90	38	42,4
Špargelj	30	30	66	66	70	54	54	54	176	178	175	99	95	95,7
Druge zelenjadnice	418	440	533	547	739	892	881	857	1.453	1.526	1.427	1.152	662	57,5

: ni podatka.

Vir: SURS, preračuni KIS

¹⁰ V letu 2023 je SURS spremenil metodologijo izračuna površine tržnih zelenjadnic (SURS, 2024), kar vpliva na izračun skupnega pridelka tržnih in netržnih zelenjadnic. Sprememba po navedbah ne vpliva pomembno na primerljivost podatkov za leti 2022 in 2023 s podatki iz predhodnih let.

2.5.2 Hektarski pridelek zelenjadnic skupaj

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Hektarski pridelek zelenjadnic (t/ha)														
Zelenjadnice, skupaj	19,1	16,2	14,7	17,0	19,1	19,1	17,7	19,1	18,7	19,4	18,5	14,9	17,5	117,8
Belo zelje	35,9	28,4	25,6	32,0	34,3	35,1	31,9	34,8	34,0	36,5	35,4	22,1	29,5	133,8
Ohrovt	22,7	18,3	20,6	21,9	23,6	22,3	20,7	21,8	21,0	22,3	21,2	17,3	16,9	98,7
Kitajski kapus	24,9	23,3	20,5	23,6	21,2	22,1	19,5	22,7	19,3	21,9	21,3	16,2	19,8	123,9
Cvetača in brokoli	15,4	14,9	12,7	15,4	16,5	15,3	14,4	16,3	15,6	15,6	15,1	11,9	13,3	111,3
Solata	17,3	15,0	13,3	15,6	16,2	16,3	14,3	16,0	15,9	15,8	15,7	12,9	14,2	110,3
Endivija	16,4	14,5	14,4	16,2	16,3	15,5	13,5	15,1	15,4	15,2	15,7	11,7	12,8	109,5
Radič	15,1	12,7	11,9	13,9	14,4	13,1	12,3	13,3	13,4	12,4	12,8	11,0	12,3	111,9
Špinača	13,4	12,0	12,5	14,8	11,6	10,2	9,2	9,9	9,8	10,3	9,9	7,7	8,4	109,4
Motovilec	5,3	5,6	4,9	6,0	6,4	5,7	5,4	6,0	5,5	5,5	5,4	4,6	4,9	108,3
Korenček	20,0	16,7	16,5	17,7	19,5	21,7	21,3	21,0	21,9	25,0	20,6	15,4	20,7	133,8
Rdeča pesa	22,9	19,4	17,1	21,5	23,6	24,1	22,4	24,4	23,6	24,9	23,5	18,0	22,5	125,2
Paradižnik	27,4	33,1	31,3	28,4	45,3	42,4	41,9	43,9	40,5	40,0	41,6	46,4	44,3	95,5
Paprika	26,6	23,2	22,4	23,9	26,2	26,8	25,1	28,5	24,1	22,0	22,0	18,0	19,3	107,4
Kumara	21,9	16,9	16,5	19,7	21,8	20,3	18,9	20,1	17,6	18,8	18,2	18,8	22,5	119,8
– solatna	28,2	21,3	21,6	25,8	28,5	26,2	25,1	24,8	20,6	22,0	21,5	24,3	29,3	121,6
– za vlaganje	15,2	12,4	11,2	13,4	15,0	15,4	13,7	15,9	13,9	14,9	14,1	11,5	12,4	107,2
Bučka	24,6	19,3	17,9	19,8	23,9	26,2	28,0	26,5	25,7	25,9	19,6	21,2	23,4	110,0
Čebula	21,5	18,4	17,1	20,4	22,1	24,2	21,8	22,2	22,3	24,5	23,8	16,6	19,7	118,9
Česen	7,4	6,2	6,6	7,1	6,7	6,0	5,5	5,8	5,8	5,4	5,8	4,5	5,3	116,5
Por	20,1	20,0	16,6	18,4	18,3	18,9	17,4	18,8	18,6	19,2	18,1	18,5	16,6	89,8
Fižol za stročje	5,6	3,6	3,8	5,0	6,0	6,0	4,7	5,8	5,6	5,6	5,0	3,8	4,9	130,4
– visok	5,9	3,9	4,0	5,1	6,8	6,7	5,0	6,4	6,6	6,6	5,8	4,0	5,7	144,0
– nizek	4,8	2,8	3,5	4,7	5,0	5,0	4,3	5,0	4,7	4,6	4,3	3,6	4,4	119,7
Grah, svež	3,4	3,3	2,4	3,6	3,6	3,8	3,4	3,5	5,5	5,0	4,5	2,6	3,5	135,5
Špargelj	3,9	3,2	3,3	3,4	3,9	4,3	3,9	4,5	3,3	3,5	2,0	3,4	3,1	93,5
Druge zelenjadnice	16,2	13,6	12,3	14,8	18,3	16,3	15,4	17,1	18,1	19,4	18,0	13,3	15,2	114,9

: ni podatka.

Vir: SURS, preračuni KIS

2.5.3 Skupni pridelek zelenjadnic

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Skupni pridelek zelenjadnic (t)														
Zelenjadnice, skupaj	77.292	70.759	71.273	86.209	95.547	105.505	96.354	100.574	120.120	135.244	114.955	90.651	74.768	82,5
Belo zelje	20.870	17.362	16.207	20.851	20.175	21.698	19.575	20.866	19.286	21.874	19.675	10.785	11.798	109,4
Ohrovt	750	623	865	942	1.038	1.003	912	937	866	1.003	849	675	371	55,0
Kitajski kapus	199	186	328	377	424	420	371	412	408	504	425	405	316	78,1
Cvetača in brokoli	1.246	1.299	1.294	1.625	1.697	1.395	1.299	1.411	1.845	2.054	1.709	1.392	1.103	79,2
Solata	9.380	8.887	8.507	10.474	11.854	12.252	10.552	11.349	13.052	14.718	12.248	9.878	8.349	84,5
Endivija	2.849	2.762	3.280	3.868	3.705	3.093	2.629	2.807	2.755	3.100	2.667	1.848	1.426	77,2
Radič	2.836	2.562	3.517	4.230	5.815	5.231	4.833	5.043	6.254	6.166	5.840	5.637	3.012	53,4
Špinača	215	192	250	298	406	316	286	296	318	372	306	239	160	66,9
Motovilec	618	727	666	864	635	493	463	490	647	742	595	552	364	66,0
Korenček	2.974	2.709	3.132	3.518	3.406	5.590	5.437	5.217	5.666	6.949	5.201	4.214	3.947	93,7
Rdeča pesa	2.566	2.324	2.001	2.631	2.788	3.970	3.647	3.871	4.865	5.610	4.675	5.956	2.998	50,3
Paradižnik	5.512	7.313	6.892	6.607	8.704	8.652	8.396	8.392	9.013	10.238	8.771	10.358	8.066	77,9
Paprika	3.701	3.381	3.249	3.594	3.987	4.024	3.732	4.107	4.261	4.347	3.734	3.030	2.571	84,8
Kumara	3.104	2.656	2.567	3.273	2.679	2.662	2.425	2.442	2.410	2.992	2.332	2.627	2.339	89,0
– solatna	2.058	1.704	1.704	2.168	1.767	1.569	1.472	1.386	1.561	1.934	1.529	1.940	1.819	93,8
– za vlaganje	1.046	952	863	1.105	912	1.093	953	1.056	849	1.058	803	687	520	75,6
Bučka	2.972	2.506	1.913	2.240	2.127	3.557	3.746	3.455	6.718	7.214	5.010	5.778	5.143	89,0
Čebula	6.333	5.869	6.074	7.563	7.286	10.885	9.709	9.612	10.101	11.912	10.514	8.082	9.273	114,7
Česen	449	413	821	912	980	1.089	1.003	1.021	1.056	1.070	1.023	736	804	109,2
Por	503	500	366	407	768	925	853	889	1.136	1.285	1.070	1.204	815	67,7
Fižol za stročje	3.154	2.244	2.445	3.407	3.062	3.180	2.443	2.852	1.975	2.261	1.685	1.413	1.390	98,4
– visoki	2.341	1.725	1.741	2.392	1.886	1.981	1.441	1.735	1.058	1.244	887	664	688	103,6
– nizki	813	519	704	1.015	1.175	1.199	1.002	1.118	917	1.017	798	749	702	93,8
Grah, svež	174	186	135	216	213	259	226	221	639	626	512	230	132	57,4
Špargelj	117	95	218	224	270	233	211	242	576	622	356	334	299	89,5
Druge zelenjadnice	6.770	5.963	6.546	8.088	13.527	14.577	13.606	14.642	26.274	29.584	25.757	15.279	10.092	66,1

: ni podatka.

Vir: SURS, preračuni KIS

2.5.4 Površina zelenjadnic pri tržnih pridelovalcih zelenjadnic

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
PRIDELOVALNA POVRŠINA – TRŽNI (ha)														
Zelenjadnice	1.498	1.498	1.982	1.982	1.982	2.251	2.251	2.251	3.487	3.487	3.487	3.181	2.346	73,7
Belo zelje	350	350	371	371	371	385	385	385	399	399	399	322	289	89,7
Ohrovt	17	17	25	25	25	23	23	23	21	21	21	20	9	45,9
Kitajski kapus	5	5	13	13	13	11	11	11	10	10	10	15	8	54,5
Cvetača in brokoli	38	38	53	53	53	37	37	37	44	44	44	43	34	79,4
Solata	162	162	213	213	213	191	191	191	240	240	240	191	208	109,2
Endivija	41	41	79	79	79	39	39	39	47	47	47	26	24	91,6
Radič	81	81	174	174	174	150	150	150	313	313	313	358	143	39,9
Špinača	16	16	20	20	20	15	15	15	16	16	16	14	8	55,9
Motovilec	25	25	33	33	33	15	15	15	24	24	24	28	12	42,6
Korenček	42	42	70	70	70	144	144	144	156	156	156	171	124	72,4
Rdeča pesa	45	45	43	43	43	84	84	84	107	107	107	232	68	29,3
Paradižnik	43	43	42	42	42	42	42	42	45	45	45	47	67	141,4
Paprika	80	80	80	80	80	73	73	73	67	67	67	60	62	104,0
Kumara	25	25	25	25	25	25	25	25	22	22	22	26	29	112,4
– solatna	17	17	17	17	17	10	11	11	11	11	11	16	19	117,3
– za vlaganje	8	8	8	8	8	14	14	14	11	11	11	10	10	104,2
Bučka	52	52	30	30	30	72	72	72	174	174	174	185	163	87,9
Čebula	109	109	147	147	147	252	252	252	277	277	277	313	355	113,5
Česen	10	10	67	67	67	97	97	97	102	102	102	83	100	120,3
Por	25	25	22	22	22	28	28	28	30	30	30	34	28	81,4
Fižol za stročje	51	51	68	68	68	53	53	53	85	85	85	104	104	100,1
– visoki	28	28	26	26	26	21	21	21	23	23	23	29	29	99,7
– nizki	23	23	41	41	41	32	32	32	63	63	63	75	75	100,3
Grah, svež	8	8	7	7	7	11	11	11	73	73	73	47	10	21,5
Špargelj	30	30	66	66	66	50	50	50	164	164	164	88	88	100,5
Druge zelenjadnice	242	242	335	335	335	456	456	456	1.072	1.072	1.072	774	413	53,4

: ni podatka.

Vir: SURS, preračuni KIS

2.5.5 Hektarski pridelek pri tržnih pridelovalcih zelenjadnic

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
HEKTARSKI PRIDELEK – TRŽNI (t/ha)														
Zelenjadnice, skupaj	28,4	25,1	21,1	24,5	26,9	27,1	25,5	26,5	23,0	24,5	22,3	18,7	22,3	119,3
Belo zelje	43,7	35,0	32,3	40,0	40,8	42,4	39,0	41,2	38,8	42,7	40,3	25,0	33,8	135,3
Ohrovt	29,5	21,6	26,1	26,2	28,9	27,9	25,9	25,8	26,2	29,4	26,0	21,6	21,6	97,8
Kitajski kapus	29,4	28,2	22,6	25,4	24,2	27,2	24,0	27,1	23,8	29,1	26,5	17,5	28,3	158,2
Cvetača in brokoli	19,2	19,7	15,8	18,9	20,6	19,8	19,9	21,4	21,3	21,7	20,3	16,0	18,3	113,7
Solata	22,7	20,5	16,7	19,8	22,0	23,0	20,4	22,2	21,6	22,0	20,6	19,4	18,0	92,8
Endivija	21,6	19,7	19,8	21,0	20,8	21,5	18,0	20,1	20,3	19,8	21,1	16,0	17,2	108,3
Radič	16,9	13,9	13,0	15,2	16,6	14,4	14,0	15,1	13,9	12,3	13,1	11,5	13,4	115,8
Špinača	13,4	12,0	12,4	14,8	13,7	12,3	11,0	11,9	12,4	14,1	12,2	10,2	11,9	118,6
Motovilec	8,0	7,1	7,0	8,2	7,7	7,0	6,9	8,0	8,0	7,6	7,4	6,6	8,0	121,2
Korenček	28,9	25,3	22,4	22,6	24,5	26,0	26,7	24,6	26,5	31,5	24,3	18,0	25,1	139,6
Rdeča pesa	29,2	23,4	20,5	27,0	30,6	29,0	27,5	29,3	29,3	31,0	28,3	19,3	28,5	147,8
Paradižnik	51,2	94,4	95,7	94,4	128,4	127,8	125,4	128,5	122,6	124,4	117,3	156,1	92,6	59,8
Paprika	34,2	30,7	30,8	32,2	34,6	38,4	35,2	40,5	37,2	32,1	31,2	26,3	25,7	97,2
Kumara	49,0	35,0	37,3	44,0	40,0	39,0	36,2	36,4	31,4	31,6	32,0	48,6	46,2	94,3
– solatna	62,2	42,9	47,2	56,6	51,2	63,2	62,6	54,7	41,2	40,6	44,1	67,8	60,7	90,6
– za vlaganje	21,0	18,0	17,7	19,4	18,0	21,0	16,6	22,8	21,1	22,2	19,3	17,8	18,6	100,0
Bučka	33,1	25,3	26,9	25,8	30,0	33,2	36,6	32,2	29,1	30,0	20,7	24,8	25,8	104,3
Čebula	27,3	23,5	21,5	25,6	26,9	28,9	26,3	25,8	25,9	29,3	28,0	18,5	21,5	115,8
Česen	9,0	6,2	7,3	7,7	7,1	6,0	5,6	5,8	5,9	5,4	6,0	4,6	5,5	120,3
Por	20,0	20,0	16,6	18,4	21,4	22,9	21,6	22,4	23,5	25,0	22,8	26,1	21,3	82,5
Fižol za stročje	5,6	4,4	5,0	6,9	7,2	7,6	5,2	6,6	5,9	5,2	4,9	4,1	5,0	119,3
– visoki	6,0	4,8	6,8	10,8	10,5	10,3	5,0	7,8	9,2	8,0	6,6	3,7	5,9	159,6
– nizki	5,1	3,8	3,8	4,4	5,1	5,7	5,4	5,8	4,7	4,1	4,4	4,3	4,6	106,1
Grah, svež	4,0	3,1	2,3	5,2	5,2	4,6	3,5	3,3	6,4	5,8	4,7	2,3	3,6	154,5
Špargelj	3,9	3,2	3,3	3,4	3,9	4,3	3,9	4,5	3,3	3,5	1,9	3,4	3,1	92,6
Druge zelenjadnice	21,0	17,2	14,7	18,2	22,7	18,4	17,5	19,3	19,8	21,6	19,6	14,4	17,5	121,2

: ni podatka.

Vir: SURS, preračuni KIS

2.5.6 Skupni pridelek pri tržnih pridelovalcih zelenjadnic

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
SKUPNI PRIDELEK – TRŽNI (t)														
Zelenjadnice, skupaj	42.536	37.590	41.814	48.567	53.391	60.943	57.328	59.763	80.359	85.276	77.855	59.424	52.292	88,0
Belo zelje	15.286	12.256	12.004	14.849	15.158	16.317	15.011	15.833	15.480	17.034	16.088	8.044	9.766	121,4
Ohrovt	508	368	643	644	712	650	604	601	553	621	548	432	194	44,9
Kitajski kapus	156	141	291	329	313	301	267	301	245	300	273	262	226	86,2
Cvetača in brokoli	729	747	841	1.005	1.092	734	739	795	931	951	890	689	622	90,3
Solata	3.679	3.321	3.543	4.205	4.671	4.393	3.891	4.245	5.197	5.278	4.949	3.700	3.750	101,3
Endivija	895	816	1.560	1.650	1.640	839	704	787	950	924	987	415	412	99,2
Radič	1.371	1.125	2.271	2.643	2.896	2.165	2.107	2.274	4.346	3.851	4.088	4.133	1.910	46,2
Špinača	215	192	250	298	275	186	167	180	192	218	188	143	95	66,3
Motovilec	199	178	229	270	252	103	101	117	188	179	174	186	96	51,6
Korenček	1.215	1.063	1.560	1.574	1.706	3.732	3.837	3.537	4.137	4.925	3.793	3.077	3.109	101,0
Rdeča pesa	1.314	1.055	872	1.147	1.301	2.436	2.312	2.460	3.125	3.303	3.016	4.489	1.941	43,2
Paradižnik	2.200	4.061	4.056	4.002	5.445	5.420	5.265	5.399	5.566	5.647	5.326	7.338	6.202	84,5
Paprika	2.735	2.453	2.457	2.566	2.755	2.789	2.562	2.943	2.506	2.163	2.105	1.577	1.594	101,1
Kumara	1.226	874	928	1.097	997	957	890	896	681	686	694	1.263	1.340	106,0
– solatna	1.058	730	779	933	845	661	657	575	458	450	490	1.085	1.154	106,3
– za vlaganje	168	144	149	164	152	297	233	321	224	236	204	178	186	104,2
Bučka	1.720	1.314	801	769	895	2.375	2.614	2.300	5.056	5.220	3.605	4.592	4.208	91,6
Čebula	2.978	2.564	3.158	3.760	3.955	7.272	6.613	6.488	7.171	8.129	7.759	5.801	7.623	131,4
Česen	90	62	493	515	478	580	549	565	604	549	614	379	549	144,8
Por	503	500	366	407	473	634	598	620	708	754	690	888	596	67,1
Fižol za stročje	286	222	337	468	490	402	278	348	501	441	421	431	515	119,4
– visoki	168	134	179	285	278	220	106	166	209	182	149	107	170	159,0
– nizki	118	88	158	183	212	182	172	183	292	259	272	324	345	106,4
Grah, svež	32	25	16	36	36	49	37	35	466	424	344	109	36	33,1
Špargelj	117	95	218	224	255	217	196	225	533	569	319	297	276	93,0
Druge zelenjadnice	5.082	4.158	4.920	6.110	7.597	8.391	7.987	8.814	21.224	23.109	20.985	11.179	7.232	64,7

: ni podatka.

Vir: SURS, preračuni KIS

2.5.7 Število kmetijskih gospodarstev in površina pri tržnih pridelovalcih zelenjadnic; 2010, 2013, 2016, 2019 in 2022

	2010	2013	2016	2019	2022	Indeks 2022/19	2010	2013	2016	2019	2022	Indeks 2022/19	2010	2013	2016	2019	2022	Indeks 2022/19
Število kmetijskih gospodarstev							Osnovna površina						Osnovna površina (ha/KMG)					
Zelenjadnice skupaj																		
Slovenija	1.192	1.169	1.264	1.584	1.570	99,1	1.216,0	1.586,9	1.835,5	2.825,5	2.536,3	89,8	1,02	1,36	1,45	1,78	1,62	90,6
Vzhodna Slovenija	704	672	702	932	917	98,4	586,1	788,8	972,2	1.762,0	1.464,4	83,1	0,83	1,17	1,38	1,89	1,60	84,5
Zahodna Slovenija	488	497	562	652	653	100,2	629,9	798,1	863,3	1.063,5	1.071,9	100,8	1,29	1,61	1,54	1,63	1,64	100,6
- na prostem																		
Slovenija	1.111	1.087	1.227	1.531	1.537	100,4	1.148,7	1.499,8	1.729,1	2.720,3	2.426,2	89,2	1,03	1,38	1,41	1,78	1,58	88,8
Vzhodna Slovenija	640	603	680	891	892	100,1	535,9	719,6	890,7	1.689,2	1.380,2	81,7	0,84	1,19	1,31	1,90	1,55	81,6
Zahodna Slovenija	471	484	547	640	645	100,8	612,8	780,2	838,4	1.031,1	1.046,0	101,4	1,30	1,61	1,53	1,61	1,62	100,7
- v zaščitenem prostoru																		
Slovenija	343	401	460	493	472	95,7	67,3	87,1	106,4	105,2	110,1	104,7	0,20	0,22	0,23	0,21	0,23	109,3
Vzhodna Slovenija	249	272	278	316	294	93,0	50,2	69,2	81,5	72,7	84,2	115,8	0,20	0,25	0,29	0,23	0,29	124,5
Zahodna Slovenija	94	129	182	177	178	100,6	17,1	17,9	25,0	32,4	25,9	79,9	0,18	0,14	0,14	0,18	0,15	79,5
Število kmetijskih gospodarstev							Pridelovalna površina (ha)						Pridelovalna površina (ha/ KMG)					
Zelenjadnice skupaj																		
Slovenija	1.192	1.169	1.264	1.584	1.570	99,1	1.498,0	1.981,5	2.250,6	3.487,5	3.181,0	91,2	1,26	1,70	1,78	2,20	2,03	92,0
Pomurska	140	125	158	207	259	125,1	134,2	216,2	325,4	708,4	758,9	107,1	0,96	1,73	2,06	3,42	2,93	85,6
Podravska	255	223	215	275	282	102,5	301,3	364,6	442,3	656,0	554,5	84,5	1,18	1,63	2,06	2,39	1,97	82,4
Koroška	26	12	15	22	22	100,0	21,3	3,9	z	9,8	18,6	189,8	0,82	0,33		0,45	0,85	189,8
Savinjska	121	126	127	204	164	80,4	77,1	128,8	111,2	178,6	156,2	87,5	0,64	1,02	0,88	0,88	0,95	108,8
Zasavska	z	6	7	9	6	66,7	z	2,2	z	3,9	1,8	46,2		0,37		0,43	0,30	69,2
Posavska	72	79	97	93	84	90,3	125,8	162,2	192,6	243,8	217,3	89,1	1,75	2,05	1,99	2,62	2,59	98,7
Jugovzhodna Slovenija	52	66	53	73	59	80,8	40,7	68,8	72,4	224,6	78,8	35,1	0,78	1,04	1,37	3,08	1,34	43,4
Osrednjeslovenska	211	218	233	244	231	94,7	384,3	486,4	510,3	566,3	574,9	101,5	1,82	2,23	2,19	2,32	2,49	107,2
Gorenjska	122	123	125	147	153	104,1	191,8	284,4	283,8	517,1	474,0	91,7	1,57	2,31	2,27	3,52	3,10	88,1
Primorsko-Notranjska	z	34	30	49	41	83,7	z	14,8	18,0	21,3	18,6	87,3		0,44	0,60	0,43	0,45	104,4
Goriška	66	71	101	153	172	112,4	38,8	57,4	117,7	212,3	203,1	95,7	0,59	0,81	1,17	1,39	1,18	85,1
Obalno-Kraška	89	85	103	108	97	89,8	167,2	191,9	168,5	145,4	124,3	85,5	1,88	2,26	1,64	1,35	1,28	95,2

z – zaupno

Vir: SURS (popisi tržnega vrtnarstva), preračuni KIS

2.5.8 Število kmetijskih gospodarstev in pridelovalna površina pri tržnih pridelovalcih zelenjadnic; 2010, 2013, 2016, 2019 in 2022

	2010	2013	2016	2019	2022	Indeks 2022/19	2010	2013	2016	2019	2022	Indeks 2022/19	2010	2013	2016	2019	2022	Indeks 2022/19
	Število kmetijskih gospodarstev						Pridelovalna površina (ha)						Pridelovalna površina (ha/ KMG)					
Zelenjadnice, skupaj	1.192	1.169	1.264	1.584	1.570	99,1	1.498,0	1.981,5	2.250,6	3.487,5	3.181,0	91,2	1,26	1,70	1,78	2,20	2,03	92,0
Kapusnice, od tega:	754	737	743	673	610	90,6	442,2	493,1	523,0	547,8	521,9	95,3	0,59	0,67	0,70	0,81	0,86	105,1
Belo zelje	673	622	591	585	499	85,3	349,7	371,3	384,7	399,3	322,1	80,7	0,52	0,60	0,65	0,68	0,65	94,6
Cvetača	288	332	253	230	222	96,5	28,9	37,1	26,4	29,0	29,4	101,4	0,10	0,11	0,10	0,13	0,13	105,0
Solatnice, od tega:	768	788	740	719	706	98,2	309,4	498,7	394,7	623,0	603,3	96,8	0,40	0,63	0,53	0,87	0,85	98,6
Solata	699	675	618	515	459	89,1	162,0	212,7	190,9	240,1	190,5	79,3	0,23	0,32	0,31	0,47	0,42	89,0
Radič	548	604	488	534	518	97,0	81,0	174,4	150,1	312,6	358,4	114,7	0,15	0,29	0,31	0,59	0,69	118,2
Špinačnice, od tega:	340	342	286	238	213	89,5	24,6	27,7	24,5	24,7	20,6	83,4	0,07	0,08	0,09	0,10	0,10	93,2
Špinača	245	247	184	165	151	91,5	16,2	20,1	15,1	15,5	14,3	92,3	0,07	0,08	0,08	0,09	0,09	100,8
Korenovke in gomoljnice, od tega:	638	684	694	699	683	97,7	206,0	283,5	445,7	1.028,7	886,0	86,1	0,32	0,41	0,64	1,47	1,30	88,1
Repa (za prehrano ljudi)*	221	312	247	285	117	41,1	63,3	90,0	116,2	630,4	45,5	7,2	0,29	0,29	0,47	2,21	0,39	17,6
Korenček	462	517	511	456	431	94,5	41,6	69,5	143,7	156,2	171,3	109,7	0,09	0,13	0,28	0,34	0,40	116,0
Rdeča pesa	419	447	418	372	411	110,5	45,5	42,5	84,0	106,5	232,4	218,2	0,11	0,10	0,20	0,29	0,57	197,5
Redkev	191	231	194	140	176	125,7	6,1	10,9	11,0	43,7	351,4	804,1	0,03	0,05	0,06	0,31	2,00	639,6
Peteršilj	406	417	340	279	232	83,2	9,3	15,8	25,3	31,2	16,9	54,2	0,02	0,04	0,07	0,11	0,07	65,1
Plodovke, od tega:	792	777	744	791	730	92,3	244,7	222,9	244,8	343,9	361,5	105,1	0,31	0,29	0,33	0,43	0,50	113,9
Paradižnik	539	595	506	510	466	91,4	42,6	42,4	42,4	45,4	47,4	104,4	0,08	0,07	0,08	0,09	0,10	114,3
Paprika	540	537	465	495	442	89,3	80,1	79,7	72,7	67,4	59,6	88,4	0,15	0,15	0,16	0,14	0,13	99,0
Bučke	430	434	434	469	493	105,1	52,3	29,8	71,5	174,0	185,5	106,6	0,12	0,07	0,16	0,37	0,38	101,4
Kumare	509	518	443	409	364	89,0	24,9	25,0	24,6	21,8	25,8	118,3	0,05	0,05	0,06	0,05	0,07	133,0
Čebulnice, od tega:	623	683	758	777	729	93,8	147,0	239,4	380,2	411,9	432,4	105,0	0,24	0,35	0,50	0,53	0,59	111,9
Čebula	558	579	647	617	597	96,8	109,4	147,0	251,5	277,0	312,7	112,9	0,20	0,25	0,39	0,45	0,52	116,7
Česen	277	460	477	484	450	93,0	9,7	67,3	97,4	101,7	83,1	81,7	0,04	0,15	0,20	0,21	0,18	87,9
Stročnice, od tega:	501	541	473	431	384	89,1	58,4	74,6	63,7	158,3	150,5	95,1	0,12	0,14	0,13	0,37	0,39	106,7
Fižol za stročje	477	527	449	373	318	85,3	50,2	67,7	53,0	85,2	103,9	121,9	0,11	0,13	0,12	0,23	0,33	143,0
Grah (za prehrano ljudi)	245	224	162	184	163	88,6	8,2	6,9	10,7	73,1	46,6	63,7	0,03	0,03	0,07	0,40	0,29	72,0
Druge zelenjadnice, od tega:	167	283	336	313	290	92,7	65,8	141,7	174,1	349,3	204,9	58,7	0,39	0,50	0,52	1,12	0,71	63,3
Šparglji	z	144	158	181	169	93,4	z	65,8	49,9	163,7	87,6	53,5	z	0,46	0,32	0,90	0,52	57,3
Hren	z	49	60	73	69	94,5	21,4	42,1	63,8	66,1	93,3	141,1	z	0,86	1,06	0,91	1,35	149,3

* Presna in za kisanje.

z – zaupno

Vir: SURS (popisi tržnega vrtnarstva), preračuni KIS

2.5.9 Izvoz in uvoz sveže zelenjave

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
IZVOZ (t)														
Sveža zelenjava**	9.029	9.706	9.967	12.304	14.576	13.362	12.219	16.702	15.954	13.800	10.682	11.468	13.248	115,5
Plodovke, od tega:	2.281	2.765	3.886	5.678	5.651	7.120	5.772	7.073	7.631	6.818	5.323	3.937	3.539	89,9
paprika	525	456	1.384	1.724	2.288	2.351	2.411	3.058	3.304	2.363	1.384	901	791	87,8
paradižnik	1.022	1.430	1.944	3.096	2.861	3.989	2.613	2.546	2.715	2.321	1.415	1.931	2.150	111,4
kumara	336	553	345	565	206	317	398	939	934	1.114	922	520	211	40,6
bučka	182	179	128	159	144	321	281	471	555	963	1.534	448	340	76
Čebulnice, od tega:	1.687	1.994	2.487	3.668	3.424	2.715	3.152	6.023	4.129	3.140	1.866	3.399	5.905	173,7
čebula	1.557	1.868	2.159	2.956	2.079	2.182	2.299	5.476	3.487	2.107	1.228	1.313	3.933	299,5
česen	99	81	252	646	1.307	443	834	520	610	981	568	1.530	1.775	116,1
Solatnice, od tega:	567	632	378	238	322	609	425	391	373	370	671	873	580	66,4
solata	393	439	276	179	246	488	397	338	317	340	621	793	544	68,6
radič	163	180	88	49	71	110	17	44	49	23	35	61	33	54,4
Kapusnice, od tega:	1.031	803	500	624	775	1.032	884	763	895	691	490	788	322	40,9
zelje	200	157	129	211	311	582	468	546	578	498	253	198	240	121,2
cvetača in brokoli	631	508	325	307	346	248	171	156	178	171	190	512	62	12,1
Korenovke	2.627	2.539	1.992	990	3.621	929	911	920	1.440	1.306	1.385	1.210	2.032	168,0
Stročnice, od tega:	36	21	8	7	38	16	14	4	16	37	24	53	14	27,1
fižol	29	18	8	7	37	16	10	4	14	34	23	49	14	28,8
Drugo, od tega:	801	952	715	1.099	745	941	1.061	1.528	1.470	1.438	923	1.209	856	70,8
lubenica in melona	561	509	428	713	480	601	645	1.041	1.098	1.097	662	584	386	66,1
gojene in nabrane gobe	147	355	221	332	189	264	309	340	257	230	111	399	368	92,2
UVOZ (t)														
Sveža zelenjava**	92.569	95.195	97.782	99.397	104.264	100.792	103.901	100.968	106.288	100.299	91.465	91.630	96.165	104,9
Plodovke, od tega:	30.717	30.429	29.852	32.201	32.159	32.965	32.953	32.151	34.883	33.428	31.467	27.240	28.915	106,1
paprika	8.764	9.576	9.079	10.181	10.848	11.154	11.736	11.824	11.908	10.998	10.573	8.860	8.669	97,8
paradižnik	14.970	13.213	13.717	13.861	13.599	13.468	13.371	11.506	13.360	13.404	10.777	10.297	11.565	112,3
kumara	3.576	4.223	3.656	4.344	3.870	4.242	4.311	4.755	5.136	4.529	4.864	4.000	4.113	102,8
bučka	2.436	2.550	2.624	2.974	2.927	3.245	2.805	3.324	3.789	3.932	4.643	3.562	3.977	111,7
Čebulnice, od tega:	15.449	15.486	16.943	17.680	16.892	16.051	16.015	16.503	17.760	15.514	13.638	15.346	19.163	124,9
čebula	12.973	13.139	14.506	14.907	14.270	13.480	13.320	13.820	14.968	12.286	10.967	11.511	15.760	136,9
česen	1.296	1.145	1.092	1.408	1.296	1.211	1.288	1.292	1.370	1.762	1.134	2.345	1.948	83,1
Solatnice, od tega:	13.274	12.999	13.035	12.392	11.770	11.737	11.977	12.613	11.755	10.477	11.166	11.354	11.764	103,6
solata	8.884	9.272	9.340	8.556	8.121	8.676	9.203	9.562	8.728	7.718	8.355	8.923	9.257	103,7
radič	3.854	3.078	2.890	2.927	2.736	2.335	2.025	2.077	1.947	1.736	1.859	1.644	2.025	123,2
Kapusnice, od tega:	8.129	7.943	9.790	7.959	8.523	8.022	9.416	9.331	9.954	8.879	9.283	11.041	9.152	82,9
zelje	3.706	3.523	5.559	3.522	3.887	3.656	4.508	4.493	5.106	4.416	4.856	5.216	107,4	
cvetača in brokoli	2.911	2.751	2.524	2.608	2.791	2.622	2.487	2.535	2.491	2.433	2.491	4.637	2.786	60,1
Korenovke	9.822	10.314	9.895	10.530	12.409	8.690	9.661	10.226	11.219	9.035	8.835	9.301	11.187	120,3
Stročnice, od tega:	253	225	361	527	372	568	548	569	512	439	546	414	576	139,3
fižol	189	171	289	459	295	467	467	427	401	342	451	347	539	155,4
Drugo, od tega:	14.926	17.799	17.907	18.108	22.140	22.760	23.332	19.574	20.204	22.528	16.531	16.933	15.407	91,0
lubenica in melona	12.385	14.819	14.565	14.825	14.939	17.207	19.366	15.401	15.614	15.281	12.813	12.697	11.304	89,0
gojene in nabrane gobe	1.187	1.783	1.777	1.684	1.504	2.190	1.931	2.018	2.219	1.925	1.543	1.962	1.647	84,0

* Začasni podatki. ** Vključno z lubenico in melono ter gobami.

Vir: SURS, preračuni KIS

2.5.10 Bilanca proizvodnje in porabe zelenjave (ekvivalent sveže zelenjave; 000 t)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
ZELENJAVA**, SKUPAJ														
Pridelano	77,3	70,8	71,3	86,2	95,5	105,5	96,4	100,6	120,1	135,2	115,0	90,7	74,8	82,5
Uvoz	147,1	149,6	153,2	157,7	163,7	164,2	169,4	166,3	177,9	172,1	182,5	187,6	170,9	91,1
Izvoz	12,8	12,4	13,9	16,0	17,7	16,7	15,4	21,1	20,0	26,1	31,6	44,7	17,4	38,9
Domača poraba	211,7	207,9	210,6	227,9	241,6	252,9	250,4	245,8	278,0	281,3	265,9	233,5	228,3	97,8
– izgube	12,4	11,8	12,0	13,6	14,8	18,8	14,8	15,1	32,3	33,1	16,1	13,5	13,8	101,8
– seme	0,04	0,04	0,08	0,08	0,09	0,11	0,11	0,11	0,11	0,12	0,11	0,10	0,09	93,8
– poraba za prehrano	199,3	196,0	198,5	214,2	226,7	234,1	235,5	230,6	245,6	248,1	249,7	219,8	214,4	97,5
Razpoložljiva količina za porabo na prebivalca (kg)	97,1	95,3	96,4	103,9	109,9	113,4	114,0	111,4	117,5	118,1	118,5	104,3	101,1	97,0
Stopnja samooskrbe (%)	36,5	34,0	33,8	37,8	39,6	41,7	38,5	40,9	43,2	48,1	43,2	38,8	32,7	
ZELENJAVA**, SVEŽA														
Pridelano	77,3	70,8	71,3	86,2	95,5	105,5	96,4	100,6	120,1	135,2	115,0	90,7	74,8	82,5
Uvoz	92,6	95,2	97,8	99,4	104,3	100,8	103,9	101,0	106,3	100,3	91,5	89,3	96,2	107,7
Izvoz	9,0	9,7	10,0	12,3	14,6	13,4	12,2	16,7	16,0	13,8	10,7	11,1	13,2	119,1
Domača poraba	160,8	156,2	159,1	173,3	185,2	192,9	188,0	184,8	210,5	221,7	195,7	168,9	157,7	93,4
– izgube	12,4	11,8	12,0	13,6	14,8	18,8	14,8	15,1	32,3	33,1	16,1	13,5	13,8	101,8
– seme	0,04	0,04	0,08	0,08	0,09	0,11	0,11	0,11	0,11	0,12	0,11	0,10	0,09	93,8
– poraba za prehrano	148,4	144,4	147,0	159,6	170,4	174,1	173,1	169,6	178,0	188,6	179,6	155,2	143,8	92,6
Razpoložljiva količina za porabo na prebivalca (kg)	72,3	70,2	71,4	77,4	82,6	84,3	83,8	81,9	85,2	89,8	85,2	73,6	67,8	92,1
Stopnja samooskrbe (%)	48,1	45,3	44,8	49,7	51,6	54,7	51,2	54,4	57,1	61,0	58,7	53,7	47,4	

* Začasni podatki.

** Vključno z lubenico in melono ter gobami.

Vir: SURS, KIS

2.5.11 Odkup zelenjadnic (t)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
ODKUP														
Zelenjadnice*, skupaj	6.268	5.496	5.999	10.300	10.194	12.616	15.055	16.121	18.495	20.568	22.166	20.545	17.311	84,3
Belo zelje	1.810	1.338	1.000	1.576	1.533	1.965	2.280	2.022	2.527	2.799	2.741	2.416	2.548	105,4
Rdeče zelje	105	84	45	109	93	169	148	177	123	225	236	235	187	79,5
Ohrovt	110	112	111	123	112	140	z	z	z	136	155	167	134	79,9
Kitajski kapus	34	88	53	71	70	90	142	105	125	188	178	270	234	86,8
Cvetača	46	50	54	37	31	39	z	211	z	z	296	198	44	22,3
Solata	388	335	191	376	489	463	890	848	1.310	1.268	1.166	1.071	1.031	96,3
Endivija	253	185	165	157	237	179	314	263	282	168	202	198	138	69,8
Radič	103	114	144	205	230	282	351	278	334	357	264	329	268	81,5
Špinača	3	7	3	4	z	z	z	z	8	z	5	z	2	
Korenček	24	44	24	40	39	399	z	z	1.313	1.653	2.028	1.716	1.530	89,2
Rdeča pesa	387	730	564	992	897	846	z	z	847	1.578	1.171	783	1.352	172,6
Paradižnik	583	354	1.452	3.450	2.899	z	z	z	z	z	6.677	6.425	4.595	71,5
Paprika	528	441	511	656	852	962	1.060	1.200	1.239	719	896	947	686	72,5
Kumara, solatna	474	279	148	570	546	727	764	815	679	644	798	748	868	116,1
Bučka	:	92	281	411	547	418	667	581	523	609	620	565	525	93,0
Čebula	348	334	209	432	395	362	646	365	1.586	2.894	2.715	2.465	1.263	51,3
Česen	0	10	18	38	39	52	51	z	z	240	216	193	177	91,4
Por	75	79	39	63	40	72	61	102	74	75	109	102	131	128,9
Fižol za stročje	13	15	15	14	19	24	35	45	29	50	62	84	91	108,8
Druge zelenjadnice*, od tega:	980	803	833	969	1.020	1.453	1.605	1.386	1.309	1.516	1.543	1.628	1.504	92,4
– špargelj	:	4	8	13	11	14	21	36	38	34	33	34	37	108,4
– motovilec	:	1	1	3	2	4	z	z	z	z	1	z	3	

* Vključno z gojenimi gobami in lubenico.

z – zaupno.

: ni podatka.

Vir: SURS, preračuni KIS

2.5.12 Odkupne cene zelenjadnic

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
EUR/kg														
Belo zelje	0,24	0,24	0,31	0,24	0,25	0,24	0,25	0,30	0,35	0,28	0,31	0,42	0,50	119,1
Rdeče zelje	0,27	0,28	0,32	0,26	0,28	0,25	0,33	0,38	0,43	0,33	0,30	0,49	0,55	111,4
Ohrovt	0,46	0,56	0,53	0,50	0,53	0,53	z	z	z	0,54	0,51	0,56	0,66	117,7
Kitajski kapus	0,55	0,51	0,62	0,52	0,53	0,49	0,50	0,54	0,54	0,59	0,46	0,68	0,62	92,0
Cvetača	0,62	0,70	0,75	0,79	0,84	0,95	z	1,01	z	z	1,16	1,17	1,44	123,2
Solata	0,57	0,58	0,98	0,70	0,82	0,74	0,76	0,92	1,05	1,02	1,09	1,28	1,44	113,1
Endivija	0,56	0,80	0,76	0,80	0,76	0,71	0,79	0,83	0,84	0,78	0,90	1,18	1,38	116,8
Radič	0,81	0,89	0,82	0,90	1,12	0,93	0,85	0,92	0,98	0,92	1,08	1,32	1,53	116,1
Špinača	1,93	1,54	2,39	2,12	z	z	z	z	3,61	z	3,19	z	3,52	
Korenček	0,47	0,49	0,44	0,38	0,47	0,44	z	z	0,52	0,46	0,41	0,45	0,69	154,5
Rdeča pesa	0,15	0,15	0,14	0,13	0,13	0,13	z	z	0,15	0,12	0,17	0,21	0,26	121,1
Paradižnik	0,52	0,91	0,94	1,33	1,30	z	z	z	z	z	1,95	2,31	2,16	93,5
Paprika	0,74	0,77	0,86	0,79	0,90	0,76	0,77	0,82	0,90	0,87	0,86	1,06	1,24	116,5
Kumara, solatna	0,34	0,46	0,56	0,47	0,46	0,44	0,41	0,50	0,58	0,56	0,56	0,71	0,76	108,0
Bučka	0,51	0,51	0,65	0,52	0,51	0,50	0,49	0,53	0,54	0,58	0,58	0,68	0,78	113,7
Čebula	0,32	0,43	0,54	0,37	0,32	0,41	0,43	0,52	0,41	0,36	0,42	0,47	0,71	152,4
Česen	5,58	5,59	5,53	3,67	3,38	4,18	4,74	z	z	6,62	6,59	6,97	7,43	106,7
Por	0,56	0,65	0,85	0,64	0,84	0,91	0,93	1,00	0,98	1,05	1,25	1,52	1,56	102,7
Fižol za stročje	1,82	2,07	2,43	2,13	2,04	1,89	2,62	2,46	2,77	2,77	3,08	3,13	3,53	127,6
Druge zelenjadnice:														
- špargelj	5,32	5,32	5,46	5,28	5,33	5,26	5,51	5,51	5,70	5,87	5,83	6,80	7,32	107,7
- motovilec	6,63	6,63	5,64	4,92	5,31	4,79	z	z	z	z	6,99	z	6,64	

z – zaupno.

: ni podatka.

Vir: SURS, preračuni KIS

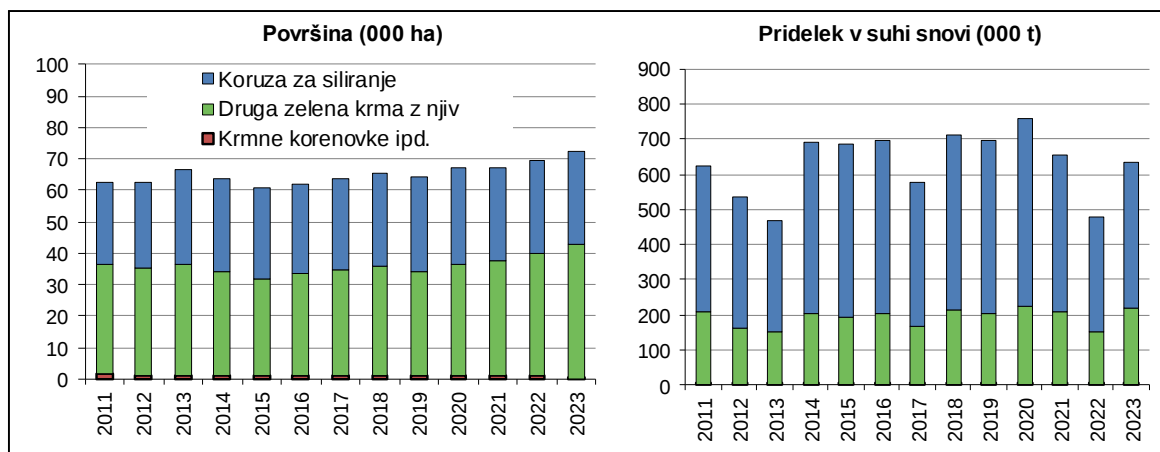
2.6 Krmne rastline

Obseg pridelave na njivah – Pridelava krmnih rastlin na njivah ima od začetka stoletja, ko je obsegala četrtno njiv, trend rahle rasti in se z majhnimi medletnimi nihaji giblje blizu 30 % njiv.

V letu 2023 je bila izvedena zadnja raziskava strukture kmetijskih gospodarstev. Podrobni podatki še niso na voljo, zato bodo obravnavani v prihodnjih poročilih. V nadaljevanju povzemamo zadnje podatke popisa kmetijstva iz leta 2020. Po podatkih popisa kmetijstva se je v letu 2020 s pridelavo krmnih rastlin na njivah ukvarjalo nekaj več kot 36 tisoč KMG oziroma 53 % KMG s kmetijskimi zemljišči. Njihovo število se je v primerjavi z letom 2010 povečalo za 6 %, v primerjavi z začetkom tega stoletja pa je bilo manjše za 8 %. KMG so obdelovala približno 55 tisoč ha, kar je odstotek več površin s krmnimi rastlinami kot v letu 2010.

Pridelovalna površina krmnih rastlin na njivah se zadnja štiri leta rahlo povečuje. Leta 2023 je obsegala slabih 73 tisoč ha, kar je za 4 % več kot v letu 2022 in za približno 9 % več kot v povprečju let 2018–2022.

Slika 23: Površina in pridelek krmnih rastlin na njivah; 2011–2023

Vir: SURS

Med zeleno krmo prevladujejo koruza za siliranje ter trave, travne, travno-deteljne in deteljno-travne mešanice (v nadaljevanju: trave in mešanice), medtem ko imajo čisti posevki detelj in lucerne manjši delež. V letu 2023 je bilo v strukturi površin zelene krme na njivah že drugo leto zapored znova več trav in mešanic (48 %) kot koruze za siliranje (41 %), medtem ko je bilo čistih posevkov detelj in lucerne 10 %. Med krmnimi rastlinami na njivah že mnogo let prevladuje zelena krma (leta 2023: dobrih 99 %). Po ocenah SURS je bilo leta 2023 posejanih na dobrih 72 tisoč ha njiv, kar je 5 % več kot leto prej.

Preglednica 10: Pridelava krme na njivah; 2022 in 2023

	Površina (ha)		Indeks 2023/22	Pridelek (t/ha)		Indeks 2023/22	Skupni pridelek (t)		Indeks 2023/22
	2022	2023		2022	2023		2022	2023	
Krma z njiv	69.782	72.502	103,9	16,1	20,0	123,9	1.123.904	1.447.284	128,8
Zelena krma z njiv	68.977	72.298	104,8	16,2	20,0	123,5	1.115.517	1.443.741	129,4
Koruza za siliranje	29.625	29.803	100,6	31,8	39,9	125,3	942.509	1.188.410	126,1
Trave, travne, travno-deteljne in deteljno-travne mešanice*	30.986	34.477	111,3	4,2	5,9	140,0	130.596	203.463	155,8
Detelje in lucerna*	7.585	7.454	98,3	4,5	6,1	134,0	34.290	45.150	131,7
Druga zelena krma z njiv*	781	564	72,2	10,4	11,9	114,5	8.122	6.718	82,7
Krmne korenovke ipd.	805	204	25,3	10,4	17,4	166,7	8.387	3.543	42,2

* Izraženo v suhem senu.

Vir: SURS, preračuni KIS

Koruzo za siliranje so v letu 2023 pridelovali na približno 30 tisoč ha, kar je približno enako kot v letu 2022, trave in mešanice na dobrih 34 tisoč ha (+11 %), ter detelje in lucerno na dobrih 7 tisoč ha (–2 %). Krmne korenovke in druge krmne rastline pa so v letu 2023 pridelovali na pomembno manjši površini njiv (–75 %) kot v letu 2022, le na 204 ha.

Doseženi hektarski pridelki krmnih rastlin na njivah v letu 2023 so bili večinoma večji kot v zelo skromnem letu 2022, ko so bili med najmanjšimi do sedaj; v primerjavi s petletnim povprečjem 2018–2022 pa so bili do 15 % manjši.

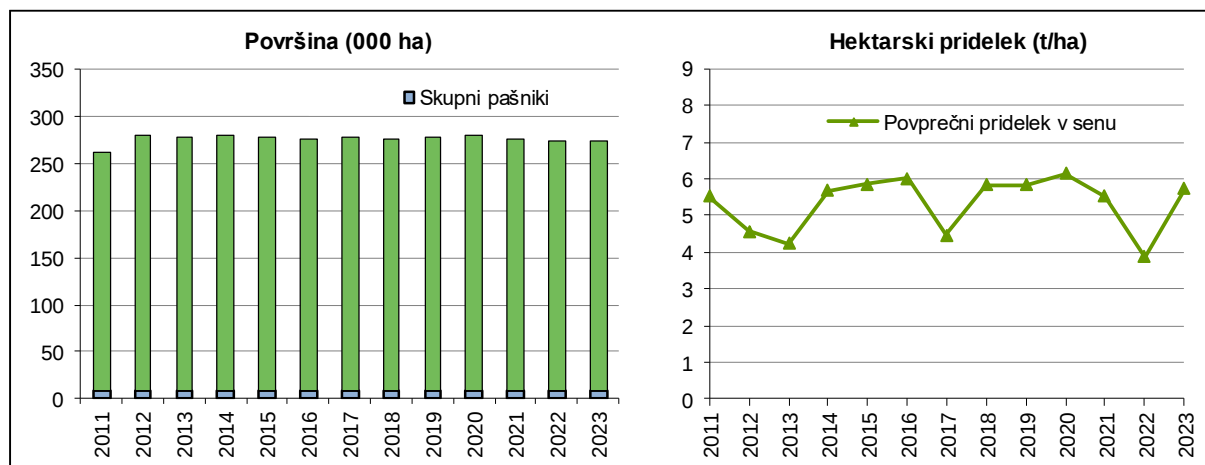
Skupni pridelki večletnih posevkov zelene krme so bili v letu 2023 v primerjavi s podpovprečnim letom 2022 nadpovprečni. Glede na leto 2022 so bili skupni pridelki pri travah in travnih mešanicah zaradi večjih površin in zelo dobre letine večji kar za 80 %, pri travno-deteljnih in deteljno-travnih mešanicah za 37 % ter pri detelji in lucerni za 32 %. Skupni pridelek enoletnih posevkov zelene krme je bil v povprečju večji kot v letu 2022, vendar glede na zadnje petletno povprečje (2018–2023) podpovprečen. Pridelek koruze za siliranje je bil v letu 2023 za 26 % večji kot v letu 2022 in slabo desetino pod povprečjem zadnjih petih let.

Obseg pridelave na trajnem travinju – Obseg pridelave krme na trajnem travinju v Sloveniji se nekoliko zmanjšuje. Po podatkih Popisa kmetijskih gospodarstev je leta 2020 na 271.421 ha trajnih travnikov obdelovalo 58.529 KMG oziroma dobrih 86 % vseh KMG s kmetijskimi zemljišči. Od leta 2010 se je število KMG s trajnimi travniki zmanjšalo za 6 %, njihova površina za 2 %. Od začetka stoletja pa je bilo število KMG manjše za 21 %, površina trajnih travnikov pa za 5 %. Pri pridelavi krme na trajnem travinju je še vedno opazna majhna koncentracija pridelave, saj se je povprečna površina travnikov in pašnikov na gospodarstvo v desetletju od leta 2010 do leta 2020 povečala le za slabe 4 % (s 4,5 ha na 4,6 ha), od začetka stoletja pa za petino.

Travniki in pašniki v povprečju zadnjih 10 let zavzemajo približno 58 % vse kmetijske zemlje v uporabi KMG. Po statističnih podatkih površine trajnih travnikov in pašnikov (vključno s skupnimi pašniki) v zadnjih petih letih (2018–2022) obsegajo v povprečju 277 tisoč ha, brez skupnih pašnikov pa 268 tisoč ha. Leta 2023 je bila površina trajnih travnikov s 274,6 tisoč ha, kar je približno enako kot leta 2022, ko se je glede na leto 2020 zmanjšala za 2 %.

Slika 24: Pridelava sena s travnikov in pašnikov; 2011–2023

Vir: SURS

V letu 2023 so pridelavo krme na trajnem travinju zaznamovala pogosta padavinska obdobja, ki so pozitivno vplivala na velikost hektarskega pridelka. Ta je bil v primerjavi z zelo sušnim letom 2022 večji za 48 % in za 5 % nad povprečjem zadnjih petih let. Pogoste padavine v letu 2023 so imele v nekaterih delih Slovenije zaradi zakasnele košnje negativni vpliv na hranilno vrednost krme, del krme s poplavljenih travnikov v avgustu pa je bil tudi uničen oziroma neprimeren za uporabo.

Preglednica 11: Pridelava krme na trajnem travinju; 2022 in 2023

	Površina (ha)		Indeks 2023/22	Pridelek* (t/ha)		Indeks 2023/22	Skupni pridelek* (t)		Indeks 2023/22
	2022	2023		2022	2023		2022	2023	
Travniki in pašniki	274.464	274.618	100,1	3,9	5,7	147,8	1.063.347	1.572.861	147,9

* Izraženo v suhem senu.

Vir: SURS

Proračunske podpore – V novem programskem obdobju SKP 2023–2027 lahko nosilci kmetijskih gospodarstev na podlagi oddane zbirne vloge, ob izpolnjevanju zahtevanih pogojev, za vse upravičene hektare pridobijo ODPT v načrtovanem znesku 184,20 EUR/ha in za prvih 8,2 ha površin tudi DPDPT v načrtovani višini 27,38 EUR/ha. Podobno kot pri drugih rastlinskih pridelkih imajo pridelovalci, če pridelek zavarujejo, možnost uveljavljati sofinanciranje zavarovalne premije, ki je bilo v letih 2021 in 2022 55-odstotno, od sredine leta 2023 pa znaša sofinanciranje zavarovalnih premij 60 %. S spremembo trošarinskega sistema v letu 2023 lahko pridelovalci kupujejo plinsko olje po nižji ceni (z nižjo trošarino), medtem ko so v preteklih letih lahko uveljavljali vračilo dela plačane trošarine za porabljeno gorivo v kmetijski in gozdarski namen.¹¹

¹¹ Podrobnosti v poglavju 2.1 Žito.

2.6.1 Pridelava zelene krme z njiv – površina

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
POVRŠINA (ha)														
Zelena krma z njiv – osnovna površina	52.992	52.709	55.761	55.650	53.894	54.213	54.973	55.780	56.691	55.418	55.150	54.426	54.940	100,9
Zelena krma z njiv – pospravljena površina	61.186	61.464	65.288	62.710	59.767	61.298	62.698	64.762	63.218	65.703	66.645	68.977	72.298	104,8
Zelena krma, enoletni posevki	26.885	28.499	30.867	30.147	29.396	29.513	29.965	30.600	30.845	31.455	30.683	30.406	30.367	99,9
Koruza za siliranje	25.970	27.438	30.011	29.485	28.735	28.689	29.194	29.820	30.151	30.629	29.664	29.625	29.803	100,6
Druga zelena krma, enoletni posevki, od tega:	915	1.061	856	662	661	824	771	780	694	826	1.019	781	564	72,2
<i>Druga zelena krma, enoletni, glavni posevki</i>	<i>426</i>	<i>388</i>	<i>245</i>	<i>374</i>	<i>321</i>	<i>533</i>	<i>406</i>	<i>538</i>	<i>459</i>	<i>409</i>	<i>406</i>	<i>383</i>	<i>267</i>	<i>69,7</i>
krmna ogrščica in repica	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
krmni sirek	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
<i>Druga zelena krma, enoletni, naknadni posevki</i>	<i>489</i>	<i>673</i>	<i>611</i>	<i>288</i>	<i>340</i>	<i>291</i>	<i>365</i>	<i>242</i>	<i>235</i>	<i>417</i>	<i>613</i>	<i>398</i>	<i>297</i>	<i>74,6</i>
krmna ogrščica in repica	241	209	209	84	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
krmno žito ter mešanice stročnic in žita	206	387	312	171	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
pitnik	42	77	90	33	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Zelena krma, večletni posevki	34.301	32.965	34.421	32.563	30.371	31.785	32.733	34.162	32.373	34.248	35.962	38.571	41.931	108,7
Detelje in lucerna	5.452	5.338	5.722	5.549	8.507	10.499	10.159	9.630	8.521	7.706	8.035	7.585	7.454	98,3
– detelje	2.504	2.184	2.340	2.128	4.075	4.863	4.795	4.367	3.838	3.421	4.086	3.726	3.508	94,1
– lucerna	2.948	3.154	3.382	3.421	4.432	5.636	5.364	5.263	4.683	4.285	3.949	3.859	3.946	102,3
Trave in travne mešanice	8.310	8.504	8.665	7.519	6.410	7.149	8.171	9.081	8.630	10.694	11.693	14.426	18.611	129,0
– glavni posevek	6.668	6.077	6.246	5.432	5.016	5.245	5.910	6.334	7.223	8.216	8.829	9.272	11.027	118,9
– naknadni posevek	1.642	2.427	2.419	2.086	1.394	1.904	2.261	2.747	1.407	2.478	2.864	5.154	7.584	147,1
Travno-deteljne in deteljno-travne mešanice	20.539	19.123	20.034	19.495	15.454	14.137	14.403	15.451	15.222	15.848	16.234	16.560	15.866	95,8
– glavni posevek	16.586	15.831	16.473	17.050	13.633	11.947	11.891	12.534	13.166	13.351	13.323	12.744	12.055	94,6
– naknadni posevek	3.953	3.292	3.561	2.445	1.821	2.190	2.512	2.917	2.056	2.497	2.911	3.816	3.811	99,9

: ni podatka.

Vir: SURS, preračuni KIS

2.6.2 Pridelava zelene krme z njiv – pridelek

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
PRIDELEK (t)														
Zelena krma z njiv	1.427.350	1.245.106	1.066.651	1.626.587	1.622.649	1.635.467	1.355.101	1.673.134	1.631.087	1.780.209	1.514.519	1.115.517	1.443.741	129,4
Zelena krma, enoletni posevki	1.203.575	1.068.599	898.708	1.402.511	1.408.622	1.411.090	1.171.114	1.441.735	1.403.780	1.535.787	1.285.924	950.631	1.195.128	125,7
Koruza za siliranje	1.189.013	1.057.298	889.991	1.390.295	1.398.512	1.398.014	1.162.804	1.427.941	1.393.671	1.524.290	1.272.060	942.509	1.188.410	126,1
Druga zelena krma, enoletni posevki*, od tega:	14.562	11.301	8.717	12.216	10.110	13.076	8.310	13.794	10.109	11.497	13.864	8.122	6.718	82,7
<i>Druga zelena krma, enoletni, glavni posevki</i>	<i>8.748</i>	<i>4.985</i>	<i>3.195</i>	<i>9.249</i>	<i>6.610</i>	<i>10.306</i>	<i>5.177</i>	<i>11.298</i>	<i>7.449</i>	<i>7.528</i>	<i>8.232</i>	<i>5.383</i>	<i>4.683</i>	<i>87,0</i>
krmna ogrščica in repica	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
krmni sirek	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
<i>Druga zelena krma, enoletni, naknadni posevki</i>	<i>5.814</i>	<i>6.316</i>	<i>5.522</i>	<i>2.967</i>	<i>3.500</i>	<i>2.770</i>	<i>3.133</i>	<i>2.496</i>	<i>2.660</i>	<i>3.969</i>	<i>5.632</i>	<i>2.739</i>	<i>2.035</i>	<i>74,3</i>
krmna ogrščica in repica	3.126	2.546	2.532	909	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
krmno žito ter mešanice stročnic in žita	2.246	2.826	2.181	1.525	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
pitnik	442	943	809	533	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Zelena krma, večletni posevki*	223.775	176.507	167.943	224.076	214.027	224.377	183.987	231.399	227.307	244.422	228.595	164.886	248.613	150,8
Detelje in lucerna	35.460	30.157	29.612	38.675	58.540	75.507	59.222	66.783	59.789	53.445	48.225	34.290	45.150	131,7
– detelje	15.913	10.939	10.367	12.740	26.186	32.340	25.209	25.994	23.453	20.012	20.876	15.573	17.732	113,9
– lucerna	19.547	19.218	19.245	25.935	32.354	43.167	34.013	40.789	36.336	33.433	27.349	18.717	27.418	146,5
Trave in travne mešanice	53.180	42.687	39.477	47.432	42.508	48.253	42.802	57.121	60.144	73.463	72.662	57.398	103.542	180,4
– glavni posevek	47.079	33.921	31.678	38.217	37.152	40.117	34.454	47.003	54.930	64.479	62.634	42.713	80.238	187,9
– naknadni posevek	6.101	8.766	7.799	9.215	5.356	8.136	8.348	10.118	5.214	8.984	10.028	14.685	23.304	158,7
Travno-deteljne in deteljno-travne mešanice	135.135	103.663	98.854	137.969	112.979	100.617	81.963	107.495	107.374	117.514	107.708	73.198	99.921	136,5
– glavni posevek	121.549	92.559	88.373	127.602	104.731	91.291	73.286	95.443	100.355	108.044	97.385	62.829	87.737	139,6
– naknadni posevek	13.586	11.104	10.481	10.367	8.248	9.326	8.677	12.052	7.019	9.470	10.323	10.369	12.184	117,5

* Izraženo v suhem senu.

: ni podatka.

Vir: SURS, preračuni KIS

2.6.3 Pridelava zelene krme z njiv – hektarski pridelek

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
HEKTARSKI PRIDELEK (t/ha)														
Zelena krma z njiv	23,3	20,3	16,3	25,9	27,1	26,7	21,6	25,8	25,8	27,1	22,7	16,2	20,0	123,5
Zelena krma, enoletni posevki	44,8	37,5	29,1	46,5	47,9	47,8	39,1	47,1	45,5	48,8	41,9	31,3	39,4	125,9
Koruza za siliranje	45,8	38,5	29,7	47,2	48,7	48,7	39,8	47,9	46,2	49,8	42,9	31,8	39,9	125,3
Druga zelena krma, enoletni posevki*, od tega:	15,9	10,7	10,2	18,5	15,3	15,9	10,8	17,7	14,6	13,9	13,6	10,4	11,9	114,5
<i>Druga zelena krma, enoletni, glavni posevki</i>	<i>20,5</i>	<i>12,8</i>	<i>13,0</i>	<i>24,7</i>	<i>20,6</i>	<i>19,3</i>	<i>12,8</i>	<i>21,0</i>	<i>16,2</i>	<i>18,4</i>	<i>20,3</i>	<i>14,1</i>	<i>17,5</i>	<i>124,8</i>
krmna ogrščica in repica	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
krmni serek	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
<i>Druga zelena krma, enoletni, naknadni posevki</i>	<i>11,9</i>	<i>9,4</i>	<i>9,0</i>	<i>10,3</i>	<i>10,3</i>	<i>9,5</i>	<i>8,6</i>	<i>10,3</i>	<i>11,3</i>	<i>9,5</i>	<i>9,2</i>	<i>6,9</i>	<i>6,9</i>	<i>99,6</i>
krmna ogrščica in repica	13,0	12,2	12,1	10,8	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
krmno žito ter mešanice stročnic in žita	10,9	7,3	7,0	8,9	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
pitnik	10,5	12,2	9,0	16,2	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Zelena krma, večletni posevki*														
Detelje in lucerna	6,5	5,6	5,2	7,0	6,9	7,2	5,8	6,9	7,0	6,9	6,0	4,5	6,1	134,0
– detelje	6,4	5,0	4,4	6,0	6,4	6,7	5,3	6,0	6,1	5,8	5,1	4,2	5,1	120,9
– lucerna	6,6	6,1	5,7	7,6	7,3	7,7	6,3	7,8	7,8	7,8	6,9	4,9	6,9	143,3
Trave in travne mešanice	6,4	5,0	4,6	6,3	6,6	6,7	5,2	6,3	7,0	6,9	6,2	4,0	5,6	139,8
– glavni posevek	7,1	5,6	5,1	7,0	7,4	7,6	5,8	7,4	7,6	7,8	7,1	4,6	7,3	158,0
– naknadni posevek	3,7	3,6	3,2	4,4	3,8	4,3	3,7	3,7	3,7	3,6	3,5	2,8	3,1	107,8
Travno-deteljne in deteljno-travne mešanice	6,6	5,4	4,9	7,1	7,3	7,1	5,7	7,0	7,1	7,4	6,6	4,4	6,3	142,5
– glavni posevek	7,3	5,8	5,4	7,5	7,7	7,6	6,2	7,6	7,6	8,1	7,3	4,9	7,3	147,6
– naknadni posevek	3,4	3,4	2,9	4,2	4,5	4,3	3,5	4,1	3,4	3,8	3,5	2,7	3,2	117,7

* Izraženo v suhem senu.

: ni podatka.

Vir: SURS, preračuni KIS

2.6.4 Pridelava krmnih korenovk in drugih krmnih rastlin

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
POVRŠINA (ha)														
Krmne korenovke – osnovna površina	231	260	248	221	175	147	223	320	80	78	69	64	81	126,6
Krmne korenovke ipd. – pospravljena površina	1.381	1.350	1.266	1.195	921	891	971	915	921	1.221	806	805	204	25,3
Krmna pesa, koleraba, korenje	655	553	476	434	324	265	293	314	363	464	178	216	194	89,8
Druge krmne korenovke ipd.	726	797	790	761	597	626	678	601	558	757	628	589	:	:
<i>Druge krmne korenovke ipd., glavni posevki</i>	:	29	56	31	27	31	104	230	12	8	4	7	10	142,9
<i>Druge krmne korenovke ipd., naknadni posevki</i>	726	768	734	730	570	595	574	371	546	749	624	582	:	:
krmni ohrovt, naknadni posevki	286	226	275	312	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
krmna repa, naknadni posevki	440	542	459	418	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
HEKTARSKI PRIDELEK (t/ha)														
Krmne korenovke ipd.	15,4	14,8	15,0	14,8	18,1	18,4	17,8	24,5	15,9	17,3	15,3	10,4	17,4	166,7
Krmna pesa, koleraba, korenje	17,7	16,9	17,6	16,9	19,9	19,4	16,1	17,9	14,4	16,0	17,9	11,3	16,0	141,7
Druge krmne korenovke ipd.	13,3	13,4	13,5	13,6	17,1	18,0	18,6	27,9	16,9	18,1	14,5	10,1	:	:
<i>Druge krmne korenovke ipd., glavni posevki</i>	:	44,2	45,1	45,0	44,4	44,5	44,6	44,5	45,5	43,9	42,8	43,7	44,3	101,3
<i>Druge krmne korenovke ipd., naknadni posevki</i>	13,3	12,3	11,1	12,2	15,8	16,6	13,8	17,6	16,2	17,8	14,4	9,7	14,8	152,6
krmni ohrovt, naknadni posevki	13,8	13,2	11,0	11,3	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
krmna repa, naknadni posevki	13,0	11,9	11,1	12,9	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
PRIDELEK (t)														
Krmne korenovke ipd.	21.235	20.032	19.025	17.639	16.635	16.411	17.294	22.384	14.630	21.109	12.314	8.387	3.543	42,2
Krmna pesa, koleraba, korenje	11.564	9.327	8.366	7.319	6.439	5.135	4.717	5.621	5.218	7.414	3.180	2.436	3.100	127,3
Druge krmne korenovke ipd.	9.671	10.705	10.659	10.320	10.196	11.276	12.577	16.763	9.412	13.695	9.134	5.951	:	:
<i>Druge krmne korenovke ipd., glavni posevki</i>	:	1.281	2.524	1.412	1.199	1.378	4.638	10.231	546	351	171	306	443	144,8
<i>Druge krmne korenovke ipd., naknadni posevki</i>	9.671	9.424	8.135	8.908	8.997	9.898	7.939	6.532	8.866	13.344	8.963	5.645	:	:
krmni ohrovt, naknadni posevki	3.941	2.985	3.019	3.514	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
krmna repa, naknadni posevki	5.730	6.439	5.116	5.394	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:

: ni podatka.

Vir: SURS, preračuni KIS

2.6.5 Pridelava krme na trajnem travinju

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
POVRŠINA (ha)														
Travniki in pašniki, skupaj**	262.603	281.159	277.475	279.916	278.678	276.247	279.216	277.172	277.755	279.588	275.601	274.464	274.618	100,1
Enkratna raba	38.284	41.077	52.649	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Dva- ali trikratna raba	191.018	204.951	186.756	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
dvakratna raba	112.716	120.938	110.450	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
trikratna raba	78.302	84.013	76.306	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Štiri- ali večkratna raba	25.080	26.910	29.337	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Skupni pašniki	8.221	8.221	8.733	8.733	8.733	8.808	8.808	8.808	8.808	8.162	8.162	8.162	8.162	100,0
HEKTARSKI PRIDELEK (t/ha)*														
Travniki in pašniki, skupaj**	5,5	4,6	4,2	5,7	5,9	6,0	4,5	5,8	5,8	6,1	5,5	3,9	5,7	147,8
Enkratna raba	3,3	2,8	3,1	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Dva- ali trikratna raba	5,8	4,7	4,4	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
dvakratna raba	5,1	4,1	4,1	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
trikratna raba	6,7	5,5	4,9	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Štiri- ali večkratna raba	7,9	6,7	5,6	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Skupni pašniki	3,3	2,8	3,1	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
PRIDELEK (t)*														
Travniki in pašniki, skupaj**	1.451.932	1.283.162	1.174.446	1.589.103	1.633.585	1.661.714	1.247.770	1.613.181	1.620.189	1.714.683	1.522.872	1.063.347	1.572.861	147,9
Enkratna raba	126.515	114.805	163.224	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Dva- ali trikratna raba	1.099.110	964.151	819.740	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
dvakratna raba	572.903	498.258	448.113	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
trikratna raba	526.207	465.893	371.627	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Štiri- ali večkratna raba	198.800	181.105	164.279	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Skupni pašniki	27.507	23.101	27.203	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:

* Izraženo v senu.

** Vključeni skupni pašniki.

: ni podatka.

Vir: SURS

2.7 Sadje

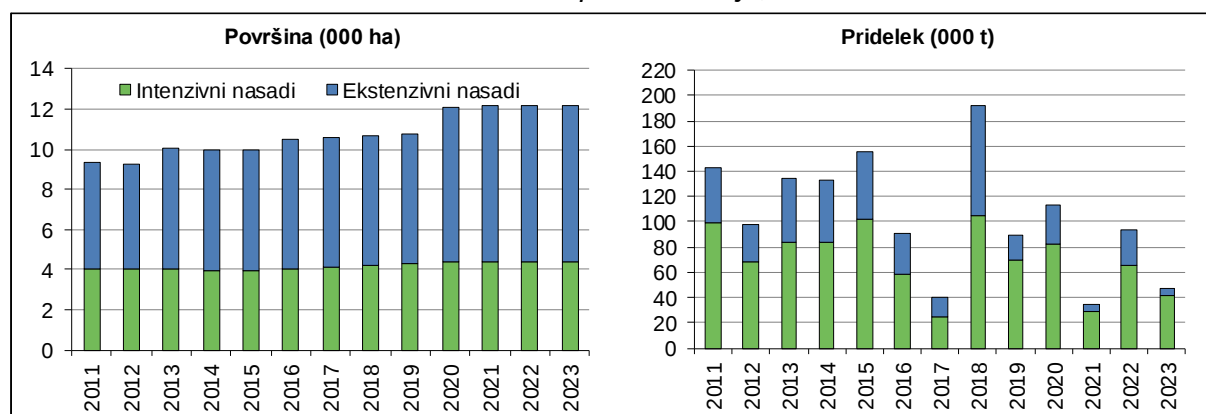
Obseg pridelave – Leta 2023 je bila vrednost pridelave sadja zaradi izredno slabe letine med najmanjšimi do zdaj in je obsegala le skromnih 3,4 % skupne vrednosti proizvodnje kmetijskih proizvodov oziroma 6,6 % vrednosti rastlinske pridelave. Sadje je v letih 2011–2022 k skupni vrednosti proizvodnje kmetijskih proizvodov prispevalo od 3,3 % (najmanj v letu 2021) do 8,6 % (največ v letu 2015) ter v vrednosti rastlinske pridelave od 5,9 % do 16,3 %.

V letu 2023 je bila izvedena zadnja raziskava strukture kmetijskih gospodarstev. Podrobni podatki še niso na voljo, zato bodo obravnavani v prihodnjih poročilih. V nadaljevanju povzemamo zadnje podatke popisa kmetijstva iz leta 2020. S sadjarstvom se je v letu 2020 ukvarjalo nekaj več kot 22 tisoč KMG, ki so obdelovala 12 tisoč ha nasadov. Od tega je intenzivne sadovnjake obdelovalo nekaj več kot 3 tisoč, medtem ko je bilo ekstenzivnih, kmečkih, sadovnjakov približno 20 tisoč KMG. V desetletnem obdobju se je število KMG z intenzivnimi sadovnjaki povečalo za 78 %, število KMG z ekstenzivnimi sadovnjaki pa za 2 %. Leta 2020 je bilo z intenzivnimi sadovnjaki zasajenih 4,3 tisoč hektarjev površin, kar je za 9 % več kot leta 2010. Ekstenzivni sadovnjaki so obsegali 7,7 tisoč hektarjev, kar je za 46 % več kot leta 2010. Povprečna površina intenzivnih sadovnjakov na KMG se je zaradi velikega povečanja števila KMG, pri manjšem povečanju površin, zmanjšala za 39 % in znaša 1,31 ha na KMG (leta 2010: 2,15 ha/KMG).

Pridelava jagod za prodajo je vključena tudi v popis tržnega vrtnarstva. Zadnji je potekal v letu 2022. V tem letu je jagode pridelovalo 312 KMG, in sicer na 121 ha, od tega je bilo 91 ha oziroma tri četrtine pridelave jagod v zaščiteneh prostorih. Večina pridelave tega jagodičja poteka v vzhodni Sloveniji (105 ha).

Po podatkih letne statistike so površine ekstenzivnih kmečkih sadovnjakov, intenzivnih sadovnjakov in jagod (t. i. nasadi sadja), ki zavzemajo približno 2,5 % kmetijske zemlje v uporabi, leta 2023 obsegale približno 12,2 tisoč hektarjev in so bile v primerjavi z zadnjim petletnim obdobjem (2018–2022) večje za 5 %. V strukturi površin, namenjenih pridelavi sadja, prevladujejo ekstenzivni kmečki nasadi (v letih 2020–2023: 64 %), katerih površina se je v obdobju 2010–2021 postopno povečevala, v letu 2023 pa se je začela zmanjševati (za 41 ha).

Slika 25: Površina in pridelek sadja; 2011–2023

Vir: SURS

V letu 2023 je skupna površina nasadov sadja ostala na ravni leta prej in je obsegala 12,2 tisoč ha. Površina intenzivnih sadovnjakov se je povečala za slab odstotek (za 39 ha), površina ekstenzivnih sadovnjakov pa je bila za pol odstotka manjša (za 41 ha). Intenzivni sadovnjaki so obsegali 4,3 tisoč ha, kmečki sadovnjaki so se razprostirali na 7,8 tisoč ha, površina jagod

pa se je zmanjšala za 12 % in je obsegala 113 ha. Površine posameznih sadnih vrst v intenzivnih nasadih so se, podobno kot v preteklih letih, spremenile dvosmerno. V letu 2023 se je nadaljevalo dolgoletno zmanjševanje intenzivnih nasadov jablan (–1 %, za 28 ha), breskev in nektarin (–4 %, za 10 ha) ter znova tudi hrušk (–7 %, za 15 ha). Povečali pa so se nasadi drugih trajnih vrst, ponovno za največ nasadi orehov (+7 %, za 38 ha), češenj (+1 %, za 2 ha), sliv (+7 %, za 5 ha), marelic (+3 %, za 3 ha). Površina jablan je v letu 2023 prvič v samostojni državi padla pod dva tisoč ha, in sicer na 1.999 ha. Jablane imajo le še 45 % v strukturi intenzivnih sadovnjakov, medtem ko so v letu 2010 obsegala še 69 % skupne površine. Po površini so orehi od leta 2017 druga sadna vrsta v intenzivnih nasadih v Sloveniji. V zadnjih letih se močno povečujejo tudi intenzivni nasadi drugih sadnih vrst, vključno z drugimi lupinarki, sredozemskimi sadnimi vrstami in drugim jagodičjem. V letu 2023 so se ti nasadi povečali za 5 % oziroma za 44 ha.

V Sloveniji je bila letina sadja v intenzivnih in ekstenzivnih nasadih zaradi pomladanske pozebe in drugih vremenskih ujm zelo slaba, ena izmed najmanjših v zadnjem desetletju. V intenzivnih nasadih so bili v letu 2023 pri vseh pomembnejših sadnih vrstah doseženi povprečno pomembno manjši hektarski pridelki. V ekstenzivnih nasadih je bil izpad pridelka poleg neugodnih vremenskih razmer manjši tudi zaradi izmenične rodnosti dreves. Skupna pridelava sadja je bila v letu 2023 skoraj polovico manjša kot v letu prej, močno podpovprečna in je bila blizu ravni najskromnejših sadjarskih letin z močnimi pozebami v letih 2017 in 2021. Leta 2023 so v intenzivnih sadovnjakih obrali približno 41,3 tisoč ton sadja (–36 %), v ekstenzivnih nasadih pa so pridelali le skromnih 6,1 tisoč ton sadja (–79 %) različnih sadnih vrst.

Preglednica 12: Pridetek sadja; 2022 in 2023

Pridetek (t)	Vsi nasadi			Intenzivni nasadi			Ekstenzivni nasadi		
	2022	2023	Indeks 2023/22	2022	2023	Indeks 2023/22	2022	2023	Indeks 2023/22
Sadje, skupaj	93.448	47.386	50,7	64.882	41.307	63,7	28.566	6.079	21,3
Jabolka	65.759	34.022	51,7	48.838	30.598	62,7	16.921	3.424	20,2
Hruške	7.087	3.032	42,8	3.327	2.349	70,6	3.760	683	18,2
Breskve in nektarine	2.432	1.150	47,3	1.952	1.022	52,4	480	128	26,7
Drugo sadje	18.170	9.182	50,5	10.765	7.338	68,2	7.405	1.844	24,9

Vir: SURS

Letina jablan, ki ostajajo najpomembnejša sadna vrsta pri nas, je bila v intenzivnih nasadih s 15,3 t/ha za 36 % manjša kot v letu prej in za 40 % pod povprečjem obdobja 2018–2022. Hektarski pridelek jablan je bil tretji najmanjši doslej, manj jabolok so pridelali le še v letih 2017 in 2021. Pridetek jabolok v intenzivnih nasadih je bil s 30,6 tisoč tonami glede na podpovprečno leto 2022 manjši še za 37 %.

Odkup – Prodaja sadja preko odkupa se je leta 2023 zmanjšala (–2 %) in znašala približno 23,1 tisoč ton, od tega je bil odkup jabolok s 17,4 tisoč tonami kljub slabi letini za 2 % večji kot v letu 2022. Ob predpostavki, da se prek zabeleženega odkupa trži le sadje iz intenzivnih nasadov, je odkup v letu 2023 zaradi majhnega obsega pridelave sadja zajel 56 % pridelka iz intenzivnih sadovnjakov (povprečje 2018–2022: 40 %).

Blagovna menjava, poraba in stopnja samooskrbe – V strukturi zunanje trgovine s sadjem v povprečju zadnjih petih let citrusi, banane in drugo južno sadje zavzemajo 74 %, njihov delež v strukturi se je v letu 2023 zmanjšal za 6 odstotnih točk, na 72 %. Med kontinentalnimi vrstami sadja so v uvozu in izvozu najpomembnejša jabolka, ki so v strukturi zunanje trgovine zavzemala 13 %, kar je 3 odstotne točke več kot v letih 2021 in 2022, ko je bil njihov delež najmanjši.

Preglednica 13: Izvoz in uvoz svežega sadja; 2019–2023

	Izvoz (t)					Uvoz (t)				
	2019	2020	2021	2022	2023*	2019	2020	2021	2022	2023*
Sveže sadje**, od tega:	112.404	134.477	126.011	122.557	71.731	224.355	250.321	240.518	244.813	219.472
– jabolka	27.335	21.847	15.726	11.398	11.424	24.733	25.129	21.533	24.786	25.458
– hruške	682	300	542	417	173	4.852	4.401	4.320	5.043	4.408
– breskve	1.109	649	621	640	307	11.768	8.622	9.117	7.791	8.774
– pomaranče	7.544	7.868	8.864	4.397	4.262	20.349	21.147	21.486	18.744	16.195
– mandarine	3.292	5.207	5.950	4.072	4.092	16.242	16.722	18.218	16.295	16.279
– limone	5.029	5.421	3.013	1.803	3.406	13.611	14.659	10.711	11.082	9.386
– banane	56.880	77.829	76.713	88.167	39.112	91.759	116.920	114.569	123.039	98.152

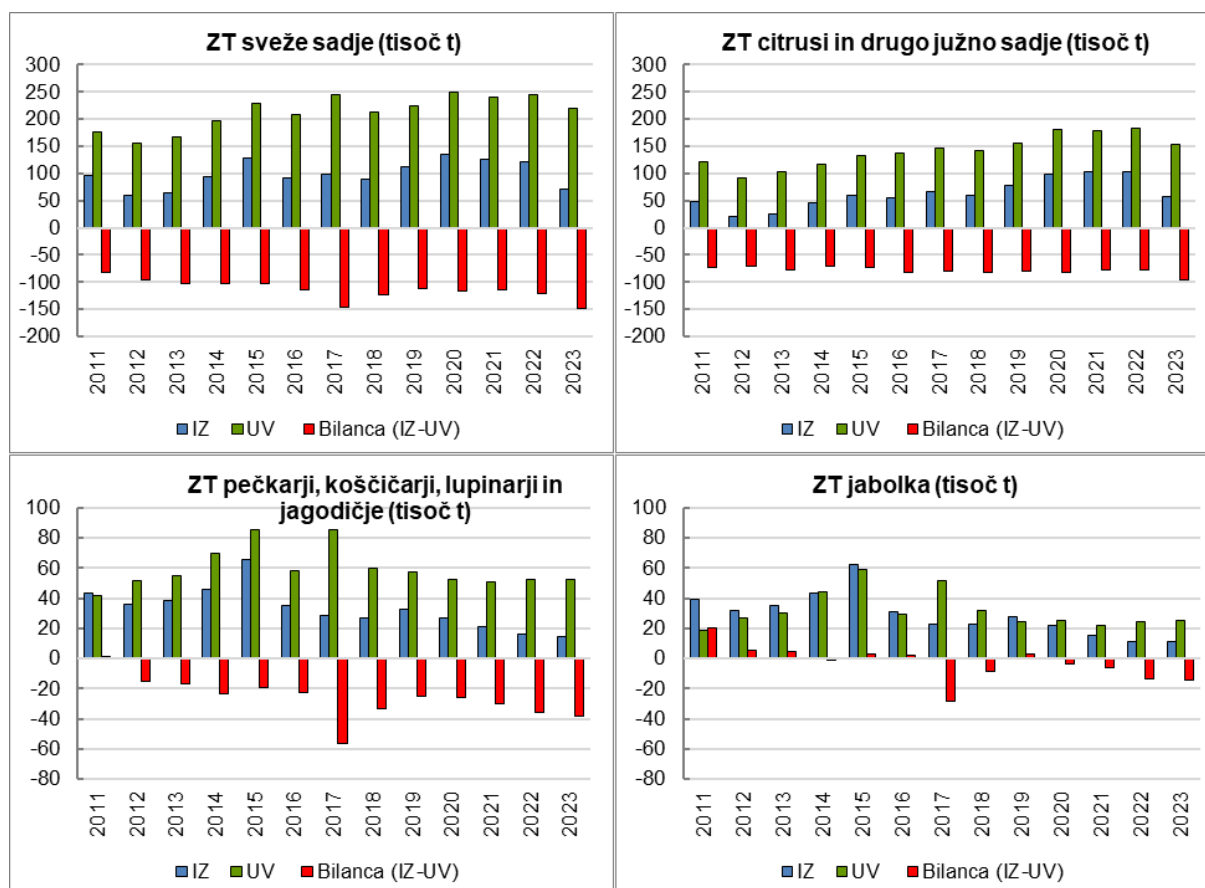
* Začasni podatki.

** Zunanja trgovina skupin CT 0801–0810, brez suhih banan, suhih fig, suhega grozdja ter lubenic in melon (v dejanski masi).

Vir: SURS, preračuni KIS

V obdobju 2019–2023 je zunanja trgovina s svežim sadjem¹² obsegala od 291,2 do 384,8 tisoč ton oziroma vrednostno od 267,5 do 345,3 milijonov EUR na leto. Leta 2023 je bilo v zunanjetrgovinski menjavi vrednostno prodanega 7 % sadja manj kot leto prej, količinsko pa 21 % manj.

Slika 26: Zunanja trgovina s svežim sadjem; 2011–2023

* Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni KIS

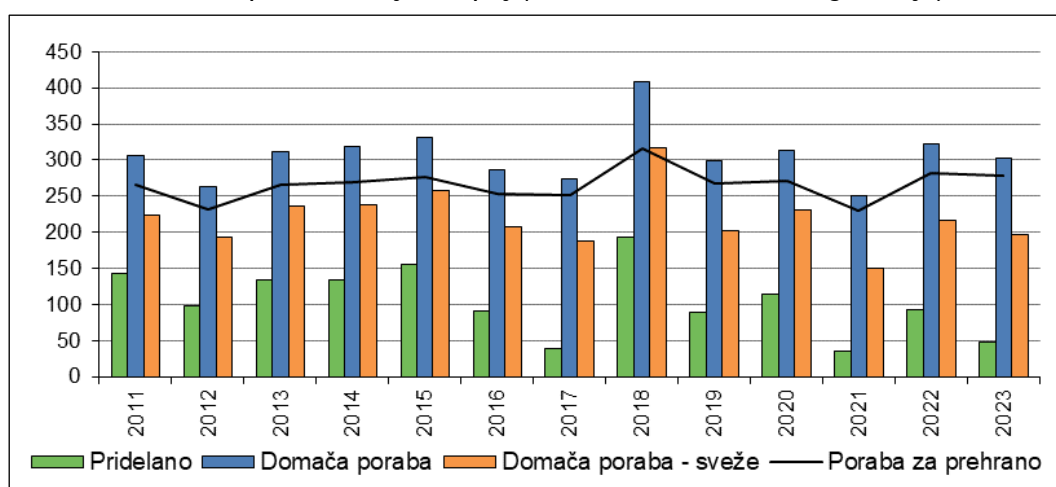
¹² Zunanja trgovina skupin CT 0801–0810, brez suhih banan, suhih fig, suhega grozdja ter lubenic in melon (v dejanski masi).

Na zunanjo trgovino s svežim sadjem je pomembno vplivala trgovina z bananami, ki se je v letu 2023 količinsko zmanjšala za 35 %, ter trgovina s citrusi, ki je bila manjša za 5 %. Uvoz svežega sadja je po začasni podatkih leta 2023 obsegal dobrih 219 tisoč ton, kar je predstavljalo 10 % zmanjšanje; uvoz jabolk kot najpomembnejše kontinentalne sadne vrste v Sloveniji je bil večji za 3 %. Po začasni ocenah se je v letu 2023 izvoz sadja prav tako zmanjšal; s slabimi 72 tisoč tonami je bil kar za 41 % manjši kot leto prej in najmanjši po letu 2013. Na manjši izvoz svežega sadja je pomembno vplivala tudi manjša trgovina z bananami. Na zelo nizki ravni leta 2022, ko je bil najmanjši po letu 1995, je zaradi majhne razpoložljivosti te sadne vrste ostal tudi izvoz jabolk. Zunanjetrgovinska bilanca z jabolki se je zaradi nekoliko večjega uvoza še poslabšala in bila že četrto leto zapored negativna.

Leta 2023 je bilo v sveži in predelani obliki (vključno s sokovi) porabljenih 303 tisoč ton sadja, kar je za 6 % manj kot v letu prej in za 5 % pod povprečjem zadnjega petletnega obdobja.

Slika 27: Pridelava in poraba sadja skupaj (000 t; ekvivalent svežega sadja); 2011–2023

Vir: SURS, KIS

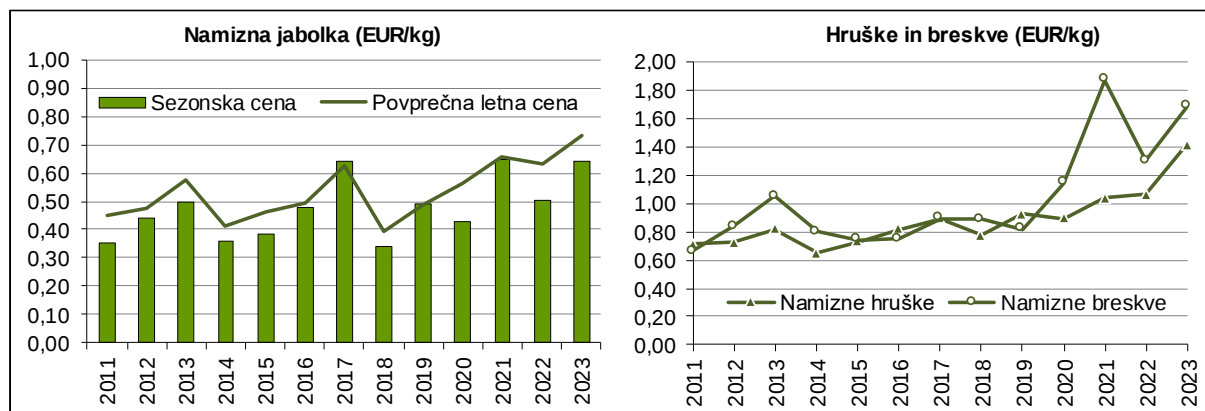
V letu 2023 je uvoz sadja v vseh oblikah (sveže, suho, sokovi ipd.) obsegal 357 tisoč ton, od tega je bilo 62 % uvoženega sadja svežega. Uvoz svežega sadja je bil v primerjavi z letom 2022 manjši za desetino. Izvoz sadja je bil najmanjši v tem desetletju, skupaj je obsegal 101 tisoč ton (71 % od tega je bilo svežega sadja), kar je za 33 % manj glede na leto 2022 in za 29 % pod povprečjem obdobja 2018–2022. Izvoz svežega sadja je bil s približno 72 tisoč tonami v letu 2023 manjši za 41 %.

Tako kot pri zelenjavi so tudi pri sadju opazna velika medletna nihanja stopnje samooskrbe in porabe, ki so predvsem posledica bolj ali manj obilnih letin. V letu 2023 je bila stopnja samooskrbe s sadjem (sveže in predelano) le 16-odstotna, kar je za 13 odstotnih točk manj kot v letu prej, prav tako je bila stopnja samooskrbe s svežim sadjem s 24 % za 19 odstotnih točk nižja od predhodnega leta. Stopnji samooskrbe v letu 2023 sta bili med najnižjimi do zdaj, nižji sta bili le v letih hudih pozeb sadja v letih 2017 in 2021. Za prehrano je bilo leta 2023 v vseh oblikah razpoložljivega 132 kg sadja na prebivalca, od tega je bilo na voljo 78 kg sadja v sveži obliki.

Cene, stroški in osnovni ekonomski kazalci – Odkupne cene sadja so bile v letu 2023 nadpovprečne in mnogo višje kot v letu prej. Povprečna letna odkupna cena namiznih jabolk je bila s 0,73 EUR/kg za 15 % višja od odkupne cene v letu prej in nominalno najvišja do sedaj. Še bolj se je cena namiznih jabolk zvišala jeseni, ko je bila sezonska cena namiznih jabolk (september–november) s 0,64 EUR/kg za 27 % višja kot v enakem obdobju leta 2022 in za tretjino nad povprečjem zadnjega petletnega obdobja (2018–2023).

Slika 28: Odkupne cene namiznega sadja; 2011–2023

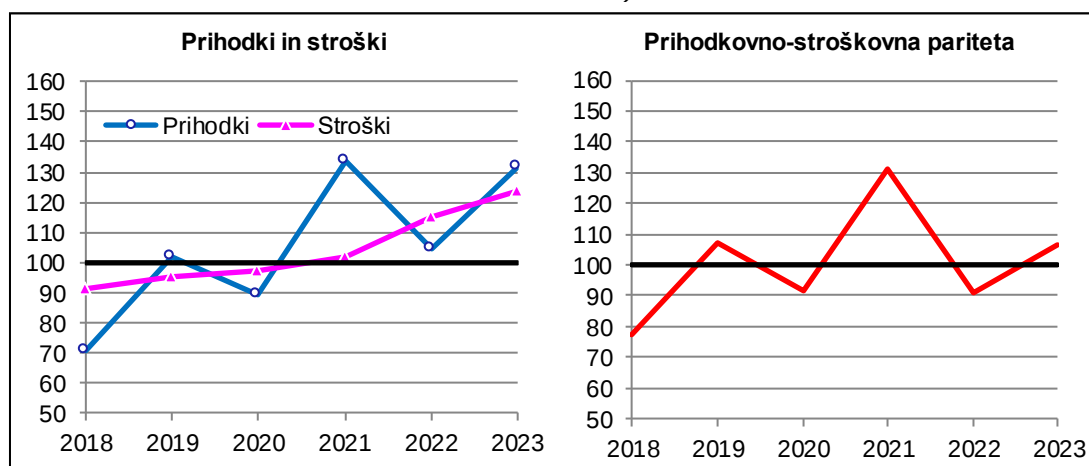

Vir: SURS, preračuni KIS

Tudi povprečne letne odkupne cene drugih sadnih vrst so se zelo zvišale. Povprečne odkupne cene jabolk za predelavo so bile višje za 12 %, namiznih hrušk za 33 %, češenj za 42 %, marelic za 33 %, sliv za 36 %, kakija za 40 % in jagod za 8 %.

V letu 2023 so se začele izvajati intervencije iz novega programskega obdobja SKP 2023–2027. Dohodkovne podpore so za sadne vrste enake kot pri večini drugih kmetijskih rastlin. Sadjarji so od leta 2006 upravičeni do regresiranja premij za zavarovanje pridelka, ki se je 1. julija 2023 povečalo s 55 na 60 %. Kljub visokemu sofinanciranju zavarovalnih premij so premije za zavarovanje sadovnjakov izredno visoke, pogoji za izplačilo zavarovalnin v primeru škodnih zahtevkov pa so velikokrat zelo zaostreni. Sadjarji se zato v večjem obsegu ne odločajo za zavarovanje pridelkov. Po podatkih MKGP so bile v letu 2023 sofinancirane zavarovalne premije za 1.018 ha intenzivnih sadovnjakov, kar je za 12 % manj kot v letu 2022. Na ta način je bila v letu 2023 zavarovana približno četrтина intenzivnih sadovnjakov, delež sadovnjakov s sofinanciranjem zavarovanj se zadnja leta zmanjšuje, v letih 2018–2021 je bil delež zavarovanih sadovnjakov še 32-odstoten. V letu 2023 se je uveljavil novi trošarinski sistem za porabo goriva za kmetijstvo, s takojšnjim znižanjem trošarine in s tem drobnoprodajnih cen plinskega olja za pogon kmetijske in gozdarske mehanizacije.¹³

Slika 29: Osnovni ekonomski kazalniki pri pridelavi jabolk (indeks; povprečje 2018–2022 = 100)

Vir: Modelne kalkulacije KIS

¹³ Podrobnosti v poglavju 2.1 Žito.

Ocene na podlagi modelnih kalkulacij kažejo, da so se ekonomske razmere pri pridelavi sadja zaradi višjih odkupnih cen in višjih stroškov pridelave v letu 2023 nekoliko izboljšale. Odkupne cene namiznega sadja so bile zaradi majhne ponudbe slovenskega sadja in slabše letine v drugih državah EU pomembno višje. Cene namiznih jabolk, pridelanih v letu 2023, so bile v času spravila višje za 27 %, odkupne cene namiznih hrušk za 42 %, za 9 % pa so bile višje tudi odkupne cene namiznih breskev. Povprečni stroški pridelave navedenih vrst sadja so se pri enakem upoštevanem pridelku v obeh letih 2022 in 2023 po ocenah na podlagi modelnih izračunov v primerjavi z letom prej zvišali za 7 % pri jabolkih in za 8 % pri hruškah in breskvah. V povprečju so bili stroški višji pri vseh skupinah stroškov, z izjemo domačih strojnih storitev. Zaradi rasti cen materiala in storitev za napravo vinogradov so ocenjeni stroški amortizacije vinogradov višji med 6 in 7 %. Višji so bili tudi obračunani stroški domačega dela (+10 %), ki so v modelnih kalkulacijah KIS ocenjeni na podlagi povprečne plače v Sloveniji, in najetega dela (+12 %), ocenjeni na podlagi minimalne plače v Sloveniji. Cene sredstev za varstvo rastlin so se na letni ravni podražile v povprečju za 14 % (SURS, 2024), zaradi zamenjave sredstev pa so ocenjeni stroški FFS pri pridelavi jabolk višji za 2 %, pri hruškah za 16 % in pri breskvah za 20 %. V letu 2023 so bili kljub padanju cen gnojil (PK gnojila se skoraj niso pocenila) v povprečju sezone še vedno višji stroški gnojil (med 12 in 18 %), ki pa imajo v strukturi stroškov pridelave sadja le približno eno do dve odstotni delež. Zaradi nižjih cen goriva (–17 %) so bili ob višjih stroških amortizacije strojev stroški domačih strojnih storitev v sadjarstvu nižji za 6 %.

Cenovno-stroškovna pariteta, ki odraža le razmerje med spremembami odkupnih cen in dohodkovnimi podporami (pri sadju imajo subvencije le približno odstotek v skupni vrednosti pridelave; za leto 2023 so se v povprečju znižale za 40 %), ter spremembami cen inputov, je v zadnjih letih v sadjarstvu izredno spremenljiva in se je v letu 2023 nekoliko izboljšala. Povprečni ekonomski rezultati pri pridelavi jabolk, hrušk in breskev pa so bili leta 2023, ob upoštevanju izredno slabe, podpovprečne letine ob višjih stroških pridelave, tudi ob upoštevanju pomembno višjih odkupnih cen, neugodni in v primerjavi letom prej verjetno tudi slabši. Še posebej slabi ekonomski rezultati so bili pri pridelovalcih, ki jih je prizadela pozeba. Negotovost pri pridelavi sadja se povečuje zaradi pogostih pozeb in drugih vremenskih ujm ter širjenja novih bolezni in škodljivcev, kar vpliva na povečano krčenje in opuščanje nasadov pomembnejših sadnih vrst kot so jabolane, hruške in breskve.

2.7.1 Pridelava sadja

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
POVRŠINA, skupaj (ha)	9.342	9.303	10.055	9.972	10.011	10.461	10.573	10.678	10.764	12.130	12.156	12.197	12.179	99,9
PRIDELEK (t)														
Skupaj	142.355	97.587	133.865	133.493	156.114	90.955	39.721	192.385	89.023	113.807	34.413	93.448	47.386	50,7
Jabolka	105.355	74.263	92.449	99.909	115.091	59.566	20.019	142.015	64.232	86.155	26.206	65.759	34.022	51,7
Hruške	11.425	6.509	11.138	10.208	11.068	8.280	3.623	15.897	5.317	8.013	1.819	7.087	3.032	42,8
Breskve in nektarine	8.603	6.203	6.998	5.459	6.938	5.556	2.996	5.982	4.779	2.435	460	2.432	1.150	47,3
Marelice	687	681	435	673	1.313	961	1.092	416	1.416	575	86	1.093	407	37,2
Češnje	4.235	2.786	5.390	5.264	5.580	4.080	2.776	6.576	2.844	3.659	482	3.576	902	25,2
Višnje	387	236	539	541	498	337	142	636	377	154	25	179	25	14,0
Češplje in slive	4.921	2.190	8.835	4.010	4.133	3.267	1.771	8.108	2.338	4.080	772	3.882	931	24,0
Orehi	2.911	1.644	4.013	3.676	4.985	2.626	1.725	4.665	1.858	2.048	894	2.652	1.286	48,5
Drugo sadje, brez jagodičja	1.661	1.330	1.627	1.863	3.755	3.708	3.062	4.632	2.783	3.119	801	2.870	2.435	84,8
Jagode	1.993	1.505	2.144	1.597	1.987	1.845	1.686	2.006	1.940	2.021	1.543	2.309	1.638	70,9
Drugo jagodičje, brez jagod	177	240	297	292	766	729	829	1.452	1.139	1.548	1.325	1.609	1.558	96,8

Vir: SURS, preračuni KIS

2.7.2 Pridelava sadja v ekstenzivnih nasadih

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
POVRŠINA (ha)	5.291	5.290	6.032	6.031	6.049	6.432	6.450	6.467	6.493	7.784	7.790	7.791	7.750	99,5
PRIDELEK (t)														
Ekstenzivni nasadi skupaj	43.067	29.389	50.391	49.385	53.920	32.374	14.956	86.960	19.973	31.388	5.402	28.566	6.079	21,3
Jabolka	24.032	18.922	22.875	28.875	31.236	16.827	6.414	55.428	9.960	20.031	3.195	16.921	3.424	20,2
Hruške	6.831	4.099	8.448	6.676	7.346	5.105	2.456	11.402	2.377	4.216	652	3.760	683	18,2
Breskve in nektarine	970	656	1.425	1.286	1.384	862	539	1.525	991	419	135	480	128	26,7
Marelice	317	287	290	385	526	423	332	291	497	96	22	184	52	28,3
Češnje	3.137	1.826	4.504	4.284	4.136	3.133	1.581	5.364	2.161	1.693	307	1.879	332	17,7
Višnje	309	171	492	476	457	298	132	568	309	87	13	92	16	17,4
Češplje in slive	4.559	2.005	8.492	3.633	3.812	2.937	1.563	7.530	1.922	3.461	618	3.433	658	19,2
Orehi	2.516	1.206	3.372	3.194	4.200	2.069	1.380	3.922	1.282	1.052	304	1.389	547	39,4
Drugo sadje, brez jagodičja	396	217	493	576	823	720	559	930	474	333	156	428	239	55,8

Vir: SURS, preračuni KIS

2.7.3 Pridelava sadja v intenzivnih nasadih

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
POVRŠINA (ha)	4.051	4.013	4.023	3.942	3.964	4.031	4.124	4.212	4.272	4.347	4.367	4.407	4.430	100,5
Jabolka	2.734	2.702	2.643	2.545	2.465	2.416	2.355	2.328	2.267	2.164	2.093	2.027	1.999	98,6
Hruške	207	213	216	207	199	198	203	210	212	220	227	224	209	93,3
Breskve in nektarine	468	408	393	358	317	300	282	263	251	245	237	231	221	95,7
Marelice	37	39	44	51	61	68	75	79	82	85	87	90	93	103,3
Češnje	124	136	148	158	166	176	186	195	203	214	213	219	221	100,9
Višnje	14	15	8	8	8	8	7	7	8	8	7	8	8	100,0
Češplje in slive	30	31	34	34	36	40	44	48	51	59	63	67	72	107,5
Orehi	142	171	180	195	234	273	339	378	435	483	521	559	597	106,8
Drugo sadje, brez jagodičja	154	167	185	196	230	267	294	329	374	418	459	491	532	108,4
Jagode	99	80	106	87	107	111	108	117	112	121	119	129	113	87,6
Drugo jagodičje, brez jagod	42	51	66	103	141	174	231	258	277	330	341	362	365	100,8
HEKTARSKI PRIDELEK (t/ha)	24,5	17,0	20,7	21,3	25,8	14,5	6,0	25,0	16,2	19,0	6,6	14,7	9,3	63,3
Jabolka	29,7	20,5	26,3	27,9	34,0	17,7	5,8	37,2	23,9	30,6	11,0	24,1	15,3	63,5
Hruške	22,2	11,3	12,5	17,1	18,7	16,0	5,7	21,4	13,9	17,3	5,1	14,9	11,2	75,7
Breskve in nektarine	16,3	13,6	14,2	11,7	17,5	15,6	8,7	16,9	15,1	8,2	1,4	8,5	4,6	54,7
Marelice	10,0	10,1	3,3	5,6	12,9	7,9	10,1	1,6	11,2	5,6	0,7	10,1	3,8	37,8
Češnje	8,9	7,1	6,0	6,2	8,7	5,4	6,4	6,2	3,4	9,2	0,8	7,7	2,6	33,3
Višnje	5,6	4,3	5,9	8,7	5,5	5,2	1,4	9,7	8,5	8,4	1,7	10,9	1,1	10,3
Češplje in slive	12,1	6,0	10,1	11,0	8,9	8,3	4,7	12,0	8,2	10,5	2,4	6,7	3,8	56,6
Orehi	2,8	2,6	3,6	2,5	3,4	2,0	1,0	2,0	1,3	2,1	1,1	2,3	1,2	54,8
Drugo sadje, brez jagodičja	8,2	6,7	6,1	6,6	12,7	11,2	8,5	11,3	6,2	6,7	1,4	5,0	4,1	83,0
Jagode	20,1	18,8	20,2	18,4	18,6	16,6	15,6	17,1	17,3	16,7	13,0	17,9	14,5	81,0
Drugo jagodičje, brez jagod	4,2	4,7	4,5	2,8	5,4	4,2	3,6	5,6	4,1	4,7	3,9	4,4	4,3	96,0
PRIDELEK (t)	99.288	68.198	83.474	84.108	102.194	58.581	24.765	105.425	69.050	82.419	29.011	64.882	41.307	63,7
Jabolka	81.323	55.341	69.574	71.034	83.855	42.739	13.605	86.587	54.272	66.124	23.011	48.838	30.598	62,7
Hruške	4.594	2.410	2.690	3.532	3.722	3.175	1.167	4.495	2.940	3.797	1.167	3.327	2.349	70,6
Breskve in nektarine	7.633	5.547	5.573	4.173	5.554	4.694	2.457	4.457	3.788	2.016	325	1.952	1.022	52,4
Marelice	370	394	145	288	787	538	760	125	919	479	64	909	355	39,1
Češnje	1.098	960	886	980	1.444	947	1.195	1.212	683	1.966	175	1.697	570	33,6
Višnje	78	65	47	65	41	39	10	68	68	67	12	87	9	10,3
Češplje in slive	362	185	343	377	321	330	208	578	416	619	154	449	273	60,8
Orehi	395	438	641	482	785	557	345	743	576	996	590	1.263	739	58,5
Drugo sadje, brez jagodičja	1.265	1.113	1.134	1.287	2.932	2.988	2.503	3.702	2.309	2.786	645	2.442	2.196	89,9
Jagode	1.993	1.505	2.144	1.597	1.987	1.845	1.686	2.006	1.940	2.021	1.543	2.309	1.638	70,9
Drugo jagodičje, brez jagod	177	240	297	292	766	729	829	1.452	1.139	1.548	1.325	1.609	1.558	96,8

Vir: SURS, preračuni KIS

2.7.4 Odkup sadja (t)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
ODKUP														
Sveže sadje	39.271	25.394	23.357	25.573	29.965	24.004	8.904	20.720	25.563	26.569	21.687	23.612	23.093	97,8
Jabolka, namizna	24.094	18.525	13.435	19.904	21.612	17.006	5.801	11.673	17.222	20.054	16.399	17.022	17.433	102,4
Jabolka za predelavo	11.416	4.527	8.105	3.990	6.576	5.247	1.884	7.033	6.985	5.260	4.294	4.452	4.011	90,1
Hruške, namizne	408	267	145	258	534	316	417	464	368	357	221	557	434	77,9
Breskve in nektarine, namizne	147	118	126	141	157	165	103	131	198	61	z	250	z	
Marelce	4	3	z	1	6	z	7	–	6	1	1	8	6	76,2
Češnje	18	13	15	34	98	68	80	55	36	79	18	110	32	29,0
Češplje in slive, sveže	26	21	26	26	13	16	12	26	13	10	5	27	33	121,6
Kaki	18	8	24	14	94	46	z	z	z	z	20	79	41	52,5
Drugo sadje, brez jagodičja	24	53	14	86	37	50	19	37	36	25	13	66	48	73,2
Jagode	160	98	78	103	85	255	201	257	334	291	506	461	695	150,8
Drugo jagodičje, brez jagod	1	1	1	2	2	2	7	21	39	55	84	107	138	129,2

z – zaupno, – ni pojava.

Vir: SURS

2.7.5 Izvoz in uvoz svežega sadja

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
IZVOZ (t)														
Sveže sadje**, od tega:	95.691	59.006	65.018	94.681	128.122	92.184	98.190	89.125	112.404	134.477	126.011	122.557	71.731	58,5
Pečkarji, od tega:	40.985	33.433	35.596	44.477	63.251	31.729	24.584	23.807	28.016	22.147	16.268	11.816	11.597	98,1
jabolka	39.457	32.115	34.851	43.035	62.051	30.935	23.154	22.822	27.335	21.847	15.726	11.398	11.424	100,2
hruške	1.528	1.318	745	1.443	1.200	794	1.431	985	682	300	542	417	173	41,5
Koščičarji, od tega:	1.754	2.510	2.270	1.296	2.029	2.813	3.411	2.562	3.744	3.619	3.961	2.891	2.774	95,9
breskve	1.475	1.900	905	959	1.309	1.527	1.590	885	1.109	649	621	640	307	47,9
Jagodičje, od tega:	265	93	133	180	245	140	343	138	154	305	159	974	83	8,6
jagode	241	86	126	174	205	134	102	95	105	230	120	917	56	6,1
Lupinasto sadje	85	67	86	269	295	353	419	422	666	537	587	454	371	81,6
Citrusi, od tega:	10.950	7.055	6.222	12.607	12.597	14.223	14.013	13.682	17.296	20.153	21.803	11.271	12.388	109,9
pomaranče	1.988	1.857	1.566	4.025	4.080	4.054	5.254	5.597	7.544	7.868	8.864	4.397	4.262	96,9
mandarine	4.736	3.501	2.847	4.979	4.242	3.863	2.875	2.786	3.292	5.207	5.950	4.072	4.092	100,5
limone	821	1.434	1.494	1.786	2.445	4.112	4.758	4.094	5.029	5.421	3.013	1.803	3.406	188,9
Drugo južno sadje, od tega:	37.890	12.746	18.199	32.939	46.805	39.734	53.371	45.306	59.676	79.410	80.480	92.893	44.056	47,4
banane	36.894	12.172	17.598	31.393	44.901	37.906	50.043	41.877	56.880	77.829	76.713	88.167	39.112	44,4
ananas	468	428	472	487	257	401	1.404	1.610	1.398	746	1.619	787	160	20,3
UVOZ (t)														
Sveže sadje**, od tega:	176.923	154.641	167.720	198.055	229.891	207.436	244.542	212.030	224.355	250.321	240.518	244.813	219.472	89,6
Pečkarji, od tega:	24.655	32.295	34.956	49.267	64.232	35.018	57.924	37.108	29.585	29.530	25.852	29.829	29.866	100,1
jabolka	18.862	26.906	30.480	44.032	58.914	29.163	51.873	31.612	24.733	25.129	21.533	24.786	25.458	102,7
hruške	5.793	5.389	4.476	5.235	5.318	5.855	6.051	5.496	4.852	4.401	4.320	5.043	4.408	87,4
Koščičarji, od tega:	13.154	15.059	14.954	15.350	16.237	17.259	20.881	15.716	19.450	15.192	16.454	14.145	15.199	107,5
breskve	10.557	11.398	10.625	11.732	12.109	12.300	13.878	9.458	11.768	8.622	9.117	7.791	8.774	112,6
Jagodičje, od tega:	2.100	2.304	2.313	2.623	1.956	2.405	2.981	2.970	3.913	3.493	3.981	4.059	3.663	90,2
jagode	1.949	2.138	2.113	2.335	1.721	2.072	2.229	2.210	2.717	2.446	2.669	2.727	2.343	85,9
Lupinasto sadje	1.943	1.883	2.250	2.735	2.966	3.227	3.668	4.109	4.529	4.308	4.486	4.238	3.919	92,5
Citrusi, od tega:	49.871	46.204	49.019	51.372	52.716	55.065	54.291	52.274	53.616	56.398	53.383	48.466	44.076	90,9
pomaranče	18.664	16.192	19.764	20.650	20.057	19.721	20.961	20.250	20.349	21.147	21.486	18.744	16.195	86,4
mandarine	17.968	18.107	15.971	17.905	17.973	19.357	15.707	15.769	16.242	16.722	18.218	16.295	16.279	99,9
limone	8.035	7.935	8.843	9.263	11.097	12.674	14.226	13.109	13.611	14.659	10.711	11.082	9.386	84,7
Drugo južno sadje, od tega:	72.364	45.484	53.319	65.465	79.889	81.519	92.992	88.898	102.216	125.210	126.153	134.455	109.447	81,4
banane	67.456	39.464	46.734	58.072	72.146	73.483	82.660	78.772	91.759	116.920	114.569	123.039	98.152	79,8
ananas	3.584	3.262	3.009	2.995	2.509	2.730	4.314	4.655	4.507	2.939	4.291	3.100	2.774	89,5

* Začasni podatki.

** Zunanja trgovina skupin CT 0801–0810, brez suhih banan, suhih fig, suhega grozdja ter lubenic in melon (v dejanski masi).

Vir: SURS, preračuni KIS

2.7.6 Bilanca proizvodnje in porabe sadja (ekvivalent svežega sadja, 000 t)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
SADJE, SKUPAJ														
Pridelano	142,4	97,6	133,9	133,5	156,1	91,0	39,7	192,4	89,0	113,8	34,4	93,4	47,4	50,7
Uvoz	274,8	240,1	259,3	295,8	325,3	304,5	349,4	324,1	344,6	356,3	374,8	379,4	356,8	94,0
od tega sveže	177,4	155,1	168,3	198,7	230,6	208,2	245,5	213,1	225,6	251,5	241,7	246,0	220,5	89,6
Izvoz	110,9	75,0	81,1	111,0	149,6	109,6	115,7	108,9	134,9	157,1	159,5	150,7	100,7	66,9
od tega sveže	95,7	59,0	65,0	94,7	128,2	92,3	98,3	89,3	112,6	134,7	126,2	122,7	71,8	58,5
Domača poraba	306,3	262,7	312,1	318,3	331,8	285,8	273,4	407,7	298,8	313,0	249,7	322,2	303,4	94,2
– izgube	31,5	24,2	31,7	36,7	42,4	26,5	18,9	68,5	24,6	32,7	15,9	31,3	19,8	63,1
– industrijski nameni	9,4	6,2	13,9	11,4	12,5	6,1	3,2	23,5	7,0	9,4	4,7	9,2	4,5	49,6
– poraba za prehrano	265,4	232,3	266,4	270,2	276,9	253,3	251,3	315,6	267,1	270,9	229,1	281,7	279,1	99,1
Razpoložljiva količina za porabo na prebivalca (kg)	129,3	113,0	129,4	131,1	134,2	122,7	121,6	152,5	127,9	129,0	108,7	133,6	131,6	98,5
Stopnja samooskrbe (%)	46,5	37,2	42,9	41,9	47,0	31,8	14,5	47,2	29,8	36,4	13,8	29,0	15,6	
SADJE, SVEŽE														
Razpoložljiva količina za porabo na prebivalca (kg)	74,1	68,3	74,9	79,3	83,9	71,6	71,7	88,3	75,0	83,3	58,6	78,4	78,2	99,9
Stopnja samooskrbe (%)	63,5	50,4	56,5	56,2	60,4	44,0	21,3	60,8	44,1	49,3	23,0	43,1	24,2	

* Začasni podatki.

Vir: SURS, KIS

2.7.7 Odkupne cene sadja

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
EUR/kg														
Jabolka, namizna	0,45	0,47	0,58	0,41	0,46	0,49	0,63	0,39	0,49	0,56	0,66	0,63	0,73	115,5
<i>Sezonska cena jabolka*</i>	<i>0,35</i>	<i>0,44</i>	<i>0,50</i>	<i>0,36</i>	<i>0,39</i>	<i>0,48</i>	<i>0,64</i>	<i>0,34</i>	<i>0,49</i>	<i>0,43</i>	<i>0,65</i>	<i>0,51</i>	<i>0,64</i>	126,7
Jabolka za predelavo	0,12	0,15	0,12	0,10	0,12	0,11	0,19	0,07	0,10	0,14	0,19	0,17	0,19	112,1
Hruške, namizne	0,71	0,72	0,82	0,65	0,73	0,82	0,90	0,78	0,92	0,89	1,04	1,06	1,41	132,8
Breskve, namizne	0,66	0,83	1,05	0,80	0,74	0,75	0,89	0,89	0,82	1,14	z	1,30	z	
Marelisce	1,37	1,62	z	2,02	1,42	z	1,44	–	1,77	2,28	3,23	2,51	3,35	133,3
Češnje	2,66	3,55	3,84	2,97	2,53	2,98	2,68	2,91	3,00	2,69	3,98	3,09	4,39	142,0
Češplje in slive, sveže	0,77	1,42	0,76	0,66	0,98	0,94	0,80	0,85	0,78	0,85	1,21	1,02	1,39	136,4
Jagode	1,96	2,68	2,95	2,44	3,39	2,72	3,88	3,51	3,77	4,55	4,53	4,80	5,20	108,3
Kaki	1,09	1,51	1,16	1,35	0,92	1,10	z	z	z	z	1,66	1,28	1,79	139,6

* Tehtano povprečje odkupnih cen v septembru, oktobru in novembru.

z – zaupno, – ni pojava.

Vir: SURS, preračuni KIS

2.8 Oljke in oljčno olje

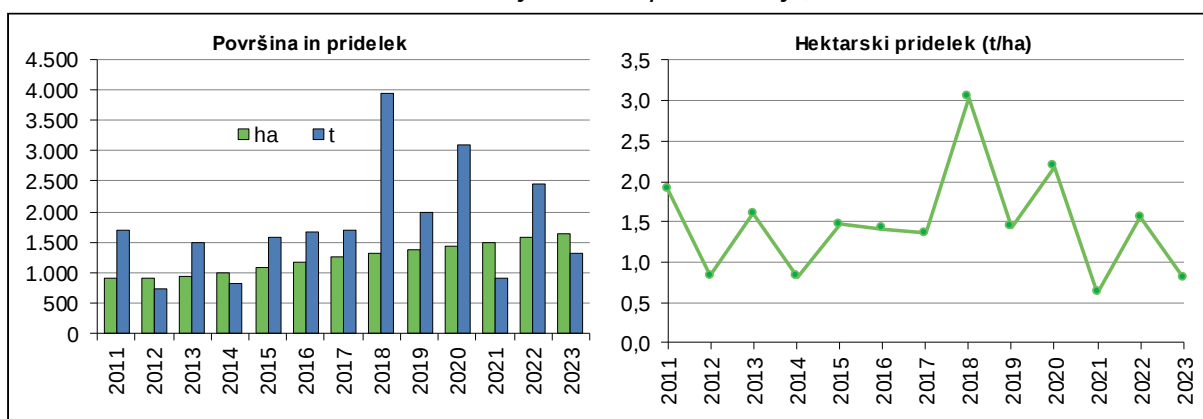
Obseg pridelave – Od leta 2011 je oljčno olje k skupni vrednosti kmetijske proizvodnje prispevalo med 0,2 % in 0,7 %, k vrednosti rastlinske pridelave pa med 0,3 % in 1,2 %. V letu 2023 je bil delež oljčnega olja v skupni vrednosti kmetijske pridelave med manjšimi do sedaj in podpovprečen, znašal je le 0,3 %

Delež oljčnikov v kmetijski zemlji v uporabi se je v letih 2010–2023 povečal s 0,18 % na 0,34 %, površina oljčnih nasadov pa se je v tem obdobju povečala s 892 ha na 1.624 ha.

V letu 2023 je bila izvedena zadnja raziskava strukture kmetijskih gospodarstev. Podrobni podatki še niso na voljo, zato bodo obravnavani v prihodnjih poročilih. V nadaljevanju povzemamo zadnje podatke popisa kmetijstva iz leta 2020. V Sloveniji so bili v letu 2020 oljčniki v obsegu 1.358 ha prisotni na 2.406 KMG. Med leti 2010 in 2020 se je število kmetijskih gospodarstev z oljčniki povečalo za 41 %, površina oljčnikov pa za več kot polovico (+52 %), kar je vodilo v 8 % večjo površino na KMG (2020: 0,56 ha na KMG).

Skupni pridelek oljk zaradi spremenljivih vremenskih razmer med leti zelo niha, površina oljčnikov pa narašča. Po statističnih podatkih se je v letu 2023 obseg oljčnikov povečal za 3 %, na 1.624 ha, vendar je bil zaradi neugodnih vremenskih razmer pridelan le skromen pridelek oljk v višini 1.309 ton (–46 %). Hektarski pridelek oljk je znašal 0,81 t/ha, kar je za 48 % manj od dobre predhodne letine, in je za več kot polovico (–54 %) zaostal za povprečjem zadnjega petletnega obdobja (2018–2022).

Slika 30: Površina oljčnikov in pridelek oljk; 2011–2023

Vir: SURS

Na podlagi Zakona o kmetijstvu¹⁴ in Pravilnika o registru kmetijskih gospodarstev¹⁵ se v registru kmetijskih gospodarstev (v nadaljevanju: RKG) vodijo tudi podatki o pridelku oljk in oljčnega olja za KMG, ki imajo najmanj 0,1 ha oljčnikov. Kljub zakonskim zahtevam niso vsi oljčniki vpisani v RKG, prav tako ne prijavljajo vsi pridelka oljk in oljčnega olja. V letu 2023 je bilo v RKG vpisanih 3.437 KMG (+1 %), od tega je pridelke oljk prijavilo le 36 % oziroma 1.225 KMG, kar je za 22 % manj kot v letu 2022. Prijavljena površina oljčnikov in prijavljeni pridelek oljk za predelavo ter pridelek oljčnega olja vključuje podatke le tistih KMG, ki so pridelke oljk in oljčnega olja prijavili v RKG. Leta 2023 je bilo prijavljenih 772 ha pridelka oljk, kar je predstavljalo dobro četrtino manj kot leto prej.

14 Uradni list RS, št. 45/08, 57/12, 90/12, 26/14, 32/15, 27/17, 22/18, 86/21, 123/21, 44/22, 130/22, 18/23 in 78/23.

15 Uradni list RS, št. 7/23 in 15/24.

Preglednica 14: Pridelava oljk in oljčnega olja po podatkih RKG; 2018–2023

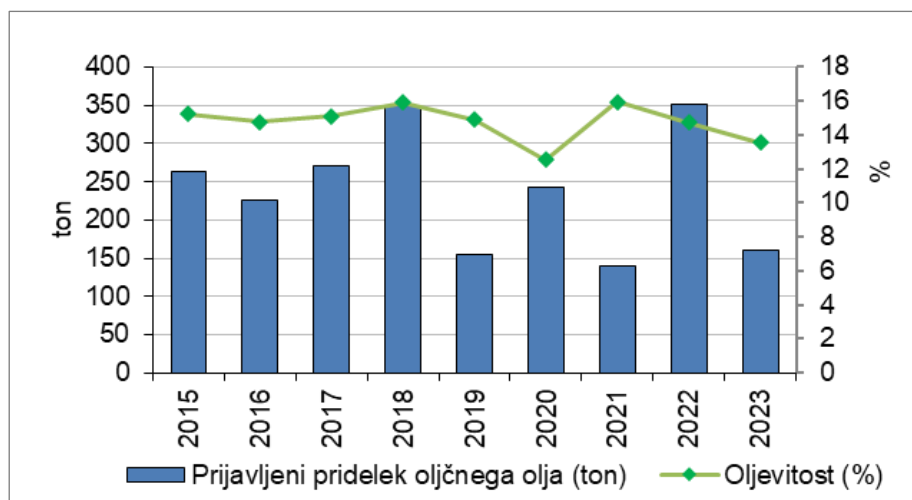
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Število KMG, vpisanih v RKG	2.778	3.030	3.094	3.310	3.398	3.437	101,1
Število KMG, ki so prijavila pridelek	1.401	1.208	1.168	1.121	1.563	1.225	78,4
Prijavljena površina (ha)	930	843	771	838	1.050	772	73,5
Prijavljeni pridelek oljk za predelavo (t)	2.199	1.041	1.943	876	2.388	1.184	49,6
Prijavljeni pridelek oljčnega olja (t)	350	155	243	140	352	160	45,6
Oljevitost (%)*	15,91	14,89	12,52	15,94	14,73	13,53	

* Upoštevan je samo prijavljeni pridelek oljk pri pridelovalcih, ki imajo tudi prijavljen pridelek oljčnega olja.

Vir: MKGP (RKG)

Prijavljeni pridelek oljčnega olja v letu 2023 je bil s 160 tonami med manjšimi do zdaj in kar za 54 % manjši kot v letu 2022, slabša kot v letu prej pa je bila tudi oljevitost oljk.

Slika 31: Prijavljeni pridelek oljčnega olja in oljevitost; 2015–2023

Vir: MKGP (RKG)

Proračunske podpore – V novem programskem obdobju SKP 2023–2027 se nosilec kmetijskih gospodarstev na podlagi oddane zbirne vloge, ob izpolnjevanju zahtevanih pogojev, za vse upravičene hektare (tudi za oljčnike) dodeli ODPT v načrtovanem znesku 184,20 EUR/ha in za prvih 8,2 ha površin tudi DPDPT v načrtovani višini 27,38 EUR/ha. Od leta 2006 so pridelovalci upravičeni do regresiranja zavarovanja pridelka, ki je bilo do sredine leta 2023 55-odstotno, od 1. julija 2023 dalje pa se je odstotek sofinanciranja povečal na 60 %.¹⁶

¹⁶ Podrobnosti v poglavju 2.1 Žito.

2.8.1 Pridelava oljk v intenzivnih nasadih

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
PRIDELAVA														
Površina nasadov oljk (ha)	892	892	925	996	1.076	1.173	1.243	1.302	1.374	1.417	1.489	1.571	1.624	103,4
Hektarski pridelek oljk (t/ha)	1,91	0,83	1,60	0,82	1,47	1,42	1,36	3,04	1,44	2,19	0,61	1,56	0,81	51,8
Pridelek oljk (t)	1.704	740	1.479	814	1.578	1.662	1.685	3.958	1.976	3.098	915	2.444	1.309	53,6

Vir: SURS

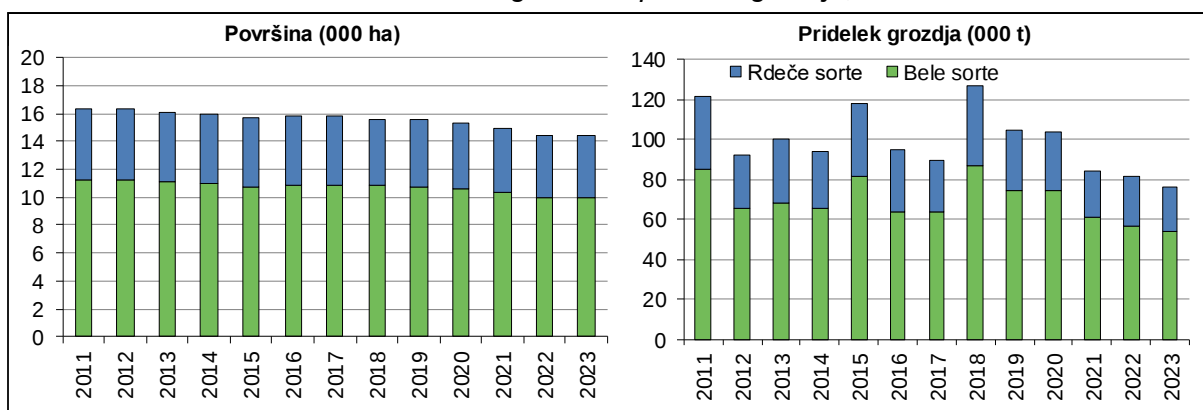
2.9 Grozdje in vino

Obseg pridelave – Vrednosti grozdja in vina sta bili leta 2023 po začasnih podatkih statistike med manjšimi do sedaj, obsegali sta 8,6 % skupne vrednosti kmetijskih proizvodov in 16,6 % vrednosti rastlinske pridelave. V letu 2023 je k skupni vrednosti proizvodnje kmetijskih proizvodov prispevalo grozdje samo 1,4 %, vino pa le 7,2 %. Dolgoletno imata grozdje in vino skupaj zaradi manjšega obsega pridelave v letih 2021–2023 nekoliko nižje vrednosti kot v letih 2015–2020, ko sta prispevala med 11,2 % in 14,8 % vrednosti proizvodnje kmetijskih proizvodov.

V letu 2023 je bila izvedena zadnja raziskava strukture kmetijskih gospodarstev. Podrobni podatki še niso na voljo, zato bodo obravnavani v prihodnjih poročilih. V nadaljevanju povzemamo zadnje podatke popisa kmetijstva iz leta 2020. V vinogradništvu so opazne dolgoletne korenite strukturne spremembe, ki se kažejo tako v velikem zmanjševanju števila KMG z vinogradi kot tudi v zmanjševanju vinogradniških površin. Po zadnje dostopnih podatkih popisa kmetijskih gospodarstev v letu 2020¹⁷ je 17.442 KMG obdelovalo 14.096 ha vinogradov. Povprečna površina vinogradniških površin na KMG je obsegala 0,81 ha, glede na leto 2010 se je povečala za 30 %. Število KMG z vinogradi se je med letoma 2010 in 2020 zmanjšalo za tretjino, do začetka stoletja pa za polovico. Površine vinogradov so se začele pomembneje zmanjševati po letu 2010; med letoma 2010 in 2020 so se zmanjšale za 14 %, od začetka stoletja skupaj za 15 %. Najbolj vitalni velikostni razredi površine vinogradov za pridelavo vina ostajajo velikostni razredi nad 5 ha. Največje zmanjševanje števila KMG in površine vinogradov je bilo v velikostnih razredih do 2 ha, nekoliko manjše pa v velikostnem razredu med 2 ha in 5 ha (V obdobju 2010–2020; število KMG: –7 %, površina: –6 %).

Letina grozdja 2023 je bila zaradi različnih vremenskih nevšečnosti že tretje leto zapored močno podpovprečna. Povprečni hektarski pridelek grozdja je bil po podatkih SURS s 5,5 t/ha še za 4 % manjši kot v letu 2022 in med manjšimi do sedaj.

Slika 32: Površina vinogradov in pridelek grozdja; 2011–2023

Vir: SURS

V vinogradih je bilo v deževnem letu 2023 zaradi slabe letine, na skoraj enaki površini kot v letu 2022 (14.404 ha; –5 % glede na povprečje 2018–2023), pridelano rekordno malo grozdja podpovprečne kakovosti. V eni od poznejših trgateg v zadnjih letih je bilo obranega približno

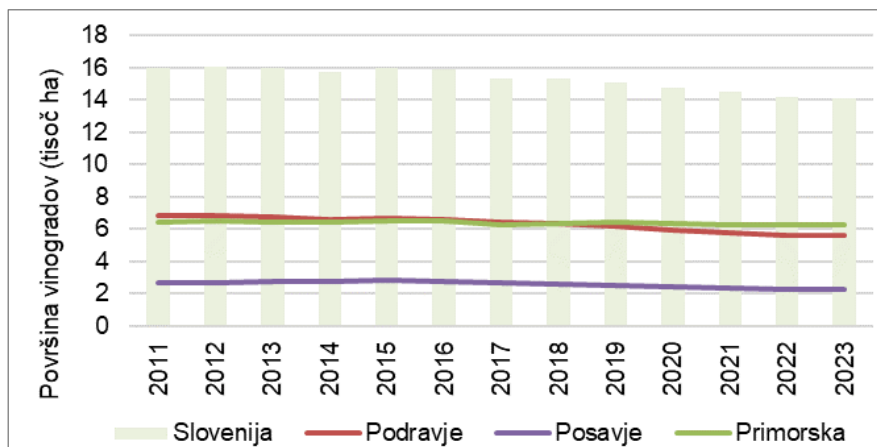
¹⁷ Prag za določitev vzorčnega okvira kmetijskih gospodarstev, ki temelji na proizvodnih značilnostih kmetijskih gospodarstev, je, da uporabljajo najmanj 1 ha kmetijskih zemljišč ali pa uporabljajo manj kot 1 ha in ob tem uporabljajo med drugim 30 arov vinogradov. Drugi kriteriji za vključitev kmetijskih gospodarstev v popis so navedeni v metodoloških pojasnilih k popisu kmetijskih gospodarstev (SURS, 2021).

79 tisoč ton grozdja (–4 %), od tega 55 tisoč ton belih sort in 24 tisoč ton rdečih sort. Bele sorte so glede na leto 2022 obrodile nekoliko boljše od rdečih, pridelek belih sort je bil v povprečju manjši za 3 %, pridelek rdečih pa za 6 %, pridelek obojih pa je približno 20 % pod povprečjem zadnjih petih let (2018–2022).

Površina vinogradov vpisana v RKG, ki se povzame v registru pridelovalcev grozdja in vina (v nadaljevanju: RPGV), se že leta vztrajno počasi zmanjšuje, v letu 2022 je bilo v evidence MKGP vpisanih 14.084 ha vinogradov, kar je še za odstotek manj kot v letu prej in za 5 % manj kot v povprečju zadnjih petih let.

Slika 33: Površina vinogradov po vinorodnih deželah (000 ha); 2011–2023

Vir: MKGP (RKG)

Gledano regionalno, je v povprečju zadnjih petih let 40 % površin vinogradov v podravski vinorodni deželi, 17 % v posavski in 43 % v primorski vinorodni deželi.

Preglednica 15: Pridelek grozdja in vina; 2022 in 2023

	Pridelek skupaj		Indeks 2023/22	Prijavljeni pridelek*		Indeks 2023/22
	2022	2023		2022	2023	
Grozdje (t)	81.775	78.568	96,1	74.350	60.539	81,4
Vino (000 l)				50.677	41.204	81,3

* RPGV.

Vir: SURS, MKGP (RPGV)

V RPGV so v letu 2023 pomembno manjše količine grozdja in vina kot v letu prej; v register je bilo zabeleženega za 19 % manj grozdja in vina. Po vinorodnih deželah je bilo prijavljenega manj grozdja in vina v vseh treh vinorodnih deželah. V podravski vinorodni deželi za 12 %, v primorski vinorodni deželi za 9 % in v posavski vinorodni deželi kar za tretjino manj.

Blagovna menjava, poraba in stopnja samooskrbe – Zunanja trgovina z vinom je v letu 2023 ostala na približno enaki ravni kot v letu 2022, pri čemer je bil izvoz vina manjši za 28 %, medtem ko se je uvoz povečal za 20 %. Manjši izvoz vina je verjetno v veliki meri posledica manjše razpoložljivosti vina zaradi skromnih letin v zadnjih letih.

Preglednica 16: Izvoz in uvoz vina; 2022 in 2023

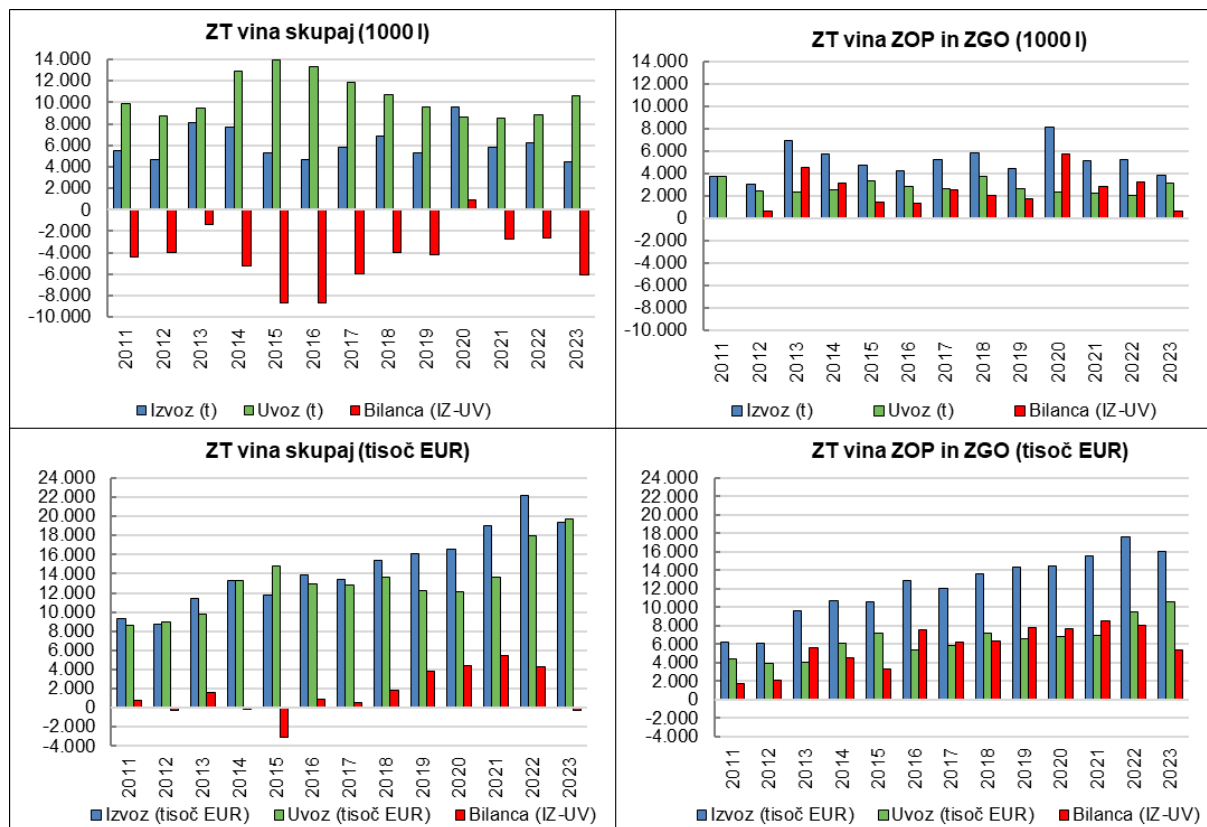
	Izvoz (000 l)		Indeks 2023/22	Uvoz (000 l)		Indeks 2023/22
	2022	2023*		2022	2023*	
Vino, skupaj	6.191	4.477	72,3	8.812	10.558	119,8
Vino z ZOP	4.199	3.475	82,8	1.000	1.274	127,4
Vino z ZGO	1.074	367	34,2	1.061	1.872	176,4
Sortno vino brez ZOP/ZGO	191	101	52,7	2.582	3.272	126,7
Vino brez ZOP/ZGO	726	533	73,5	4.170	4.141	99,3

* Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni KIS

Leta 2023 je po prvih statističnih ocenah izvoz vina obsegal 4,5 milijona litrov, uvoz vina pa 10,6 milijona litrov. V izvozu se je leta 2023 ponovno povečal delež vina z zaščiteno označbo porekla (v nadaljevanju: ZOP; leta 2023: 78 %; leta 2022: 68 %), na zelo podobni ravni sta ostala deleža sortnega vina brez ZOP/ZGO (2–3 %) in vina brez ZOP/ZGO (12 %), ponovno pa je bil manjši delež vina z zaščiteno geografsko označbo (v nadaljevanju: ZGO; leta 2023: 8 %; leta 2022: 17 %).

Slika 34: Zunanja trgovina z vinom; 1000 l in tisoč EUR; 2011–2023

Vir: SURS

Bilanca zunanje trgovine z vinom je količinsko, z izjemo leta 2020 (vključene količine vina, ki so šle v destilacijo), že vse od leta 2006 negativna. V vseh letih od leta 2008 pa je pozitivna bilanca zunanje trgovine pri kategoriji vina z ZOP, ki imajo približno tretjino v skupni zunanji trgovini. Vrednostno je bilanca zunanje trgovine z vinom zaradi v povprečju višjih cen izvoženega vina večinoma pozitivna. Po začasnih podatkih zunanje trgovine je bila rahlo negativna v letu 2023 ter v letih 2012, 2014 in 2015.

Preglednica 17: Bilanca zunanje trgovine; 2019–2023

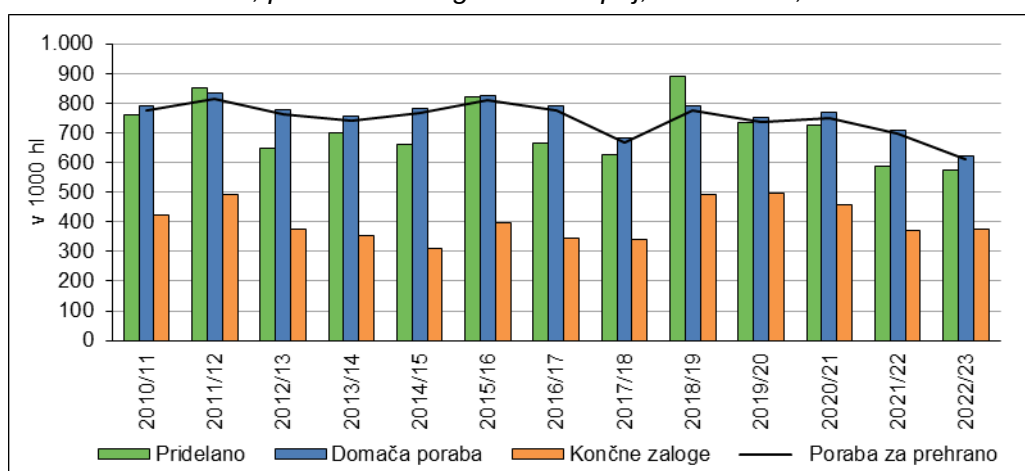
	Bilanca (v 000 l)					Bilanca (v 000 EUR)				
	2019	2020	2021	2022	2023*	2019	2020	2021	2022	2023*
Vino skupaj	-4.219	968	-2.708	-2.621	-6.082	3.781,1	4.412,7	5.453,1	4.278,7	-302,1
Vino z ZOP	2.077	1.986	2.707	3.199	2.201	7.410,4	6.491,6	7.719,7	7.227,1	5.506,9
Vino z ZGO	-282	3.795	139	13	-1.505	406,6	1.172,9	789,6	820,7	-114,1
Sortno vino brez ZOP/ZGO	-2.209	-2.662	-2.556	-2.390	-3.171	-1.864,7	-2.077,0	-1.746,0	-2.720,5	-3.398,2
Vino brez ZOP/ZGO	-3.806	-2.152	-2.998	-3.443	-3.607	-2.171,2	-1.174,8	-1.310,2	-1.048,6	-2.296,7

* Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni KIS

V Sloveniji se je po letu 2010 pridelalo med 572 in 889 tisoč hektolitrov vina letno, od tega je bilo belega vina med 382 in 594 tisoč hektolitri oziroma v povprečju 68 %.

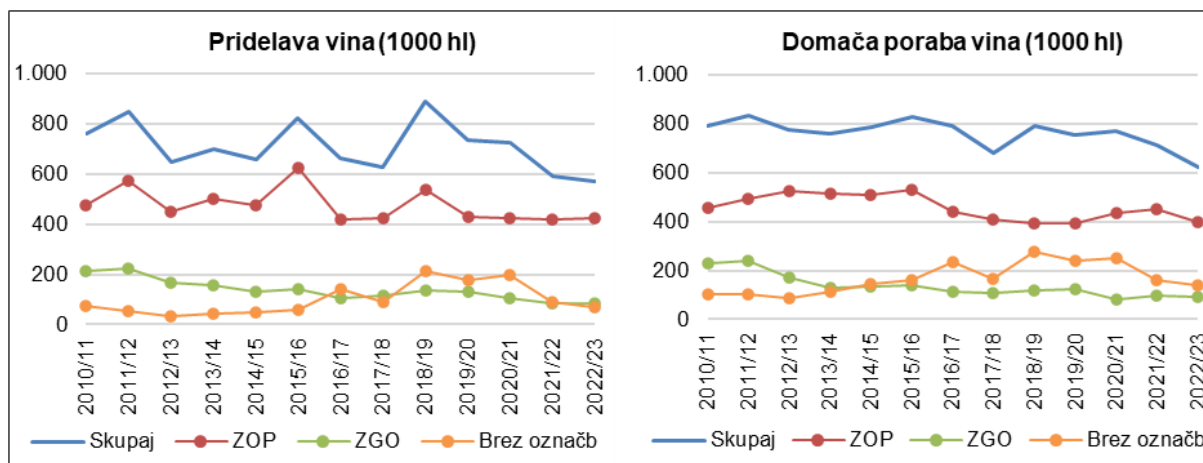
Slika 35: Pridelava, poraba in zaloge vina skupaj, vinsko leto; 2010/11–2022/23

Vir: SURS, KIS

Delež pridelanega in porabljenega vina z zaščiteno označbo ima v Sloveniji trend zmanjševanja. V povprečju je imelo ZOP in ZGO približno 87 % pridelanega vina in 79 % porabljenega vina. Trenda zmanjševanja pridelave vina z zaščiteno označbo in zmanjševanja porabe vina z zaščiteno označbo sta v prikazanih letih približno enaka.

Slika 36: Pridelava in poraba vina skupaj, vina ZOP, vina ZGO in vina brez označbe; vinsko leto 2010/11–2022/23

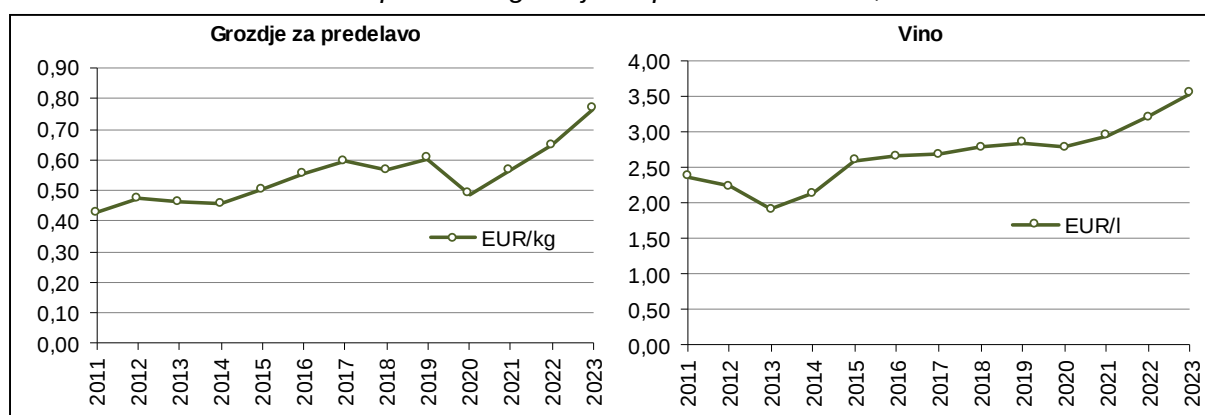
Vir: SURS, KIS

Razpoložljiva količina vina na prebivalca, ki ima trend zmanjševanja, je v letih 2010–2022 znašala med 29 in 40 litri. Stopnja samooskrbe z vinom je odvisna predvsem od obilnosti letin in je v običajnih letih blizu 100-odstotna (zadnji dve leti s samooskrbo blizu 100 sta bili vinski leti 2018/19 in 2019/20). V vinskem letu 2022/23 smo porabili 624 tisoč hektolitrov vina, od tega je bilo 78 % vina z ZOP in ZGP (654 tisoč hl). V letu 2022/23 je imel prebivalec Slovenije na voljo za porabo v povprečju 29 litrov vina, stopnja samooskrbe z vinom pa je bila s 92 % za 8 odstotnih točk večja kot v letu prej, vendar še vedno pod povprečjem zadnjih petih let.

Cene, stroški in osnovni ekonomski kazalci – Odkupne cene grozdja (SURS) so se zaradi majhne ponudbe grozdja in majhnih zalog vina po kletah že tretje leto zapored zvišale in so leta 2023 pri 23 % manjšem odkupu porasle za 19 % (na 0,77 EUR/kg). Po podatkih te evidence SURS se je odkup vina povečal (+3 %), tretje leto zapored pa so bile višje tudi odkupne cene vina (glede na leto 2022: +10 %).

Slika 37: Odkupne cene grozdja za predelavo in vina; 2011–2023

Vir: SURS, preračuni KIS

Tudi po podatkih tržnega informacijskega sistema (v nadaljevanju: TIS) ARSKTRP se je povprečna prodajna cena vina s slovenskim geografskim poreklom (v nadaljevanju: SGP) na slovenskem trgu in trgih EU že tretje leto zapored zvišala, in sicer glede na leto 2022 kar za 28 % (4,17 EUR/l). Prodanega je bilo za 2 % več vina kot leta 2022, kar je blizu ravni leta pred epidemijo covid-19 (leto 2019). Cene kakovostnega in vrhunskega vina na slovenskem trgu so se pri 5 % večji prodaji zvišale za 30 %, na trgih EU pa pri 2-odstotno manjši prodaji za 7 %.

Preglednica 18: Cene vina s SGP v Sloveniji in na trgih EU; 2019–2023

EUR/l	ARSKTRP*					Indeks 2023/22
	2019	2020**	2021**	2022	2023	
Vino	3,00	2,22	3,06	3,27	4,17	127,5
Namizno in deželno	1,37	0,62	1,82	1,97	2,22	113,0
Belo, namizno in deželno	1,34	0,58	1,86	2,02	2,29	113,5
Rdeče, namizno in deželno	1,42	0,73	1,73	1,88	2,06	109,3
Kakovostno in vrhunsko	3,23	2,91	3,16	3,40	4,33	127,5
Belo, kakovostno in vrhunsko	3,21	2,89	3,03	3,33	4,35	130,5
Rdeče, kakovostno in vrhunsko	3,29	2,96	3,54	3,59	4,28	119,1

* Tržne cene vina s SGP na slovenskem trgu in trgih EU, ki jih ARSKTRP sporočajo pridelovalci vina, ki spadajo v reprezentativni trg (pridelajo več kot 500.000 litrov na leto), ter prejemniki podpore iz III. poglavja in podpore iz 33. člena Uredbe o ureditvi trga z vinom.

** Vključno z vinom, namenjenim v destilacijo.

Vir: ARSKTRP, preračuni KIS

Skupna evropska tržna ureditev za vino daje vinogradnikom možnost uveljavljanja podpor za različne ukrepe kmetijske politike, ki se izvajajo tudi v Sloveniji (ukrep prestrukturiranja

vinogradniških površin ter programi za trženje in promocijo vina, ki vključujejo promocijo na tretjih trgih in druge tržne dejavnosti). V letih 2020 in 2021 so bili vinogradnikom in vinarjem namenjeni tudi specifični izredni ukrepi za odpravo motenj na trgu zaradi pandemije covid-19. V letih 2022 in 2023 so se močno povečala izplačana sredstva države za promocijo vina na tretjih trgih, raven spodbud za tržne dejavnosti vinogradniško–vinarskega sektorja pa je ostala na ravni leta 2022, ko se je močno povečala. Naložb v prestrukturiranje vinogradov je bilo za približno toliko kot v letu 2022, izplačana sredstva za ta namen pa so se zmanjšala za odstotek in pol.

Preglednica 19: Izplačila za ukrepe krepitve konkurenčnosti kmetijstva in agroživilstva v vinogradništvu in vinarstvu; 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Naložbe v prestrukturiranje vinogradov (EU) (000 EUR)	4.620	3.620	3.535	4.027	3.962	98,4
– površina za prestrukturiranje vinogradov (ha)*	210,8	158,5	137,7	187,5	147,4	78,6
– število vlog za prestrukturiranje vinogradov	342	275	290	360	287	79,7
Promocija vina na tretjih trgih (EU) (000 EUR)	425	703	564	822	1.004	122,1
Tržne dejavnosti vinogradniško-vinarskega sektorja (SLO) (000 EUR)	400	157	163	494	494	100,0

* Površina, izmerjena v skladu s 44. členom Uredbe 1150/2016; upoštevana tudi površina, ki še ni izvedena, pa je bila zanjo položena varščina.

Vir: MKGP, ARSKTRP, preračuni KIS

V letu 2023 so se začele izvajati intervencije iz novega programskega obdobja SKP 2023–2027. Dohodkovne podpore so za vinograde enake kot pri večini drugih kmetijskih rastlin.¹⁸ Podobno kot v sadjarstvu je kljub visokemu sofinanciranju zavarovalnih premij povpraševanje po zavarovanjih tudi v vinogradništvu majhno. Po podatkih MKGP so bile v letu 2023 sofinancirane zavarovalne premije za 1.761 ha vinogradov, kar pomeni približno 12 % vinogradov. Površina vinogradov, vključenih v subvencioniranje zavarovanja, se je v letu 2023 zmanjšala za 47 % (leto 2022: 3.340 ha). V letih 2018–2022 je bil delež vinogradov, vključen v sofinanciranje zavarovanih premij, pomembno večji in je obsegal približno 21 %.

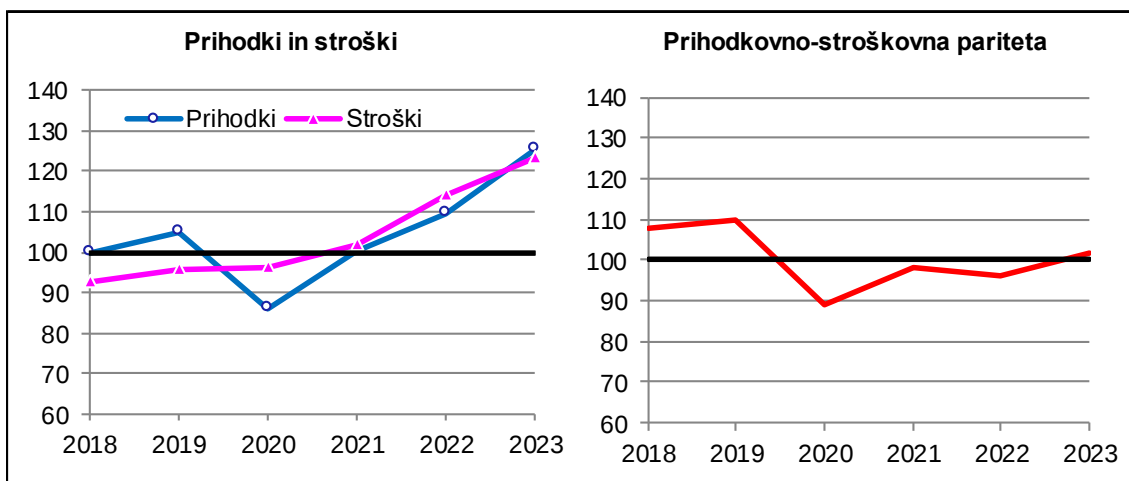
Skromnejše letine, zmanjševanje površin vinogradov, manjše zaloge in ukrepi za stabilizacijo trga z vinom vplivajo na večje povpraševanje po grozdju ter s tem na rast odkupnih cen v letih 2021–2023. Po podatkih SURS se je rast odkupnih cen grozdja v letu 2023 nadaljevala, bila je 19-odstotna, za desetino pa so se na letni ravni povečale tudi odkupne cene vina.

Po ocenah na podlagi modelnih kalkulacij so se stroški pri pridelavi grozdja v letu 2023 (ocenjeni pri enakem pridelku v obeh letih) v povprečju zvišali za 8 %. V povprečju so bili stroški višji pri vseh skupinah stroškov z izjemo domačih strojnih storitev. FFS so se podražila (v povprečju za 13 %), zaradi rasti cen materiala in storitev za napravo vinogradov so ocenjeni stroški amortizacije vinogradov višji za 6 %. Višji so bili tudi obračunani stroški domačega dela (+10 %), ki so v modelnih kalkulacijah KIS ocenjeni na podlagi povprečne plače v Sloveniji, in najetega dela (+12 %), ocenjeni na podlagi minimalne plače v Sloveniji. V letu 2023 so bili kljub padanju cen gnojil v povprečju sezone še vedno višji stroški gnojil (+14 %), ki pa imajo v strukturi stroškov pridelave grozdja le približno 3-odstoten delež. Zaradi nižjih cen goriva (–17 %) so bili pri višjih stroških amortizacije strojev stroški domačih strojnih storitev nižji za 5 %.

¹⁸ Podrobnosti v poglavju 2.1 Žito.

Slika 38: Osnovni ekonomski kazalniki pri pridelavi grozdja (indeks; povprečje 2018–2022 = 100)

Vir: KIS, SURS (preračuni KIS)

Med 15 in 20 % višje odkupne cene grozdja pri ocenjeni rasti stroškov pridelave (+8 %) so vplivale na izboljšanje ekonomskega položaja pridelovalcev grozdja za prodajo, ki je sicer že leta slab. Po podatkih RPGV se približno 70 % pridelanega grozdja predela na KMG in prodaja kot vino, kar je ključno za doseganje boljših ekonomskih rezultatov in dodane vrednosti, ki omogočata stabilnost in uspešnost panoge. Večletni ekonomski rezultati na podlagi modelnih kalkulacij kažejo, da odkupne cene grozdja pri pridelavi grozdja za prodajo navadno zadoščajo komaj za pokritje variabilnih stroškov in amortizacije. Neto dodana vrednost (NDV), t. i. dohodek, namenjen pokritju stroškov domačega dela, prispevkov za socialno varnost in pravic iz dela, pa je zelo majhna (v letih 2018–2023: med –2 in 7 EUR na uro vloženega dela).

2.9.1 Površina vinogradov ter pridelek grozdja in vina na kmetijskih gospodarstvih

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Površina vinogradov (ha)	16.351	16.351	16.085	16.009	15.692	15.824	15.839	15.630	15.549	15.265	14.874	14.396	14.404	100,1
Bele sorte	11.246	11.246	11.086	11.033	10.794	10.889	10.895	10.827	10.777	10.599	10.327	9.959	9.961	100,0
Rdeče sorte	5.105	5.105	4.999	4.976	4.898	4.935	4.944	4.803	4.772	4.666	4.547	4.437	4.443	100,1
Hektarski pridelek grozdja (t/ha)	7,4	5,6	6,2	5,9	7,5	6,0	5,6	8,1	6,8	6,8	5,7	5,7	5,5	96,0
Belo	7,5	5,8	6,2	5,9	7,5	5,9	5,8	8,0	6,9	7,0	5,9	5,7	5,5	96,8
Rdeče	7,2	5,3	6,4	5,8	7,4	6,3	5,3	8,4	6,5	6,3	5,1	5,6	5,3	94,2
Pridelek grozdja (t)	121.396	92.323	100.177	94.209	117.586	94.780	89.416	126.958	105.035	103.637	84.159	81.775	78.568	96,1
Belo	84.850	65.182	68.378	65.122	81.268	63.765	63.272	86.569	74.114	74.349	61.169	56.716	54.930	96,9
Rdeče	36.546	27.141	31.799	29.087	36.318	31.015	26.144	40.389	30.921	29.288	22.990	25.059	23.638	94,3
Vino (000 l)*	84.977	64.626	70.124	65.946	82.310	66.346	62.591	88.871	73.525	72.546	58.911	57.243	54.998	96,1
Belo	59.395	45.627	47.865	45.585	56.888	44.636	44.290	60.598	51.880	52.044	42.818	39.701	38.451	96,9
Rdeče	25.582	18.999	22.259	20.361	25.423	21.711	18.301	28.272	21.645	20.502	16.093	17.541	16.547	94,3

* Za preračun iz grozdja v vino je upoštevan faktor 0,7.

Vir: SURS

2.9.2 Vinogradi po vinorodnih deželah – RKG

	2022					2023				
	Št. vinogradnikov	Površina (ha)	Površina/ vinogradnika (ha)	Št. trsov (000)	Št. trsov/ ha	Št. vinogradnikov	Površina (ha)	Površina/ vinogradnika (ha)	Št. trsov (000)	Št. trsov/ ha
Vinogradi, skupaj	25.582	14.195	0,55	55.225	3.891	24.460	14.084	0,58	55.587	3.947
Podravje	10.987	5.630	0,51	22.594	4.013	10.333	5.581	0,54	22.024	3.946
Štajerska Slovenija	8.751	5.196	0,59	20.489	3.943	8.267	5.163	0,62	20.022	3.878
Prekmurje	2.236	434	0,19	2.105	4.849	2.066	418	0,20	2.003	4.788
Posavje	9.717	2.308	0,24	10.141	4.393	9.367	2.264	0,24	9.993	4.413
Bela krajina	1.300	303	0,23	1.309	4.323	1.246	293	0,24	1.273	4.336
Dolenjska	6.637	1.333	0,20	6.096	4.573	6.444	1.311	0,20	6.026	4.596
Bizeljsko Sremič	1.780	673	0,38	2.737	4.069	1.677	660	0,39	2.695	4.085
Primorska	4.878	6.256	1,28	22.490	3.595	4.760	6.238	1,31	23.569	3.778
Goriška brda	660	1.814	2,75	7.184	3.960	644	1.801	2,80	7.169	3.980
Vipavska dolina	1.612	2.070	1,28	6.892	3.329	1.567	2.080	1,33	7.978	3.836
Kras	751	543	0,72	1.881	3.462	729	535	0,73	1.860	3.474
Slovenska Istra	1.855	1.828	0,99	6.532	3.573	1.820	1.822	1,00	6.562	3.602

Vir: MKGP (RKG)

2.9.3 Prijavljeni pridelek grozdja in vina po vinorodnih deželah – RPGV

	Grozdje (000 kg)				Indeks	Grozdje (kg/ha)				Indeks	Vino (000 l)				Indeks	Vino (l/ha)				Indeks
	2021	2022	2023	2023/22		2021	2022	2023	2023/22		2021	2022	2023	2023/22		2021	2022	2023	2023/22	
Skupaj	69.223	74.350	60.539	81,4		4.780	5.238	4.298	82,1		46.567	50.677	41.204	69.223		3.215	3.570	2.926	81,9	
Podravje	27.205	26.389	21.379	81,0		4.678	4.687	3.831	81,7		18.582	18.328	14.899	27.205		3.195	3.255	2.670	82,0	
Štajerska Slovenija	24.858	24.296	19.438	80,0		4.627	4.676	3.765	80,5		17.005	16.923	13.608	24.858		3.166	3.257	2.636	80,9	
Prekmurje	2.347	2.093	1.941	92,7		5.287	4.822	4.642	96,3		1.577	1.404	1.290	2.347		3.552	3.235	3.085	95,4	
Posavje	9.009	15.456	10.405	67,3		3.820	6.696	4.595	68,6		6.283	11.009	7.356	9.009		2.664	4.769	3.249	68,1	
Bela krajina	1.171	2.012	1.600	79,5		3.799	6.647	5.451	82,0		784	1.429	1.080	1.171		2.542	4.721	3.679	77,9	
Dolenjska	5.485	9.839	7.093	72,1		4.042	7.381	5.410	73,3		3.973	7.220	5.141	5.485		2.928	5.416	3.921	72,4	
Bizeljsko Sremič	2.353	3.605	1.712	47,5		3.394	5.360	2.594	48,4		1.526	2.359	1.135	2.353		2.201	3.508	1.720	49,0	
Primorska	33.008	32.504	28.755	88,5		5.232	5.195	4.609	88,7		21.702	21.341	18.950	33.008		3.440	3.411	3.038	89,1	
Goriška brda	12.383	12.193	10.752	88,2		6.812	6.721	5.970	88,8		8.142	7.859	6.784	12.383		4.479	4.332	3.767	87,0	
Vipavska dolina	10.348	9.694	7.891	81,4		4.948	4.682	3.794	81,0		6.644	6.239	5.127	10.348		3.177	3.013	2.465	81,8	
Kras	2.638	2.398	2.192	91,4		4.749	4.411	4.095	92,8		1.874	1.749	1.581	2.638		3.373	3.218	2.954	91,8	
Slovenska Istra	7.639	8.220	7.920	96,4		4.143	4.496	4.347	96,7		5.043	5.494	5.457	7.639		2.735	3.005	2.995	99,7	

Vir: MKGP (RPGV)

2.9.4 Odkup grozdja za predelavo in prodaja vina

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Grozdje za predelavo (t)	20.813	15.615	15.233	14.394	15.288	12.310	17.005	24.553	16.981	15.918	14.991	16.911	13.010	76,9
Vino (000 l)*	24.350	23.511	27.102	22.765	21.181	20.894	21.178	19.956	20.442	21.672	18.587	19.787	20.242	102,3
<i>Namizno in deželno</i>	4.469	5.670	5.181	3.312	2.605	2.550	2.945	2.397	2.529	6.550	1.441	1.804	1.568	87,0
<i>Kakovostno in vrhunsko</i>	19.881	17.841	21.921	19.454	18.576	18.344	18.234	17.559	17.913	15.123	17.146	17.983	18.673	103,8
Belo vino*	15.748	15.711	19.404	14.910	14.104	14.163	14.553	13.839	14.645	15.644	13.714	14.529	15.442	106,3
<i>Belo, namizno in deželno</i>	2.814	3.532	3.718	1.983	1.296	1.197	1.537	1.313	1.633	4.791	992	1.167	1.138	97,6
<i>Belo, kakovostno in vrhunsko</i>	12.934	12.179	15.686	12.927	12.808	12.965	13.016	12.526	13.012	10.852	12.722	13.362	14.303	107,0
Rdeče vino*	8.602	7.800	7.698	7.855	7.077	6.731	6.625	6.118	5.797	6.029	4.873	5.258	4.800	91,3
<i>Rdeče, namizno in deželno</i>	1.655	2.137	1.463	1.329	1.309	1.353	1.408	1.084	896	1.759	449	637	430	67,5
<i>Rdeče, kakovostno in vrhunsko</i>	6.947	5.662	6.235	6.526	5.768	5.379	5.217	5.033	4.901	4.270	4.424	4.621	4.370	94,6

* ARSKTRP (vino s SGP, prodano v Sloveniji in na trgih EU).

Vir: SURS, ARSKTRP, preračuni KIS

2.9.5 Izvoz in uvoz vina glede označbe kakovosti

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
IZVOZ (000 l)														
Vino skupaj	5.472	4.682	8.086	7.686	5.295	4.677	5.836	6.806	5.329	9.555	5.828	6.191	4.477	72,3
Vina z ZOP	3.530	2.793	2.814	3.861	3.940	3.157	2.969	3.640	3.304	2.822	3.592	4.199	3.475	82,8
Vina z ZGO	243	305	4.096	1.943	865	1.062	2.243	2.226	1.112	5.295	1.517	1.074	367	34,2
Sortna vina brez ZOP/ZGO	6	45	607	47	34	17	65	92	502	637	271	191	101	52,7
Vina brez ZOP/ZGO	1.693	1.538	569	1.835	456	441	558	848	411	801	449	726	533	73,5
UVOZ (000 l)														
Vino skupaj	9.868	8.685	9.426	12.923	13.927	13.368	11.818	10.752	9.548	8.587	8.536	8.812	10.558	119,8
Vina z ZOP	1.708	1.088	1.352	1.556	1.395	1.087	787	1.128	1.227	836	885	1.000	1.274	127,4
Vina z ZGO	2.017	1.345	1.018	1.043	1.920	1.742	1.895	2.638	1.393	1.499	1.378	1.061	1.872	176,4
Sortna vina brez ZOP/ZGO	67	106	273	468	556	1.595	1.764	2.570	2.710	3.299	2.827	2.582	3.272	126,7
Vina brez ZOP/ZGO	6.075	6.146	6.782	9.856	10.056	8.944	7.372	4.416	4.217	2.952	3.447	4.170	4.141	99,3
IZVOZ (000 EUR)														
Vino skupaj	9.370	8.685	11.412	13.282	11.750	13.877	13.440	15.436	16.057	16.535	19.044	22.234	19.432	87,4
Vina z ZOP	5.571	5.226	5.593	7.971	8.938	10.418	9.304	11.179	12.608	12.424	13.547	15.583	14.499	93,0
Vina z ZGO	667	897	4.075	2.734	1.657	2.502	2.755	2.455	1.763	2.103	1.983	2.020	1.530	75,7
Sortna vina brez ZOP/ZGO	26	118	868	230	266	85	273	170	439	481	1.408	1.090	775	71,1
Vina brez ZOP/ZGO	3.106	2.444	876	2.347	889	872	1.108	1.632	1.247	1.527	2.104	3.541	2.628	74,2
UVOZ (000 EUR)														
Vino skupaj	8.581	8.947	9.776	13.323	14.821	12.940	12.860	13.598	12.275	12.122	13.590	17.955	19.735	109,9
Vina z ZOP	3.109	2.797	3.023	4.773	4.973	4.019	4.232	5.031	5.198	5.932	5.828	8.356	8.992	107,6
Vina z ZGO	1.356	1.198	1.067	1.331	2.248	1.374	1.583	2.230	1.356	930	1.194	1.199	1.644	137,1
Sortna vina brez ZOP/ZGO	168	251	521	644	861	1.553	1.685	2.315	2.303	2.558	3.154	3.811	4.174	109,5
Vina brez ZOP/ZGO	3.949	4.701	5.165	6.574	6.738	5.993	5.359	4.022	3.418	2.702	3.415	4.590	4.925	107,3
Bilanca ZT (000 EUR)														
Vino skupaj	788,7	-262,7	1.636,1	-40,2	-3.071,2	937,7	580,4	1.838,5	3.781,1	4.412,7	5.453,1	4.278,7	-302,1	
Vina z ZOP	2.462,9	2.428,6	2.570,1	3.198,4	3.964,2	6.399,0	5.071,7	6.148,7	7.410,4	6.491,6	7.719,7	7.227,1	5.506,9	
Vina z ZGO	-689,8	-301,6	3.008,7	1.403,0	-590,7	1.128,2	1.171,5	225,1	406,6	1.172,9	789,6	820,7	-114,1	
Sortna vina brez ZOP/ZGO	-141,4	-132,8	346,9	-414,3	-595,8	-1.468,1	-1.412,0	-2.145,1	-1.864,7	-2.077,0	-1.746,0	-2.720,5	-3.398,2	
Vina brez ZOP/ZGO	-842,9	-2.257,0	-4.289,5	-4.227,3	-5.848,8	-5.121,3	-4.250,9	-2.390,3	-2.171,2	-1.174,8	-1.310,2	-1.048,6	-2.296,7	

* Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni KIS

2.9.6 Bilanca proizvodnje in porabe vina, vinsko leto (000 hl)

	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23*	Indeks 2022/23 2021/22
VINO SKUPAJ														
Pridelano	759,8	849,8	646,3	701,2	659,5	823,1	663,5	625,9	888,7	735,3	725,5	589,1	572,4	97,2
Začetne zaloge	429,0	424,0	490,0	375,0	355,0	312,0	395,9	343,9	339,3	492,7	498,4	458,9	372,4	81,2
Uvoz	84,4	107,4	83,8	118,5	134,2	134,4	128,7	123,2	110,7	93,5	90,8	92,7	104,4	112,6
Izvoz	60,4	59,1	68,3	83,2	53,3	46,2	54,1	73,2	54,0	70,2	95,9	57,9	48,1	83,2
Končne zaloge	424,0	490,0	375,0	355,0	312,0	395,9	343,9	339,3	492,7	498,4	454,5	372,4	377,0	101,2
Domača poraba	788,8	832,1	776,8	756,5	783,4	827,4	790,1	680,6	792,0	752,8	764,3	710,4	624,0	87,8
– izgube	15,2	17,0	12,9	14,0	16,5	16,5	13,3	12,5	17,8	14,7	14,5	11,8	11,4	97,2
– poraba za prehrano	773,6	815,1	763,9	742,5	766,9	811,0	776,8	668,1	774,2	738,1	745,3	698,6	612,6	87,7
Razpoložljiva količina za porabo na prebivalca (l)	37,7	39,7	37,1	36,1	37,2	39,3	37,6	32,3	37,4	35,3	35,5	33,2	29,0	87,6
Stopnja samooskrbe (%)	96,3	102,1	83,2	92,7	84,2	99,5	84,0	92,0	112,2	97,7	94,9	82,9	91,7	
VINO SKUPAJ, od tega belo														
Pridelano	518,4	594,0	456,3	478,6	455,9	568,9	446,4	426,8	581,9	500,1	507,6	417,4	381,5	91,4
Začetne zaloge	244,2	231,8	290,9	201,7	189,7	176,1	214,3	187,8	195,6	297,2	304,5	286,8	215,2	75,0
Uvoz	52,8	63,3	43,3	62,8	79,3	82,5	82,6	75,4	64,6	57,9	53,5	61,0	72,2	118,4
Izvoz	36,8	40,6	60,4	59,1	39,2	37,8	45,9	61,4	39,6	57,8	76,2	39,6	36,3	91,5
Končne zaloge	231,8	290,9	201,7	189,7	176,1	214,3	187,8	195,6	297,2	304,5	284,3	215,2	204,9	95,2
Domača poraba	546,8	557,6	528,4	494,3	509,5	575,4	509,5	433,0	505,3	492,8	505,2	510,3	427,8	83,8
– izgube	10,4	11,9	9,1	9,6	11,4	11,4	8,9	8,5	11,6	10,0	10,2	8,3	7,6	91,4
– poraba za prehrano	536,5	545,7	519,2	484,7	498,1	564,0	500,6	424,5	493,7	482,8	491,6	502,0	420,1	83,7
Razpoložljiva količina za porabo na prebivalca (l)	26,2	26,6	25,3	23,5	24,2	27,3	24,3	20,5	23,8	23,1	23,4	23,8	19,9	83,6
Stopnja samooskrbe (%)	94,8	106,5	86,4	96,8	89,5	98,9	87,6	98,6	115,1	101,5	100,5	81,8	89,2	

* Začasni podatki.

Vir: SURS, KIS

2.9.7 Bilanca proizvodnje in porabe vina z zaščiteno označbo porekla, vinsko leto (000 hl)

	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23*	Indeks 2022/23 2021/22
VINO ZOP (PDO)														
Pridelano	475,0	576,0	448,0	500,0	478,0	622,9	418,8	421,8	538,4	429,9	423,0	417,9	422,5	101,1
Začetne zaloge	360,3	361,5	431,6	338,4	303,8	254,7	324,7	279,7	269,7	391,5	409,8	373,6	311,1	83,3
Uvoz	17,8	14,4	11,4	17,0	13,3	11,7	10,1	9,0	11,5	10,3	8,9	9,2	10,5	114,6
Izvoz	38,1	28,1	30,5	38,3	34,4	35,0	32,1	33,6	34,2	30,3	34,1	40,9	34,9	85,2
Končne zaloge	361,5	431,6	338,4	303,8	254,7	324,7	279,7	269,7	391,5	409,8	373,6	311,1	313,1	100,6
Domača poraba	453,5	492,2	522,0	513,4	505,9	529,5	441,8	407,1	393,8	391,7	433,9	448,6	396,2	88,3
– izgube	9,5	11,5	9,0	10,0	12,0	12,5	8,4	8,4	10,8	8,6	8,5	8,4	8,5	101,1
– poraba za prehrano	444,0	480,7	513,0	503,4	494,0	517,0	433,4	398,7	383,1	383,1	422,0	440,2	387,8	88,1
Razpoložljiva količina za porabo na prebivalca (l)	21,7	23,4	25,0	24,4	24,0	25,1	21,0	19,3	18,5	18,3	20,1	20,9	18,4	88,0
Stopnja samooskrbe (%)	104,7	117,0	85,8	97,4	94,5	117,6	94,8	103,6	136,7	109,8	97,5	93,1	106,6	
VINO ZOP, od tega belo														
Pridelano	311,1	379,0	288,0	312,0	299,0	389,3	257,7	276,0	346,6	284,9	291,0	266,4	269,0	101,0
Začetne zaloge	204,2	194,6	255,1	180,4	158,3	145,5	177,4	154,0	152,7	234,9	251,5	230,5	178,8	77,6
Uvoz	8,2	6,1	4,9	6,1	4,1	6,7	4,6	4,3	7,7	6,1	5,5	5,5	7,4	135,5
Izvoz	26,5	21,0	25,7	31,2	25,9	28,8	26,5	29,2	29,1	24,9	27,8	30,7	28,4	92,4
Končne zaloge	194,6	255,1	180,4	158,3	145,5	177,4	154,0	152,7	234,9	251,5	230,5	178,8	169,5	94,8
Domača poraba	302,4	303,6	341,9	309,1	290,0	335,1	259,3	252,4	243,1	249,5	289,7	292,9	257,3	87,9
– izgube	6,2	7,6	5,8	6,2	7,5	7,8	5,2	5,5	6,9	5,7	5,8	5,3	5,4	101,0
– poraba za prehrano	296,2	296,0	336,2	302,8	282,5	327,3	254,1	246,9	236,1	243,8	281,1	287,5	251,9	87,6
Razpoložljiva količina za porabo na prebivalca (l)	14,5	14,4	16,3	14,7	13,7	15,9	12,3	11,9	11,4	11,7	13,4	13,6	11,9	87,5
Stopnja samooskrbe (%)	102,9	124,8	84,2	101,0	103,1	116,2	99,4	109,4	142,6	114,2	100,5	91,0	104,6	

* Začasni podatki.

Vir: SURS, KIS

2.9.8 Bilanca proizvodnje in porabe vina z zaščiteno geografsko označbo, vinsko leto (000 hl)

	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23*	Indeks 2022/23 2021/22
VINO ZGO (PGI)														
Pridelano	211,4	221,1	165,9	158,3	132,1	139,7	105,0	113,3	137,5	129,2	106,8	82,4	83,3	101,1
Začetne zaloge	51,0	50,4	48,9	29,5	38,4	41,1	54,2	44,2	43,0	68,5	62,9	57,4	44,0	76,7
Uvoz	21,9	17,2	12,4	8,1	15,4	18,8	18,3	25,7	16,5	15,4	14,2	12,3	15,0	122,6
Izvoz	2,5	2,8	28,4	27,3	12,2	6,0	17,6	31,8	8,3	28,0	44,3	8,6	5,3	62,2
Končne zaloge	50,4	48,9	29,5	38,4	41,1	54,2	44,2	43,0	68,5	62,9	57,4	44,0	46,2	105,0
Domača poraba	231,3	237,1	169,4	130,2	132,7	139,3	115,7	108,4	120,2	122,1	82,2	99,4	90,8	91,3
– izgube	4,2	4,4	3,3	3,2	3,3	2,8	2,1	2,3	2,8	2,6	2,1	1,6	1,7	101,1
– poraba za prehrano	227,1	232,6	166,0	127,0	129,3	136,5	113,6	106,2	117,5	119,5	79,2	97,8	89,1	91,2
Razpoložljiva količina za porabo na prebivalca (l)	11,1	11,3	8,1	6,2	6,3	6,6	5,5	5,1	5,7	5,7	3,8	4,6	4,2	91,1
Stopnja samooskrbe (%)	91,4	93,3	98,0	121,6	99,6	100,3	90,7	104,5	114,4	105,8	129,9	82,8	91,7	
VINO ZGO, od tega belo														
Pridelano	142,2	180,3	136,6	127,4	111,6	122,0	64,6	74,2	88,6	85,6	73,4	52,5	53,0	101,0
Začetne zaloge	27,4	31,2	28,6	15,3	21,0	19,6	27,5	22,2	24,7	42,3	36,1	36,6	26,1	71,4
Uvoz	10,5	8,6	6,3	3,8	7,2	9,8	10,5	18,6	11,7	12,5	11,9	9,6	12,3	128,6
Izvoz	2,4	2,5	27,8	26,3	11,6	5,5	17,0	30,4	7,9	27,7	43,8	4,0	2,5	62,3
Končne zaloge	31,2	28,6	15,3	21,0	19,6	27,5	22,2	24,7	42,3	36,1	36,6	26,1	24,1	92,0
Domača poraba	146,5	188,9	128,4	99,3	108,5	118,5	63,5	59,9	74,7	76,6	41,0	68,6	65,0	94,7
– izgube	2,8	3,6	2,7	2,5	2,8	2,4	1,3	1,5	1,8	1,7	1,5	1,1	1,1	101,0
– poraba za prehrano	143,7	185,3	125,6	96,7	105,7	116,0	62,2	58,4	72,9	74,9	38,9	67,5	63,9	94,6
Razpoložljiva količina za porabo na prebivalca (l)	7,0	9,0	6,1	4,7	5,1	5,6	3,0	2,8	3,5	3,6	1,9	3,2	3,0	94,5
Stopnja samooskrbe (%)	97,1	95,4	106,4	128,3	102,8	103,0	101,7	123,8	118,6	111,7	179,0	76,5	81,6	

* Začasni podatki.

Vir: SURS, KIS

2.9.9 Bilanca proizvodnje in porabe vina brez označbe, vinsko leto (000 hl)

	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23*	Indeks 2022/23 2021/22
VINO SORTNO, brez označbe														
Pridelano	3,6	2,0	5,0	6,0	9,9	10,8	0,2	0,0	2,0	1,7	0,6	0,8	0,8	100,5
Začetne zaloge	2,9	0,0	1,2	1,1	2,8	3,1	4,5	2,6	3,5	5,4	5,1	5,1	4,1	81,2
Uvoz	0,5	0,8	2,1	3,7	5,1	11,6	12,5	26,3	26,3	32,1	28,1	27,2	28,9	106,3
Izvoz	0,2	0,3	5,5	1,1	0,3	0,2	0,6	0,3	4,1	4,7	5,1	1,8	1,8	102,7
Končne zaloge	0,0	1,2	1,1	2,8	3,1	4,5	2,6	3,5	5,4	5,1	5,1	4,1	4,2	101,7
Domača poraba	6,9	1,3	1,7	6,9	14,4	20,6	14,0	25,1	22,4	29,3	23,7	27,1	27,8	102,4
– izgube	0,1	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,5
– poraba za prehrano	6,8	1,3	1,6	6,8	14,1	20,4	14,0	25,1	22,4	29,3	23,6	27,1	27,8	102,4
Razpoložljiva količina za porabo na prebivalca (l)	0,3	0,1	0,1	0,3	0,7	1,0	0,7	1,2	1,1	1,4	1,1	1,3	1,3	102,3
Stopnja samooskrbe (%)	52,4	151,7	299,0	87,0	68,8	52,3	1,1	0,0	9,1	5,9	2,7	3,0	2,9	
VINO drugo, brez označbe														
Pridelano	69,8	50,6	27,3	36,9	39,5	49,8	139,6	90,8	210,7	174,5	195,0	88,1	65,8	74,7
Začetne zaloge	14,8	12,0	8,3	6,0	10,0	13,1	12,4	17,4	23,0	27,3	20,7	22,8	13,1	57,5
Uvoz	44,1	75,1	57,9	89,7	100,4	92,3	87,9	62,4	56,4	35,8	39,2	44,1	49,9	113,3
Izvoz	19,7	27,9	3,9	16,6	6,3	4,9	3,8	7,5	7,3	7,2	4,5	6,6	6,1	92,8
Končne zaloge	12,0	8,3	6,0	10,0	13,1	12,4	17,4	23,0	27,3	20,7	22,8	13,1	13,5	103,1
Domača poraba	97,1	101,5	83,7	106,0	130,5	138,0	218,6	140,0	255,5	209,7	227,6	135,3	109,2	80,7
– izgube	1,4	1,0	0,5	0,7	1,0	1,0	2,8	1,8	4,2	3,5	3,9	1,8	1,3	74,7
– poraba za prehrano	95,7	100,5	83,2	105,3	129,5	137,0	215,8	138,2	251,2	206,2	223,7	133,5	107,9	80,8
Razpoložljiva količina za porabo na prebivalca (l)	4,7	4,9	4,0	5,1	6,3	6,6	10,5	6,7	12,1	9,9	10,6	6,3	5,1	80,8
Stopnja samooskrbe (%)	71,9	49,9	32,6	34,8	30,3	36,1	63,9	64,8	82,5	83,2	85,7	65,1	60,2	

* Začasni podatki.

Vir: SURS, KIS

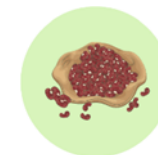

2.9.10 Odkupne cene grozdja za predelavo, vina in vina s SGP v Sloveniji in na trgih držav EU

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Grozdje za predelavo (EUR/kg)	0,43	0,47	0,46	0,46	0,50	0,55	0,60	0,57	0,60	0,49	0,57	0,65	0,77	118,6
Vino (EUR/l)	2,37	2,24	1,91	2,14	2,60	2,67	2,70	2,79	2,85	2,79	2,95	3,22	3,55	110,1
Vino (EUR/l)*	2,11	2,10	2,28	2,29	2,52	2,67	2,59	2,79	3,00	2,22	3,06	3,27	4,17	127,5
Namizno in deželno	1,03	1,04	1,11	1,30	1,48	1,40	1,26	1,40	1,37	0,62	1,82	1,97	2,22	113,0
Kakovostno in vrhunsko	2,36	2,44	2,56	2,46	2,67	2,85	2,80	2,98	3,23	2,91	3,16	3,40	4,33	127,5
Belo vino	2,12	2,05	2,12	2,29	2,51	2,78	2,57	2,79	3,00	2,18	2,94	3,23	4,20	130,1
Belo, namizno in deželno	1,02	0,94	1,01	1,17	1,33	1,40	1,26	1,35	1,34	0,58	1,86	2,02	2,29	113,5
Belo, kakovostno in vrhunsko	2,36	2,37	2,38	2,46	2,63	2,90	2,73	2,94	3,21	2,89	3,03	3,33	4,35	130,5
Rdeče vino	2,11	2,20	2,70	2,29	2,55	2,45	2,61	2,78	3,00	2,31	3,38	3,38	4,08	120,5
Rdeče, namizno in deželno	1,06	1,22	1,37	1,49	1,64	1,40	1,26	1,46	1,42	0,73	1,73	1,88	2,06	109,3
Rdeče, kakovostno in vrhunsko	2,36	2,58	3,01	2,45	2,76	2,71	2,98	3,06	3,29	2,96	3,54	3,59	4,28	119,1

* ARSKTRP (vino s SGP, prodano v Sloveniji in na trgih EU).

Vir: SURS, ARSKTRP, preračuni KIS

2.10 Suhe stročnice

2.10.1 Pridelava suhih stročnic

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
POVRŠINA (ha)														
Suhe stročnice, skupaj (M), od tega:	1.134	748	686	691	847	1.258	1.306	1.077	1.029	737	749	734	688	93,7
– krmni grah	621	370	224	221	447	611	658	434	386	341	346	323	288	89,2
– fižol za zrnje	289	289	396	396	396	634	634	634	634	387	387	387	387	100,0
HEKTARSKI PRIDELEK (t/ha)														
Suhe stročnice skupaj, od tega:	2,89	2,04	1,34	2,20	2,24	2,29	2,06	2,32	2,45	2,43	2,11	1,72	1,64	95,8
– krmni grah	2,64	2,19	1,86	2,48	2,57	2,67	2,70	2,42	2,60	2,77	2,60	2,27	2,06	90,9
– fižol za zrnje	1,93	1,31	0,89	1,92	1,86	1,92	1,41	2,27	2,36	2,11	1,68	1,20	1,30	108,2
PRIDELEK (t)														
Suhe stročnice skupaj (M), od tega:	3.281	1.527	920	1.522	1.895	2.882	2.692	2.504	2.520	1.788	1.584	1.260	1.131	89,8
– krmni grah	1.639	812	416	548	1.151	1.633	1.774	1.051	1.005	945	901	732	593	81,0
– fižol za zrnje	558	380	354	761	736	1.220	896	1.437	1.499	815	652	465	503	108,2

M – Manj zanesljivo.

Vir: SURS

2.10.2 Odkup suhih stročnic

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
ODKUP (t)														
Fižol skupaj														
– odkup	1,4	1,4	0,5	9,3	9,2	8,5	z	46,7	36,5	51,1	71,3	34,7	12,3	35,3

z – zaupno.

Vir: SURS

2.11 Seme

2.11.1 Pridelava uradno potrjenega semena krmnih rastlin in vrtnin

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
POTRJENA POVRŠINA (ha)														
Detelje in lucerna	24	13	14	24	5	65	21	19	102	105	78	56	52	92,9
Trave	86	82	44	66	16	47	59	66	62	49	33	37	37	100,5
Druge krmne rastline	60	60	29	34	67	91	65	82	154	92	42	46	37	80,5
Vrtnine*	0,27	0,75	0,81	0,68	1,32	1,47	0,65	0,79	0,55	0,67	1,12	1,15	0,61	53,0
POTRJENI PRIDELEK (t)														
Detelje in lucerna	19,4	7,8	4,1	10,3	2,2	32,3	13,0	12,1	44,8	40,8	43,2	27,1	25,2	93,1
Trave	94,7	94,5	46,2	66,5	13,2	45,9	59,6	61,2	69,6	53,5	41,0	42,2	35,6	84,3
Druge krmne rastline	123,9	117,5	52,9	69,9	75,5	129,7	108,6	95,0	176,3	173,9	84,3	92,6	73,1	78,9
Vrtnine*	0,12	0,35	0,27	0,11	0,18	0,11	0,09	0,06	0,17	0,07	0,20	0,26	0,11	42,4

* Brez fižola, boba, graha, čebulčka in česna.

Vir: KIS (Služba za uradno potrjevanje semenskega in sadilnega materiala kmetijskih rastlin) in UVHVVR (2016–2023)¹⁹; v letu 2020 korigirani podatki za vrtnine v letih 2017–2019.

¹⁹ <https://www.gov.si teme/uradno-potrjevanje-in-naknadna-kontrola-semenskega-materiala/>

3 ŽIVALSKI PROIZVODI

3.1 Meso govedi

Obseg prireje in stalež živali – Prireja mesa govedi je poleg prireje mleka najpomembnejša proizvodna usmeritev slovenskega kmetijstva. Prirast govedi prispeva v zadnjih letih k vrednosti kmetijske proizvodnje med 11 in 13 % (leta 2023: 12,8 %), k vrednosti živinoreje pa med 26 in 30 % (leta 2023: 26,7 %).

V letu 2023 je bila izvedena zadnja raziskava strukture kmetijskih gospodarstev. Podrobni podatki še niso na voljo, zato bodo obravnavani v prihodnjih poročilih. Po podatkih popisa kmetijstva se je v Sloveniji v letu 2020 z govedorejo ukvarjalo 28.492 KMG, kar je 41 % od vseh KMG, njihovo število pa se je v primerjavi z letom 2016 zmanjšalo za 13 %. Povprečna velikost črede se je s 14,8 glave na KMG, kolikor je znašala v letu 2016, v letu 2020 povečala na 16,7 glave na KMG.

Skupno število govedi je v zadnjem desetletju, kljub občasnim nihanjem, ki v glavnem sovpadajo z razmerami za pridelavo krme, stabilno. Po statističnih podatkih se je število govedi tretje leto zapored zmanjšalo. KMG so konec leta 2023 redila nekaj manj kot 456 tisoč glav govedi, kar je okoli 2 % manj kot leta 2022 (465 tisoč glav).

Število živali v kategoriji govedo do 1 leta se je zmanjšalo za 3 %, kar je posledica manj telet za nadaljnjo rejo (–3 %), medtem ko je bilo število živali za zakol v tej kategoriji podobno kot v letu 2022.

V kategoriji govedo 1 do 2 leti je v 2023 prav tako 3 % manj živali kot v letu pred tem. Zmanjšanje je posledica manjšega števila pitovnih živali, medtem ko je bilo število plemenskih telic za odstotek večje kot v letu pred tem. Predvsem vzpodbuden je podatek, da je bilo ob koncu leta 2023 15 % več brejih plemenskih telic kot enakem obdobju leta 2022, kar kaže na okrevanje po zmanjšanju staleža zaradi slabih razmer za pridelavo krme v letu 2022.

Na agregatni ravni je bilo leta 2023 v kategoriji govedo nad 2 leti število živali podobno kot v letu 2022. Medtem ko je bilo v primerjavi z letom pred tem več telic obeh kategorij, je bilo ostalih živali manj. Za 4 % več je bilo plemenskih telic (18.600 živali), za 11 % pa telic za pitanje (4.700 živali). Krav je bilo manj za 2 % (154.500 živali), pri čemer je vzpodbuden le podatek, da se je število krav molznic povečalo (+7 %) na 99.800 živali. Manj vzpodbudno pa je pri kravah dojiljah, kjer se je število živali zmanjšalo za 15 % na 54.600 živali.

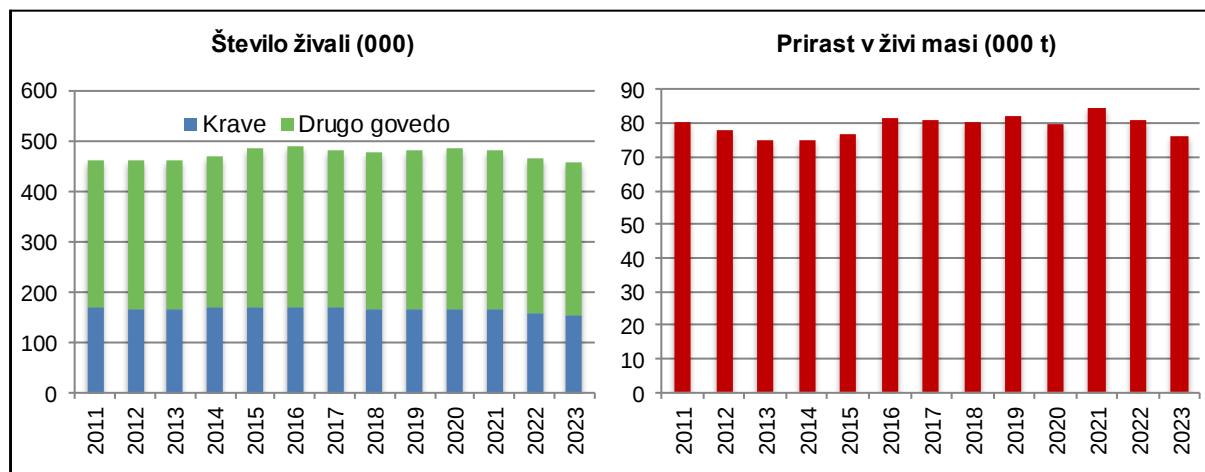
Bikov in volov starosti nad 2 leti je bilo ponovno manj, in sicer za 12 %. Pri slednjih je izrazit trend upadanja beležen od leta 2020, ko je bilo še 7.200 živali.

V slovenskih klavnicah se največ govejega mesa pridobi od telic za pitanje in bikov, mlajših od dveh let, a se je delež v zadnjem desetletju z okoli 60 % zmanjšal in ustalil med 50 in 55 % (leta 2023: 54 %). V letu 2023 je bil zakol v slovenskih klavnicah s 112.000 živali za 9 % manjši kot v letu pred tem. Izrazito se je zakol zmanjšal v kategorijah krave (–19 %), teleta (–11 %) ter, v najpomembnejši kategoriji, biki do 24 mesecev (–9 %). Zakol je bil večji le pri kategoriji biki nad 24 mesecev, in sicer za 4 %.

Nekoliko manj kot skupno število zaklanega goveda se je v letu 2023 zmanjšala pridobljena masa mesa govedi iz zakola v slovenskih klavnicah (za 8 %, na 33,3 tisoč t). Tako se je povprečna masa klavnih trupov povečala za odstotek in je v letu 2023 znašala 297 kg, kar je 12 kg manj od najvišje povprečne mase zadnjega desetletja v letu 2020 (309 kg).

Slika 39: Število in prirast govedi; 2011–2023

Vir: SURS

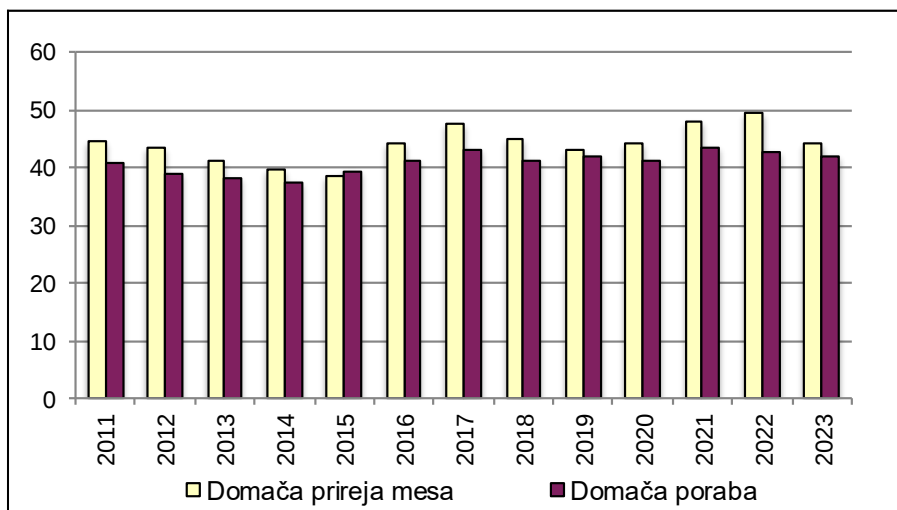
Po doseženi rekordni vrednosti prirasta govejega mesa v letu 2021 s 84,4 tisoč tonami se je prirast po pričakovanjih zmanjšal in v letu 2022 dosegel 81,2 tisoč ton, prav tako tudi v letu 2023, ko se je zmanjšal za nadaljnjih 5 %. Skupni zakol govedi je bil v primerjavi z letom 2022 manjši za 8 % (113,4 tisoč živali). Manjši zakol je tako, kot tudi že v letu 2022, posledica manjšega števila zrejenih živali. Teh je bilo manj zaradi pomanjkanja krme pri nas, kar je vplivalo tudi na manjši uvoz živali za nadaljnjo rejo.

Blagovna menjava, poraba in stopnja samooskrbe – Bolj kot prirast pa se je zmanjšala domača prireja mesa (v klavni masi). V primerjavi z letom prej je bila manjša za 11 % in je v letu 2023 znašala okoli 44 tisoč ton. Manjša domača prireja je posledica silnega upada neto izvoza živih živali (v klavni masi), kar je odraz pomanjkanja ponudbe pitovnih kategorij živali (manjše število). Izvoz klavno zrele živine (tj. težjih živali) pomembno prispeva k saldu zunanje trgovine z govejim mesom. Izvoz živih živali se je v letu 2023 v primerjavi z letom prej zmanjšal za 10 %, medtem ko je bil uvoz (praviloma so to lažje živali za nadaljnje pitanje) večji za 8 %. To je pripomoglo k zmanjšanju neto izvoza živih živali (v ekvivalentu klavne mase) za 17 % na 10.700 ton. Skladno s pomanjkanjem ponudbe živih živali v izvozu je bil v letu 2023 manjši tudi izvoz mesa in izdelkov. Ta je bil v primerjavi z letom 2022 manjši za 23 %. Nasprotno z izvozom se je uvoz mesa in izdelkov povečal za 3 %.

Domača poraba se je v letu 2023 zmanjšala za 2 %. Znašala je 41,8 tisoč ton, kar je za odstotek nad ravno povprečja obdobja 2018–2022 (42,1 tisoč ton). V primerjavi z letom prej se je za slabe 3 % zmanjšala tudi razpoložljiva količina za porabo mesa govedi na prebivalca, in sicer je znašala 19,7 kg (leta 2021: 20,2 kg). Stopnja samooskrbe se je v letu 2023 s 116 % zmanjšala za približno 10 odstotnih točk na podpovprečno raven, ki v obdobju 2018–2022 znaša 109 %.

Slika 40: Prireja in poraba mesa govedu (000 t; ekvivalent klavnih polovic); 2011–2023

Vir: SURS, KIS

Po letu 2006 je bila Slovenija le v letih 2009 in 2015 neto uvoznica s primanjkljajem v zunanji trgovini, v drugih letih pa je bila zunanjetrgovinska bilanca z govedom pozitivna.

V zadnjem desetletju se je obseg zunanje trgovine z govedom skoraj podvojil, kljub občasni prekinitvi rasti. Najbolj je rast obsega zastala v času epidemije leta 2020 (39,4 tisoč t), saj je že v naslednjem letu obseg zrasel na rekordnih 45,8 tisoč ton. V letu 2022 je še vedno obsegal 45 tisoč ton, v letu 2023 pa se je obseg zmanjšal za 6 % in je obsegal 42,2 tisoč ton.

Izvoz živih živali (v ekvivalentu klavne mase), ta je v strukturi celotnega izvoza najpomembnejša kategorija, se je po treh zaporednih letih rasti v letu 2023 zmanjšal in je s 16 tisoč tonami obsegal 72 % skupnega izvoza mesa govedu. Kar za 24 % je bil manjši izvoz mesa, ta se je v primerjavi z letom prej zmanjšal s 6,8 tisoč ton na 5,1 tisoč ton, izvoz izdelkov pa je bil manjši za 14 % (2023: 1,2 tisoč t). V strukturi celotnega izvoza je tako delež mesa v izvozu znašal 23 %, delež izdelkov v izvozu pa 5 %. Skupni izvoz govedu (v ekvivalentu klavnih polovic) je tako v letu 2023 znašal 22,2 tisoč ton (–14 %). Manjši izvoz v vseh treh kategorijah je posledica pomanjkanja ponudbe govedu na trgu.

Preglednica 20: Uvoz in izvoz govedu (t; ekvivalent klavnih polovic); 2019–2023

	Uvoz					Izvoz				
	2019	2020	2021	2022	2023*	2019	2020	2021	2022	2023*
Žive živali	4.613	4.904	5.506	4.829	5.204	12.090	12.804	15.993	17.810	15.948
Meso	13.780	11.580	13.225	12.456	12.933	7.622	7.290	7.721	6.785	5.139
Izdelki	1.617	1.665	1.887	1.806	1.811	1.403	1.116	1.457	1.337	1.155
Govedo skupaj	20.010	18.149	20.619	19.092	19.948	21.116	21.210	25.171	25.932	22.243

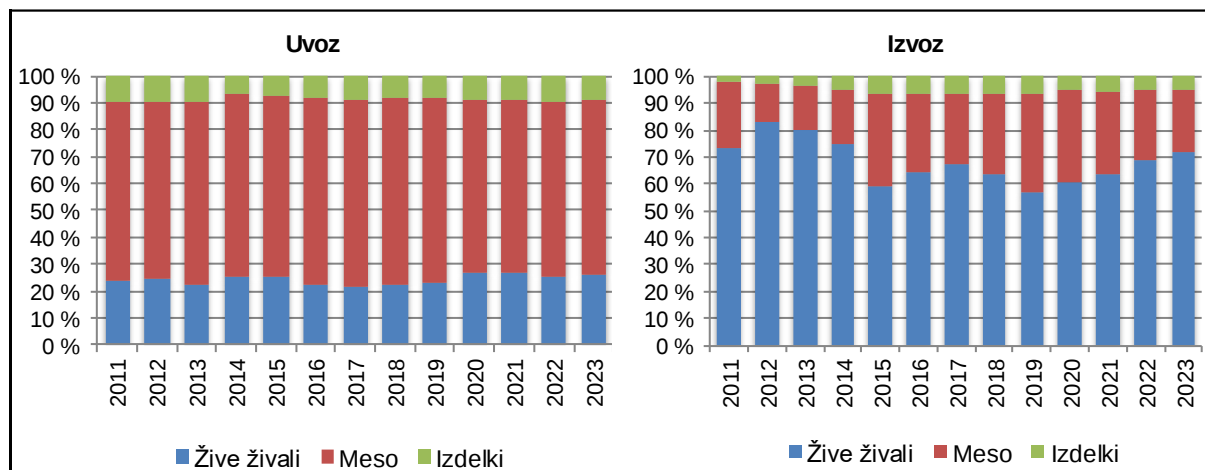
* Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni KIS

Nasprotno od izvoza pa se je skupni uvoz mesa govedu povečal za 4 % in je v letu 2023 znašal 20 tisoč ton. Uvoz govejega mesa, ki v strukturi zadnja leta zajema okoli dve tretjini celotnega uvoza (leto 2023: 65 %), se je glede na leto prej povečal za 4 %. Uvoz živih živali, ta v strukturi v letu 2023 zajema 26 %, se je v primerjavi z letom 2022 povečal za 8 %, medtem ko je bil uvoz izdelkov iz govejega mesa na podobni ravni kot v letu 2022.

Slika 41: Struktura uvoza in izvoza govedu (ekvivalent klavnih polovic); 2011–2023

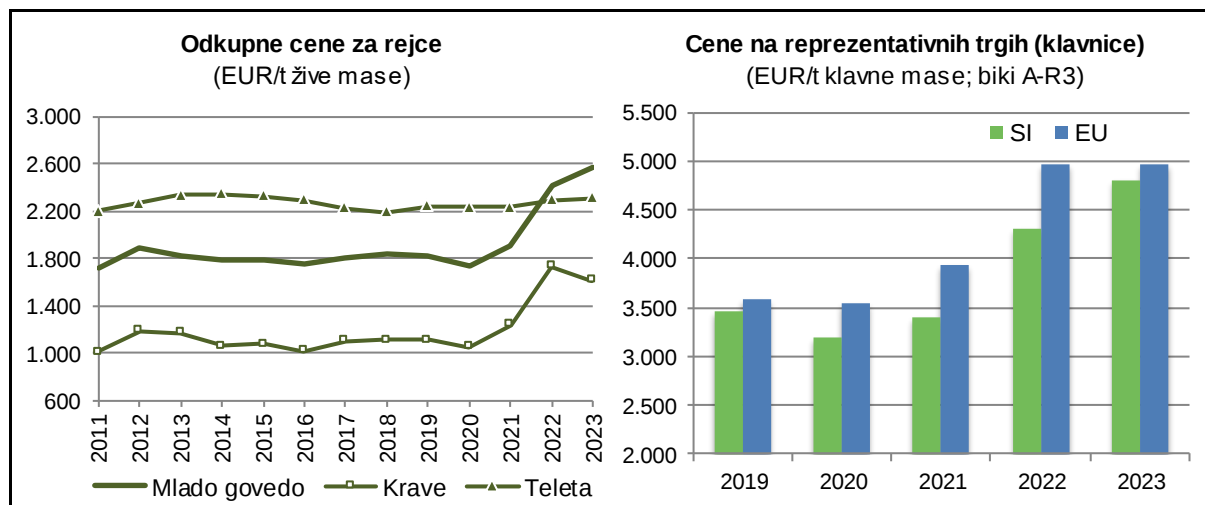

Vir: SURS, preračuni KIS

Po vstopu Slovenije v EU se je obseg zunanje trgovine z govedom močno povečal, ob tem pa so bile opazne tudi precejšnje spremembe v strukturi, zlasti pri izvozu. Ta se je preusmerjal od izvoza živih živali k neposrednemu izvozu mesa, torej od izvoza osnovnih proizvodov oziroma surovin proizvodov k izvozu z višjo dodano vrednostjo. Čeprav se je delež izvoza mesa in izdelkov skupaj zadnja leta povečeval, pa se je v zadnjih nekaj letih znova zmanjšal zaradi intenzivnejše povečanega izvoza živih živali. Kljub občasnim zmanjšanjem se je tudi uvoz govejega mesa v zadnjem desetletju opazno povečeval, pri čemer se je obseg uvoza živih živali (za nadaljnjo rejo) in mesa skoraj podvojil.

Cene, stroški in osnovni ekonomski kazalci – Odkupne cene govedu za zakol pri nas na splošno sledijo gibanju cen na trgih EU. V letu 2023 so bile drugačne od običajnih, saj so cene za klavne trupe bikov do 24 mesecev v letu 2023 v EU po podatkih TIS (ARSKTRP) v povprečju stagnirale, v Sloveniji pa so se v povprečju zvišale za 11 %. Na zvišanje cen govedu kažejo tudi podatki SURS. Cene odrasle pitane govedu (v živi masi) so bile v primerjavi z letom 2022 za 5 % višje, za kar 32 % pa so bile višje tudi od ravni povprečja cen petletnega obdobja 2018–2022.

Slika 42: Odkupne cene klavne govedu v Sloveniji in primerjava tržnih cen bikov (A-R3) s povprečjem EU

Vir: SURS, Evropska komisija, preračuni KIS

Zanimivo, zaradi silnega porasta odkupnih cen pitovne govedi v zadnjih dveh letih je prišlo do razmer, ko so cene presegle odkupne cene telet za zakol. To kaže na omejen obseg povpraševanja po teletini in posebnost trga s teletino, ki je omejen na ožji krog domačih kupcev.

Zaradi podobnega gibanja cen govedi v Sloveniji in EU je bilo v zadnjih nekaj letih tudi razmerje do povprečnih cen v EU razmeroma stabilno. Pri bikih do 24 mesecev, ki so najpomembnejša kategorija klavne govedi pri nas, tržne cene za standardno kakovost (R3) v zadnjem desetletju dosegajo okoli 92 % povprečja EU. V letu 2022 so cene dosegale le 87 % povprečne evropske cene, v letu 2023 pa kar 97 % (podobno kot pred tem v letu 2019).

Tudi pri telicah za zakol, kjer cena v Sloveniji po navadi dosega okoli 85 % povprečne cene v EU, se je zaradi zvišanja cen razmerje do povprečnih evropskih cen zmanjšalo. V letu 2023 je doseglo 90 %. Pri kravah za zakol je razmerje med povprečno slovensko in evropsko ceno najmanj ugodno za slovenske rejce. Cene krav po navadi dosegajo manj kot 80 % povprečne cene v EU, v letu 2023 75 %.

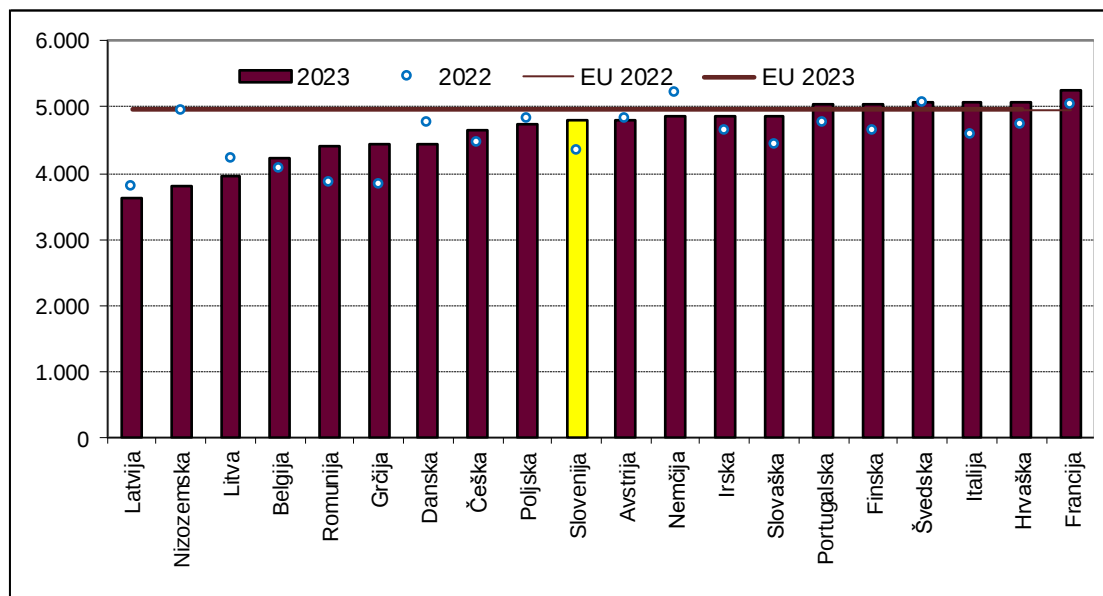
Po tržni ceni bikov, telic in krav se Slovenija v EU praviloma uvršča v sredino, v letih 2020–2022 pa je zdrsnila in je bila v skupini držav članic z najnižjimi odkupnimi cenami. V letu 2023 se je ponovno umestila v sredino. Med državami, katerih podatki so redno del podatkovne zbirke Evropske komisije, je imelo nižjo odkupno ceno devet držav. Med pomembnejšimi državami proizvajalkami govejega mesa so imele nižje ceno Danska, Belgija in Nizozemska.

Podobno kot v Sloveniji so se cene govejega mesa zvišale na za nas pomembnem italijanskem trgu (+11 %). Italija, ki je vseskozi po višini odkupnih cen za goveje meso zasedala mesto med srednjo in zgornjo tretjino držav članic, je v letu 2023 skupaj s Hrvaško zasedla mesto tik za Francijo.

V večini držav članicah, od koder Slovenija uvozi največ govejega mesa, so se cene povišale manj intenzivno kot pri nas. Izjema je Italija, od koder Slovenija v zadnjem obdobju uvozi največ mesa, kjer se je cena v povprečju zvišala podobno kot v Sloveniji. Hrvaška je za Italijo druga država, iz katere uvozimo največ mesa. Na tem trgu so se cene mladega pitanega goveda zvišale za 7 % in so bile v povprečju višje od cen na slovenskem trgu za 6 %. Hrvaška po tržni ceni bikov zadnja leta zaseda mesto med zgornjo in srednjo tretjino držav članic, v letu 2023 pa je bila za Francijo na drugem mestu. Glede na to, da porast uvoza sovpada s spremembo v lastništvu enega od največjih trgovcev, je velika verjetnost, da je evidentiranje uvoza govejega mesa iz Hrvaške povezano z menjavo lastništva, medtem ko poreklo govejega mesa še vedno v pretežni meri ostaja iz drugih držav. Poljska, od koder Slovenija tudi uvozi podobno veliko govejega mesa kot iz Hrvaške, spada v letu 2023 pri tržnih cenah bikov v srednjo tretjino držav članic (tik ob Sloveniji), zato v uvozu prednjači goveje meso drugih kategorij govedi. Slovenija uvozi v zadnjih letih precej govejega mesa tudi iz Nizozemske in Avstrije, v slednjo pa takoj za Italijo izvozi največ živih živali.

Slika 43: Tržne cene bikov do 24 mesecev (A-R3) po državah EU; 2022 in 2023

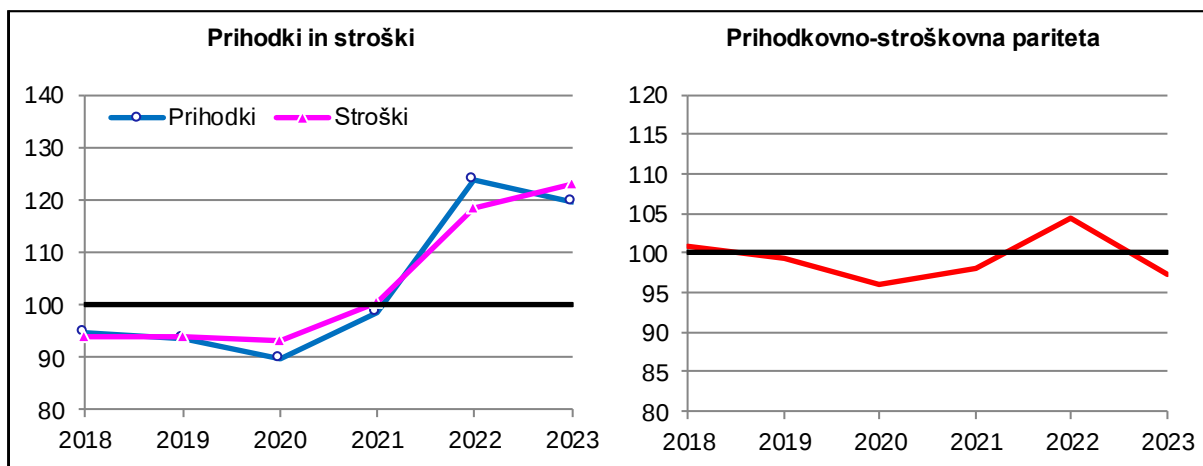
Vir: Evropska komisija

Z uveljavitvijo reforme neposrednih plačil za obdobje 2014–2020 v letu 2015 so bila uvedena PVP za rejo govedi, in sicer za biko in vole, starejše od devet mesecev. Višina podpore v posameznem letu, ki jo lahko rejci uveljavljajo enkrat v življenju živali, je odvisna od števila upravičenih živali ter je izračunana kot količnik med letno ovojno za PVP za rejo govedi in številom upravičenih živali v posameznem letu. Leta 2023 je povprečno plačilo znašalo 49,84 EUR/glava. Prek kmetijskih zemljišč so se za rejce začele izvajati intervencije iz programskega obdobja SKP 2023–2027. Pridelovalci so bili deležni ukinitve plačilnih pravic, namesto katerih so na podlagi oddane zbirne vloge, upravičeni do osnovne dohodkovne podpore za trajnostnost (ODPT), ki se dodeli za vse upravičene hektare (načrtovani znesek 184,20 EUR/ha) ter dopolnilne dohodkovne podpore za trajnostnost (DPDPT; načrtovani znesek 27,38 EUR/ha), ki se dodeli za prvih 8,2 ha površin, ob izpolnjevanju zahtevanih pogojev. Poleg neposrednih plačil so bili v letu 2023 deležni tudi podpor na podlagi Uredbe o ukrepu dobrobit živali. Rejci so od leta 2007 upravičeni tudi do regresa za zavarovanje živali za primer bolezni. Potem, ko je bila stopnja sofinanciranja zavarovanja živali v letu 2020 30-odstotna, je bila od leta 2021 do sredine 2023 višja (55-odstotna). S 1. julijem 2023 je stopnja sofinanciranja 60 %. Pred spremembo sistema obračunavanja trošarine za gorivo v letu 2023 so rejci goveda lahko uveljavljali tudi pravico do vračila dela trošarine za gorivo, porabljeno v kmetijstvu, ki od leta 2009 znaša 70 %. Z letom 2023 je gorivo za govedorejce zmanjšano za celotni trošarinski del v ceni dizelskega goriva.

Modelni izračuni kažejo, da so se v letu 2023 stroški prireje v povprečju zvišali manj, kot so se v povprečju zvišale odkupne cene. Kljub zvišanju teh, pa se je vrednost prireje, skupaj s subvencijami in stranskim proizvodom (gnojem) znižala. Pomembno nižje so subvencije za paitanje govedi, z znižanjem cen gnojil pa je nižja tudi vrednost gnoja. Tako so bile ekonomske razmere za paitanje govedi v letu 2023, kljub porastu cen, slabše kot v ugodnem letu 2022.

Slika 44: Osnovni ekonomski kazalniki pri pitanju govedi (indeks; povprečje 2018–2022 = 100)

Vir: Modelne kalkulacije KIS

Tako kot v letu pred tem, so se v letu 2023 povečali vsi stroški, vendar ne tako intenzivno. Še najbolj se je povečal strošek živine (+11 %), za okoli 10 % pa je višji tudi strošek domačega dela. Za okoli 6 % je bil večji strošek najetih storitev, amortizacije pa za 4 %.

Skupni stroški reje so bili tako večji za približno 5 %, vrednost proizvodnje pa je bila v letu 2023 v primerjavi z letom pred tem nižja za 2 %. Tako se je prihodkovno-stroškovno razmerje precej poslabšalo in je bilo znova pod ravnjo povprečja zadnjega petletnega obdobja (2018–2022).

3.1.1 Število govedi konec leta

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
GOVEDO, skupaj	462.300	460.063	460.576	468.253	484.192	488.598	479.614	476.806	483.068	485.608	482.619	464.908	455.904	98,1
Mlado govedo do 1 leta	146.203	146.560	143.848	147.644	152.524	155.052	153.234	153.195	151.015	153.115	156.592	149.049	144.431	96,9
Teleta za zakol, skupaj	13.285	12.823	14.154	14.184	10.874	11.045	13.138	12.276	8.862	12.057	12.049	13.374	13.425	100,4
- bikci	8.530	7.887	7.816	8.531	6.839	7.486	8.380	7.752	5.612	6.782	6.780	7.518	8.854	117,8
- teličke	4.755	4.936	6.338	5.653	4.035	3.559	4.758	4.524	3.250	5.275	5.269	5.856	4.571	78,1
Teleta za nadaljnjo rejo, skupaj	132.918	133.737	129.694	133.460	141.650	144.007	140.096	140.919	142.153	141.058	144.543	135.675	131.006	96,6
- bikci	70.569	70.462	67.728	69.160	72.201	73.569	71.742	71.829	71.524	70.601	72.553	67.599	63.898	94,5
- teličke	62.349	63.275	61.966	64.300	69.449	70.438	68.354	69.090	70.629	70.457	71.990	68.076	67.108	98,6
Mlado govedo od 1 do 2 let	119.055	120.016	122.966	122.310	129.370	130.766	128.476	127.757	135.531	133.266	130.714	129.916	125.599	96,7
Plemenske telice, skupaj	48.202	46.364	47.144	48.998	49.718	49.898	50.195	45.324	45.753	47.911	52.006	48.721	49.398	101,4
- breje plemenske telice	20.899	20.372	18.885	22.216	19.947	19.544	21.480	19.262	18.571	20.644	23.186	18.418	21.205	115,1
- nebreje plemenske telice	27.303	25.992	28.259	26.782	29.771	30.354	28.715	26.062	27.182	27.267	28.820	30.303	28.193	93,0
Telice za pitanje	8.886	11.346	12.765	12.168	15.051	17.594	15.607	19.995	23.436	21.536	18.617	21.305	19.967	93,7
Biki, voli	61.967	62.306	63.057	61.144	64.601	63.274	62.674	62.438	66.342	63.819	60.091	59.890	56.234	93,9
Govedo nad 2 letoma	197.042	193.487	193.762	198.299	202.298	202.780	197.904	195.854	196.522	199.227	195.313	185.943	185.874	100,0
Plemenske telice, skupaj	20.147	17.020	18.717	20.695	21.171	19.995	18.330	18.603	18.032	22.017	19.056	17.829	18.621	104,4
- breje plemenske telice	15.090	13.155	14.281	15.952	16.675	15.443	13.169	14.417	13.881	16.395	14.057	13.944	13.824	99,1
- nebreje plemenske telice	5.057	3.865	4.436	4.743	4.496	4.552	5.161	4.186	4.151	5.622	4.999	3.885	4.797	123,5
Krave, skupaj	170.739	167.525	165.785	168.316	169.875	171.339	168.727	166.246	165.935	166.949	165.446	157.503	154.451	98,1
- krave molznice	109.068	111.022	109.571	107.841	112.838	107.841	108.825	102.711	100.839	99.213	100.919	93.249	99.840	107,1
- druge krave	61.671	56.503	56.214	60.475	57.037	63.498	59.902	63.535	65.096	67.736	64.527	64.254	54.611	85,0
Telice za pitanje	1.050	3.730	2.135	2.004	2.994	3.409	4.297	3.830	4.868	1.980	3.851	4.256	4.715	110,8
Biki in voli za pitanje	2.770	2.269	4.690	5.652	6.864	6.878	5.553	6.025	6.180	7.175	5.680	5.504	4.838	87,9
Plemenski biki	2.336	2.943	2.435	1.632	1.394	1.159	997	1.150	1.507	1.106	1.280	851	3.249	381,8

Vir: SURS

3.1.2 Bilanca števila govedi

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Število na začetku leta	470.151	462.300	460.063	460.576	468.253	484.192	488.598	479.614	476.806	483.068	485.608	482.619	464.908	96,3
Skoteno	165.092	163.924	159.418	159.013	162.382	165.723	165.415	161.500	158.757	158.511	162.074	157.542	147.746	93,8
Uvoz	22.976	23.033	18.702	22.680	25.582	24.515	25.417	29.506	32.177	33.416	37.374	32.677	34.296	105,0
Izvoz	38.065	40.823	38.205	36.159	30.712	38.656	48.286	45.125	37.978	40.429	48.131	54.824	49.596	90,5
Skupno število zaklane govedi	125.448	117.455	109.679	108.788	112.108	117.141	120.858	116.446	116.252	117.891	123.069	123.652	113.416	91,7
Pogin	32.406	30.916	29.723	29.069	29.205	30.035	30.672	32.243	30.443	31.067	31.237	29.454	27.891	94,7
Število na koncu leta	462.300	460.063	460.576	468.253	484.192	488.598	479.614	476.806	483.068	485.608	482.619	464.908	456.047	98,1

* Začasni podatki.

Vir: SURS

3.1.3 Prirast govedi in prireja mesa (000 t)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
DOMAČA PRIREJA														
Prirast govedi (živa masa)	80,2	77,7	75,2	74,8	76,8	81,8	81,2	80,5	82,1	80,0	84,4	81,2	76,8	94,6
Domača prireja mesa (klavna masa)	44,7	43,4	41,1	39,6	38,6	44,4	47,4	45,0	43,1	44,2	48,0	49,5	44,3	89,5
SKUPNA PRIREJA														
Število zaklane govedi (000)	125,4	117,5	109,7	108,8	112,1	117,1	120,9	116,4	116,3	117,9	123,1	123,7	113,4	91,7
Povprečna klavna masa (kg/glavo)	285,4	285,2	290,8	289,6	297,9	304,8	297,9	298,9	306,2	307,9	304,7	295,2	295,4	100,1
Vse pridobljeno meso (klavna masa)	35,8	33,5	31,9	31,5	33,4	35,7	36,0	34,8	35,6	36,3	37,5	36,5	33,5	91,8
Zakol v klavnicah (klavna masa)	35,8	33,5	31,9	31,5	33,4	35,7	36,0	34,8	35,6	36,3	37,5	36,5	33,5	91,8
- delež vsega pridobljenega mesa (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

* Začasni podatki.

Vir: SURS

3.1.4 Bilanca proizvodnje in porabe mesa govedi (t, ekvivalent klavne mase)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Domača prireja mesa	44.617	43.398	41.090	39.588	38.636	44.360	47.415	44.964	43.077	44.200	47.986	49.480	44.244	89,4
Uvoz živih živali (klavna masa)	2.829	2.746	2.594	3.202	4.198	3.550	3.714	4.304	4.613	4.904	5.506	4.829	5.204	107,8
Izvoz živih živali (klavna masa)	11.646	12.644	11.784	11.290	9.434	12.210	15.129	14.467	12.090	12.804	15.993	17.810	15.948	89,5
Vse pridobljeno meso	35.800	33.500	31.900	31.500	33.400	35.700	36.000	34.800	35.600	36.300	37.500	36.500	33.500	91,8
Začetne zaloge mesa in izdelkov	408	396	661	575	397	646	974	532	907	870	770	813	848	104,3
Uvoz mesa in izdelkov	9.129	8.286	9.174	9.397	12.614	12.617	13.821	14.855	15.397	13.245	15.112	14.262	14.744	103,4
- I. stopnja predelave (meso)	7.980	7.207	8.064	8.545	11.378	11.307	12.226	13.285	13.780	11.580	13.225	12.456	12.933	103,8
- II. stopnja predelave (izdelki)	1.149	1.079	1.110	852	1.236	1.311	1.595	1.569	1.617	1.665	1.887	1.806	1.811	100,3
Izvoz mesa in izdelkov	4.265	2.599	2.915	3.845	6.589	6.796	7.345	8.210	9.026	8.406	9.178	8.122	6.295	77,5
- I. stopnja predelave (meso)	3.916	2.212	2.420	3.041	5.501	5.518	5.934	6.721	7.622	7.290	7.721	6.785	5.139	75,7
- II. stopnja predelave (izdelki)	349	388	495	804	1.088	1.278	1.411	1.490	1.403	1.116	1.457	1.337	1.155	86,4
Končne zaloge mesa in izdelkov	396	661	575	397	646	974	532	907	870	770	813	848	1.030	121,4
Domača poraba	40.676	38.921	38.245	37.231	39.176	41.193	42.919	41.069	42.008	41.239	43.391	42.605	41.767	98,0
Razpoložljiva količina za porabo na prebivalca (kg)	19,8	18,9	18,6	18,1	19,0	20,0	20,8	19,8	20,1	19,6	20,6	20,2	19,7	97,5
Stopnja samooskrbe (%)	109,7	111,5	107,4	106,3	98,6	107,7	110,5	109,5	102,5	107,2	110,6	116,1	105,9	
Povprečje EU**														
Poraba na prebivalca (kg)	10,9	10,6	10,2	10,3	10,4	10,5	10,5	10,7	10,6	10,4	10,3	10,1	9,9	
Stopnja samooskrbe (%)	105,9	104,6	103,1	104,1	105,5	106,9	107,6	106,8	106,2	107,8	107,6	105,8	105,5	

* Začasni podatki. ** V letu 2023 je bila serija podatkov za prikazano obdobje popravljena in ne vključuje podatkov za Združeno kraljestvo.

Vir: SURS, KIS, Evropska komisija

3.1.5 Zakol govedi v klavnicah po kategorijah

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
ŠTEVILO														
Govedo, skupaj	124.447	115.711	110.326	108.391	112.038	116.952	120.116	115.760	116.295	118.124	123.296	122.616	112.025	91,4
Teleta (vsa)	23.103	20.406	17.622	17.139	15.517	16.403	17.841	16.992	15.543	15.780	17.404	18.287	16.322	89,3
Telice	13.756	13.475	12.050	12.385	14.749	16.501	19.218	18.045	18.372	18.507	19.617	19.823	19.028	96,0
Biki do 24 mesecev	47.860	43.521	39.571	38.711	38.276	37.055	38.313	39.144	37.543	38.360	38.776	39.545	35.908	90,8
Biki nad 24 mesecev	17.749	16.280	20.233	22.071	24.326	27.129	24.090	20.809	22.818	23.224	22.272	18.548	19.303	104,1
Voli	774	615	535	500	470	505	562	469	425	435	465	531	460	86,6
Krave	21.205	21.414	20.315	17.585	18.700	19.359	20.092	20.301	21.594	21.818	24.762	25.882	21.004	81,2
MASA TRUPOV (t)														
Govedo, skupaj	35.571	33.089	32.104	31.566	33.583	35.656	35.795	34.870	35.737	36.500	37.541	36.076	33.268	92,2
Teleta (vsa)	2.310	2.084	1.827	1.779	1.642	1.814	2.008	1.915	1.759	1.838	2.075	2.128	1.879	88,3
Telice	3.649	3.543	3.046	3.179	3.987	4.596	5.324	5.057	5.196	5.252	5.565	5.464	5.268	96,4
Biki do 24 mesecev	16.873	15.372	13.914	13.551	13.635	13.345	13.646	14.177	13.687	14.012	13.996	13.925	12.685	91,1
Biki nad 24 mesecev	6.482	5.919	7.523	8.020	8.925	10.248	9.035	7.803	8.722	8.836	8.441	6.906	7.173	103,9
Voli	251	193	169	157	151	158	176	146	133	137	153	172	150	87,7
Krave	6.005	5.979	5.626	4.880	5.243	5.495	5.606	5.772	6.241	6.423	7.310	7.482	6.112	81,7
POVPREČNA MASA (kg)														
Govedo, skupaj	285,8	286,0	291,0	291,2	299,8	304,9	298,0	301,2	307,3	309,0	304,5	294,2	297,0	100,9
Teleta (vsa)	100,0	102,1	103,7	103,8	105,8	110,6	112,5	112,7	113,1	116,5	119,3	116,4	115,1	99,0
Telice	265,3	262,9	252,7	256,7	270,3	278,6	277,0	280,2	282,8	283,8	283,7	275,6	276,8	100,4
Biki do 24 mesecev	352,6	353,2	351,6	350,1	356,2	360,1	356,2	362,2	364,6	365,3	361,0	352,1	353,3	100,3
Biki nad 24 mesecev	365,2	363,6	371,8	363,4	366,9	377,8	375,1	375,0	382,2	380,5	379,0	372,3	371,6	99,8
Voli	324,5	313,0	315,1	314,0	321,5	312,7	312,8	310,8	312,4	315,1	328,4	323,2	327,1	101,2
Krave	283,2	279,2	276,9	277,5	280,4	283,9	279,0	284,3	289,0	294,4	295,2	289,1	291,0	100,7

Vir: SURS

3.1.6 Cene govedi (EUR/t)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
GOVEDO ZA ZAKOL (žive živali)														
Teleta	2.193,6	2.268,5	2.334,7	2.340,2	2.321,5	2.294,4	2.224,5	2.190,3	2.236,7	2.232,7	2.234,2	2.292,6	2.312,3	100,9
Mlado pitano govedo (vse kategorije)	1.712,7	1.878,9	1.826,2	1.783,9	1.790,0	1.746,3	1.801,8	1.836,8	1.812,3	1.727,6	1.906,5	2.409,1	2.575,3	106,9
Biki do 24 mesecev	1.740,6	1.915,1	1.849,9	1.801,5	1.809,5	1.759,1	1.821,6	1.856,8	1.827,6	1.736,6	1.911,3	2.435,9	2.582,3	106,0
Biki nad 24 mesecev	1.654,2	1.851,2	1.767,0	1.709,9	1.741,1	1.676,4	1.710,1	1.777,9	1.744,7	1.600,8	1.757,8	2.276,1	2.488,5	109,3
Telice do 30 mesecev	1.491,9	1.648,4	1.698,9	1.690,2	1.693,0	1.691,9	1.726,7	1.767,7	1.766,5	1.703,0	1.894,6	2.346,6	2.560,4	109,1
Telice nad 30 mesecev	1.347,0	1.470,5	1.426,2	1.452,7	1.599,5	1.576,6	1.631,9	1.651,7	1.730,1	1.553,3	1.702,9	2.095,2	2.353,6	112,3
Kastrati (voli) do 30 mesecev	1.657,9	1.796,7	1.809,7	1.727,1	1.780,3	1.725,2	1.749,4	1.733,1	1.752,0	:	:	:	:	
Kastrati (voli) nad 30 mesecev	1.537,8	1.494,5	1.365,5	1.612,3	1.297,7	1.353,1	z	z	1.381,4	:	:	:	:	
Voli*										1.385,8	1.793,6	2.135,1	2.445,8	114,6
GOVEDO ZA NADALJNJO REJO														
Teleta za pitanje (vse kategorije)	2.751,9	2.977,5	2.822,4	2.697,3	2.835,9	2.708,4	2.734,6	2.919,4	2.880,0	2.809,7	2.764,5	3.209,1	3.570,4	111,3
Teleta do 1 meseca	3.221,7	3.313,3	3.129,2	2.674,4	2.246,9	2.542,3	2.467,4	2.517,5	2.745,5	2.663,9	2.832,0	3.025,8	2.764,7	91,4
Teličke do 1 leta	2.457,1	2.737,4	2.392,6	2.530,9	2.546,1	2.347,9	z	2.693,7	2.730,7	z	2.831,8	3.330,4	z	111,5
Bikci, voli do 1 leta	2.710,3	2.980,9	2.853,3	2.736,6	3.026,3	2.923,2	2.893,9	z	3.031,3	2.942,2	2.618,0	3.048,7	3.444,5	113,0
GOVEDO ZA PLEME														
Breje plemenske telice, nad 2 letoma	2.032,9	2.072,7	2.106,1	z	2.390,8	2.090,9	z	z	2.369,2	2.291,8	2.521,2	3.501,7	z	89,6
CENE GOVEDI NA REPREZENTATIVNIH TRGIH (klavna masa) – Slovenija														
Biki do 24 mesecev (A-R3)	3.360,7	3.689,7	3.557,8	3.430,9	3.497,4	3.371,3	3.425,7	3.520,8	3.459,0	3.196,6	3.389,2	4.312,0	4.802,4	111,4
Telice (E-R3)	3.059,1	3.277,2	3.293,5	3.319,1	3.392,4	3.295,9	3.313,4	3.361,3	3.337,9	3.120,4	3.259,3	4.101,3	4.583,8	111,8
Krave (D-O3)	2.091,9	2.503,7	2.438,1	2.227,9	2.270,8	2.126,4	2.278,7	2.364,3	2.300,5	2.108,0	2.412,1	3.307,1	3.108,8	94,0
CENE GOVEDI NA REPREZENTATIVNIH TRGIH (klavna masa) – EU														
Biki do 24 mesecev (A-R3)	3.520,9	3.837,3	3.815,9	3.676,0	3.772,2	3.674,8	3.796,9	3.794,8	3.586,0	3.534,4	3.940,0	4.954,6	4.965,7	100,2
Telice (E-R3)	3.506,5	3.894,4	4.120,7	3.933,6	3.969,2	3.792,3	3.865,6	3.865,6	3.708,8	3.648,0	3.980,2	4.940,1	5.117,7	103,6
Krave (D-O3)	2.681,3	3.098,3	3.112,7	2.856,5	2.917,0	2.706,6	2.908,8	2.931,3	2.837,0	2.712,4	3.147,4	4.305,6	4.138,6	96,1
BAZNA CENA (EUR/t klavne mase)	2.224,0	2.224,0	2.224,0	2.224,0	2.224,0	2.224,0	2.224,0	2.224,0	2.224,0	2.224,0	2.224,0	2.224,0	2.224,0	

* Z letom 2020 združen podatek (tehtano povprečje) odkupnih cen volov do 30 mesecev starosti in volov nad 30 mesecev starosti

z – zaupno.

Vir: SURS, ARSKTRP, Evropska komisija, preračuni KIS

3.2 Meso prašičev

Obseg prireje in stalež živali – V zadnjem desetletju se je prispevek prireje mesa prašičev k vrednosti kmetijske proizvodnje hitro zmanjševal. V letu 2022 je znašal najmanj v zadnjem desetletju, le dobre 3 %, v letu 2023 pa se je nekoliko povečal in sicer na slabe 4 %. K vrednosti živinoreje prašičereja od leta 2013 prispeva manj kot 10 %, v letu 2023 slabih 8 %. Oba deleža sta se od leta 2000 več kot razpolovila, kar na splošno kaže nazadovanje in ranljivost panoge v primerjavi z drugimi sektorji kmetijstva.

V letu 2023 je bila izvedena zadnja raziskava strukture kmetijskih gospodarstev. Podrobni podatki še niso na voljo, zato bodo obravnavani v prihodnjih poročilih. Podobno kot v sektorju govedoreje tudi v prašičereji potekajo intenzivne strukturne spremembe. Po podatkih popisa kmetijstva se je leta 2020 s prašičerejo ukvarjalo 12.200 KMG, kar je za 54 % manj kot leta 2010 in kar za 73 % manj kot leta 2000. V obravnavanem obdobju se je močno zmanjšalo tudi število prašičev. Ker je bilo zmanjšanje števila prašičev manjše kot zmanjšanje števila KMG, ki redijo prašiče, se je povprečno število živali na KMG povečalo s 13,5 glav prašičev/KMG v letu 2000 na 19,3 v letu 2020.

Stalež prašičev se v zadnjem desetletju, kljub izjemoma rahlemu porastu v letu 2018, še naprej opazno zmanjšuje. Po začasnih statističnih podatkih je bilo konec leta 2023 v hlevih prvič manj kot 200 tisoč prašičev (196 tisoč) oziroma za 3 % manj kot v enakem obdobju leta 2022, kar je tudi najmanj do zdaj. Po 17-odstotnem zmanjšanju v letu 2022 je bilo v letu 2023 mladic za 19 % več (3.200 živali), kar je za to panogo vzpodbudno. Ni pa vzpodbudno, da je bilo konec leta za okoli 8 % manj plemenskih svinj (9.800 živali). Manj je bilo tudi merjascev.

Ob manj plemenskih svinjah in več brejih mladicah je bilo na dan 1. december 2023 manj pujskov v kategoriji do 20 kg (–9 %), medtem ko je bilo tekačev (prašiči od 20 do 50 kg) več za 7 %. Prašičev v pitanju (nad 50 kg) je bilo ob koncu leta manj za 3 %.

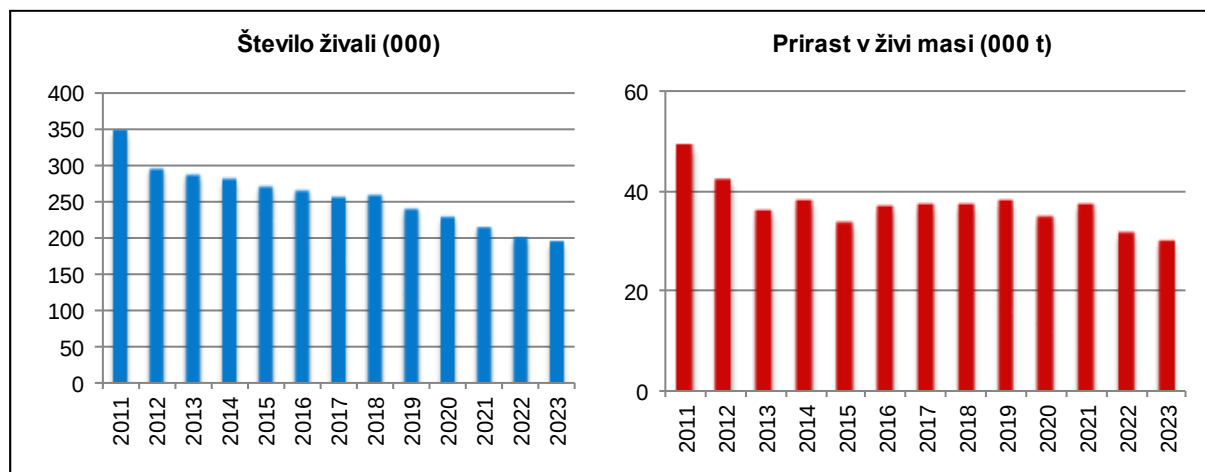
Vzporeden pregled in primerjava statističnih podatkov o staležu živali na 1. december z drugimi podatki (npr. zakol v klavnicah, zunanja trgovina) z vidika posnetka stanja kažeta na neko mero nezanesljivosti, kar uporabnika podatkov lahko napeljuje k napačni razlagi. V preteklosti je sicer padec staleža živali po posameznih kategorijah kazal na nazadovanje panoge, zaostrovanje razmer ipd., kar pa za zadnja leta ne moremo trditi. Uradni statistični podatki temeljijo samo na obstoječi metodologiji, ki je prav gotovo primernejša v državah z večjim staležem in drugačnim organizacijskim sistemom, kot je v Sloveniji. Morda bi bilo bolj primerno spremljati stalež v dveh presečnih datumih in ne le na datum, ki je opredeljen z metodologijo.

Zmanjšanje števila tekačev in prašičev pitancev ob koncu leta 2023 je tako po vsej verjetnosti odraz nadaljevanje zmanjšanja uvoza živih živali (tekačev za nadaljnje pitanje). Še do leta 2020 je Slovenija uvozila preko 80 tisoč tekačev. V letu 2022 je bilo uvoženo že manj kot 70 tisoč, v letu 2023 pa slabih 64 tisoč tekačev, kar je petino manj kot pred tremi leti. Manjši uvoz je posledica manjše ponudbe in oteženega nakupa pujskov v tujini, kar se v nadaljevanju odrazi tudi v manjšem domačem zakolu. Tako lahko trdimo, da ponovni upad staleža ni posledica poslabšanja ekonomskih razmer v prašičereji.

Po pričakovanju se je z upadom uvoza pujskov za pitanje (posledica manjšega števila plemenskih svinj v EU) in manjšega obsega pitovnih živali prirast prašičev v letu 2023 ponovno zmanjšal. V primerjavi z letom prej je manjši za 5 % in je z 30 tisoč tonami najmanjši do zdaj.

Slika 45: Število in prirast prašičev; 2011–2023

Vir: SURS

V letu 2023 je bilo v Sloveniji zaklanih 246 tisoč prašičev, kar je najmanj do zdaj. Razlog za občutno zmanjšanje v letu 2023 sta manjša tako zakol v klavnicah, kot tudi zakol živali izven klavnic (–11 %). Kljub večjemu zakolu prašičev izven klavnic, delež teh ne presega 20 % (2023: 15 %). Od celotnega zakola je bilo v slovenskih klavnicah zaklanih 210 tisoč živali, kar je v primerjavi z letom prej za 8 % manj. Zato je bila manjša tudi skupna masa prašičev, zaklanih v klavnicah, ki je bila v primerjavi z letom 2022 z 18,7 tisoč tonami manjša kar za 12 %. To je pomenilo, da se je povprečna masa klavnih trupov iz 92,7 kg zmanjšala za 4 % na 89,3 kg.

Do leta 2015 se je zakol prašičev zunaj klavnic zmanjševal (leta 2015: 6,9 tisoč t), kar je bila posledica upada števila predvsem manjših rej prašičev. V obdobju 2016–2019 je bila količina mesa prašičev, pridobljenega zunaj klavnic, znova večja, med 8,0 in 9,5 tisoč ton. Po izrazitem zmanjšanju zakola izven klavnic v letu 2020 (6,1 tisoč t), k čemur sta verjetno pripomogla precejšnje povečanje odkupnih cen tržnih prašičev in otežena dobava pujskov za pitanje, se je interes po domačem zakolu v letu 2021 znova povečal (pridobljenih 7,4 tisoč t). Zaradi primanjkljaja živali za pitanje in visokih cen krme v letu 2022 se je zakol izven klavnic znova močno zmanjšal. Pridobljenih je bilo le 5 tisoč t prašičjega mesa, nekoliko več (4,4 tisoč t) pa je bilo pridobljenih tudi v letu 2023.

Ob ponovnem zmanjšanju prirasta prašičev (–5 %) v letu 2023 (30 tisoč ton) se je v primerjavi z letom prej zmanjšala tudi domača prireja prašičjega mesa. Znašala je skromnih 23,5 tisoč ton, kar je 9 % manj kot v letu 2022.

Blagovna menjava, poraba in stopnja samooskrbe – Zunanja trgovina s prašiči in prašičjim mesom še naprej ostaja živahna, saj se je kljub zmanjšanju domače prireje in domačega zakola obseg zunanje trgovine v letu 2023 povečal za 3 % na 87,9 tisoč ton. Medtem ko se je v letu 2023 izvoz prašičjega mesa (23,9 tisoč ton) v primerjavi z letom prej zmanjšal za odstotek, se je uvoz prašičjega mesa povečal za 5 %. Tako se je primanjkljaj v zunanji trgovini s prašičjim mesom znova povečal (+9 %), in sicer z 37 tisoč ton na 40,2 tisoč ton.

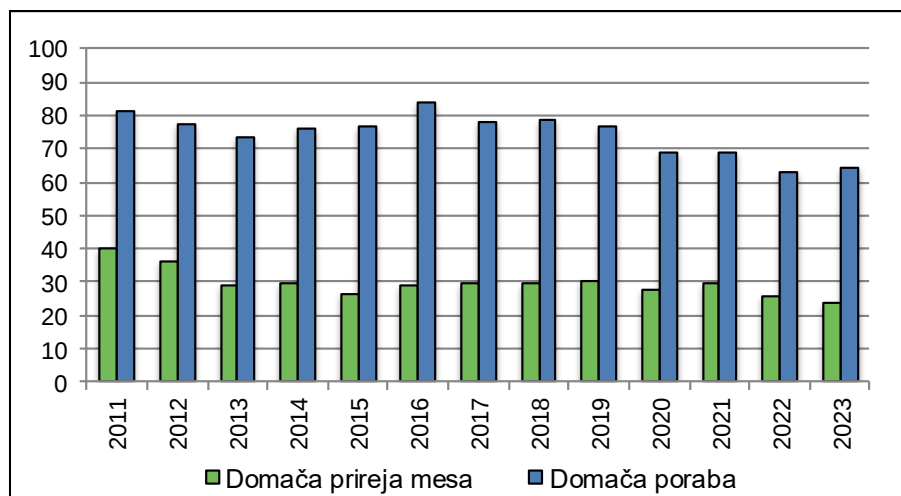
Domača poraba, tj. količina mesa, ki je na voljo za potrošnjo na slovenskem trgu, se je v letu 2023 povečala za odstotek, za slab odstotek pa je bila večja tudi poraba prašičjega mesa na prebivalca. S 30,2 kg porabe na prebivalca je pod povprečjem let 2018–2022 (34 kg).

Slovenija je tradicionalna neto uvoznica prašičjega mesa, saj je domača poraba stalno večja od domače prireje. Neto uvoz se je po vstopu Slovenije v EU ob vse manjši domači prireji precej povečal, s tem pa se je znižala stopnja samooskrbe s prašičjim mesom. Potem ko je

bila leta 2016 najnižja v zgodovini Slovenije (34 %), se samooskrba s prašičjim mesom v letih 2018–2022 giblje okoli 40 %. V letu 2023 se je samooskrba ponovno znižala in znaša slabih 37 %, kar je za dobre 4 odstotne točke manj kot v letu 2022.

Slika 46: Prireja in poraba mesa prašičev (000 t; ekvivalent klavnih polovic); 2011–2023

Vir: SURS, KIS

Uvoz svežega prašičjega mesa v strukturi skupnega uvoza prašičjega mesa, ta je v letu 2023 znašal 64 tisoč ton, z 54,7 tisoč tonami obsega največji delež (85 %). Njegovo povečanje za okoli 7 % v primerjavi z letom prej je kljub manjšemu uvozu izdelkov iz prašičjega mesa (–4 %; 8 tisoč ton) prispevalo k večjemu skupnemu uvozu mesa in izdelkov za dobrih 5 %. Skupni uvoz je bil v primerjavi z letom 2022 večji, vendar le za slabih 5 %, saj je bil uvoz živih živali v letu 2023 manjši za 16 %. Predvsem so to pujski za nadaljnjo rejo. Ker ta v strukturi mase prašičjega mesa obsega manj kot 2 %, ne vpliva opazno na spremembe skupnega uvoza prašičjega mesa. Tri glavne države, od koder Slovenija uvaža tekače so Nizozemska, Nemčija in Avstrija.

Še v letu 2018 je bil izvoz živih prašičev komajda zaznan, nakar mu je sledilo pospešeno povečevanje. V vsega petih letih se je povečal za 40-krat. V letu 2023 je bilo tako izvoženo že preko 20 tisoč živali, domala vse v Avstrijo.

Podrobnejši pregled zunanje trgovine s prašičjim mesom kaže precejšnjo dinamiko uvoza in izvoza iz posameznih držav članic EU. Medtem ko je bil uvoz živih živali v letih 2013–2015 skoncentriran na uvoz pujskov za nadaljnjo rejo iz Avstrije, pozneje pa predvsem iz Nemčije in Nizozemske, se je v obdobju 2015–2023 največ svežega prašičjega mesa (vključno z že soljenim ali v slanici) v Slovenijo uvozilo iz Avstrije (približno tretjina celotnega uvoza prašičjega mesa in izdelkov), Nemčije (v povprečju 17 %), Španije (v povprečju 11 %, leta 2023 pa 27 %), Italije (v povprečju 11 %), Madžarske, Hrvaške, Belgije in Nizozemske.

Nabor držav, iz katerih Slovenija uvozi izdelke iz prašičjega mesa je precej bolj ozek od nabora držav pri uvozu svežega mesa prašičev. Če se iz Hrvaške uvozi manj kot 10 % skupne količine uvoza svežega mesa prašičev, pa se iz te države v zadnjih letih uvozi med 40 in 50 odstotki skupnega uvoza izdelkov iz prašičjega mesa. S približno petino ji sledita Italija in Avstrija, manj kot 10 % delež izdelkov iz mesa prašičev pa je uvožen iz Nemčije in Madžarske.

Po podatkih zunanje trgovine je mogoče sklepati, da so opazne spremembe uvoza prašičjega mesa iz nekaterih držav v posameznih letih po vsej verjetnosti povezane tudi z lastniško strukturo trgovskih verig v Sloveniji in njihovo strategijo dobave (nabavne poti). Tako so opazne spremembe uvoza mesa prašičev iz držav, iz katerih se je na našem trgu pojavila

trgovska veriga oziroma iz katere države prihajajo lastniki, ki so kupili slovenske trgovske verige.

Preglednica 21: Uvoz in izvoz prašičev (t; ekvivalent klavnih polovic); 2019–2023

	Uvoz					Izvoz				
	2019	2020	2021	2022	2023*	2019	2020	2021	2022	2023*
Žive živali	1.862	1.789	1.571	1.545	1.303	203	464	1.103	1.351	1.728
Meso	55.866	50.761	53.100	51.182	54.726	6.842	4.720	6.157	6.589	5.461
Izdelki	8.864	7.455	7.781	8.345	8.021	13.954	13.723	15.492	16.119	16.697
Skupaj (t)	66.592	60.005	62.452	61.072	64.050	20.999	18.908	22.752	24.059	23.887

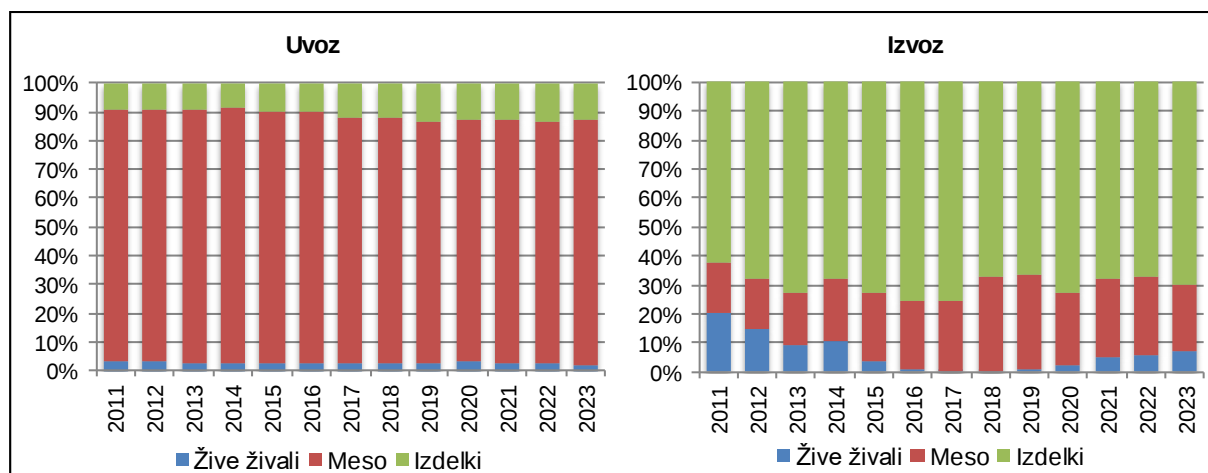
* Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni KIS

Povečevanje izvoza, ki se je začelo po letu 2013, je v letu 2022 doseglo rekordno vrednost. Izvoz prašičev (v ekvivalentu klavnih polovic) je v tem letu znašal 24 tisoč ton, približno toliko oziroma za slab odstotek manj pa je znašal tudi v letu 2023.

V strukturi izvoza ima izvoz izdelkov iz prašičjega mesa največji delež. Po letu 2008, ko je dosegel najnižjo vrednost v samostojni Sloveniji (54 %), se je ob letnih nihanjih povečeval in v posameznih letih znašal tudi 75 %. V okviru izvoza prašičjega mesa in izdelkov je znašala količina izdelkov v letu 2022 okoli 16,7 tisoč ton (70 % skupnega izvoza mesa prašičev), kar je največ do sedaj. Slovenija je v letu 2023 izvozila 5,5 tisoč ton svežega mesa, kar je 23 % skupnega izvoza, medtem ko je izvoz živih živali obsegal 1,3 tisoč ton oziroma 7 % skupnega izvoza.

Slika 47: Struktura uvoza in izvoza prašičev (ekvivalent klavnih polovic); 2011–2023

Vir: SURS, preračuni KIS

Slovenija je po letu 2014 največ prašičjega mesa prek izdelkov izvozila na Balkan (več kot dve tretjini celotnega izvoza), od tega največ na Hrvaško, Kosovo, v Makedonijo, Srbijo in Romunijo. Slovenija največ svežega prašičjega mesa izvozi na Hrvaško (preko 20 %), v Severno Makedonijo in na Kosovo (preko 10 %), v Srbijo (okoli 10 %), krepí pa se tudi izvoz v Bosno. Izvoz na Slovaško, v Avstrijo in v Italijo se je zmanjšal, opazno pa se je povečal izvoz v Nemčijo.

Cene, stroški in osnovni ekonomski kazalci – Cene prašičev se v Sloveniji oblikujejo pod močnim vplivom cen na evropskem trgu, ki med leti ciklično zelo nihajo. Po precejšnjem povišanju cen v letu 2019, na katero so imeli precejšen vpliv širjenje afriške prašičje kuge in s

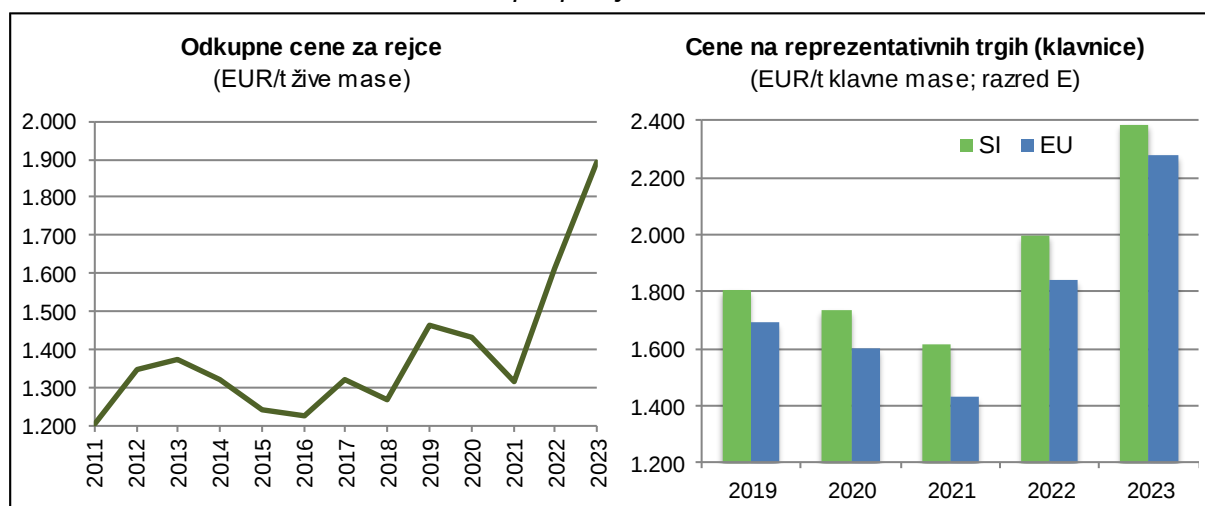

tem povezane omejitve, je po podatkih SURS sledilo v letih 2020 in 2021 znižanje cen klavnih prašičev (brez plemenskih), v letu 2022 pa je znova sledil cenovni preobrat.

V letu 2023 se je trend porasta cen nadaljeval. Najbolj so porasle cene pujskov za nadaljnjo rejo (ti. tekači), in sicer za 43 %, ter cene v kategoriji težkih prašičev (+28 %). Cene prašičkov do 25 kg oziroma ti. odojkov, pri katerih so cene v porastu že vse od leta 2017, so se zvišale za 22 %. Pri pitovnih prašičih so se cene zvišale v povprečju za 17 %.

Gibanje cen pitanih prašičev je najpogostejše odvisno predvsem od gibanja cen krme in/ali cen pujskov. Vendar pa je za leta 2019–2022 značilno, da je izrazit dvig cen posledica pomanjkanja svinjine na azijskih trgih (pojav afriške prašičje kuge), kar je povzročilo precejšnjo razliko med ponudbo in povpraševanjem na svetovnem trgu s prašičjim mesom. Neobičajne razmere so bile tudi v letu 2021, ko odkupne cene niso, kot je običajno, sledile povišanju cen krme, kar je bila verjetno posledica v preobratu med ponudbo in povpraševanjem. To se je na trgu EU odrazilo v zmanjšanju staleža plemenskih živali in posledično v manjšem številu tekačev. Odkupne cene so porastu stroškov sledile z zamikom, kar se kaže v močnem odboju odkupnih cen v letih 2022 in 2023. K temu odboju pa je pripomoglo tudi vnovično pomanjkanje prašičjega mesa na trgu.

Slika 48: Odkupne cene pitanih prašičev za zakol v Sloveniji in primerjava tržnih cen s povprečjem EU

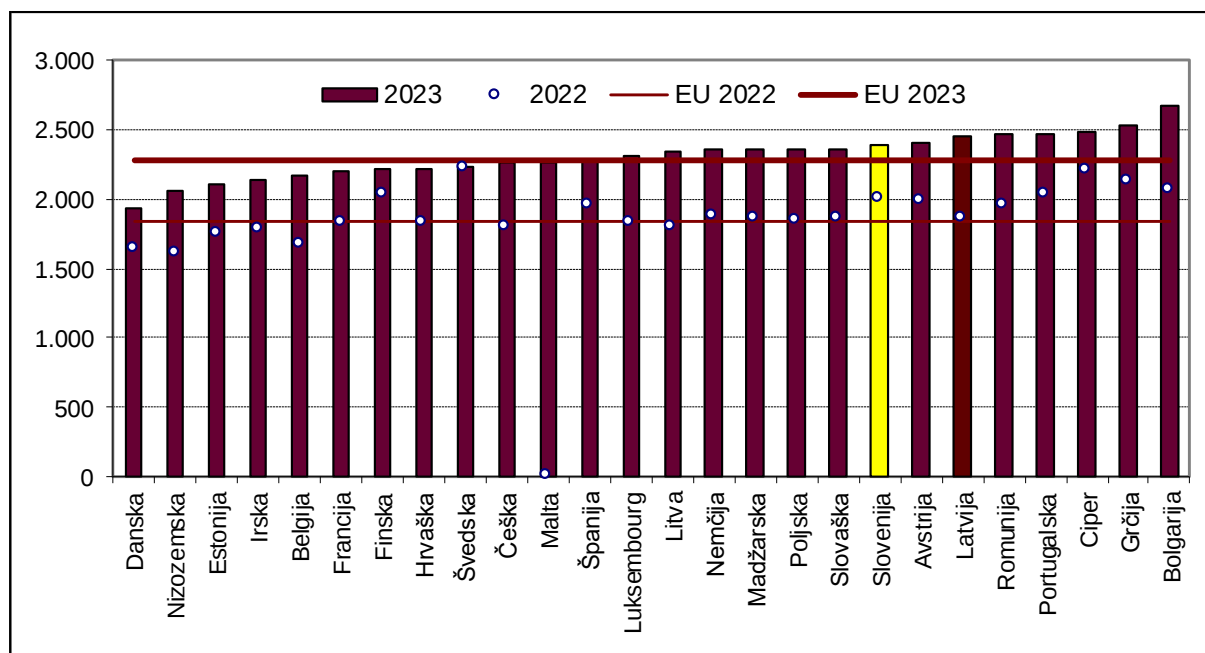

Vir: SURS, Evropska komisija, preračuni KIS

Zelo podobno kot statistični podatki kažejo tudi podatki TIS (ARSKTRP). Po podatkih o povprečni ceni v reprezentativnih klavnicah za kakovostni razred E (v klavni masi) se je povprečna cena pitanih prašičev leta 2023 v primerjavi s predhodnim letom zvišala za 19 %. Bolj kot na slovenskem trgu pa so se v povprečju zvišale tudi cene prašičjega mesa v EU (+24 %).

Slika 49: Tržne cene prašičev (razred E) po državah EU v letih 2022 in 2023

Vir: Evropska komisija

V Sloveniji se je delež prašičjega mesa kakovostnega razreda S po letu 2018 opazno povečal in v zadnjih letih znaša v povprečju skoraj tri četrtine vseh ocenjenih klavnih trupov prašičev. To kaže, da so reje v zaostrenih razmerah na trgu s prašičjim mesom morale ohranjati konkurenčnost tudi z zagotavljanjem primerne kakovosti in tako z višjimi doseženimi cenami. Pregled podatkov TIS kaže, da so bile cene prašičjega mesa kakovostnega razreda S v letu 2023 povprečju za okoli 8 % višje od cen za meso kakovostnega razreda E. V preteklosti je bilo to razmerje širše, manjšanje razlike v ceni med razredoma pa je tudi eden izmed pokazateljev pomanjkanja prašičjega mesa.

Slovenija se je po vstopu v EU postopoma premaknila iz skupine držav z visokimi cenami prašičev v skupino držav članic z najnižjimi cenami. Po letu 2014 se je znova premaknila v zgornjo polovico, kar je bila posledica manjšega znižanja cen na domačem trgu kot v EU. Tako se Slovenija že nekaj let zapored uvršča v prvo tretjino držav z najvišjo odkupno ceno. Ta je bila pri nas v letu 2023 za okoli 5 % nad povprečjem EU. Višjo ceno od Slovenije so imele Latvija, Romunija, Portugalska in le nekoliko Avstrija ter Grčija, Bolgarija in Ciper, kjer pa prašičereja ni pomembnejša živinorejska panoga.

Slovenski odkupovalci prašičjega mesa se za določanje odkupnih cen prašičev že vrsto let ravna po gibanju cen na sosednjem avstrijskem trgu. Do leta 2014 so bile povprečne cene prašičev kakovostnega razreda E v Sloveniji nižje kot v Avstriji, od leta 2014 pa so višje. V letih 2015–2021 so bile cene v Sloveniji v povprečju višje od cen v Avstriji za okoli 4 %. Po letu 2022, ko so bile cene od avstrijskih višje za slab odstotek, je sledil rahel preobrat. Tako so bile v povprečju cene pitovnih prašičev v Sloveniji za odstotek nižje od povprečnih cen v Avstriji.

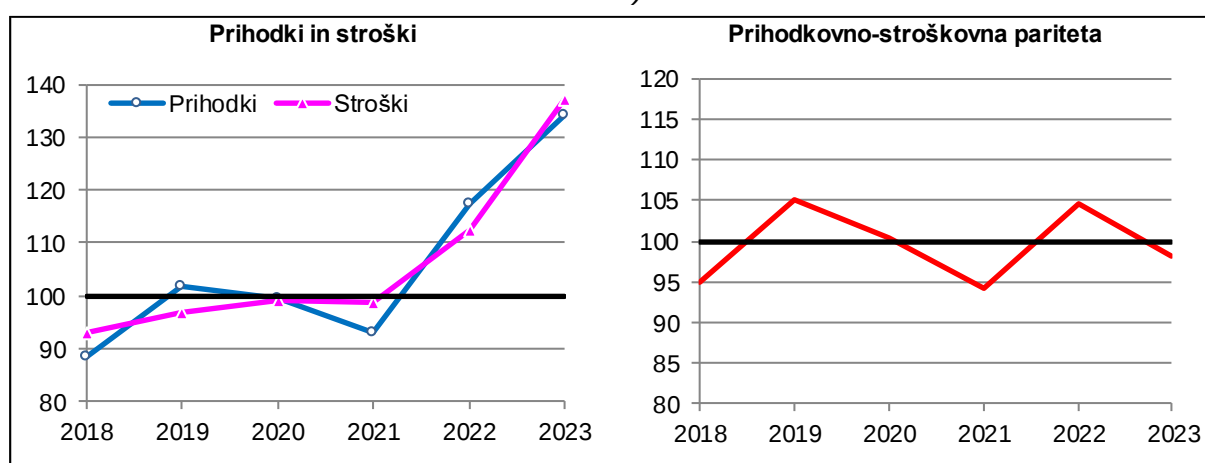
Kmetijska politika za trg prašičjega mesa ne predvideva proizvodno vezanih neposrednih plačil. Ukrepi neposrednih podpor rejcem so uporabljeni le izjemoma za blažitev poslabšanja ekonomskega položaja. Prek kmetijskih zemljišč so se za rejce začele izvajati intervencije iz programskega obdobja SKP 2023–2027. Pridelovalci so bili deležni ukinitve plačilnih pravic, namesto katerih so na podlagi oddane zbirne vloge, upravičeni do osnovne dohodkovne podpore za trajnostnost (ODPT), ki se dodeli za vse upravičene hektare (načrtovani znesek 184,20 EUR/ha) ter dopolnilne dohodkovne podpore za trajnostnost (DPDPT; načrtovani

znesek 27,38 EUR/ha), ki se dodeli za prvih 8,2 ha površin, ob izpolnjevanju zahtevanih pogojev. Poleg neposrednih plačil so bili leta 2023 deležni tudi podpor na podlagi Uredbe o ukrepu dobrobit živali iz PRP. Od leta 2007 so rejci upravičeni tudi do sofinanciranja zavarovanja živali za primer bolezni. Stopnja sofinanciranja zavarovanja živali je bila v letu 2020 30 %, od leta 2021 do sredine leta 2023 je bila višja (55 %). Od 1. julija 2023 je stopnja sofinanciranja 60 %. Rejci prašičev so lahko pred spremembo sistema obračunavanja trošarine za gorivo v letu 2023 uveljavljali tudi vračilo dela trošarine za gorivo, porabljeno v kmetijstvu (70 %). Z letom 2023 je gorivo za prašičerejce zmanjšano za celotni trošarinski del v ceni dizelskega goriva.

Po več kot desetletju splošno slabega ekonomskega položaja prašičerejcev so bile razmere v obdobju let 2019–2023 bolj ali manj ugodne.

Slika 50: Osnovni ekonomski kazalniki pri pitanju prašičev (indeks; povprečje 2018–2023 = 100)

Vir: Modelne kalkulacije KIS

Rast stroškov v prašičereji se je nadaljevala tudi v letu 2023. Skupni stroški reje prašičev so se pri kombiniranem načinu reje glede na leto 2022 povečali za 18 %, za 22 % pa so bili večji v rejah, v katerih prašiče pitajo s kupljeno krmo. K povečanju stroškov reje je najizraziteje prispeval porast stroškov vhlavljenih pujskov, dela, krme in amortizacije.

Krma, ki je ob pujskih za vhlavljanje najpomembnejši strošek pri pitanju prašičev, se je v povprečju podražila za okoli 2 % pri kombiniranem načinu reje oziroma za 8 % pri pitanju s kupljeno krmo. Višji kot leta 2022 je tudi strošek dela in kapitala (+11 %), medtem ko se je strošek amortizacije zaradi umirjanja razmer na področju gradenj in opreme v letu 2023 zvišal precej manj kot v letu pred tem, in sicer za 4 %.

Po občutnem porastu vrednosti proizvodnje v letu 2022 se je ta v letu 2023 ponovno povečala, vendar je intenzivnost povečanja kompenziralo zmanjšanje vrednosti gnoja kot stranskega proizvoda. Manj intenzivno povečanje vrednosti proizvodnje od povečanja stroškov prireje je povzročilo poslabšanje prihodkovno-stroškovne paritete. Ta je bila leta 2023 pri kombiniranem načinu reje za 3 %, pri načinu s kupljeno krmo pa 2 %, pod ravno povprečja obdobja 2018–2022. Kljub temu lahko za prašičerejce, kateri so ob pomanjkanju pujskov uspešno ohranjali raven prireje, trdimo, da je bilo leto 2023 ugodno.

3.2.1 Število prašičev

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
PRAŠIČI, skupaj	347.310	296.097	288.350	281.319	271.385	265.744	257.241	259.125	240.138	229.483	215.713	202.148	196.139	97,0
Pujski do 20 kg	81.593	65.975	67.488	63.590	59.498	57.534	58.657	58.006	51.334	50.446	41.854	46.943	42.622	90,8
Mladi prašiči 20–50 kg	69.713	58.927	63.254	55.835	52.006	50.757	46.854	52.984	49.417	43.956	40.211	31.155	33.430	107,3
Prašiči v pitanju nad 50 kg	166.160	146.806	133.828	140.226	138.727	137.328	130.419	128.788	122.089	118.733	118.956	110.203	106.646	96,8
- 50–80 kg	47.350	50.326	41.221	42.454	39.247	35.723	33.733	36.251	30.814	30.767	29.903	31.822	25.945	81,5
- 80–110 kg	48.624	36.732	35.682	35.687	36.572	39.751	37.863	37.147	37.992	32.976	34.478	31.368	28.518	90,9
- 110 kg in več	70.186	59.748	56.925	62.085	62.908	61.854	58.823	55.390	53.283	54.990	54.575	47.013	52.183	111,0
Plemenski prašiči nad 50 kg	29.844	24.389	23.780	21.668	21.154	20.125	21.311	19.347	17.298	16.348	14.692	13.847	13.441	97,1
- Merjasci	1.131	954	863	868	855	891	842	694	748	699	515	488	408	83,6
- Nebreje mladice	3.204	3.175	2.769	2.243	2.153	2.079	2.294	2.164	1.955	1.924	1.666	1.317	1.463	111,1
- Breje mladice	3.206	2.694	2.808	2.147	2.260	2.009	2.347	2.108	1.687	2.018	1.540	1.357	1.723	127,0
- Plemenske svinje, od tega:	22.303	17.566	17.340	16.410	15.886	15.146	15.828	14.381	12.908	11.707	10.971	10.685	9.847	92,2
<i>nebreje plemenske svinje</i>	8.739	7.278	7.084	6.872	6.430	6.084	6.010	5.886	5.258	4.361	4.453	4.026	3.700	91,9
<i>breje plemenske svinje</i>	13.564	10.288	10.256	9.538	9.456	9.062	9.818	8.495	7.650	7.346	6.518	6.659	6.147	92,3

Vir: SURS

3.2.2 Bilanca števila prašičev

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Število na začetku leta	395.593	347.310	296.097	288.350	281.318	271.385	265.744	257.241	259.124	240.137	229.483	215.713	202.147	93,7
Skoteno	415.457	336.465	312.796	312.382	277.855	282.162	278.553	286.618	275.673	254.896	283.541	243.867	237.730	97,5
Uvoz	63.636	71.012	69.671	76.089	65.827	84.981	81.280	86.236	83.224	79.731	71.616	69.317	63.823	92,1
Izvoz	36.692	22.886	19.621	25.400	12.427	1.952	80	506	2.440	5.571	13.357	16.443	20.410	124,1
Skupno število zaklanih prašičev	420.074	382.876	323.026	323.008	298.739	327.148	325.944	325.495	331.537	297.700	311.225	268.891	245.680	91,4
Pogin	70.610	52.928	47.567	47.095	42.449	43.684	42.312	44.970	43.907	42.010	44.345	41.415	41.471	100,1
Število na koncu leta	347.310	296.097	288.350	281.318	271.385	265.744	257.241	259.124	240.137	229.483	215.713	202.147	196.139	97,0

* Začasni podatki.

Vir: SURS

3.2.3 Prirast prašičev in prireja mesa (000 t)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
DOMAČA PRIREJA														
Prirast prašičev (živa masa)	49,2	42,3	36,1	38,1	33,6	36,8	37,2	37,3	38,1	34,8	37,4	31,7	30,1	95,0
Domača prireja mesa (klavna masa)	40,2	36,0	29,0	29,6	26,4	28,9	29,6	29,5	30,5	27,6	29,6	25,9	24,9	96,1
SKUPNA PRIREJA														
Število zaklanih prašičev (000)	420,1	382,9	323,0	323,0	298,7	327,1	325,9	325,5	331,5	297,7	311,2	269,6	255,1	94,6
Povprečna klavna masa (kg/glavo)	92,8	93,0	91,0	91,9	91,4	93,8	96,3	96,2	97,1	97,1	96,4	97,2	95,1	97,9
Vse pridobljeno meso (klavna masa)	39,0	35,6	29,4	29,7	27,3	30,7	31,4	31,3	32,2	28,9	30,0	26,2	24,3	92,6
Zakol v klavnicah (klavna masa)	23,0	21,0	19,0	20,2	20,4	22,7	21,9	22,3	23,7	22,8	22,6	21,2	18,7	88,4
- delež od vsega pridobljenega mesa (%)	58,9	59,1	64,5	68,0	74,6	73,9	69,7	71,3	73,6	78,8	75,3	80,9	77,2	95,5
Zakol izven klavnic (klavna masa)	16,0	14,6	10,4	9,5	6,9	8,0	9,5	9,0	8,5	6,1	7,4	5,0	5,5	110,4

* Začasni podatki.

Vir: SURS

3.2.4 Bilanca proizvodnje in porabe mesa prašičev (t, ekvivalent klavne mase)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Domača prireja mesa	40.188	36.012	28.999	29.567	26.394	28.902	29.535	29.474	30.541	27.576	29.532	25.905	23.525	90,8
Uvoz živih živali (klavna masa)	1.766	1.674	1.520	1.666	1.500	1.969	1.866	1.868	1.862	1.789	1.571	1.545	1.303	84,3
Izvoz živih živali (klavna masa)	2.954	2.086	1.120	1.533	594	171	2	42	203	464	1.103	1.351	1.728	128,0
Vse pridobljeno meso	39.000	35.600	29.400	29.700	27.300	30.700	31.400	31.300	32.200	28.900	30.000	26.100	23.100	88,5
Začetne zaloge mesa in izdelkov	875	611	1.325	1.500	1.806	2.129	2.384	2.558	3.263	3.057	2.992	3.180	2.860	89,9
Uvoz mesa in izdelkov	53.612	54.735	55.239	59.465	64.886	69.493	64.527	68.521	64.730	58.216	60.882	59.526	62.747	105,4
- I. stopnja predelave (meso)	48.408	49.570	49.988	54.162	58.204	62.233	56.738	59.827	55.866	50.761	53.100	51.182	54.726	106,9
- II. stopnja predelave (izdelki)	5.204	5.165	5.252	5.303	6.682	7.260	7.789	8.695	8.864	7.455	7.781	8.345	8.021	96,1
Izvoz mesa in izdelkov	11.690	12.144	11.283	12.956	15.494	15.929	18.024	20.761	20.796	18.443	21.649	22.708	22.158	97,6
- I. stopnja predelave (meso)	2.539	2.470	2.288	3.083	3.818	3.772	4.458	6.855	6.842	4.720	6.157	6.589	5.461	82,9
- II. stopnja predelave (izdelki)	9.151	9.675	8.995	9.873	11.676	12.158	13.567	13.907	13.954	13.723	15.492	16.119	16.697	103,6
Končne zaloge mesa in izdelkov	611	1.325	1.500	1.806	2.129	2.384	2.558	3.263	3.057	2.992	3.180	2.860	2.579	90,2
Domača poraba	81.186	77.477	73.181	75.903	76.369	84.008	77.729	78.355	76.340	68.738	69.045	63.238	63.970	101,2
Razpoložljiva količina za prehrano na prebivalca (kg)	39,6	37,7	35,5	36,8	37,0	40,7	37,6	37,9	36,5	32,7	32,8	30,0	30,2	100,6
Stopnja samooskrbe (%)	49,5	46,5	39,6	39,0	34,6	34,4	38,0	37,6	40,0	40,1	42,8	41,0	36,8	
Povprečje EU														
Poraba na prebivalca (kg)**	34,4	33,5	33,1	33,7	34,3	34,0	34,0	34,5	33,1	32,2	33,1	31,8	30,0	
Stopnja samooskrbe (%)**	115,5	115,6	116,1	114,5	115,6	118,5	117,4	117,5	121,4	126,1	124,8	121,1	121,7	

* Začasni podatki. ** V letu 2023 je bila serija podatkov za prikazano obdobje popravljena in ne vključuje podatkov za Združeno kraljestvo.

Vir: SURS, KIS, Evropska komisija

3.2.5 Zakol prašičev v klavnicah po kategorijah

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
ŠTEVILO														
Prašiči, skupaj	273.904	252.512	227.856	238.871	239.309	257.747	245.377	249.816	259.759	245.502	244.867	228.751	209.925	91,8
Prašički	20.876	21.248	19.332	19.110	18.071	19.962	20.198	22.006	21.760	17.442	21.000	20.576	21.126	102,7
Pitani prašiči	251.101	229.457	207.003	218.150	218.649	234.624	221.527	224.738	234.606	224.868	220.307	205.068	186.274	90,8
Plemenski prašiči	1.613	1.513	1.115	1.273	2.314	2.876	3.324	2.821	3.135	2.919	3.303	2.976	2.372	79,7
Mladi pitani merjasci	314	294	406	338	275	285	328	251	258	273	257	131	153	116,8
MASA TRUPOV (t)														
Prašiči, skupaj	22.954	21.033	18.953	20.208	20.371	22.686	21.885	22.310	23.705	22.766	22.593	21.199	18.742	88,4
Prašički	363	386	356	350	335	369	366	403	407	327	390	382	388	101,5
Pitani prašiči	22.361	20.446	18.433	19.667	19.690	21.867	20.997	21.464	22.839	22.031	21.725	20.366	17.989	88,3
Plemenski prašiči	208	180	135	167	326	430	498	426	441	388	459	442	354	80,1
Mladi pitani merjasci	22	21	29	24	20	20	23	18	18	20	18	9	11	119,3
POVPREČNA MASA (kg)														
Prašiči, skupaj	83,8	83,3	83,2	84,6	85,1	88,0	89,2	89,3	91,3	92,7	92,3	92,7	89,3	96,3
Prašički	17,4	18,2	18,4	18,3	18,6	18,5	18,1	18,3	18,7	18,8	18,6	18,6	18,4	98,9
Pitani prašiči	89,1	89,1	89,0	90,2	90,1	93,2	94,8	95,5	97,4	98,0	98,6	99,3	96,6	97,2
Plemenski prašiči	129,0	119,1	121,1	131,3	140,7	149,5	149,9	150,9	140,7	132,9	139,1	148,5	149,3	100,5
Mladi pitani merjasci	71,6	71,1	71,8	70,9	71,0	70,4	69,7	70,7	71,3	71,5	71,0	70,1	71,6	102,1

Vir: SURS

3.2.6 Cene prašičev (EUR/t)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
PRAŠIČI ZA ZAKOL (živa masa)														
Prašički do 25 kg	1.670,9	1.996,2	1.965,4	1.977,4	1.890,1	1.963,0	1.759,4	1.789,2	1.833,7	1.914,1	2.099,8	2.169,7	2.656,0	122,4
Pitani prašiči 25–150 kg	1.204,2	1.348,4	1.372,2	1.317,2	1.240,2	1.223,4	1.321,8	1.265,0	1.460,4	1.431,0	1.313,7	1.610,5	1.889,8	117,3
Lahki pitani prašiči 25–50 kg	1.782,5	2.067,4	2.060,1	1.945,8	1.855,7	1.677,5	2.122,0	2.104,8	1.937,4	1.867,6	1.776,7	2.059,7	2.435,7	118,3
Pitani prašiči 50–150 kg	1.199,5	1.337,5	1.365,2	1.311,5	1.234,2	1.217,9	1.317,2	1.259,7	1.456,3	1.427,7	1.309,6	1.609,3	1.888,4	117,3
Težki prašiči nad 150 kg	772,2	804,6	923,2	890,5	913,3	861,3	935,0	1.062,2	983,7	952,4	968,8	984,7	1.256,6	127,6
PRAŠIČI ZA NADALJNJO REJO														
Prašički in pujski za pitanje	1.949,2	2.301,6	2.472,2	2.368,3	2.212,0	2.298,0	2.470,0	2.328,9	2.486,6	2.616,4	2.360,3	2.622,2	3.749,0	143,0
CENE KLAVNIH PRAŠIČEV NA REPREZENTATIVNIH TRGIH (klavna masa; razred E)														
Slovenija	1.510,3	1.683,8	1.696,2	1.634,3	1.548,8	1.562,3	1.680,2	1.560,0	1.808,1	1.737,0	1.616,2	1.999,1	2.386,7	119,4
EU	1.531,9	1.705,2	1.754,8	1.566,0	1.395,8	1.459,6	1.607,1	1.420,4	1.690,7	1.601,4	1.429,9	1.841,3	2.277,0	123,7

Vir: SURS, ARSKTRP, Evropska komisija, preračuni KIS

3.3 Perutninsko meso

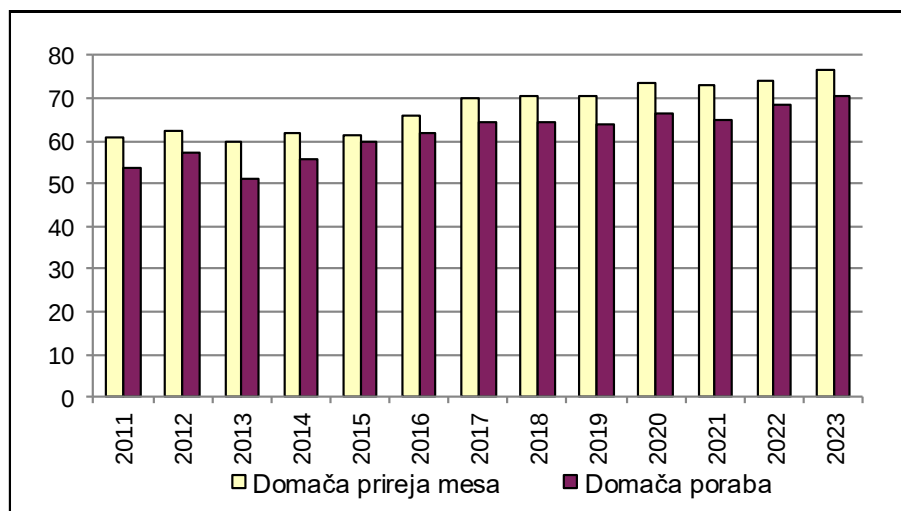
Obseg prireje in stalež živali – Prireja perutninskega mesa v Sloveniji je v zadnjem desetletju dosegala okoli 8 % skupne vrednosti kmetijstva, v letu 2023 pa je prispevek prireje znašal kar 8,8 %. Tudi v okviru živinorejske proizvodnje, kjer v zadnjem desetletju predstavlja okoli 18 %, se je povečal in sicer na dobrih 18,4 %.

V letu 2023 je bila izvedena zadnja raziskava strukture kmetijskih gospodarstev. Podrobni podatki še niso na voljo, zato bodo obravnavani v prihodnjih poročilih. Proces koncentracije se nadaljuje tudi v perutninarstvu. Po podatkih popisa kmetijstva v letu 2020 je perutnino redilo 27.006 KMG, kar je več kot polovica manj (–54 %) kot leta 2000. Ta KMG so skupaj redila nekaj več kot 7 milijonov kljunov, kar je za 5 % več kot leta 2000. Leta 2020 so v povprečju redili 261 kljunov perutnine na KMG, kar pomeni, da se je njihovo število v primerjavi z letom 2020 več kot podvojilo. V obravnavanem obdobju se je povečalo edino število rejcev v največjem velikostnem razredu (nad 50 tisoč kljunov). Ti rejci so leta 2000 redili slabo četrtno celotne jate (24 %), leta 2020 pa že skoraj polovico (47 %).

Potem, ko je prirast perutnine v zadnjih letih večkrat dosegal rekordne vrednosti, se je trend rasti prireje mesa perutnine nadaljeval tudi v letu 2023. Znašal je 105 tisoč t, kar je za 2 % več kot v predhodnem letu 2022. Za 3 % se je povečala tudi domača prireja perutninskega mesa, ki je v letu 2023 v klavni masi znašala 76,6 tisoč ton.

K večjemu prirastu perutnine sta najbolj prispevala večji zakol pitovnih piščancev (+2 %) in zakol puranov (slabih 9 %). V strukturi zakola v klavnicah pitani piščanci že od leta 2012 k skupni masi prispevajo več kot 90 %, v letu 2023 91,3 %. V tem obdobju se je delež puranov v skupni masi ustalil med 7 in 8 %. Zakol odraslih kokoši prispeva k skupni masi v zakolu okoli odstotek.

Slika 51: Prireja in poraba perutninskega mesa (000 t; ekvivalent klavne mase); 2011–2023

Vir: SURS, KIS

Blagovna menjava, poraba in stopnja samooskrbe – V zadnjem desetletju se domača poraba perutninskega mesa kljub občasnim nihanjem stalno povečuje. Po rekordnih 68,4 tisoč ton v letu 2022 je v letu 2023 sledilo ponovno povečanje na nove rekordne vrednosti. Tako je domača poraba prvič v samostojni Sloveniji presegla 70 tisoč ton (70,4 tisoč t). Razpoložljiva količina za prehrano perutninskega mesa na prebivalca je v letu 2023 znašala dobrih 33 kg

(+2 %). Pri tem pa se stopnja samooskrbe s perutninskim mesom ni veliko spremenila in je tako kot v letu 2022 znašala skoraj 109 %.

Slovenija ostaja neto izvoznica perutnine. Po močnem zmanjšanju leta 2015 (s 6,3 tisoč t na 2,1 tisoč t) se je presežek zunanje trgovine s perutninskim mesom znova povečeval. Večletni trend naraščanja blagovne menjave se je v letih 2019–2020 umiril in je v povprečju znašal okoli 6.500 ton. Po letu 2021, ko se je presežek izvoza nad uvozom znova povečal in je znašal 8,3 tisoč ton, se je ponovno ustalil na okoli 6 tisoč ton. Tudi v letu 2023 se je izvoz perutnine povečal, in sicer za 9 %. Povečal se je tudi uvoz perutnine, po do zdaj znanih podatkih za slabih 8 %.

Preglednica 22: Uvoz in izvoz perutnine (t; ekvivalent mesa); 2019–2023

	Uvoz					Izvoz				
	2019	2020	2021	2022	2023*	2019	2020	2021	2022	2023*
Žive živali	990	1.295	1.051	1.231	343	1.131	1.058	1.106	1.241	1.218
Meso	22.853	20.589	21.704	25.157	28.012	26.001	24.186	26.737	26.329	28.742
Izdelki	3.065	3.238	3.774	3.945	4.299	6.577	6.272	7.066	8.160	9.126
Skupaj	26.908	25.122	26.529	30.334	32.654	33.709	31.516	34.908	35.730	39.086

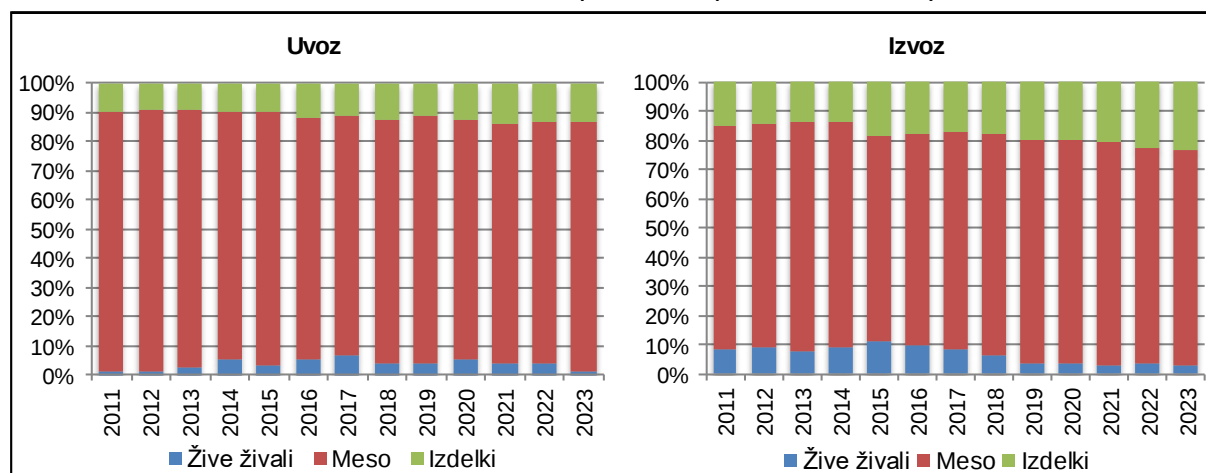
* Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni KIS

Na večji izvoz perutnine je tudi v letu 2023 vplival predvsem večji izvoz izdelkov (+10 %), medtem ko je bil količinsko nepomemben izvoz živih živali manjši za 2 %. V okviru izvoza mesa in izdelkov se je izvoz svežega mesa za 9 %, izvoz izdelkov pa za 12 %. V izvozu perutnine še naprej prednjači izvoz mesa (leta 2023: 74 %), izvoz izdelkov pa je v letu 2022 imel 23-odstotni delež skupnega izvoza.

Največ mesa in izdelkov iz piščančjega mesa je bilo v obdobju 2015–2023 izvoženo v Avstrijo, v povprečju 27 % od skupnega izvoza mesa in izdelkov. Z manj kot petino sledi izvoz na Hrvaško, pomembna izvozna partnerja pa sta tudi Severna Makedonija in Kosovo. K večjemu uvozu perutnine v letu 2022 je največ prispeval večji uvoz svežega mesa (+11 %), za 9 % pa je bilo tudi več uvoza izdelkov iz piščančjega mesa. Uvoz živih živali se je v letu 2023 iz 1,2 tisoč ton zmanjšal na vsega 340 ton (–72 %). Slednji ima v skupnem uvozu tako le dober odstotni delež, medtem ko je pri uvozu daleč najpomembnejša kategorija uvoz mesa (leta 2023: 86 %).

Slika 52: Struktura uvoza in izvoza perutnine (ekvivalent mesa); 2011–2023

Vir: SURS, preračuni KIS

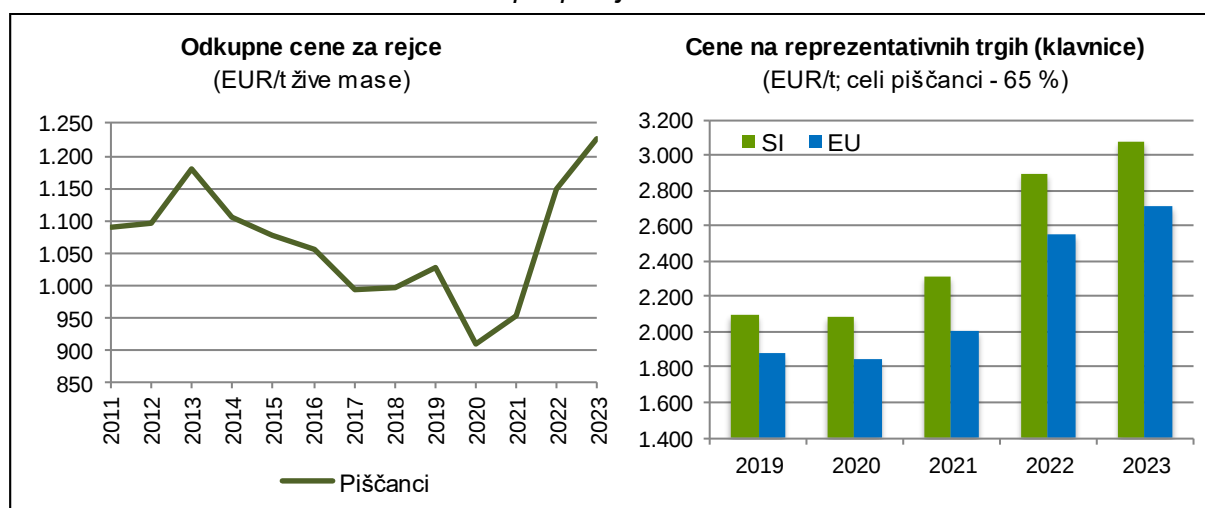
Cene, stroški in osnovni ekonomski kazalci – Zaradi vpetosti na mednarodni trg, velikega obsega zunanje trgovine in odvisnosti od nabave večine surovin na tujih trgih se odkupne cene perutnine pri nas gibajo podobno kot v EU.

Po podatkih reprezentativnih klavnic (tržna poročila TIS) se je cena zaklanih piščancev (tj. 65 % piščancev) v letu 2023 tretjič zapored zvišala. V primerjavi z letom prej je bila višja za 6 % in na podobni ravni kot zvišanje povprečne cene EU.

Nenavadno gibanje odkupnih cen piščancev, pa tudi puranov, za zadnja leta prikazujejo statistični podatki. Po navajanju SURS so se odkupne cene perutnine za zakol v letih 2017–2019 le malo spreminjale. V letu 2020 je zabeležen občuten padec (–11 % glede na leto 2019) odkupnih cen za pitovne piščance, ki ga TIS ni zaznal, čeprav je glavnina zajema poročanja s strani odkupovalcev pri obeh podatkovnih zbirkah enaka.

Statistični podatki za leto 2023 kažejo 7-odstotno povišanje odkupnih cen piščancev, kar pa tokrat ne odstopa od podatkov TIS.

Slika 53: Odkupne cene piščancev za zakol v Sloveniji in primerjava tržnih cen piščancev s povprečjem EU

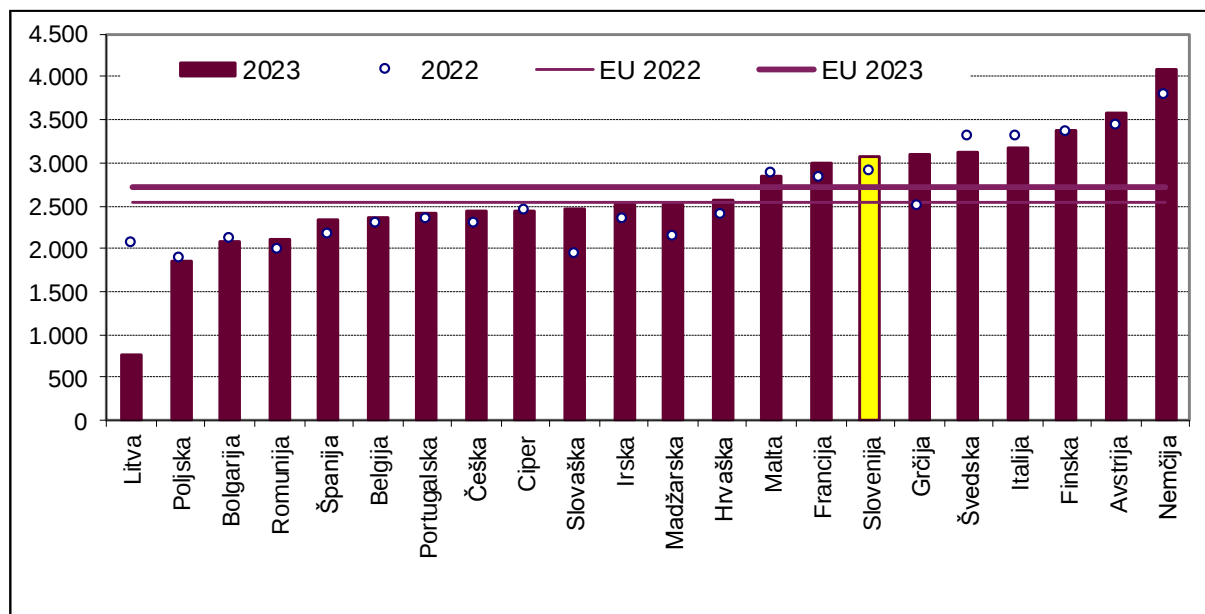

Vir: SURS, Evropska komisija, preračuni KIS

Nenavadno je tudi poročanje o odkupnih cenah za pitane purane v kategoriji perutnina za zakol (žive živali), ob vseh znanih dejstvih o porastu cen na vseh stroškovnih mestih prireje in predelovalno-prodajnih segmentih perutninske verige. Po podatkih statistike so cene pitovnih puranov v letu 2022 ostale na ravni let 2019–2021, v letu 2023 pa je sledil izrazit porast cene (+36 %). Na agregatni ravni so se po podatkih statistike odkupne cene perutnine za rejce zvišale za 9 %. V kategoriji perutnina za nadaljnjo rejo so se cene enodnevnih piščancev za nesnice zvišale za 16 %, za podoben odstotek pa tudi cene jarkic. Cene enodnevnih piščancev za pitanje so se drugo leto zapored zvišale za 9 %.

Slika 54: Tržne cene piščancev (65 %) po državah EU; 2022 in 2023

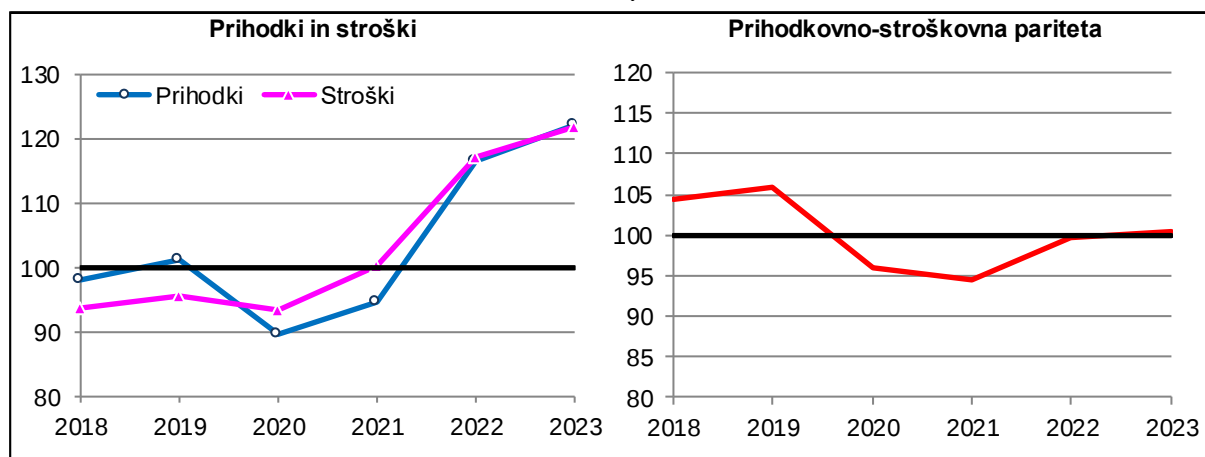
Vir: Evropska komisija

Slovenija je glede na raven cen piščancev vse od leta 2014 (razen v letu 2016) v sredini držav članic EU (katere poročajo), v letu 2022 pa se je po razpoložljivih podatkih Evropske komisije pomaknila v zgornjo tretjino držav z najvišjo tržno ceno celih piščancev, kjer je ostala tudi v letu 2023.

Zaradi načina proizvodnje in velikega deleža, ki ga ima v strukturi stroškov krma, spremembe odkupnih cen perutnine praviloma sledijo spremembam cen krme. V zadnjih dveh letih k ohranjanju visokih stroškov reje pomembno prispevajo tudi cene energentov, kar je dodatno vplivalo tako na porast cen valilnih jajc in dan starih piščancev, kot tudi na cene pitovnih kategorij perutnine.

V povprečju se je strošek krme za pitane piščance po modelnih ocenah povečal manj intenzivno kot v letu 2022 in je bil v letu 2023 večji le za 3 %. Večji so bili tudi strošek vhlavljenih piščančkov (+9 %), strošek amortizacije (+4 %) ter strošek dela in kapitala (+13 %, od tega delo slabih 10 %).

Slika 55: Osnovni ekonomski kazalniki pri pitanju piščancev (indeks; povprečje 2018–2022 = 100)

Vir: Modelne kalkulacije KIS

Drugič revidirani statistični podatki o odkupnih cenah pitovnih piščancev za leti 2020 in 2021 kažejo na manjše znižanje povprečnih cen od prvotno izkazanih popravkov, kar je izboljšalo oceno dohodkovnega položaja prireje perutninskega mesa za leti 2020 in 2021, prikazano v poročilu za leto 2021. Kljub popravkom smo na KIS do podatkov o cenah pitovnih piščancev zadržani in menimo, da je treba prikazane ekonomske rezultate pri reji pitovnih piščancev obravnavati z določeno mero zadržka.

Ne glede na omenjeno za leto 2023 lahko ocenjujemo, da so odkupne cene sledile porastu stroškov, kar je prispevalo k ohranitvi ugodnih razmer za prirejo piščančjega mesa.

3.3.1 Prirast perutnine in prireja mesa (000 t)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Prirast perutnine (živa masa)	82,2	83,7	80,8	84,0	82,5	89,9	96,2	96,9	98,1	102,2	101,1	103,0	105,1	102,0
Domača prireja mesa (klavna masa)	60,9	62,2	59,7	61,8	61,3	66,0	70,0	70,7	70,8	73,3	72,8	74,2	76,6	103,2
Vse pridobljeno meso (klavna masa)	59,2	60,3	58,2	60,5	59,4	64,7	69,3	69,7	70,6	73,6	72,8	74,2	75,7	102,0
Zakol v klavnicah (klavna masa)	58,3	58,7	57,1	59,8	58,8	64,0	68,7	69,2	70,0	72,9	72,2	73,7	75,3	102,2
- delež od vsega pridobljenega mesa (%)	98,5	97,3	98,1	98,8	98,9	98,9	99,1	99,2	99,2	99,1	99,2	99,3	99,4	100,1
Zakol zunaj klavnice	0,9	1,6	1,1	0,7	0,6	0,7	0,6	0,5	0,6	0,7	0,6	0,5	0,4	82,7

* Začasni podatki.

Vir: SURS

3.3.2 Bilanca proizvodnje in porabe mesa perutnine (t, klavna masa)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Domača prireja mesa	60.977	62.338	59.832	61.961	61.409	66.058	70.228	70.774	70.741	73.363	72.854	74.210	76.575	103,2
Uvoz živih živali (klavna masa)	194	189	499	1.078	747	1.346	1.738	1.029	990	1.295	1.051	1.231	343	27,9
Izvoz živih živali (klavna masa)	1.970	2.227	2.131	2.539	2.756	2.703	2.666	2.103	1.131	1.058	1.106	1.241	1.218	98,2
Vse pridobljeno meso	59.200	60.300	58.200	60.500	59.400	64.700	69.300	69.700	70.600	73.600	72.800	74.200	75.700	102,0
Začetne zaloge mesa in izdelkov	1.291	1.401	1.034	1.369	1.401	1.125	1.138	1.099	869	814	1.567	863	1.263	146,3
Uvoz mesa in izdelkov	16.858	18.920	18.823	19.776	22.384	22.960	23.220	26.091	25.918	23.827	25.478	29.103	32.311	111,0
I. stopnja predelave (meso)	15.234	17.212	17.011	17.698	20.061	20.117	20.418	22.678	22.853	20.589	21.704	25.157	28.012	111,3
II. stopnja predelave (izdelki)	1.624	1.708	1.811	2.078	2.323	2.843	2.803	3.412	3.065	3.238	3.774	3.945	4.299	109,0
Izvoz mesa in izdelkov	22.142	22.542	25.703	24.603	22.484	25.745	28.344	31.382	32.577	30.458	33.803	34.490	37.868	109,8
I. stopnja predelave (meso)	18.484	19.043	21.907	20.854	17.813	20.668	23.098	25.475	26.001	24.186	26.737	26.329	28.742	109,2
II. stopnja predelave (izdelki)	3.658	3.499	3.796	3.749	4.671	5.076	5.246	5.906	6.577	6.272	7.066	8.160	9.126	111,8
Končne zaloge mesa in izdelkov	1.401	1.034	1.369	1.401	1.125	1.138	1.099	869	814	1.567	863	1.263	1.008	79,9
Domača poraba	53.806	57.045	50.985	55.641	59.576	61.903	64.215	64.639	63.995	66.216	65.179	68.413	70.397	102,9
Razpoložljiva količina za prehrano na prebivalca (kg)	26,2	27,7	24,8	27,0	28,9	30,0	31,1	31,2	30,6	31,5	30,9	32,4	33,2	102,3
Stopnja samooskrbe (%)	113,3	109,3	117,4	111,4	103,1	106,7	109,4	109,5	110,5	110,8	111,8	108,5	108,8	
Povprečje EU														
Poraba na prebivalca (kg)**	19,7	20,4	20,4	21,1	21,8	22,5	22,4	23,3	23,4	23,7	23,4	23,3	23,8	
Stopnja samooskrbe (%)**	109,5	108,8	108,6	109,3	110,1	111,4	112,3	112,7	113,9	113,6	112,1	109,5	108,0	

* Začasni podatki. ** V letu 2023 je bila serija podatkov za prikazano obdobje popravljena in ne vključuje podatkov za Združeno kraljestvo.

Vir: SURS, KIS, Evropska komisija

3.3.3 Zakol perutnine v klavnicah

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
ŠTEVILO (000)														
Perutnina, skupaj	31.843	32.041	32.316	33.594	33.322	35.986	38.500	38.238	38.841	40.137	39.610	41.386	42.269	102,1
Pitani piščanci	31.016	31.377	31.579	32.949	32.662	35.275	37.811	37.579	37.987	39.348	38.801	40.551	41.446	102,2
Odrasle kokoši	333	260	348	265	243	297	254	201	338	280	314	365	312	85,3
Purani	495	404	388	380	417	415	435	458	516	509	495	470	511	108,7
MASA TRUPOV (t)														
Perutnina, skupaj	58.284	58.661	57.088	59.798	58.761	64.006	68.663	69.168	70.004	72.943	72.205	73.661	75.254	102,2
Pitani piščanci	51.816	53.224	51.794	54.933	53.618	58.572	63.046	63.479	63.444	66.359	65.760	67.504	68.741	101,8
Odrasle kokoši	1.087	731	985	706	637	785	729	536	789	685	842	933	920	98,6
Purani	5.382	4.706	4.310	4.160	4.506	4.649	4.888	5.153	5.772	5.899	5.602	5.224	5.594	107,1
POVPREČNA MASA (kg)														
Perutnina, skupaj	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	100,0
Pitani piščanci	1,7	1,7	1,6	1,7	1,6	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	100,0
Odrasle kokoši	3,3	2,8	2,8	2,7	2,6	2,7	2,9	2,7	2,3	2,5	2,7	2,6	3,0	115,7
Purani	10,9	11,7	11,1	11,0	10,8	11,2	11,2	11,3	11,2	11,6	11,3	11,1	11,0	98,5

Vir: SURS

3.3.4 Cene perutnine

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
PERUTNINA ZA ZAKOL (EUR/t žive mase)														
Pitani piščanci	1.089,2	1.096,5	1.180,9	1.105,8	1.076,5	1.057,0	994,5	996,7	1.028,0	908,3	954,3	1.150,1	1.227,0	106,7
PERUTNINA ZA NADALJNJO REJO (EUR/000)														
Enodnevni piščanci (vsi)	500,7	512,3	504,0	498,0	499,0	457,0	z	z	z	z	z	z	z	
Enodnevni piščanci za pitanje	499,0	511,0	501,3	494,9	496,1	z	z	z	z	z	z	z	z	
Enodnevni piščanci za nesnice	599,2	597,4	683,6	675,5	639,8	z	z	z	z	z	z	z	z	
Jarkice (EUR/kg)	3.053,4	3.111,8	3.292,3	3.282,2	3.321,8	z	3.358,1	3.238,7	3.330,9	z	z	z	z	
CENE PIŠČANCEV NA REPREZENTATIVNIH TRGIH (EUR/t klavne mase; 65 % piščanci)														
Slovenija	2.003,2	2.023,4	2.080,1	2.004,4	1.990,6	1.938,7	1.924,4	2.119,5	2.100,4	2.079,3	2.311,4	2.892,4	3.071,3	106,2
EU	1.870,4	1.919,3	1.949,4	1.910,5	1.868,7	1.782,5	1.864,9	1.896,6	1.883,4	1.839,0	1.998,5	2.551,3	2.713,8	106,4

z – zaupno.

Vir: SURS, ARSKTRP, Evropska komisija, preračuni KIS

3.4 Ovčje in kozje meso

Obseg prireje in stalež živali – V letu 2023 je prireja mesa drobnice k vrednosti kmetijske proizvodnje prispevala malo manj kot odstotek (0,8 %), k vrednosti živinorejske proizvodnje pa slaba dva odstotka (1,7 %).

V letu 2023 je bila izvedena zadnja raziskava strukture kmetijskih gospodarstev. Podrobni podatki še niso na voljo, zato bodo obravnavani v prihodnjih poročilih. Po podatkih popisa kmetijstva 2020 se je število gospodarstev z drobnico v primerjavi z letom 2000 zmanjšalo za 8 %. Pri tem se je število KMG z ovci povečalo (+14 %), število KMG s kozami pa zmanjšalo (–29 %). Skupno število drobnice se je v obravnavanem obdobju povečalo za 13 %. Pri ovcah se je povprečno število živali na KMG v obdobju 2000–2020 povečalo z 22,2 na 22,8 živali, pri kozah pa s 6,2 na 8,1 živali na KMG.

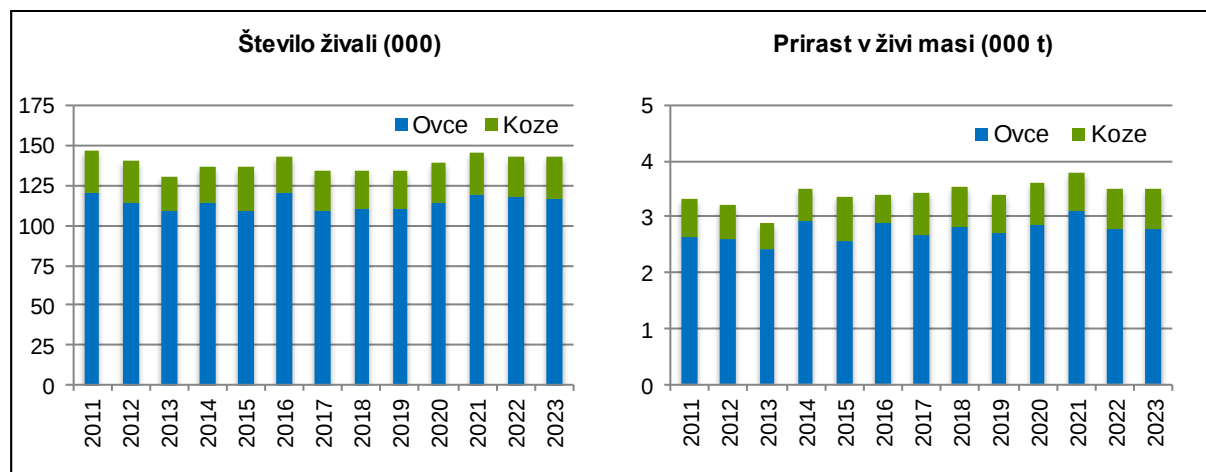
Podatki rednih letnih statističnih raziskav o številu živali kažejo, da je bilo število drobnice ob koncu leta 2023 enako kot v letu 2022 in slabe 3 % več od povprečja obdobja 2018–2022. Od 143 tisoč živali je bilo 116,3 tisoč ovac in 26,8 tisoč koz. Medtem ko je bilo število ovac v primerjavi z enakim obdobjem leta 2022 manjše za odstotek, se je število koz povečalo za 3 %.

Število plemenske drobnice se je po letu 2019 povečevalo. Tako od leta 2021 število plemenskih živali presega 100 tisoč plemenskih ženskih živali (2023: 101,3 tisoč). Med temi je bilo konec leta 2023 82,7 tisoč plemenskih ovac, kar je za dober odstotek manj kot v letu prej. Število plemenskih koz pa se je povečalo za 2 % na 18,6 tisoč živali. Ob tem je zadnja leta konstantno v reji tudi okoli 7 tisoč plemenskih moških živali (5 tisoč ovnov in 2 tisoč kozlov).

Za prirejo mleka drobnice je bilo v letu 2023 skupno namenjenih 12,2 tisoč živali, od tega 6,8 tisoč mlečnih ovac, kar je odstotek manj kot leta 2022. Medtem je bilo mlečnih koz manj kar za 21 % (2023: 5,4 tisoč živali).

Tako se je po večletni rasti števila mlečnih ovac in koz število teh v letu 2023 zmanjšalo za 11 %. Razlog zmanjšanja je verjetno prekategorizacija koz za prirejo mleka v kože za prirejo mesa v manjših, manj specializiranih rejah. Prekategorizacija je odgovor na pomanjkanje primerne krme (suša v letu 2022) za mlečno prirejo in nezmožnost nadomestitve izpada krme z dokupom (manj kakovostna voluminozna krma v ponudbi, visoke cene krmil). Posledično s pomanjkanjem krme je padec prireje kozjega mleka pričakovan in prekategorizacija živali v kategorijo, ki prehransko ni zahtevna, tudi logična.

Slika 56: Število drobnice in prirast; 2010–2022

Vir: SURS

Enako kot stalež drobnice je v letu 2023 ostal nespremenjen tudi njen prirast. Ta je v živi masi znašal 3,5 tisoč ton. V strukturi skupnega prirasta drobnice prispevajo ovce okoli 80 %.

Domača prireja mesa drobnice je v letih 2022 in 2023 znašala 1,7 tisoč ton. Od leta 2013 se je zakol drobnice v klavnicah povečeval. V zadnjih letih se giblje med 8 in 11 % (leta 2023: 10 %). Tako se še vedno največ mesa drobnice pridobi iz zakola zunaj klavnic, v povprečju zadnjih let okoli 91 %. Število živali v zakolu je bilo v letu 2023 podobno kot v letu prej, so pa bile živali lažje, zaradi česar je bila masa pridobljenega mesa v klavnicah za dobre 3 % manjša.

Blagovna menjava, poraba in stopnja samooskrbe – Ob enaki domači prireji mesa drobnice kot v letu 2022 se je domača razpoložljiva količina mesa drobnice za prehrano na prebivalca zmanjšala za dober odstotek, kar je pomenilo porabo 0,84 kg mesa drobnice na prebivalca (v ekvivalentu klavnih trupov).

Razlog za, sicer majhno, spremembo porabe je zmanjšanje uvoza mesa in izdelkov drobnice. Obseg zunanje trgovine z drobnico je sicer v primerjavi z drugimi živalskimi proizvodi skromen. Po precejšnjem zmanjšanju zunanjetrgovinskega obsega leta 2011 se je ta z leti močno povečeval vse do leta 2016, ko je znašal že skoraj 441 ton. V obdobju 2017–2020 se je obseg zmanjšal z 235 ton, kolikor je znašal leta 2017, na 96 ton v letu 2020, v letu 2021 pa se je znova povečal na 143 ton. Na podobni ravni (148 ton) je bil tudi v letu 2022, v letu 2023 pa je sledilo 10-odstotno zmanjšanje na 133 ton.

Že leta obseg zunanje trgovine z drobnico sloni na uvozu mesa in izdelkov, ki v obsegu zunanje trgovine z drobnico tudi prevladujejo. Uvoz mesa in izdelkov se je v obdobju 2017–2020 zmanjšal z 209 ton, kolikor je znašal leta 2017, na 88 ton v letu 2020. Naslednji dve leti se je gibal med 120 in 130 ton, v letu 2023 pa je znašal 104 ton.

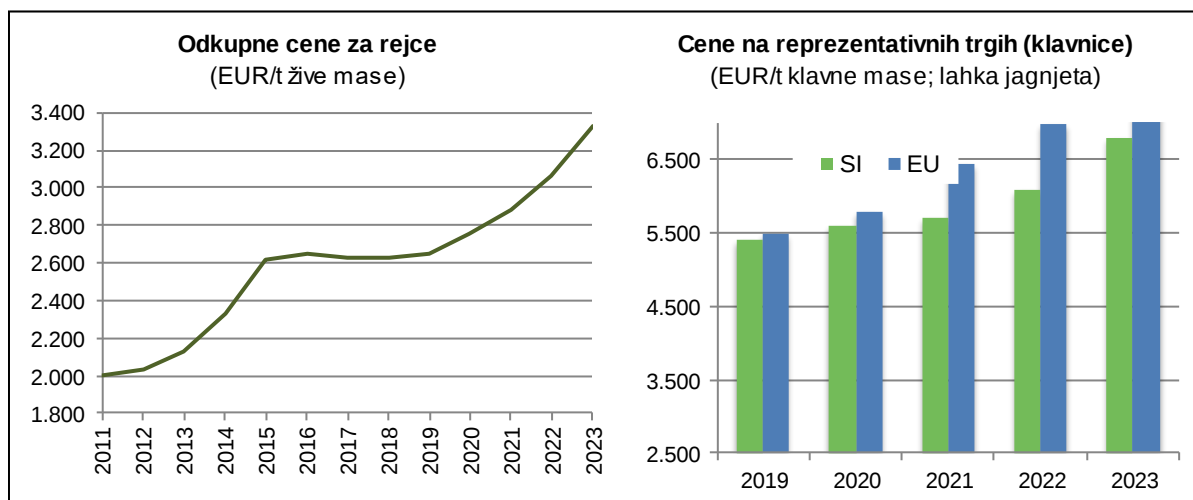
Po ustavitvi večletnega zniževanja stopnje samooskrbe z mesom drobnice v letu 2017, se je stopnja samooskrbe v zadnjih letih polagoma zviševala. V letu 2023 je dosegala skoraj 96 %, kar je za slabe 2 odstotne točke nad povprečjem let 2018–2022.

Cene, stroški in osnovni ekonomski kazalci – Po trendu zviševanja odkupnih cen jagnjet v obdobju 2011–2016 so bile cene do leta 2019 dokaj stabilne. V zadnjih letih so se cene zviševale. Po statističnih podatkih so se odkupne cene jagnjet (žive živali) v letu 2023 ponovno zvišale na rekordno raven in so bile v primerjavi z letom 2022 za slabih 9 % višje. Na zvišanje povprečne odkupne cene, kar za 11 %, kažejo tudi podatki o tržnih cenah jagnjet na reprezentativnem trgu (v klavni masi), ki so neposredno primerljive s cenami lahkih jagnjet v drugih državah članicah EU. Potem, ko so se dve leti zapored cene v EU v povprečju zvišale opazno intenzivneje kot na domačem trgu, je bila rast cen jagnjet v Sloveniji intenzivnejša od evropskega povprečja (+7 %). Takšna nasprotujoča si gibanja kažejo na lokalno oblikovanje cen in na njihovo gibanje razmere na trgih EU nimajo pomembnega vpliva.

Povprečne cene lahkih jagnjet v EU, za katere so reprezentativni predvsem trgi sredozemskih držav ter vzhodne Evrope in Balkana, so se v letu 2023 zvišale za 7 %. Razlika med povprečno ceno EU za lahka jagnjeta in ceno lahkih jagnjet v Sloveniji se je v zadnjem desetletju, še zlasti pa v zadnjih petih letih, zmanjševala, v letih 2021 in 2022 pa znova povečala. Še leta 2013 je znašala 41 %, v letih 2017–2020 pa je bilo le za okoli 2 % razlike. V letih 2021 in 2022 se je cena lahkih jagnjet v EU povišala bolj, kot se je v Sloveniji, in je bila tako višja v povprečju za dobrih 13 %. V letu 2023 se je razkorak med cenami ponovno nekoliko zmanjšal, tako da je bila povprečna cena lahkih jagnjet v EU za slabo desetino višja od cene v Sloveniji.

Slika 57: Odkupne cene jagnjet za zakol v Sloveniji in primerjava tržnih cen lahkih jagnjet s povprečjem v EU

Vir: SURS, Evropska komisija, preračuni KIS

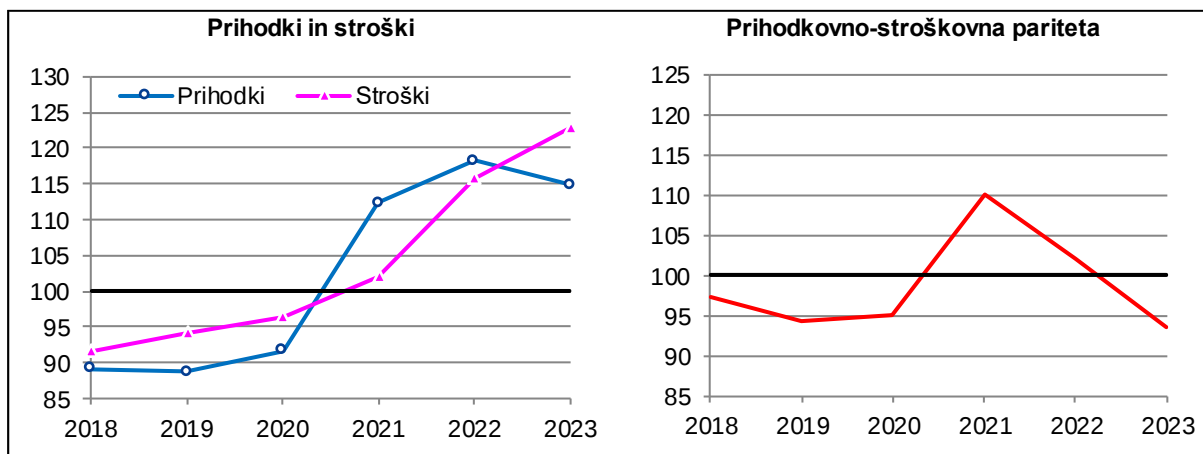
V zadnjih letih se cena jagnjet v Sloveniji giblje med spodnjo in srednjo tretjino držav članic EU. Med državami članicami, katere redno poročajo o cenah jagnjet na svojem trgu, je imelo v letu 2023 nižjo povprečno ceno od Slovenije 7 držav, medtem ko med državami, v katerih se tržijo lahka jagnjeta, sta le dve državi (Italija in Romunija) imeli nižjo ceno od Slovenije.

Z letom 2021 je bilo uvedeno PVP za rejo drobnice, tej podpori je bilo namenjeno do 1,4 % ovojnice za neposredna plačila. Do plačila so upravičena KMG, ki redijo vsaj 14 ovc in/ali koz, starejših od enega leta, oziroma ovc in/ali koz, ki so že jagnjile ali jarile, oziroma ovnov/kozlov, starejših od enega leta. Vrednost PVP za leto 2023 je znašala 18,5 EUR na plemensko žival.

Prek kmetijskih zemljišč so se za rejce začele izvajati intervencije iz programskega obdobja SKP 2023–2027. Pridelovalci so bili deležni ukinitve plačilnih pravic, namesto katerih so na podlagi oddane zbirne vloge, upravičeni do osnovne dohodkovne podpore za trajnostnost (ODPT), ki se dodeli za vse upravičene hektare (načrtovani znesek 184,20 EUR/ha) ter dopolnilne dohodkovne podpore za trajnostnost (DPDPT; načrtovani znesek 27,38 EUR/ha), ki se dodeli za prvih 8,2 ha površin, ob izpolnjevanju zahtevanih pogojev. V letu 2023 so bili rejci deležni tudi podpor na podlagi Uredbe o ukrepu dobrobit živali iz PRP. Podobno kot v drugih živinorejskih dejavnostih so rejci od leta 2007 upravičeni do regresa za zavarovanje živali za primer bolezni. Stopnja sofinanciranja zavarovanja živali je bila od leta 2019 30-odstotna, v letih 2021, 2022 in do sredine 2023 je bila višja (55 %), od 1. julija 2023 dalje pa se je odstotek sofinanciranja povečal na 60 %. Rejci drobnice so lahko pred spremembo sistema obračunavanja trošarine za gorivo v letu 2023 uveljavljali tudi pravico do vračila dela trošarine za gorivo, porabljeno v kmetijstvu, ki od leta 2009 znaša 70 %. Z letom 2023 je gorivo za rejce drobnice zmanjšano za celotni trošarinski del v ceni dizelskega goriva.

Slika 58: Osnovni ekonomski kazalniki pri reji jagnjet (indeks; povprečje 2018–2022 = 100)

Vir: Modelne kalkulacije KIS

Tudi v letu 2023 se je rast stroškov nadaljevala. Stroški blaga in storitev so bili v primerjavi z letom prej višji za 6 %, od tega živina za slabih 9 % in krma za slabih 6 %. Višji so bili tudi strošek dela ter kapitala za 11 % ter amortizacija 4 %. Tako so bili skupni stroški prireje višji za 8 %.

Kljub porastu odkupnih cen jagnjet je skupna vrednost proizvodnje v letu 2023 ostala na ravni leta prej, k čemur sta prispevala zmanjšanje vrednosti stranskega proizvoda in vrednost subvencij.

Prihodkovno-stroškovno razmerje pri reji jagnjet se je v letih 2016–2019 slabšalo, trend slabšanja pa se je v letu 2020 ustavil. V letu 2021 se je prihodkovno-stroškovno razmerje izjemno izboljšalo, predvsem zaradi uvedbe PVP za plemenske živali, ki je skupni znesek subvencij več kot podvojil (izboljšanje razmer se izkazuje že brez upoštevanja PVP), delno pa tudi zaradi zvišanja odkupnih cen jagnjet.

V letu 2023 hitrejši porast stroškov ob nespremenjeni vrednosti proizvodnje pomeni poslabšanje prihodkovno-stroškovnega razmerja. Razmere za rejo drobnice so bile pod ravno petletnega povprečja 2018–2022, vendar ker sila ugodno leto 2021 pomembno pripomore k dvigu ravni povprečja, lahko leto 2023 ocenjujemo kot povprečno.

Uradni statistični podatki na področju odkupnih cen so za drobnico pomanjkljivi. Pri oceni ekonomskega stanja reje drobnice na podlagi modelnih kalkulacij se upoštevajo samo podatki uradnega odkupa jagnjet (zakol v klavnicah), pri čemer je zajeta le slaba desetina prodanih/zrejenih živali. Na podlagi drugih informacij o ponudbi in trženju jagnjet pa ocenjujemo, da so cene pri rejcih, ki jih dosežejo mimo uradnega odkupa na kmetiji, realno lahko precej višje (v letu 2023 tudi za četrtino, pred tem pa v zadnjih letih v razponu med 10–20 %), s tem pa je višja tudi ocenjena vrednost proizvodnje.

3.4.1 Število drobnice

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
DROBNICA, skupaj	146.621	140.503	130.019	135.931	136.365	142.250	133.978	134.542	134.617	139.414	144.951	143.151	143.147	100,0
Plemenske ovce in koze	100.610	94.099	88.093	93.150	93.649	96.132	95.970	94.303	93.750	95.652	100.626	102.026	101.328	99,3
- mlečna plemenska drobnica	9.599	9.119	8.212	9.566	9.813	8.740	10.216	10.885	11.377	11.696	12.425	13.776	12.219	88,7
- druga plemenska drobnica	91.011	84.980	79.881	83.584	83.836	87.392	85.754	83.418	82.373	83.956	88.201	88.250	89.109	101,0
Jagnjeta, kozlički, mlade ovce in koze	37.303	37.659	34.305	35.187	34.797	36.907	30.446	31.550	32.328	36.955	37.181	33.744	34.775	103,1
Jalove ovce in koze*	1.825	2.296	2.070	1.503	1.809	2.218	1.002	2.074	1.835					
Ovni in kozli	6.883	6.452	5.551	6.091	6.110	6.993	6.560	6.615	6.704	6.807	7.144	7.381	7.044	95,4
OVCE, skupaj	119.976	114.152	108.779	113.648	109.406	119.845	108.761	109.832	110.259	113.734	119.267	117.196	116.323	99,3
Plemenske ovce	81.525	77.288	73.424	77.970	75.204	81.470	77.903	76.493	75.859	77.276	82.478	83.834	82.748	98,7
- mlečne ovce	5.021	4.763	4.035	4.641	3.927	4.610	5.322	5.006	4.987	4.964	5.617	6.855	6.769	98,7
- druge ovce	76.504	72.525	69.389	73.329	71.277	76.860	72.581	71.487	70.872	72.312	76.861	76.979	75.979	98,7
Jagnjeta in mlade ovce	32.380	30.901	29.806	30.239	28.745	31.469	25.855	27.359	28.731	31.748	31.808	28.219	28.822	102,1
Jalove ovce	1.233	1.495	1.536	953	1.141	1.646	686	1.357	1.127					
Ovni	4.838	4.470	4.013	4.486	4.316	5.260	4.317	4.623	4.542	4.710	4.981	5.143	4.753	92,4
KOZE, skupaj	26.645	26.351	21.240	22.283	26.959	22.405	25.217	24.710	24.358	25.680	25.684	25.955	26.824	103,3
Plemenske koze	19.085	16.811	14.669	15.180	18.445	14.662	18.067	17.810	17.891	18.376	18.148	18.192	18.580	102,1
- mlečne koze	4.578	4.356	4.177	4.925	5.886	4.130	4.894	5.879	6.390	6.732	6.808	6.921	5.450	78,7
- druge koze	14.507	12.455	10.492	10.255	12.559	10.532	13.173	11.931	11.501	11.644	11.340	11.271	13.130	116,5
Kozlički in mlade koze	4.923	6.758	4.499	4.948	6.052	5.438	4.591	4.191	3.597	5.207	5.373	5.525	5.953	107,7
Jalove koze	592	801	534	550	668	572	316	717	708					
Kozli	2.045	1.982	1.538	1.605	1.794	1.733	2.243	1.992	2.162	2.097	2.163	2.238	2.291	102,4

* Z letom 2020 so jalove živali upoštevane znotraj posameznih kategorij plemenskih živali.

Vir: SURS

3.4.2 Prirast drobnice in prireja mesa (000 t)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
DROBNICA, skupaj														
Prirast drobnice (živa masa)	3,33	3,21	2,90	3,51	3,36	3,40	3,43	3,54	3,38	3,59	3,80	3,50	3,50	100,0
Domača prireja mesa (klavna masa)	1,89	1,76	1,61	1,62	1,67	1,64	1,72	1,81	1,70	1,75	1,80	1,70	1,70	100,0
Vse pridobljeno meso (klavna masa)	1,89	1,75	1,60	1,62	1,66	1,64	1,72	1,81	1,70	1,75	1,80	1,70	1,70	100,0
Zakol v klavnicah (klavna masa)	0,12	0,12	0,09	0,11	0,12	0,13	0,15	0,17	0,17	0,13	0,15	0,17	0,16	96,8
- delež od vsega pridobljenega mesa (%)	6,3	6,6	5,8	7,1	7,2	8,0	8,8	9,3	9,9	7,6	8,6	10,0	9,6	96,8
OVCE														
Prirast ovc (živa masa)	2,65	2,62	2,42	2,91	2,57	2,91	2,68	2,81	2,71	2,86	3,10	2,80	2,80	100,0
Domača prireja mesa (klavna masa)	1,54	1,41	1,31	1,33	1,36	1,31	1,42	1,44	1,37	1,40	1,40	1,40	1,40	100,0
Vse pridobljeno meso (klavna masa)	1,54	1,41	1,31	1,34	1,36	1,31	1,42	1,44	1,37	1,40	1,40	1,40	1,40	100,0
KOZE														
Prirast koz (živa masa)	0,68	0,59	0,48	0,60	0,78	0,49	0,76	0,72	0,68	0,73	0,70	0,70	0,70	100,0
Domača prireja mesa (klavna masa)	0,35	0,35	0,30	0,29	0,31	0,33	0,30	0,37	0,34	0,36	0,40	0,30	0,30	100,0
Vse pridobljeno meso (klavna masa)	0,35	0,35	0,29	0,29	0,31	0,33	0,30	0,37	0,34	0,36	0,40	0,30	0,30	100,0

* Začasni podatki.

Vir: SURS

3.4.3 Bilanca proizvodnje in porabe mesa drobnice (t, klavna masa)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Domača prireja mesa	1.890	1.762	1.608	1.622	1.666	1.640	1.720	1.811	1.703	1.750	1.800	1.700	1.700	100,0
Uvoz živih živali (klavna masa)	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Izvoz živih živali (klavna masa)	2	10	4	4	2	0	0	2	0	0	0	0	0	
Vse pridobljeno meso	1.888	1.752	1.604	1.624	1.664	1.640	1.720	1.809	1.703	1.750	1.800	1.700	1.700	100,0
Začetne zaloge mesa in izdelkov	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Uvoz mesa in izdelkov	31	40	88	240	296	404	209	165	137	88	129	122	103,6	84,9
Izvoz mesa in izdelkov	8	13	7	8	9	37	26	14	9	8	14	26	30	113,7
Končne zaloge mesa in izdelkov	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Domača poraba	1.911	1.778	1.686	1.856	1.951	2.007	1.902	1.960	1.831	1.831	1.916	1.796	1.774	98,8
Razpoložljiva količina za prehrano na prebivalca (kg)	0,93	0,86	0,82	0,90	0,95	0,97	0,92	0,95	0,88	0,87	0,91	0,85	0,84	98,2
Stopnja samooskrbe (%)	98,9	99,0	95,4	87,4	85,4	81,7	90,4	92,4	93,0	95,6	94,0	94,7	95,8	
Povprečje EU														
Poraba na prebivalca (kg)**	1,4	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,39	1,37	1,31	1,30	1,34	1,35	
Stopnja samooskrbe (%)**	79,1	83,9	85,5	86,1	86,3	88,9	91,0	89,9	93,1	94,1	95,5	91,1	89,1	

* Začasni podatki. ** V letu 2023 je bila serija podatkov za prikazano obdobje popravljena in ne vključuje podatkov za Združeno kraljestvo.

Vir: SURS, KIS, Evropska komisija

3.4.4 Cene drobnice za zakol

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
EUR/t žive mase														
Jagnjeta (vsa)*	1.997,7	2.033,7	2.127,4	2.332,9	2.612,7	2.646,3	2.625,2	2.622,5	2.652,2	2.759,1	2.878,5	3.059,9	3.323,1	108,6
Sesna jagnjeta	1.983,0	2.142,9	2.209,2	2.320,0	2.656,1	z	z	z	z					
Pitana jagnjeta	2.005,0	1.994,4	2.085,8	2.335,3	2.610,7	2.645,8	z	z	z					
Ovce	753,4	792,0	720,5	822,1	1.139,1	1.055,1	1.109,9	1.117,0	1.005,2	1.081,3	1.124,5	1.116,5	1.239,4	111,0
CENE LAHKIH JAGNJET NA REPREZENTATIVNIH TRGIH (EUR/t klavne mase)														
Slovenija	4.027,5	4.040,2	4.173,2	4.817,5	5.467,7	5.373,7	5.364,9	5.389,3	5.403,0	5.610,8	5.708,1	6.092,9	6.785,7	111,4
EU	5.905,2	5.998,8	5.896,6	5.890,1	6.169,2	5.838,2	5.552,6	5.420,7	5.477,3	5.794,6	6.440,0	6.974,9	7.443,6	106,7

* Z letom 2020 dalje združen podatek sesna jagnjeta in pitana jagnjeta.

z – zaupno.

Vir: SURS, ARSKTRP, Evropska komisija, preračuni KIS

3.5 Mleko

Obseg prireje in stalež živali – Proizvodnja kravjega mleka še naprej ostaja najpomembnejša usmeritev slovenskega kmetijstva. K skupni vrednosti kmetijske proizvodnje v zadnjih letih prispeva okoli 15 %, v letu 2023 pa celo 16,6 %. K vrednosti živinoreje proizvodnja mleka prispeva približno 34 % (leta 2023: 34,7 %).

V letu 2023 je bila izvedena zadnja raziskava strukture kmetijskih gospodarstev. Podrobni podatki še niso na voljo, zato bodo obravnavani v prihodnjih poročilih. Kot kažejo podatki raziskovanja strukture kmetijskih gospodarstev v letu 2020, so bile pri mlečni proizvodnji strukturne spremembe v zadnjem desetletju, še zlasti po letu 2007, najintenzivnejše med vsemi živinorejskimi usmeritvami. Tako se je v obdobju 2007–2010 število KMG, ki redijo molzne krave, zmanjšalo za več kot 40 %, v obdobju 2010–2020 pa se je po podatkih popisa kmetijstva 2020 dodatno prepolovilo. Tako se je v letu 2020 s proizvodnjo kravjega mleka ukvarjalo okoli 8 % od vseh KMG (leta 2010: 15 %). Število molznih krav v Sloveniji se je leta 2020 zmanjšalo na 101 tisoč, leta 2010 pa jih je bilo evidentiranih 108 tisoč, tj. za 7 % več. Povprečno število krav molznic na gospodarstvo je leta 2020 znašalo 18 krav molznic/KMG in se je v obdobju 2010–2020 povečalo za 82 %, kar kaže na nadaljevanje trenda povečevanja tega števila in specializacije rej.

Podatki rednih letnih statističnih raziskav o številu živali v zadnjem desetletju kažejo na počasen trend upadanja števila krav molznic. V letu 2020 je število prvič padlo pod mejo 100.000 krav molznic ter se je po rahlem porastu v letu 2021 še naprej zmanjševalo v letu 2022 (93,2 tisoč molznic). Ker je k zmanjšanju v letu 2022 pomembno prispevala slaba letina za pridelavo zadostnih količin kakovostne osnovne krme za molznice in vzrejo plemenskih živali, se je po pričakovanjih v letu 2023 število krav molznic ponovno povzpelo (na 99,8 tisoč molznic; +7 %).

V nasprotju s trendom staleža molznic pa v splošnem trend mlečnosti narašča. Po podatkih centralne podatkovne zbirke (v nadaljnjem besedilu: CPZ) Govedo (KIS), po kateri se je v letu 2023 povprečna mlečnost drugič zapored povečala za 1 %, znaša mlečnost v standardni laktaciji 7.450 kg/kravo molznico, v celotni laktaciji pa 8.600 kg.

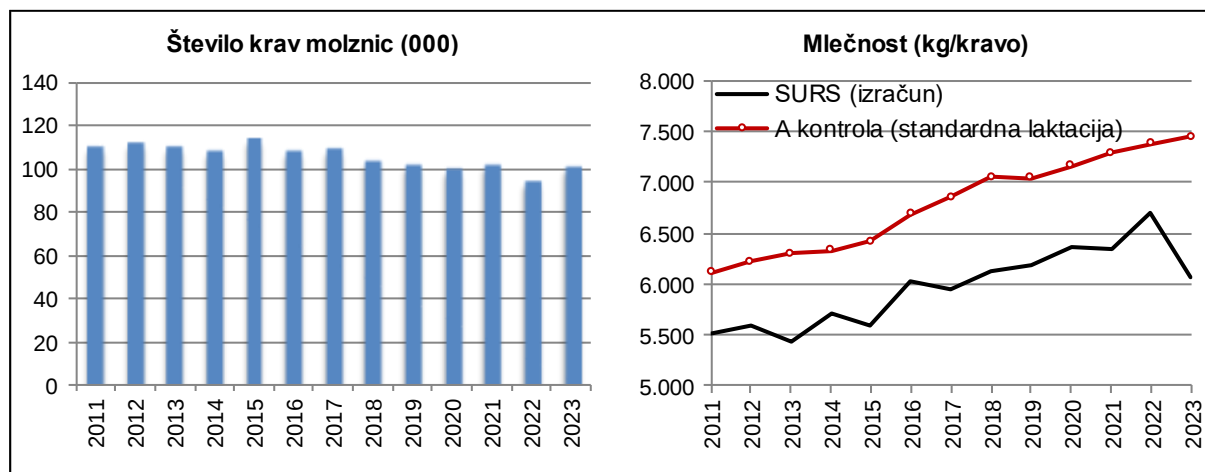
Delež krav molznic v kontroli mlečnosti v zadnjem desetletju znaša okoli 75 % (leta 2023 73 %), zato je razumljivo, da tudi statistični podatki kažejo trend naraščanja povprečne mlečnosti. Ker gre za izveden podatek iz podatka o namolzenem mleku in številu krav molznic na 1.12. v letu, v posameznih letih prihaja do drugačne smeri gibanja povprečne mlečnosti od tiste v kontroli. V letu 2023 izračun kaže na večje odstopanje v nasprotno smer, kot je bilo v preteklih posameznih letih.

V primerjavi z letom 2022 se je povprečna mlečnost po statističnih podatkih zmanjšala za 10 % in znaša 6 tisoč kg mleka na molznico, podobno kot nazadnje leta 2016. Tako kot število je tudi opazno nižja povprečna mlečnost posledica izrazito slabih razmer za pridelavo krme v letu 2022, katere so se odražale vse do sredine leta 2023, ko je bila na voljo krma letine 2023. Poleg pomanjkanja domače krme je bila na trgu na voljo tudi omejena količina voluminozne krme za dokup. Tako kot pri surovinah za krmne mešanice, so bile tudi cene voluminozne krme iz dokupa visoke.

Kljub večjemu številu krav molznic, podatek velja ob koncu leta, pa je bilo po začasnih statističnih podatkih v letu 2023 namolzeno za dobre 3 % manj mleka kot v letu 2022 kar pomeni okoli 605 tisoč ton mleka (leta 2022 625 tisoč t). Razlog lahko najdemo v manjšem staležu molznic preko večine leta 2023, saj se je okrevanje mlečne proizvodnje začelo šele z novo, boljšo letino krme.

Slika 59: Število krav molznic in povprečna mlečnost; 2011–2023

Vir: SURS, KIS (CPZ Govedo)

Za slabe 3 % manj mleka so v letu 2023 odkupile mlekarne. Količinsko je odkup mleka znašal približno 559 tisoč ton, kar je okoli 92 % celotne količine namolzenega mleka. Večletno zmanjševanje razlike med namolzeno in odkupljeno količino mleka ter sočasen porast povprečne mlečnosti kaže na pretežno zmanjšanje števila molznic z nižjo intenzivnostjo oziroma zmanjšanje števila nespecializiranih rej oziroma preusmerjanje k reji krav dojilj ali pitanju govedi.

Trend zmanjševanja kmetijskih gospodarstev se je nadaljeval tudi v letu 2023. Število rej s kravami molznicami je bilo po podatkih CPZ Govedo 4.800, kar je ponovno za približno 200 gospodarstev manj (–4 %) kot v letu prej in za dobro četrtno manj kot še pred desetletjem.

V okviru organiziranega odkupa mleka so domače mlekarne v letu 2022 po štirih letih znova odkupile manj kot 400 tisoč ton mleka. S 395 tisoč tonami, kolikor so jih odkupile v letu 2022, so v letu 2023 odkupile še manj mleka in sicer 372 tisoč ton (–6 %). Nasprotno pa so tuje mlekarne odkupile, ponovno za 4 %, več mleka kot leto prej (187 tisoč ton).

Povprečna vsebnost maščobe v odkupljenem mleku je v letu 2023 znašala 4,19 %, vsebnost beljakovin pa 3,42 %, kar je nekaj več mlečne maščobe in nekaj manj mlečnih beljakovin kot leto prej.

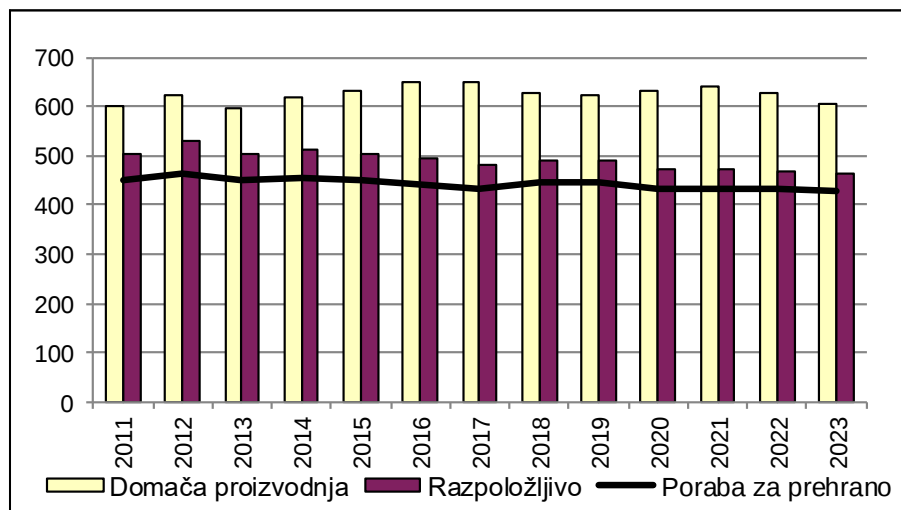
Delež mleka ekstra in 1. kakovostnega razreda se po v letu 2015 spremenjeni metodologiji spremljanja in poročanja izračunava iz razlike med celotno odkupljeno količino mleka ter količino mleka 2., 3. in 4. kakovostnega razreda (tj. mleko s skupnim številom mikroorganizmov nad 100.000 mo/ml). Delež mleka, ki po kakovosti ne spada v ekstra in 1. bakteriološki razred, med leti precej niha. V zadnjem desetletju se je gibal med 4,3 in 11,6 %. Leta 2023 se je delež mleka, ki ne spada v ekstra in 1. kakovostni razred, v primerjavi z letom prej še nekoliko povečal in je znašal 6,9 %, kar pa je glede na slabe pridelovalne razmere za krmo v letu 2022 in pa pridelano krmo na poplavljenih območjih v letu 2023 vseeno dober rezultat.

Pomemben odkupovalec slovenskega surovega mleka so tudi tuje mlekarne (večinoma italijanske, v zadnjih letih pa tudi avstrijske in hrvaške). Ta prodaja se je opazno povečevala do leta 2015, ko je dosegla 214 tisoč ton oziroma 39 % celotnega odkupa. Potem se je do leta 2020 odkup tujih mlekar zmanjševal, v tem letu pa je zabeležen preobrat v trendu. Tako je bilo leta 2019 s strani tujih mlekar odkupljeno 159 tisoč ton, v letu 2023 pa že 187 tisoč ton mleka, kar je 17 % več kot v letu 2019. Pri tem se je delež v celotnem odkupu povečal na dobrih 33 %, kolikor je znašal v letu 2023.

Razlog za zmanjševanje deleža v obdobju po letu 2015 je vse večji odkup domačih mlekar (kar se kaže po zmanjšanju uvoza mleka za predelavo) tako zaradi izvoza mleka v okviru lastniških povezav in izvoza mleka za uslužnostno predelavo kot tudi zaradi preprodaje mleka. Ob tem podatki domače predelave namreč kažejo, da se potrebe po mleku za predelavo v Sloveniji po letu 2020 ne povečujejo.

Slika 60: Proizvodnja in poraba mleka (000 t; ekvivalent surovega mleka); 2011–2023

Vir: SURS, KIS

Blagovna menjava, poraba in stopnja samooskrbe – Proizvodnja mleka v Sloveniji konstantno presega domačo porabo. Po začasnih statističnih podatkih je bila poraba mleka v letu 2023 v primerjavi z letom prej za 1 % manjša. V ekvivalentu surovega mleka je znašala 462 tisoč ton (leta 2022: 467 tisoč ton). Poraba mleka se je po letu 2014 zmanjšala, predvsem zaradi manjše porabe mleka za prehrano. Ta se v zadnjih letih giba okoli 430 tisoč ton. V zadnjem desetletju se je prepolovila poraba mleka za krmo, medtem ko se izgube vseskozi gibajo okoli 16 tisoč ton.

V letu 2023 je bila razpoložljiva količina mleka za prehrano na prebivalca nekoliko manjša kot leto prej, in sicer je znašala slabih 203 kg (leta 2022: 204 kg), kar je manj od povprečja porabe let 2018–2022 (209 kg).

Stopnja samooskrbe z mlekom je v letu 2023 znašala 131 %, kar je za okoli 3 odstotne točke manj kot v letu prej in blizu povprečja zadnjega petletnega obdobja (132 %).

V zadnjih nekaj letih je obseg zunanje trgovine z mlekom nekoliko nihajal, a se povečeval. Leta 2023 je po začasnih podatkih obsegal nove rekordne vrednosti in sicer rekordnih 668 tisoč ton (v ekvivalentu surovega mleka). K temu sta prispevala za 10 % večji uvoz ter za slabe 3 % večji izvoz mleka in mlečnih izdelkov.

Tudi v letu 2023 se je presežek izvoza nad uvozom zmanjšal, in sicer s 158 tisoč ton na 143 tisoč ton (–9 %). V strukturi skupnega izvoza prevladuje izvoz surovega mleka. Glede na lastniške in tradicionalne povezave mlekar v Sloveniji z mlekarnami v tujini, tradicionalne prodajne poti slovenskega mleka in visoko stopnjo samooskrbe lahko z gotovostjo pričakujemo ohranjanje visokega deleža izvoza surovega mleka tudi v bodoče.

Po letih 2013–2015, ko je znašal že 60 % in več, se je delež izvoza surovega mleka zmanjšal in je bil v obdobju 2020–2021 najnižji (41 %). V letu 2022 se je delež povečal in je zajemal dobrih 45 % skupnega izvoza, na podobni ravni pa tudi ostal v letu 2023. V zadnjih letih se je povečeval delež izvoženih mlečnih izdelkov in v letih 2020–2021 z dobrimi 43 % presegel delež

izvoženega surovega mleka. Leta 2022 se je delež nekoliko zmanjšal in bil v obdobje let 2022–2023 malenkost preko 40 %. Delež izvoza mleka za predelavo (v zbirni embalaži) se je v zadnjih letih ustalil okoli 14 %.

V strukturi skupnega uvoza zadnjih dveh let zajema uvoz mlečnih izdelkov skoraj 100-odstotni delež.

Preglednica 23: Uvoz in izvoz mleka in mlečnih izdelkov (000 t); 2019–2023

	Uvoz					Izvoz				
	2019	2020	2021	2022	2023*	2019	2020	2021	2022	2023*
Mleko skupaj (ekvivalent surovega mleka)	243,5	244,3	248,2	238,0	262,4	377,2	400,1	418,9	395,5	405,7
- od tega surovo mleko	13,7	2,4	0,1	0,6	0,6	159,3	162,3	172,9	179,6	186,8
Mlečni izdelki										
Sveže konzumno mleko**	36,2	39,6	37,8	40,3	46,6	131,2	147,2	148,3	114,1	110,3
Fermentirani izdelki	13,7	14,3	14,2	14,8	14,6	16,6	17,3	17,6	17,7	19,6
Smetana	4,4	4,3	3,9	2,8	3,7	0,7	1,2	1,3	2,1	3,1
Sir in skuta	26,7	27,3	29,2	28,2	29,4	9,3	9,4	9,7	9,8	9,7
Maslo	2,3	2,4	2,5	2,7	3,2	0,1	0,2	0,3	0,3	0,3

* Začasni podatki.

** Skupaj z uvozom mleka za predelavo.

Vir: SURS, preračuni KIS

Najpomembnejši ostaja izvoz svežega trajnega mleka. Ta se je leta 2022 po daljšem obdobju povečevanja v primerjavi z letom prej zmanjšal (–23 %), zmanjševanja obsega izvoza svežega mleka pa se je nadaljevalo tudi v letu 2023 (–3 % na 110 tisoč ton). Razlog je v zmanjšanju ponudbe mleka po suši v letu 2022 in s tem manjšemu staležu molznic ter krme. Zaradi manjše ponudbe surovega mleka je bilo za potrebe mlekarne uvoženo nekaj več surovega mleka kot v letu 2022, in sicer za 16 % (na 46 tisoč ton).

Izvoz fermentiranih izdelkov, ki jih uvrščamo med pomembnejše izvozne mlečne izdelke, se je v nasprotju s svežim mlekom povečal v primerjavi z letom pred tem (+11 %). V letu 2023 se je povečal tudi izvoz smetane (+51 %). Izvoz tega segmenta mlečnih izdelkov se od leta 2019 intenzivno krepi, a še vedno ostaja med manj pomembnimi izvoznimi artikli slovenske mlečne industrije.

Ob pomembno večjem izvozu fermentiranih izdelkov pa je bil uvoz teh za odstotek manjši kot v letu 2022 (14,6 tisoč ton). Se je pa leta 2023 v primerjavi z letom prej povečal tudi uvoz smetane (+32 %). Čeprav je bilo povečanje uvoza smetane manj izrazito od izvoza, količina uvoza s 3,7 tisoč tonami še vedno presega izvoz (3,1 tisoč ton).

Medtem ko je izvoz sirov in skute v letu 2023 na podobni ravni kot v letu 2022, pa je izvoz masla upadel za 12 %. Ti dve kategoriji sicer ne spadata med pomembnejše izvozne artikule mlečnih izdelkov, zato spremembe v izvozu nimajo pomembnega vpliva.

Uvoz sirov in skute je ob uvozu surovega mleka najpomembnejša uvozna kategorija izdelkov. Uvoz sirov in skute v povprečju zadnjih nekaj let 3-krat presega izvoz in je v letu 2023 znašal 29,4 tisoč ton oziroma 4 % več kot v letu prej. Precej večji, za 18 %, je bil večji tudi uvoz masla. V Slovenijo je bilo tako v letu 2023 uvoženo 3,2 tisoč ton masla.

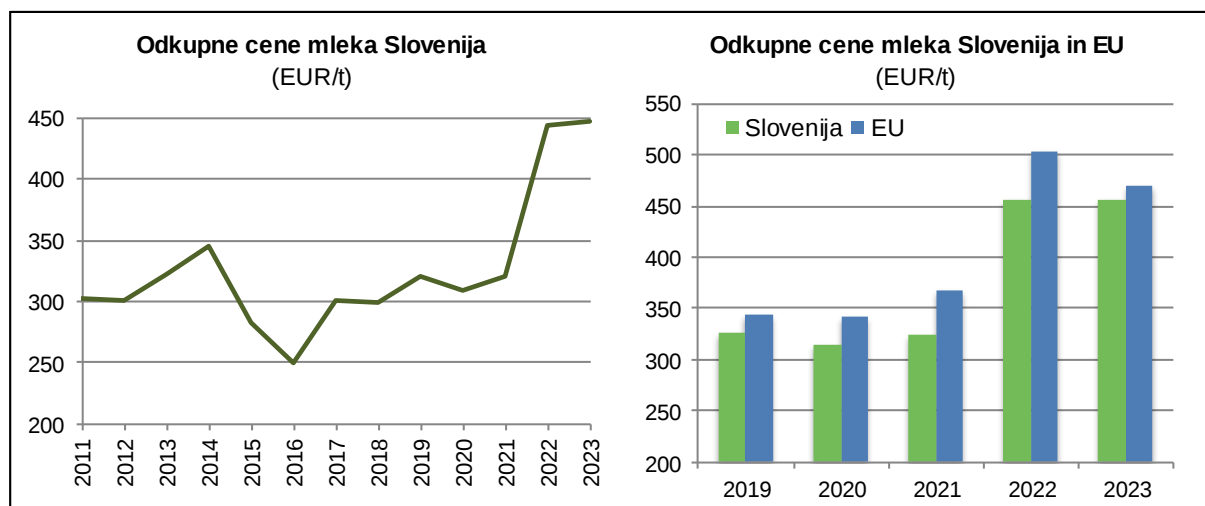
S spremembami v lastništvu mlekarne so se spremenili tudi zunanjetrgovinski tokovi za posamezne kategorije mlečnih izdelkov. To se v zadnjih nekaj letih kaže v izrazitem povečanju izvoza svežega konzumnega mleka, v katerem je zajeto tudi mleko za predelavo, ki se nato znova prikazuje predvsem kot večji uvoz sirov in skute. Spodbudni so tudi podatki izvoza fermentiranih izdelkov, kar kaže na konkurenčnost in stabilnost mlečno-predelovalnega sektorja. Po letu 2022, za katerega podatki sicer kažejo nekoliko spremenjeno sliko, kar je

verjetno posledica pomanjkanja mleka, visokih cen izdelkov in posledičnega ohlajanja izvožno-uvoznih aktivnosti (to kažejo tudi podatki zunanje trgovine EU na bolj agregatni ravni), so v letu 2023 izvožno-uvozni tokovi ponovno podobni tokovom pred letom 2022.

Cene, stroški in osnovni ekonomski kazalci – Tudi za spremembe odkupnih cen mleka za rejce načeloma velja, da večinoma sledijo spremembam na evropskem trgu. V zadnjem desetletju so cene mleka na evropski ravni in v Sloveniji precej nihale. Po občutnem znižanju cen v letih 2015 in 2016 (250 EUR/t v letu 2016) ter gibanju cene med 300 in 321 EUR/t so odkupne cene mleka v Sloveniji v letu 2022 močno porasle (za 38 %, na 443 EUR/t), kjer so ostale tudi v letu 2023 (446 EUR/t). Podobno gibanje povprečne odkupne cene mleka kaže tudi TIS (ARSKTRP).

Slika 61: Odkupne cene mleka v Sloveniji in primerjava s povprečjem EU

Vir: SURS, Evropska komisija, preračuni KIS

Medtem ko so se leta 2022 odkupne cene surovega mleka zvišale v vseh državah članicah EU, je bilo gibanje odkupnih cen po državah članicah različno intenzivno v obe smeri. Najbolj, za okoli 17 %, se je odkupna cena mleka zvišala v Španiji, na Portugalskem in na Hrvaškem, nasprotno pa so se najbolj znižale v Latviji in Litvi, v obeh za okoli četrtno.

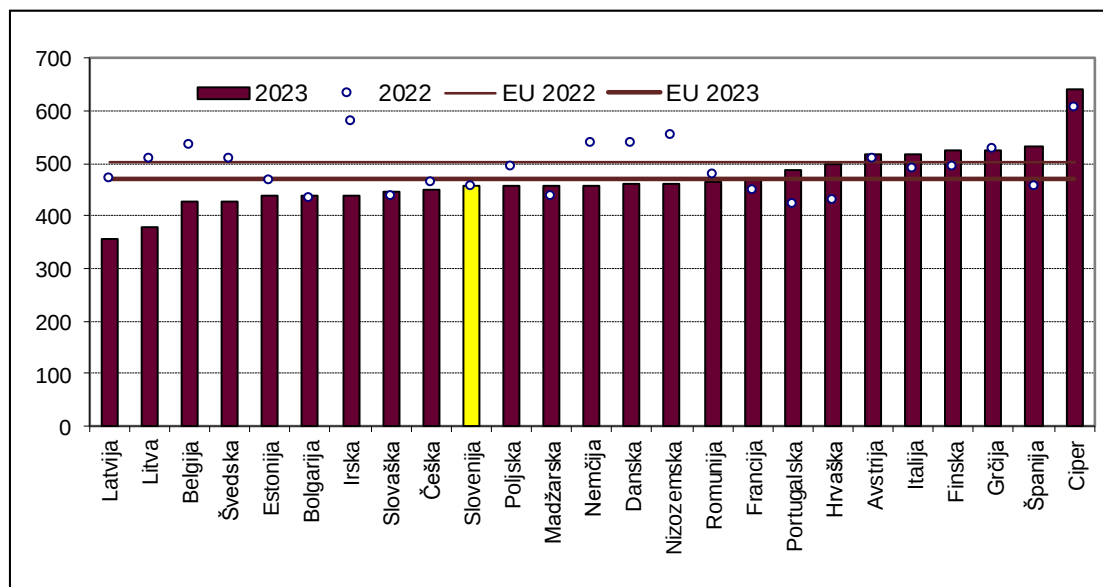
Na avstrijskem trgu, s katerim se slovenski rejci radi primerjajo, se je odkupna cena mleka v primerjavi z letom 2022 zvišala za 2 %. Na nam najzanimivejšem italijanskem trgu se je odkupna cena mleka v letu 2023 v povprečju zvišala za 7 %, ker je opazno več kot v Sloveniji.

Slovenija se je po ceni surovega mleka po letu 2019 uvrščala v spodnjo tretjino držav članic EU, v letu 2023 pa je uvrščena v srednjo tretjino, a blizu spodnje. Na hrvaškem trgu, ki je zadnja leta vse bolj zanimiv za izvoz slovenskega surovega mleka, je bila odkupna cena mleka vsa leta, z izjemo v letu 2022, višja kot v Sloveniji. V letu 2023 je bila višja za 9 %.

Na avstrijskem trgu je odkupna cena mleka v letu 2023 višja za 13 % kot v Sloveniji, treba pa je vedeti, da razlika izhaja tudi iz odkupnih cen mleka različnih shem kakovosti. V Italiji, kamor Slovenija izvažata največ surovega mleka, je bila povprečna odkupna cena po podatkih Evropske komisije v povprečju višja za 14 %.

Slika 62: Odkupne cene mleka za rejce (dejanska kakovost) po državah EU; 2022 in 2023

Vir: Evropska komisija

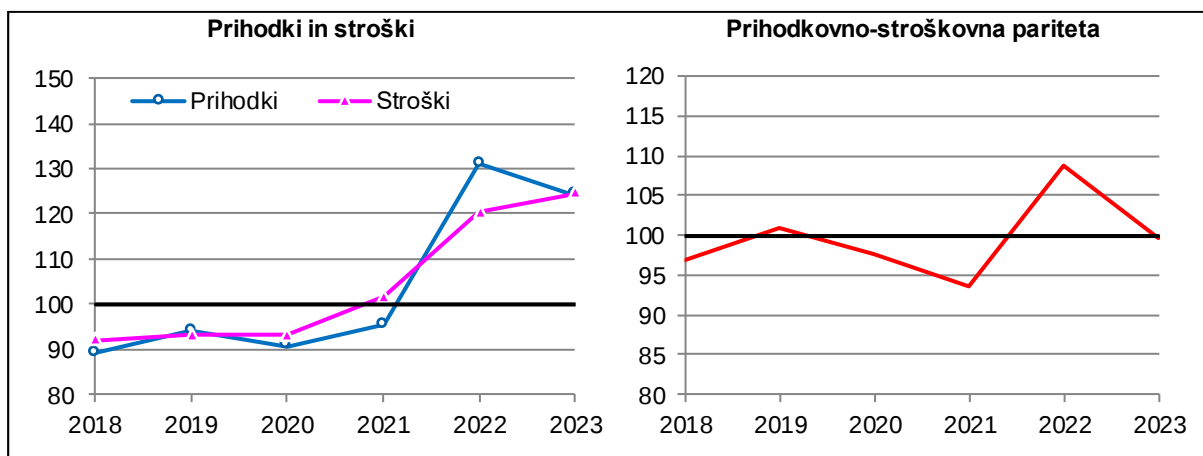
V okviru skupne ureditve kmetijskih trgov je leta 2015 prenehal veljati sistem mlečnih kvot, uveden v obdobju prevelike ponudbe mleka leta 1984, kar je med drugim vplivalo na povečano nestabilnost razmer v sektorju. Z uveljavitvijo reforme neposrednih plačil za obdobje 2014–2020 se je ohranilo le PVP za prirejo mleka v gorskih območjih (podpora v obliki plačila na glavo ženskih govedi). Do proizvodno vezane podpore za mleko so upravičena KMG, razvrščena na gorska območja, ki so v kvotnem obdobju 2014–2015 oddala in prodala več kot 5.167 kg mleka ter v posameznem letu redijo eno ali več ženskih govedi. Višina proizvodno vezane podpore za mleko na gorskih območjih je v posameznem letu odvisna od števila upravičenih živali ter je izračunana kot količnik med letno ovojnico za PVP za mleko na gorskih območjih in številom upravičenih ženskih govedi v posameznem letu. V letu 2023 je bilo za to shemo namenjenih do 2,90 % letne nacionalne ovojnice za neposredna plačila (do leta 2020 je delež ovojnice znašal do 3,5 %), povprečno plačilo pa je bilo 91,0 EUR/glavo, kar je manj kot v letu 2022 (115,4 EUR/glavo). Prek kmetijskih zemljišč so se za rejce začele izvajati intervencije iz programskega obdobja SKP 2023–2027. Pridelovalci so bili deležni ukinitve plačilnih pravic, namesto katerih so na podlagi oddane zbirne vloge, upravičeni do osnovne dohodkovne podpore za trajnostnost (ODPT), ki se dodeli za vse upravičene hektare (načrtovani znesek 184,20 EUR/ha) ter dopolnilne dohodkovne podpore za trajnostnost (DPDPT; načrtovani znesek 27,38 EUR/ha), ki se dodeli za prvih 8,2 ha površin, ob izpolnjevanju zahtevanih pogojev.

Podobno kot v drugih živinorejskih dejavnostih so rejci od leta 2007 upravičeni do regresa za zavarovanje živali za primer bolezni. Stopnja sofinanciranja zavarovanja živali je bila v letu 2020 30-odstotna, z letom 2021 do sredine 2023 je bila višja (55-odstotna), po 1. juliju 2023 pa se je odstotek sofinanciranja povečal na 60 %. Rejci goveda so lahko, pred spremembo sistema obračunavanja trošarine za gorivo v letu 2023, uveljavljali tudi pravico do vračila dela trošarine za gorivo, porabljeno v kmetijstvu, ki je od leta 2009 znašala 70 %. Z letom 2023 je gorivo za rejce mleka zmanjšano za celotni trošarinski del v ceni dizelskega goriva.

Z ekonomskega vidika so bile v letu 2023 razmere za proizvodnjo mleka, po opazno boljšem letu 2022, slabše kot leto pred tem, a še vendar na ravni povprečja obdobja 2018–2022. Ob rahlem povišanju povprečne odkupne cene mleka so se po ocenah na podlagi modelnih kalkulacij predvsem povišali skupni stroški prireje mleka (+4 %).

Slika 63: Osnovni ekonomski kazalniki pri proizvodnji mleka (indeks; povprečje 2018–2022 = 100)

Vir: Modelne kalkulacije KIS

Po intenzivnem porastu stroškov v letu 2022 so se razmere v letu 2023 umirile. V okviru stroškov materiala in storitev, ti so v primerjavi z letom 2022 večji za 2 %, se je najbolj povečal strošek plemenske živine (+7 %). Strošek krme je bil višji za odstotek, pri čemer se je kupljena krma pocenila, doma pridelana pa je bila dražja za 6 %. Z večjo vrednostjo plemenske živine se je zvišal tudi strošek zavarovanja živali. Za 4 % se je v primerjavi z letom pred tem povečal strošek amortizacije, za 11 % pa tudi strošek domačega dela in kapitala. V okviru slednjega se je strošek dela zvišal za približno 10 %.

Po izrazitem povečanju vrednosti skupne proizvodnje v letu 2022, se je ta v letu 2023 zmanjšala za 4 %. Zmanjšanje je predvsem posledica znižanja subvencij in znižanja vrednosti gnoja ter izločenih krav kot stranskega proizvoda, medtem ko se je vrednost prodanih telet povečala. Tako je v letu 2023 ob porastu stroškov prihodkovno-stroškovna pariteta prireje mleka slabša kot leto pred tem, vendar na ravni povprečja let 2018–2022.

3.5.1 Proizvodnja kravjega mleka

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Proizvodnja mleka														
Število molznic	109.068	111.022	109.571	107.841	112.838	107.841	108.825	102.711	100.839	99.213	100.919	93.249	99.840	107,1
Povprečna mlečnost (kg/kravo)**	5.516	5.593	5.435	5.718	5.598	6.024	5.954	6.123	6.178	6.356	6.341	6.706	6.063	90,4
Namolzeno mleko (t)	601.591	620.943	595.496	616.581	631.671	649.675	647.986	628.928	623.016	630.647	639.925	625.351	605.289	96,8
Odkupljeno mleko (t)	525.592	535.057	516.971	531.694	553.678	574.714	578.852	570.636	563.971	580.110	588.770	574.955	558.864	97,2
- domače mlekarne (t)	364.606	356.372	328.886	332.360	339.364	363.934	393.365	394.239	404.623	417.857	415.913	395.391	372.098	94,1
- tuje mlekarne (t)	160.986	178.685	188.085	199.334	214.314	210.780	185.487	176.397	159.348	162.253	172.857	179.564	186.766	104,0
Delež tujih mlekar v odkupu (%)	30,6	33,4	36,4	37,5	38,7	36,7	32,0	30,9	28,3	28,0	29,4	31,2	33,4	107,0
Delež mleka v odkupu (%)	87,4	86,2	86,8	86,2	87,7	88,5	89,3	90,7	90,5	92,0	92,0	91,9	92,3	100,4
Kakovost mleka														
Vsebnost mlečne maščobe (%)	4,15	4,17	4,20	4,17	4,12	4,12	4,14	4,15	4,14	4,13	4,16	4,17	4,19	100,5
Vsebnost beljakovin (%)	3,36	3,37	3,37	3,36	3,36	3,38	3,36	3,37	3,39	3,43	3,41	3,40	3,42	100,6
Bakteriološki razred ekstra (%)	80,78	78,42	76,77	66,71	:	:	:	:	:	:	:	:	:	
Bakteriološki razred 1 (%)	14,89	16,66	17,66	21,65	:	:	:	:	:	:	:	:	:	
Bakteriološki razred ekstra in 1 (%)***	94,0	95,7	95,1	94,4	88,4	92,1	94,7	93,2	91,1	91,6	94,2	94,5	93,7	99,1
Rezultati A-kontrole														
Število krav v kontroli mlečnosti	82.856	82.132	79.329	80.708	81.995	81.772	80.305	79.156	79.134	79.040	78.134	74.295	73.152	98,5
- delež od vseh krav molznic (%)	76,0	74,0	72,4	74,8	72,7	75,8	73,8	77,1	78,5	79,7	77,4	79,7	73,3	92,0
Mlečnost v standardni laktaciji (kg/kravo)	6.110	6.224	6.303	6.328	6.424	6.690	6.858	7.052	7.043	7.160	7.292	7.381	7.451	100,9
Mlečnost v celi laktaciji (kg/kravo)	6.942	7.086	7.210	7.210	7.350	7.680	7.851	8.120	8.131	8.264	8.399	8.453	8.602	101,8
Vsebnost mlečne maščobe – cela laktacija (%)	4,05	4,06	4,07	4,08	4,07	4,08	4,07	4,00	4,00	4,01	4,02	4,03	4,11	102,0
Vsebnost beljakovin – cela laktacija (%)	3,39	3,39	3,39	3,38	3,39	3,40	3,39	3,32	3,33	3,37	3,38	3,36	3,44	102,4

* Začasni podatki.

** Namolzeno mleko, deljeno s številom krav.

*** Preračun KIS kot razlika med skupno količino odkupljenega mleka in količino mleka z več kot 100.000 mikroorganizmi/ml (združeni kakovostni razredi 2, 3 in 4); od leta 2015 ni več spremljanja podatkov o kakovosti mleka za ekstra in prvi kakovostni razred.

Vir: SURS, KIS (CPZ Govedo), ARSKRTP

3.5.2 Proizvodnja ovčjega in kozjega mleka

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
OVCE														
Število mlečnih ovc**	3.753	3.035	2.648	3.501	2.977	2.679	3.192	3.810	3.655	3.597	4.000	3.740	4.838	129,4
Povprečna mlečnost (kg/ovco)***	174	126	131	190	133	150	186	193	151	135	182	148	204	137,9
Namolzeno mleko (t)	612	473	397	504	467	447	498	617	574	492	654	592	763	128,9
KOZE														
Število mlečnih koz** (konec leta)	3.180	3.192	3.188	3.992	4.468	3.388	3.812	4.806	5.118	5.417	5.549	5.154	4.236	82,2
Povprečna mlečnost (kg/kozo)***	259	374	318	452	422	285	435	440	426	403	436	391	332	84,9
Namolzeno mleko (t)	1.123	1.188	1.017	1.441	1.684	1.274	1.475	1.677	2.047	2.064	2.364	2.167	1.709	78,9
MLEČNA DROBNICA, skupaj														
Število mlečne drobnice** (konec leta)	6.933	6.227	5.836	7.493	7.445	6.067	7.004	8.616	8.773	9.014	9.549	8.894	9.074	102,0
Namolzeno mleko (t)	1.735	1.661	1.413	1.945	2.151	1.721	1.973	2.294	2.621	2.556	3.018	2.759	2.472	89,6

* Začasni podatki.

** Samo živali, ki so že kotile.

*** Preračuni KIS (namolzeno mleko/število živali ob koncu predhodnega leta).

Vir: SURS

3.5.3 Skupna bilanca proizvodnje in porabe kravjega mleka (ekvivalent surovega mleka; 000 t)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Namolzeno mleko	601,6	620,9	595,5	616,6	631,7	649,7	648,0	628,9	623,0	630,6	639,9	625,4	605,3	96,8
Začetne zaloge	21,4	25,3	14,1	13,0	14,3	17,6	16,1	20,9	18,1	18,6	19,8	16,6	18,0	108,3
Uvoz	217,9	223,1	220,7	211,4	231,6	238,3	235,6	252,8	243,5	244,3	248,2	238,0	262,4	110,2
- uvoz za predelavo	37,5	34,7	27,8	13,8	8,7	6,7	16,0	16,9	13,7	2,4	0,1	0,6	0,6	96,8
- uvoz izdelkov	180,4	188,3	192,9	197,6	222,9	231,6	219,6	235,9	229,8	241,9	248,0	237,4	261,8	110,3
Izvoz	313,3	326,4	313,5	313,9	355,0	396,4	396,3	395,9	377,2	400,1	418,9	395,5	405,7	102,6
- izvoz surovega mleka	161,0	178,7	188,1	199,3	214,3	210,8	185,5	176,4	159,3	162,3	172,9	179,6	186,8	104,0
- izvoz mleka za predelavo	21,5	26,9	17,9	8,5	31,0	46,6	47,7	53,9	59,4	64,4	62,9	56,4	54,6	96,8
- izvoz izdelkov	130,8	120,8	107,6	106,1	109,7	139,0	163,1	165,6	158,5	173,5	183,2	159,5	164,3	103,0
Končne zaloge	25,3	14,1	13,0	14,3	17,6	16,1	20,9	18,1	18,6	19,8	16,6	18,0	17,9	99,7
Razpoložljivo za porabo	502,4	528,8	503,8	512,7	505,0	493,1	482,5	488,7	488,8	473,6	472,4	466,5	462,1	99,0
- izgube	16,1	21,7	15,5	15,8	16,1	16,7	17,1	16,7	16,6	16,8	17,0	16,5	15,8	96,1
- poraba za krmo	37,0	42,6	38,2	43,7	37,7	36,2	31,8	25,8	25,1	24,1	21,2	19,3	16,3	84,6
- poraba za prehrano	449,3	464,4	450,1	453,3	451,2	440,2	433,7	446,2	447,1	432,7	434,2	430,7	429,9	99,8
Razpoložljiva količina za prehrano na prebivalca (kg)	218,9	225,9	218,6	219,9	218,7	213,2	209,9	215,5	214,0	206,0	206,1	204,3	202,7	99,2
Stopnja samooskrbe (%)	119,7	117,4	118,2	120,3	125,1	131,7	134,3	128,7	127,5	133,2	135,5	134,1	131,0	

* Začasni podatki.

Vir: SURS, KIS

3.5.4 Tržna bilanca proizvodnje in porabe mlečnih izdelkov – sveže in trajno mleko, fermentirani izdelki (000 t)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
SVEŽE IN TRAJNO MLEKO**														
Proizvodnja iz domačega mleka	118,2	116,9	125,2	140,7	146,6	150,5	161,0	151,2	150,7	155,5	160,5	148,9	143,2	96,2
Uvoz mleka za predelavo	37,5	34,7	27,8	13,8	8,7	6,7	16,0	16,9	13,7	2,4	0,1	0,6	0,6	96,8
Proizvodnja skupaj	155,7	151,6	153,0	154,6	155,3	157,2	177,1	168,0	164,4	157,9	160,7	149,6	143,9	96,2
Začetne zaloge	5,3	5,6	5,8	5,7	7,2	8,4	7,0	9,4	8,1	9,4	8,4	7,7	8,2	107,2
Uvoz	44,9	50,8	44,9	40,8	41,4	34,9	23,4	27,5	22,5	37,2	37,6	39,6	46,0	116,0
Izvoz	90,7	95,6	83,8	72,4	89,9	107,4	126,9	130,3	131,2	147,2	148,3	114,1	110,3	96,7
Končne zaloge	5,6	5,8	5,7	7,2	8,4	7,0	9,4	8,1	9,4	8,4	7,7	8,2	6,9	83,9
Domača poraba	109,5	106,7	114,2	121,4	105,5	86,0	71,2	66,5	54,4	49,0	50,7	74,6	80,9	108,4
Razpoložljiva količina za prehrano na prebivalca (kg)	53,4	51,9	55,5	58,9	51,1	41,7	34,5	32,1	26,0	23,3	24,1	35,4	38,1	107,7
Stopnja samooskrbe (%)	107,9	109,6	109,7	115,9	139,0	175,0	226,2	227,3	277,0	317,2	316,5	199,6	177,2	
FERMENTIRANI IZDELKI**														
Proizvodnja	33,7	33,9	34,9	30,8	29,7	34,3	42,1	43,8	45,0	46,2	45,9	46,3	49,8	107,5
Začetne zaloge	1,5	0,6	0,5	0,6	0,6	0,6	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7	89,8
Uvoz	15,5	16,1	14,9	14,4	14,1	13,3	13,1	12,9	13,7	14,3	14,2	14,8	14,6	98,7
Izvoz	9,9	10,7	12,0	8,3	7,0	10,3	16,5	16,0	16,6	17,3	17,6	17,7	19,6	110,5
Končne zaloge	0,6	0,5	0,6	0,6	0,6	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7	0,9	122,0
Domača poraba	40,1	39,3	37,8	36,9	36,8	37,1	38,7	40,8	42,1	43,2	42,6	43,5	44,7	102,7
Razpoložljiva količina za prehrano na prebivalca (kg)	19,5	19,1	18,3	17,9	17,9	17,9	18,7	19,7	20,2	20,5	20,2	20,6	21,1	102,1
Stopnja samooskrbe (%)	83,9	86,3	92,5	83,6	80,7	92,5	108,7	107,3	106,9	107,1	107,9	106,5	111,5	

* Začasni podatki.

** Brez predelave in prodaje na gospodarstvih.

Vir: SURS, KIS

3.5.5 Tržna bilanca proizvodnje in porabe mlečnih izdelkov – smetana, sir in skuta, maslo (000 t)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
SMETANA**														
Proizvodnja	14,2	13,3	12,8	12,1	12,1	12,1	12,2	12,1	12,2	11,9	12,0	10,5	10,2	96,7
Začetne zaloge	0,5	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	83,6
Uvoz	1,8	1,2	1,7	1,7	2,4	4,6	5,0	5,0	4,4	4,3	3,9	2,8	3,7	131,6
Izvoz	2,3	1,9	1,3	1,0	1,0	1,4	0,8	0,9	0,7	1,2	1,3	2,1	3,1	151,2
Končne zaloge	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	95,2
Domača poraba	13,9	12,6	13,2	12,8	13,5	15,3	16,4	16,2	15,8	15,0	14,6	11,3	10,8	95,3
Razpoložljiva količina za prehrano na prebivalca (kg)	6,8	6,1	6,4	6,2	6,6	7,4	8,0	7,8	7,6	7,2	6,9	5,4	5,1	94,7
Stopnja samooskrbe (%)	101,9	106,1	97,0	94,3	89,8	79,1	74,2	75,0	76,8	79,4	81,9	93,0	94,4	
SIR IN SKUTA**														
Proizvodnja	18,7	18,0	16,3	17,0	15,5	15,6	16,9	16,5	16,1	15,8	15,7	16,0	15,7	98,3
Začetne zaloge	1,2	1,4	1,3	1,1	1,3	1,1	0,8	1,3	0,7	0,5	0,6	0,5	0,6	119,9
Uvoz	14,8	15,1	17,0	17,6	21,4	23,3	24,9	26,9	26,7	27,3	29,2	28,2	29,4	104,3
Izvoz	4,0	3,0	3,6	3,6	5,3	8,1	10,0	10,3	9,3	9,4	9,7	9,8	9,7	99,4
Končne zaloge	1,4	1,3	1,1	1,3	1,1	0,8	1,3	0,7	0,5	0,6	0,5	0,6	0,6	103,7
Domača poraba	29,3	30,1	29,9	30,6	31,9	31,1	31,3	33,7	33,8	33,6	35,3	34,3	35,4	103,1
Razpoložljiva količina za prehrano na prebivalca (kg)	14,3	14,6	14,5	14,9	15,5	15,1	15,1	16,3	16,2	16,0	16,8	16,3	16,7	102,5
Stopnja samooskrbe (%)	63,6	59,8	54,6	55,4	48,6	50,0	54,1	49,1	47,6	47,0	44,5	46,6	44,4	
MASLO**														
Proizvodnja	2,7	2,6	2,3	2,3	2,3	2,4	2,7	2,6	2,5	2,6	2,5	2,3	2,2	98,9
Začetne zaloge	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,2	188,0
Uvoz	0,9	1,2	1,4	1,7	2,1	2,3	2,0	2,3	2,3	2,4	2,5	2,7	3,2	118,1
Izvoz	0,6	0,4	0,1	0,2	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,2	0,3	0,3	0,3	87,7
Končne zaloge	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1	71,3
Domača poraba	3,0	3,4	3,6	3,8	4,2	4,5	4,6	4,8	4,7	4,8	4,8	4,6	5,3	113,8
Razpoložljiva količina za prehrano na prebivalca (kg)	1,5	1,6	1,8	1,9	2,0	2,2	2,2	2,3	2,2	2,3	2,3	2,2	2,5	113,2
Stopnja samooskrbe (%)	89,0	76,7	63,5	60,4	53,6	52,2	59,8	54,9	54,5	54,4	51,5	49,0	42,6	

* Začasni podatki.

** Brez predelave in prodaje na gospodarstvih.

Vir: SURS, KIS

3.5.6 Cene kravjega mleka in mlečnih izdelkov

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Povprečna odkupna cena za rejce (EUR/t)	302,2	300,3	321,5	344,6	282,5	250,0	300,5	300,0	321,2	308,8	320,6	443,4	446,3	100,7
Cena surovega mleka na vratih mlekarne (EUR/t)	323,0	322,7	341,1	368,7	306,3	275,7	325,3	327,7	348,5	336,7	347,0	471,0	478,5	101,6
Intervencijska cena (EUR/t)														
- maslo	2.463,9	2.463,9	2.463,9	2.463,9	2.463,9	2.463,9	2.463,9	2.463,9	2.463,9	2.463,9	2.463,9	2.463,9	2.463,9	
- posneto mleko v prahu	1.746,9	1.746,9	1.746,9	1.698,0	1.698,0	1.698,0	1.698,0	1.698,0	1.698,0	1.698,0	1.698,0	1.698,0	1.698,0	
Cene izdelkov na vratih mlekarne (EUR/t)														
- maslo ('maslo I. vrste', > 82 % M in < 16 % V, 25 kg)	3.476,5	3.553,9	3.597,6	4.377,1	3.856,3	3.665,9	4.466,5	5.304,9	5.258,6	4.361,1	4.511,6	6.228,8	7.629,0	122,5
- posneto mleko v prahu (> 31,4 % B v SS, < 1 % M, < 3,5 % V, 25 kg)	3.460,0	3.460,0	3.089,8	3.777,1	2.576,6	3.549,4	3.518,2	2.388,2	2.139,3	2.941,5	2.869,5	4.312,6	4.112,3	95,4

Vir: SURS, ARSKTRP, preračuni KIS

3.6 Jajca

Obseg prireje in stalež živali – Obseg reje kokoši nesnic se med leti spreminja. Prireja jajc k skupni kmetijski proizvodnji v zadnjih letih prispeva okoli 3 % (leta 2023 3,8 %), k vrednosti živinoreje pa okoli 7 % (leta 2023: 8,0 %).

V letu 2023 je bila izvedena zadnja raziskava strukture kmetijskih gospodarstev. Podrobni podatki še niso na voljo, zato bodo obravnavani v prihodnjih poročilih. Po podatkih raziskovanja strukture kmetijskih gospodarstev je v letu 2020 kokoši nesnice redilo 26.453 KMG, kar je skoraj za četrtno manj (–24 %) kot leta 2010. Med zadnjima popisoma kmetijstva se je število kokoši nesnic povečalo za skoraj 7 %. Gospodarstva so leta 2020 v povprečju redila 61 kokoši nesnic/KMG, leta 2010 pa 43.

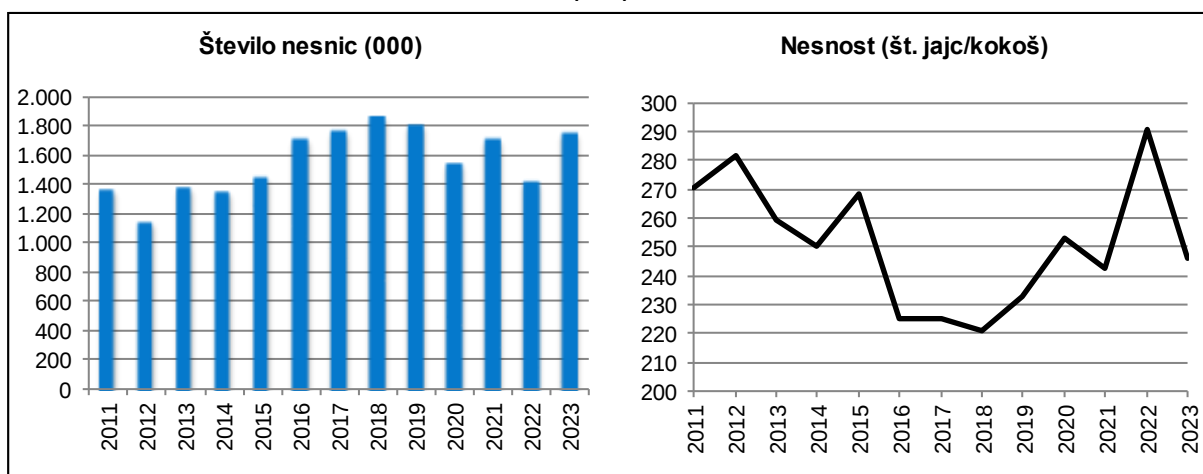
Po dostopnih statističnih podatkih je bilo leta 2023 za 24 % več nesnic (stanje ob koncu leta) kot v enakem obdobju leta 2022. Vhlevljenih je bilo okoli 1,8 milijona nesnic. Po začasnih podatkih naj bi bilo leta 2023 znesenih 432 milijonov jajc, kar je za 2 % več kot leta 2022 (413 mio jajc). To hkrati pomeni, da se je po izračunu na podlagi statističnih podatkov povprečna nesnost v primerjavi z letom prej zmanjšala za 15 % in je znašala 246 jajc/nesnico. Konstantna medletna nihanja v obsegu reje kokoši nesnic in nesnosti tako s tehnološkega kot tudi z ekonomskega vidika ni logična, zato bi bilo primerneje podatke o staležu nesnic pridobivati vsaj dvakrat letno.

Evidentirana prodaja jajc (odkup in prodaja na tržnicah), ki v zadnjih petih letih pomeni okoli 50 % proizvodnje, se je v primerjavi z letom 2022 povečala za 5 % in je znašala slabih 216 milijonov jajc. Od tega je bilo približno 197 milijonov jajc namenjenih za konzum, kar je za 5 % več kot v letu 2022.

Prodaja konzumnih jajc na tržnicah se je v zadnjem desetletju hitro zmanjševala. Še pred dobrim desetletjem je znašala 3,6 milijonov jajc, leta 2023 pa je znašala le okoli 690 tisoč jajc oziroma 0,3 % evidentirane prodaje konzumnih jajc. Padec prodaje na tržnicah po letu 2014 verjetno ni posledica manjšega povpraševanja po jajcih, temveč le preusmeritve prodaje jajc od tržnic k neposrednim nakupom pri manjših rejcih in tako mimo evidentirane prodaje.

Ob upoštevanju povprečne mase 0,06 kg na jajce je domača prireja jajc v letu 2023 znašala 25,9 tisoč ton, kar je slabih 5 % več kot v letu 2022 (24,8 tisoč ton).

Slika 64: Število kokoši in povprečna nesnost; 2011–2023

Vir: SURS

Blagovna menjava, poraba in stopnja samooskrbe – Slovenija je od leta 2005 neto uvoznica jajc. Obseg zunanje trgovine z jajci (v ekvivalentu svežih jajc) med leti niha. Po porastu in po rekordnem letu 2022 (7,2 tisoč t) je v letu 2023 precej upadel (–31 %) na 5 tisoč ton (–1.000 ton uvoz, –1,2 tisoč ton izvoz). Leta 2023 sta se v primerjavi z letom 2022 zmanjšala tako izvoz (–35 %) kot tudi uvoz jajc (–28 %). Tako se je primanjkljaj v zunanji trgovini z jajci v letu 2023 z 1,5 tisoč ton zmanjšal na 1,3 tisoč ton.

Izvoz valilnih jajc, ki je v strukturi skupnega izvoza (leta 2023: 1,8 tisoč t) še leta 2013 zajemal skoraj tri četrtine, se je v zadnjih letih zmanjševal in znaša dobro polovico. V letu 2023 je znašal 58 %. Izvoz valilnih jajc se je v letu 2022 zmanjšal za 36 %, na slabih 1,1 tisoč ton. Za podoben odstotek sta se zmanjšala tudi izvoz konzumnih jajc, ta obsega slabo tretjino skupnega izvoza, na 520 ton, ter izvoz predelanih jajc na okoli 240 ton (delež v skupnem izvozu v letu 2023 znaša 13 %).

V skupnem uvozu jajc je v obdobju 2007–2016 prevladoval uvoz konzumnih jajc, od leta 2017 pa imajo največji delež v skupnem uvozu jajc predelana jajca. Kljub opaznem upadu uvoza jajc so razmerja med posameznimi uvoženimi kategorijami jajc ostala podobna. Tako so od 3 tisoč ton skupnega uvoza jajc predelana jajca s 2 tisoč tonami obsegala 64-odstotni delež. V letih 2019–2021 je uvoz konzumnih jajc znašal le dobrih tisoč ton. Po zmanjšanju v letu 2022 (708 ton) se je uvoz jajc za konzum povečal za dobro petino in je obsegal 870 ton oziroma 28 % skupnega uvoza.

Po začasnih podatkih je domača poraba jajc v letu 2023 s 27,2 tisoč tonami v primerjavi s predhodnim letom večja za slabe 4 %, za 5 % pa je večja tudi od povprečja obdobja 2018–2022.

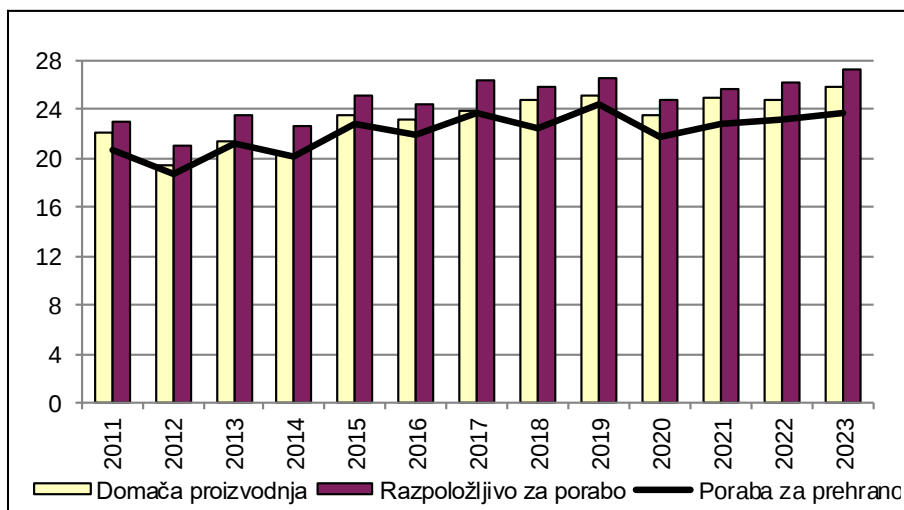
Neposredna primerjava porabe konzumnih in valilnih jajc med letoma 2017 in 2020 zaradi spremembe v metodologiji spremljanja in nihanja podatkov ni mogoča. Kljub temu je iz dostopnih podatkov razvidno povečevanje razpoložljivih količin valilnih jajc v zadnjih letih. V letu 2023 je bilo tako na razpolago za 17 % več valilnih jajc kot v letu pred tem.

Večja poraba valilnih jajc je logična z rastjo števila pitovnih piščancev v zakolu, vendar pa podatki niso skladni s številom nesnic v t. i. matičnih jatah. Med letoma 2022 in 2023 se je za 592 ton zmanjšal izvoz valilnih jajc, uvoz valilnih jajc pa je bil manjši za 52 ton. Razlika v saldu valilnih jajc tako znaša 540 ton. Razlog manjše ponudbe valilnih jajc za izvoz ni bil v manjšem obsegu prireje temveč v povečanju potreb po valilnih jajcih na domačem trgu. Poraba za nasad pa se je po podatkih povečala za 500 ton, kar je podobno saldu, a ob predpostavki podobnega števila nesnic v matičnih jatah v obeh letih. Ker pa se je po statističnih podatkih število nesnic v matičnih jatah povečalo za približno 240 tisoč, so razlike v masi valilnih jajc premajhne ali pa je prevelika razlika v številu nesnic. Po analizi sklepamo, da je realna razlika med letoma manjša in da je bilo v letu 2022 evidentirano število nesnic v matičnih jatah (kot razlika podatkov o skupnem številu nesnic in številu nesnic konzumnih jajc) za približno 200 tisoč nesnic premajhno. Za okoli 100 tisoč pa je bilo po naših ocenah premajhno tudi število nesnic konzumnih jajc, skupaj torej za okoli 300 tisoč nesnic. Iz uradnih podatkov tako izračunamo, da je bila v letu 2022 povprečna nesnost 779 jajc na nesnico v matičnih jatah, kar je daleč izven okvirjev mogočega.

Na manjšo zanesljivost podatkov kažejo tudi podatki o znesenih jajcih za valjenje (kot razlika med podatkom o skupnem številu znesenih jajc in prireji konzumnih jajc v posameznem letu), ki ob upoštevanju salda zunanje trgovine z valilnimi jajci in kala jajc medletno močno niha in v posameznem letu za več deset odstotkov presega podatke TIS.

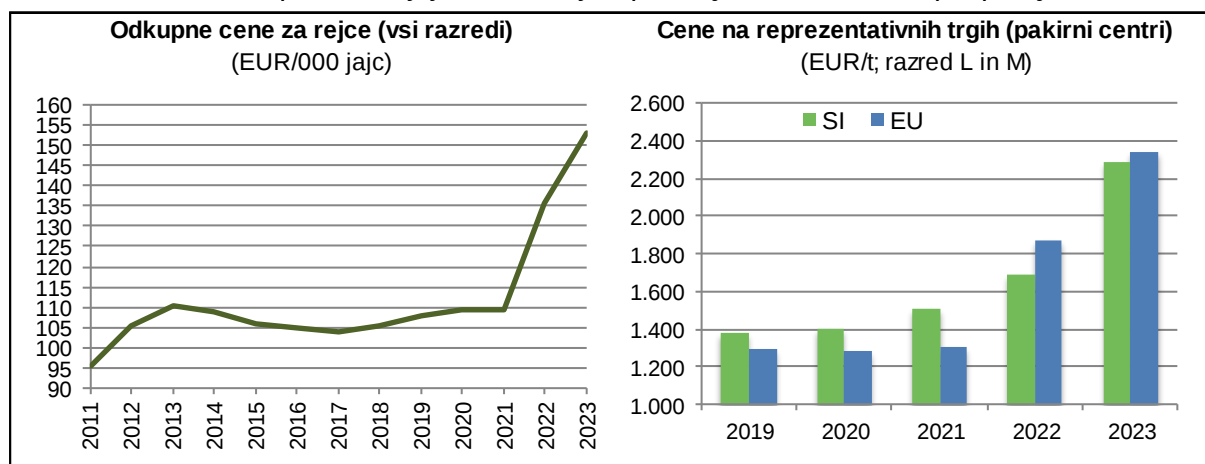
Slika 65: Proizvodnja in poraba jajc (000 t; ekvivalent svežih jajc); 2011–2023

Vir: SURS, KIS

Cene, stroški in osnovni ekonomski kazalci – Po statističnih podatkih se je odkupna cena konzumnih jajc drugo leto zapored povečala. Leta 2023 je bila v primerjavi z letom prej opazno večja in sicer za 13 %, medtem ko se je po podatkih pakirnih centrov cena konzumnih jajc razredov L in M zvišala še mnogo več, za 36 %. Med konzumnimi jajci so se cene zvišale pri vseh kakovostnih razredih. Najbolj, za 34 %, pri kakovostnem razredu XL (ta obsega najmanjši delež celotnega odkupa, v povprečju zadnjih let okoli 5 %), medtem ko je bila odkupna cena pri kakovostnem razredu L v povprečju višja za 23 %, pri kakovostnem razredu M pa za 17 %. Slednja dva v zadnjih letih skupaj zajemata 85 % delež vseh odkupljenih konzumnih jajc. Cene kakovostnega razreda S so bile v letu 2023 višje za 18 %.

Slika 66: Odkupne cene jajc v Sloveniji in primerjava tržnih cen s povprečjem EU

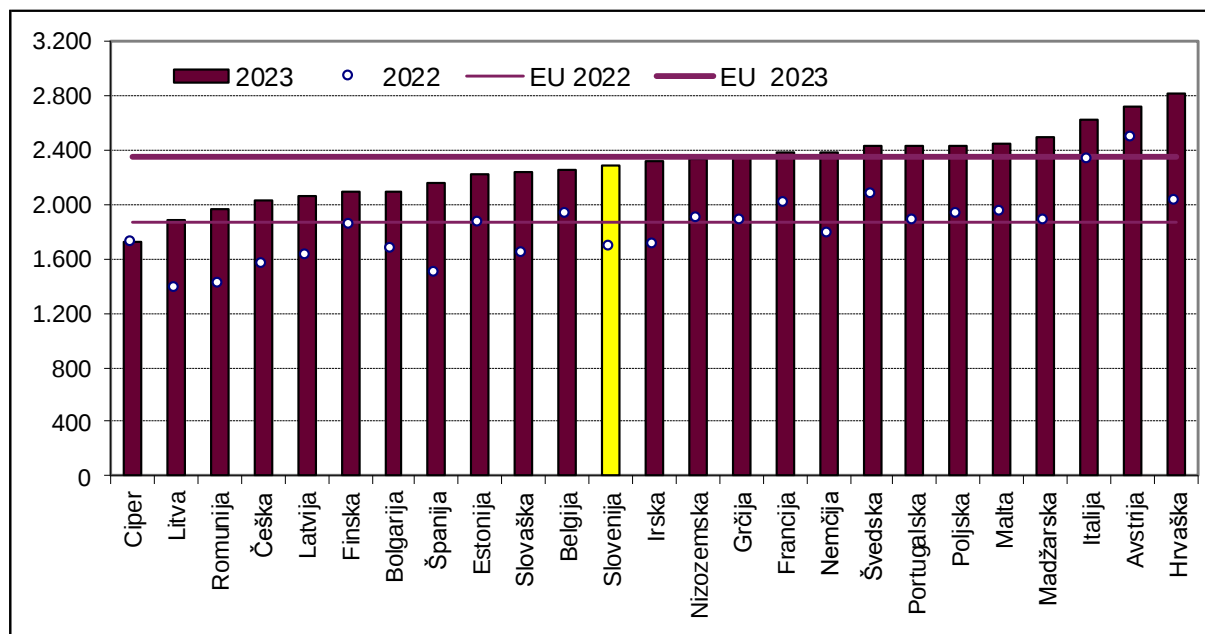

Vir: SURS, Evropska komisija, preračuni KIS

Po podatkih Evropske komisije so se, na podlagi tržnih poročil posamezne države članice, povprečne cene jajc na evropskem trgu tudi v letu 2023 zvišale in sicer za 25 %. Povprečna slovenska cena jajc je bila vrsto let nad ravno povprečja evropskih cen jajc, v primerjavi s povprečno evropsko ceno pa je bila v letu 2022 nižja za 10 %, v letu 2023 pa za 2 %. Tako se je Slovenija po višini cene jajc v letih 2022 in 2023 premaknila iz zgornje tretjine držav članic, kjer je bila v letih pred tem, v osrednjo tretjino. Nižje cene je imelo v letu 2023 enajst držav članic EU.

Slika 67: Tržne cene jajc (L in M) po državah EU; 2022 in 2023

Vir: Evropska komisija

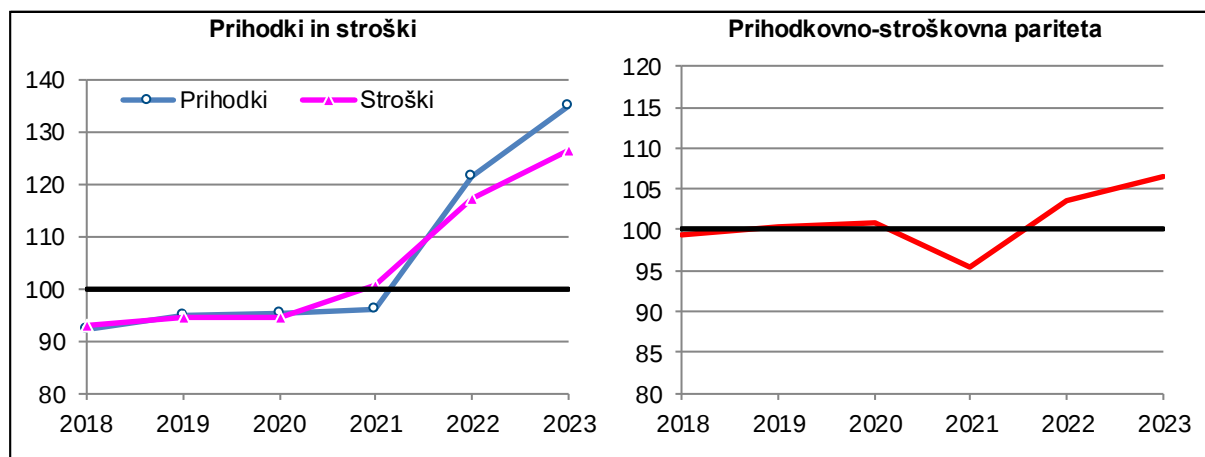
Na splošno so razlike v cenah konzumnih jajc med državami članicami EU zelo velike (v zadnjih letih je najvišja cena približno dvakratnik najnižje), kar kaže na razmeroma zaprt trg s svežimi jajci. Trg Slovenije v EU se tako prilagaja predvsem domači porabi.

Zaradi pokvarljivosti blaga in s tem povezanih zahtev poteka glavna trgovina s konzumnimi in valilnimi jajci med bližnjimi državami članicami EU, širše pa je zunanja trgovina omejena na predelane proizvode.

Zvišanje skupnih stroškov prireje in pa opazno višja raven odkupnih cen v zadnjih dveh letih sta pomembno vplivala na ekonomske razmere za proizvodnjo jajc.

Med materialnimi stroški, ti so se v letu 2023 povečali za 6 %, se je strošek krme povečal v povprečju za 4 %, vrednost jarkic pa se je povečala za 12 %. Višji kot leta 2022 je tudi strošek amortizacije. Med vsemi stroški se je najbolj povečal strošek dela in kapitala, za 15 %, pri čemer samo delo za 10 %.

Slika 68: Osnovni ekonomski kazalniki pri proizvodnji jajc (indeks; povprečje 2018–2022 = 100)

Vir: Modelne kalkulacije KIS

Potem, ko so bili pri proizvodnji jajc zadnja leta ekonomski rezultati stabilni in na ravni večletnega povprečja, so se v letu 2021 razmere za prirajo jajc precej poslabšale in bile pod povprečjem zadnjega petletnega obdobja. V letu 2022 pa je sledil preobrat z opazno izboljšanimi ekonomskimi rezultati, predvsem kot posledica povišanih odkupnih cen jajc. Ugodne ekonomske razmere za prirajo jajc so se nadaljevale tudi v letu 2023 in so bile najboljše v zadnjih nekaj letih.

3.6.1 Proizvodnja in prodaja jajc (000)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Število nesnic	1.365	1.145	1.380	1.358	1.458	1.718	1.764	1.870	1.805	1.547	1.713	1.419	1.757	123,8
Povprečna proizvodnja (jajc/nesnico)	270	282	259	251	268	225	225	221	233	253	242	291	246	84,6
Znesena jajca	369.204	322.704	357.589	340.323	391.253	386.939	397.006	412.982	419.942	390.967	415.141	412.565	432.288	104,8
Evidentirana prodaja jajc	161.224	154.891	156.553	155.591	160.511	172.164	:	:	:	:	:	:	:	
- valilna jajca (odkup)	27.908	18.410	15.541	17.568	15.072	15.093	z	z	z	z	z	z	z	
- konzumna jajca (odkup)	131.739	134.062	139.049	135.799	144.532	156.249	179.288	187.990	189.848	189.152	185.377	186.343	196.524	105,5
- konzumna jajca (tržnice)	1.576	2.418	1.963	2.223	907	822	731	788	780	693	739	673	689	102,3
Delež prodaje od vseh znesenih jajc (%)	43,7	48,0	43,8	45,7	41,0	44,5	:	:	:	:	:	:	:	

z – zaupno.

* Začasni podatki.

Vir: SURS

3.6.2 Bilanca proizvodnje in porabe jajc (t)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Proizvodnja**	22.152	19.362	21.455	20.419	23.475	23.216	23.820	24.779	25.197	23.458	24.908	24.754	25.937	104,8
Uvoz	3.149	3.391	3.498	4.043	3.655	3.791	4.550	3.306	3.366	3.130	3.631	4.350	3.128	71,9
Izvoz	2.278	1.767	1.467	1.884	1.897	2.511	2.033	2.168	2.062	1.826	2.803	2.827	1.833	64,8
Razpoložljivo za porabo	23.022	20.986	23.487	22.578	25.233	24.497	26.337	25.917	26.500	24.762	25.736	26.277	27.232	103,6
- poraba za nasad (valilna jajca)***	2.253	2.304	2.334	2.414	2.413	2.462	2.535	3.412	2.096	2.891	2.973	3.080	3.596	116,7
- poraba za prehrano	20.770	18.681	21.148	20.160	22.819	22.027	23.799	22.464	24.358	21.798	22.764	23.124	23.636	102,2
- industrijska raba	0	0	5	4	1	7	3	42	46	72	0	72	0	
Razpoložljiva količina za prehrano na prebivalca (kg)	10,1	9,1	10,3	9,8	11,1	10,7	11,5	10,9	11,7	10,4	10,8	11,0	11,1	101,6
Stopnja samooskrbe (%)	96,2	92,3	91,4	90,4	93,0	94,8	90,4	95,6	95,1	94,7	96,8	94,2	95,2	

* Začasni podatki.

** 1 jajce = 0,06 kg.

*** Zaradi spremembe metodologije poročanja podatki za zadnje tri leta niso neposredno primerljivi.

Vir: SURS, KIS, Evropska komisija

3.6.3 Cene jajc

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Odkup in prodaja na tržnicah (EUR/000 kosov)														
Jedilna jajca	95,5	105,4	110,4	108,9	105,9	104,8	104,0	105,2	108,0	109,1	109,2	135,5	153,2	113,0
Jedilna jajca na tržnicah	159,6	130,1	128,0	182,6	186,3	187,6	193,8	197,9	212,1	224,6	236,6	277,4	291,4	105,0
Valilna jajca	172,7	191,3	214,8	212,2	192,5	197,3	z	z	z	z	z	z	z	
Pakirni centri (ponderirana cena) (EUR/000 kosov)														
Razred XL	106,5	112,5	122,0	117,1	110,8	114,7	120,2	115,6	118,9	123,7	136,0	160,2	214,7	134,1
Razred L	83,2	87,0	93,4	92,8	92,5	87,0	92,7	92,2	92,8	93,5	110,6	130,5	160,8	123,3
Razred M	78,1	80,5	87,4	86,6	85,6	83,6	84,2	84,1	81,3	82,3	110,5	136,4	159,4	116,9
Razred S	51,8	53,7	67,8	74,4	72,0	70,5	79,8	73,9	51,7	36,4	98,0	111,6	131,9	118,2
CENE NA REPREZENTATIVNIH TRGIH (pakirni centri, povprečje jajc L in M); EUR/t														
Slovenija	1.288,4	1.336,3	1.439,1	1.427,4	1.414,1	1.370,7	1.410,7	1.406,3	1.381,7	1.401,5	1.507,1	1.689,7	2.290,0	135,5
EU	1.150,6	1.623,5	1.289,5	1.275,7	1.288,8	1.134,7	1.434,1	1.357,8	1.291,6	1.283,1	1.305,4	1.869,2	2.342,6	125,3

z – zaupno.

Vir: SURS, ARSKTRP, Evropska komisija, preračuni KIS

3.7 Konji

3.7.1 Zakol konj v klavnicah

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Konji – skupaj														
Število	1.689	1.721	1.393	1.544	1.391	1.417	1.301	1.051	1.163	1.070	1.056	835	749	89,7
Masa trupov (t)	381,2	381,4	306,8	344,0	317,0	318,6	287,2	235,3	255,2	235,4	226,1	174,8	154,4	88,3
Povprečna masa (kg)	225,7	221,6	220,2	222,8	227,9	224,9	220,8	223,9	219,4	220,0	214,1	209,4	206,1	98,4

Vir: SURS

3.7.2 Bilanca proizvodnje in porabe konjskega mesa (t, klavna masa)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Domača prireja mesa	665	668	696	744	584	633	636	604	667	621	619	629	627	99,8
Uvoz živih živali (klavna masa)	3	1	0	0	65	1	1	2	4	1	3	7	0	0,0
Izvoz živih živali (klavna masa)	286	288	389	400	332	315	350	371	416	386	397	461	473	102,7
Vse pridobljeno meso	381	381	307	344	317	319	287	235	255	235	226	175	154	88,3
Začetne zaloge mesa in izdelkov	2	3	5	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	
Uvoz mesa in izdelkov	17	12	11	9	10	10	18	19	16	16	16	14	12	82,5
Izvoz mesa in izdelkov	4	7	5	3	4	30	1	1	3	2	2	3	2	47,5
Končne zaloge mesa in izdelkov	3	5	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	
Domača poraba	394	386	318	350	322	301	304	253	269	250	240	186	165	88,6
Razpoložljiva količina za prehrano na prebivalca (kg)	0,19	0,19	0,15	0,17	0,16	0,15	0,15	0,12	0,13	0,12	0,11	0,09	0,08	88,1
Stopnja samooskrbe (%)	168,9	173,4	219,1	212,8	181,5	210,4	208,9	239,0	247,8	248,8	258,3	338,2	380,9	

* Začasni podatki.

Vir: SURS, KIS

3.7.3 Odkupne cene konj za zakol

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
EUR/t žive mase														
Konji za zakol	1.664,0	1.824,2	1.815,8	1.760,4	1.808,2	1.863,7	z	z	2.057,9	2.007,9	2.177,4	2.579,2	2.549,0	98,8

z – skupno.

Vir: SURS

3.8 Med

3.8.1 Pridelava in prodaja medu (t)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Natočeni med	2.472	1.031	2.400	471	2.047	1.298	804	1.746	653	1.293	195	2.405	285	11,9
Evidentirana prodaja medu	395	198	192	105	118	105	107	z	124	199	168	238	190	80,0
- odkup	264	111	132	55	66	45	45	z	68	136	103	171	122	71,4
- prodaja na tržnicah	131	87	61	50	52	60	62	61	56	63	64	66	68	102,2
Delež evidentirane prodaje v skupni proizvodnji (%)	16,0	19,2	8,0	22,2	5,8	8,1	13,3	:	19,0	15,4	85,9	9,9	66,8	675,4

z – zaupno.

* Začasni podatki.

Vir: SURS

3.8.2 Bilanca pridelave in porabe medu (t)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Pridelava	2.472	1.031	2.400	471	2.047	1.298	804	1.746	653	1.293	195	2.405	285	11,9
Začetne zaloge	400	623	250	662	110	579	358	209	449	159	328	8	650	7.897,9
Uvoz	685	678	982	1.425	1.402	920	1.128	1.082	857	1.106	1.252	1.194	1.323	110,8
Izvoz	32	67	51	103	79	234	293	378	332	306	460	271	91	33,5
Končne zaloge	623	250	662	110	579	358	209	449	159	328	8	650	28	4,4
Domača poraba	2.901	2.015	2.919	2.346	2.902	2.204	1.788	2.209	1.469	1.923	1.307	2.687	2.139	79,6
Razpoložljiva količina za prehrano na prebivalca (kg)	1,4	1,0	1,4	1,1	1,4	1,1	0,9	1,1	0,7	0,9	0,6	1,3	1,0	79,2
Stopnja samooskrbe (%)	85,2	51,2	82,2	20,1	70,5	58,9	45,0	79,0	44,4	67,2	14,9	89,5	13,3	

* Začasni podatki.

Vir: SURS, KIS

3.8.3 Cene medu

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Odkup (EUR/kg)														
Med (vseh vrst)	3,68	3,39	4,04	4,32	4,84	4,66	4,78	z	5,07	5,39	7,61	6,23	6,53	104,9
Cvetlični med	3,46	3,15	3,75	4,14	4,53	4,46	4,59	z	4,85	5,04	7,03	6,01	6,33	105,4
Gozdni med	4,40	4,09	4,59	4,76	5,28	5,02	5,12	5,38	5,77	6,14	8,27	6,86	7,02	102,4
Prodaja na tržnicah (EUR/kg)														
Med (vseh vrst)	6,24	7,05	7,83	8,08	9,49	9,85	9,86	9,91	9,99	10,08	11,86	12,05	13,02	108,0

z – zaupno.

Vir: SURS, preračuni KIS

Kmetijski inštitut Slovenije

www.kis.si